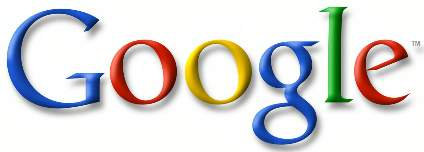
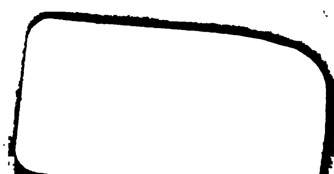

ALEXANDER L. KIELLAND

BREVE

UDGIVNE AF HANS SØNNER

MED EN INDLEDNING AF

PROFESSOR GERHARD GRAN

FØRSTE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVII

BREVE FRA
ALEXANDER L. KIELLAND

FØRSTE BIND

BREVE FRA
ALEXANDER L. KIELLAND

UDGIVNE AF HANS SØNNER

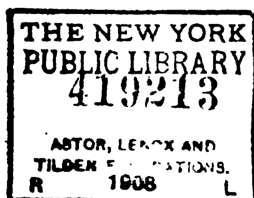
MED EN INDLEDNING AF
PROFESSOR GERHARD GRAN

FØRSTE BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVII

PUBLISHED NOVEMBER 6.

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

ALEXANDER KIELLAND

AF GERHARD GRAN

KIELLAND var en af de få mænd, som skrev virkelige breve; han lod intet brev ubesvaret og svarte i regelen lige efter modtagelsen; det var ham en „Yndlingssyssel“ og hans „jævnlige Rekreation hver Søndagsmorgen.“ „Jeg skriver saa gjerne, og Blækket gjør fro.“ „Jeg skriver, ligesom man aarelader sig i Varmen.“ Et brev var for ham, som idethele så nødig lagde sit hjerte på et presenterbret, en vei til intimitet; „i et Brev kan der — — lægges mere af en Persons Inderste, end man som oftest faar frem i Talen — — — — Det beste Brev er ikke det dybsindigste, men det oprigtigste.“

Fra mange af brevene falder der derfor et overraskende lys over Kiellands forfatterpersonlighed, — såvelsom over hans menneske.

I
MORALFILOSOFEN

„Jeg tror neppe, at jeg vilde være istand til at faa mine Anskuelser udtalt i Roman- eller

Novelleform, da jeg vel besidder mere Kritik end Fantasi; Moralfilosofien — i mit store Ideal — Stuart Mills Forbillede tror jeg snarere at kunne behandle mit Erfolg; især forekommer Opdragelse og Undervisningsreformer mig at være yderst nødvendige."

— Disse ord forekommer i et brev til hans søster Kitty Kielland, dateret den 21. februar 1877. — Man undres uvilkårlig over, at Kielland *så* sent — 28 år gammel, — året, før han debuterer som forfatter, — er så ganske i vildrede om arten af sin begavelse, og man smiler ved at tænke sig den elegante spøgefugl i den lærde og dybtgående, men ikke altfor morsomme engelske filosofs billede. —

Og dog — i disse ord har Kielland på forhånd optrukket hovedlinjen i hele sit forfatterskab, pegt på den vigtigste inspirationskilde til sin produktion og — trods tilsyneladende modsigelser — det ledende princip i sin livsførelse. — Ikke blot svæver der noget af Stuart Mills ubestikkelige alvor over hans første lille arbeide „På Hjemveien", — men også efterat han har fundet sin egen form, ligger „moralfilosofien" altid på bunden, — både som udspring og som formål.

Kielland pleiede at sige om sig selv, idet han tog sig til sit hoved: „Det er ikke *meget,* som kommer ind i denne Skallen; men det, som engang *er* kommet ind, — det blir staaende." —

III

Han var en sterk karakter, hadde ikke så let for at slutte sig til et program, men hadde han først stillet sig på en side, så stod han der for bestandig. Hans livs historie indeholder ingen brud eller frafald eller omvendelser. — Han modtog sin åndsdåb i begyndelsen af syttiårene under indflydelse af Georg Brandes og de tænkere, han viste vei til, — litteraturen var og blev for ham en valplads, hvor der kjæmpedes om nutidens problemer, hver eneste af hans bøger tar sigte paa et bestemt samfundsonde, som skal udryddes, og jo mere rasende modstanderne blir, desto mere gotter han sig. — „Morgenbladet"s harme er ham den sikreste målestok for bøgernes værdi. — Det er overflødigt at tilføie, at han også var kunstner, at han aldrig svigtede sin ømme og såre kjærlighed til sproget, sin forelskede syslen med dets farver og sin forsigtige brug af dets kraft; at naturen i en rigdom af stemninger leved i hans sjæl og gjenopstod i hans ord, — at hans skikkelser fødtes og voxede og hadde sin selvstændige tilværelse i hans fantasi; — men dels er også *kompositionen* i hans allerfleste bøger sterkt betinget af tendensen, og ialfald står til enhver tid for ham den kunstneriske fuldkommenhed ikke som målet, men kun som et middel i „den gode sags" tjeneste.

Dette kommer han i sine breve atter og atter tilbage til.

IV

Når han i 1879 beskedent nærmer sig Georg Brandes for at søge sympathi og støtte, så er det tilliden til, at han „arbeider i en rigtig Retning", som gir ham mod. Han synes nok, at „Novelletterne" er nokså ubetydelige og altfor tamme, men han trøster sig med følgende karakteristiske ord: „Det er bedre, at en stor Mængde Mennesker faar smuglet i sig noget nyttigt end at nogle faa Udvalgte nyde en Kraftessens". — — — Mens han arbeider på „Garman & Worse", er det hans stadige sorg, at hans „meninger" altfor meget dækkes, eftersom de „iklædes Personer og udvikles gjennem Begivenheder og Karakterudvikling"; han føler det næsten som personlig feighed, og da bogen den 11. dec. 1879 er fuldført, skriver han den følgende dag til Edvard Brandes: „Lad mig saa engang for alle sige, hvad jeg synes om den selv: Gode Enkeltheder; let Stil — men lidt ensformig; altfor svag Tendens; Mangel paa skarp Psychologi; Hverdagsmennesker; svag — alt i alt svag — kjære Ven! — det skal blive bedre næste Gang."

„Garman & Worse" blev som bekjendt en enestaaende succes i vor bogverden; — Kielland overøstes med ros fra alle kanter, og han løftedes af kritikken med éngang op i høide med vore allerstørste navne; dette synes imidlertid ikke at have interesseret ham synderlig, ialfald er der ikke i brevene antydning til no-

gen henrykkelse af den grund; men da han får et brev fra en ganske ulitterær mand, som gir ham bud om, at hans „moralfilosofiske“ hensigter med bogen har nådd frem til adskillige menneskehjerter, strømmer han over af taknemmelighed. „Kjære Onkel!“ skriver han ($^{6}/_{6}$ 1880) til statsråd Lange, „jeg blev saa rørt over dit Brev, at jeg næsten var paa Graaden. Men du roser mig altfor meget; jeg har desværre ikke væltet nogen Sten bort, og Bogen blev slet ikke, hvad den skulde og burde blevet. Thi jeg er — mellem os sagt — lidt feig. Næste Gang skal jeg prøve at slaa drøiere til.

Men naar du siger, at ærlige Mænd og Kvinder føler Bogen som et Pust af friere Luft, saa træffer du mig midt i Hjertet; thi det var just Tanken: at rydde tilside lidt af alt dette forbandede lavstammede Krat, som det officielle Hykleri lader gro op om os — paa det at Menneskene kunde faa se den store Skov — de høistammede, ædle, frie Tanker, der hvælver sig over Slægten.

Se det har Ingen sagt mig før du. Kritikere og andre kloge Høns af Faget have galet i hyt og veir; men du skal have Takken, fordi du saa min Grundtanke.“

„Næste Gang skal jeg prøve at slaa drøiere til.“ — Han holdt ord; thi næste gang var „Arbeidsfolk“. Aldrig har Kielland været så fornøiet med nogen af sine bøger som med

denne, og det netop på grund af egenskaber ved den, som for os delvis står som dens svagheder; her kunde han ikke bebreide sig nogen feighed eller tendensens svaghed eller sigtets utydelighed. — Og det svar, han fik fra fiendens leir, frydede ham i hans inderste hjerte, „det Skjænd, jeg faar nu om Dagen falder forfriskende paa mig," siger han; han synes bare, han aldrig får nok af den sort; „der kommer vel mere fra „Morgenbladet"?" skriver han til J. E. Sars (7/5 81) — „den lille Syphilis var jo en lind Spas — som om „Morgenbladet" skulde bryde sig om en Smule Hudsygdom! Dersom jeg ikke faar en grundigere Behandling, vil jeg tro, at jeg ikke har truffet godt nok. Det er, som naar Svend Foyn har skudt paa en Hval: er Dyret roligt, saa bander han og lader paanyt; men boltrer Kolossen sig, saa Skummet staar tilveirs, da tager han sig en Dram, — det vil jeg da haabe, han gjør, for det gjør jeg." — Denne gang kommer han ikke med undskyldninger til sine radikale venner i Kjøbenhavn, fordi han har været for pyntelig; med sikkerhed og tilfredshed med sig selv skriver han til Edvard Brandes (8/4 81): „at være en ærlig Tilhænger af Nyttepoesien er min Stolthed, — det maa du endelig slaa fast, hvis du vil skrive noget om mig," og da Georg Brandes synes at have tilskrevet ham en streng kritik over den nye roman, saa bøier han sig

ikke for autoriteten, men hævder bogens værd ud fra sit „moralfilosofiske" standpunkt „— lad „Arbeidsfolk" have hvad Feil den vil, men det er dog et ærligt patriotisk Arbeide, fremgaaet af stærke og lange Indtryk fra min Barndom; jeg er født blandt disse „Arbeidsfolk" — jeg kjender og hader dem." — Brandes var ikke den eneste af vennerne, som kom med sterke indvendinger mod „Arbeidsfolk", han fik høre ilde både fra Jonas Lie og fra mange andre af sine meningsfæller, og det, man især bebreided ham, var ensidighed og overdrivelse; men lige-overfor disse angreb stod han urokkelig, det var jo netop hans stolthed, hvad de andre anså for feilen; — de artistiske indvendinger veied for ham intet mod den kjendsgjerning, at hans *tendens* stod lysende klar for enhver. „Jeg skriver i disse Dage ofte i Breve til mine Venner om denne „Overdrivelse"," heder det i et brev til broren, provst J. Kielland (24/5 81); „lad mig ogsaa til dig sige et Par Ord: Naar Folk sover tungt, hvisker man dem ikke i Øret: Staa dog op og tag fat paa alle dine Stræv; men man raaber: Brand! og naar de saa faar gnedet Søvnen og Sinnet af sig, takker de ham, som raabte, at de kom tidligt paa Benene og kunde begynde Dagens Værk. Den, som vil vække, maa overdrive. — — — — At jeg har overdrevet, er vist og bevidst, efterdi det er gjort med Ensidighedens Kraft; det Ka-

nelvand med surt og sødt i, som man kalder objektiv-upartisk Skildring er Tøv og Barnemad. — — — — Der hører Selvfornægtelse og Mod — at jeg selv skal sige det — til den Hensynsløshed, hvormed man kaster alt i den flammende Ild, hvormed man hader det, man dybt har erkjendt for et Onde.

Bliv mig fra Livet med Eders evindelige Mæglinger, Retfærdighed, Upartiskhed, Seen fra begge Sider — og alt dette Snøvl, der omhyller og afstumper den hellige Indignation. „En Mands Vrede udretter ikke det, som er Ret for Gud" — siger du; det var rare Erter det! end Moses! — hvad slog han Tavlerne istykker i? — i sin Vrede, — og Profeterne! Tror du Filtmændene udretter det, som er Ret for Gud? — Fordi du hverken var varm eller kold, vil jeg udspytte dig af min Mund, siger Herren — — — — lad ingen bebreide mig det Raseri, som giver det hele sin Glød; thi det er min Gave, min Gnist, mit store Patent!"

Også med hensyn til „Arbeidsfolk" var onkelen, statsråd Lange, den som uden sammenligning talte ham mest til behag: „— — — Jeg kunde falde dig om Halsen for din Theori om, at Overdrivelsen er nødvendig. Det er jo netop det, jeg har præket, siden Bogen kom. Det er noget Helvedes Sludder dette: at man skal se begge Sider og skildre upartisk. Nei, Sagen er netop den: at have Mod til bare at se én Side

og slet ikke at lade sig forvirre af, at der muligvis findes „Undtagelser". Da er det Kunsten at dynge en Masse ovenpaa hinanden af denne guddommelige Ensidighed; og naar der raabes „Overdrivelse!" saa er dette ligesaa godt som tordnende Bifald; thi det viser, at Hensigten er naaet, Tanken skinner klart og ensidigt gjennem Stoffet. „Tendensen" er kommet frem."

— Det eneste, som ærgrer og smerter Kielland i alle angrebene på „Arbeidsfolk" er, når man ikke vil ta ham for alvor, — konservatismens raseri og æsthetikernes kritik er ham ligegyldig eller glæder ham; men tviler man på, at hans tendens er ham en hjertesag, så svider det i ham. „Den eneste, som har fornærmet mig saaledes, at jeg følte det som en smertelig Forurettelse, er den Hr. Jæger*), som jeg traf hos dig," skriver han til Skavlan (30/8 81); „— — — — hvad jeg har Lyst til at banke ham for, er at han altid smiler og bukker, naar han fremstiller sig for et æret Publikum og aldrig bliver træt af at forsikre: det hele med Kielland er kun en godmodig Spas; vistnok lader Kielland som om det er Alvor med hans Syn paa Livet; men det er bare, fordi han ved, det er litterairt moderne; denne Hr. Kielland er i Virkeligheden en uskadelig Bonvivant, Publikum maa ikke lade sig vildlede! Det kan jeg ikke tilgive ham — — det Asen!" — —

*) Henrik J.

— Kravet på tendensens tydelighed går som en rød tråd i hans litteraturopfatning gjennem alle hans breve, det er en fordring, han stiller ikke bare til sig selv, men også til alle andre. Da Edvard Brandes har klandret Bjørnsons „Støv", fordi den forekommer ham lavet, — lagt tilrette for at få tendensen frem, svarer Kielland, at dette i hans øine netop er fortællingens største fortrin; „for mig er der netop noget velgjørende i at læse saadant, hvor ubarmhjertig alt det er kappet væk, som ikke netop gjør Nytte i Fortællingen, og hvor kun det faar Lov til at foregaa, som præciserer Hensigten. Se, det er nu min Orm." — — Med dette ideal for øie er det, han komponerer sine bøger, han interesserer sig ikke så meget for det enkelte menneske som for menneskenes forhold til en last eller dårskab. „Jeg tænder ligesom et Baal i Midten, hvor jeg vil brænde et eller andet Samfundsonde, og rundt dette grupperer sig en Flok Personer, over hvilke Baalets Lys falder stærkere og svagere; men altid kun Belysning fra Baalet; derfor bliver mine Figurer ensidigt belyste eller — som man siger — overfladiske. Det er nu engang min Maade, og derfor — kan du vel vide — finder jeg den aldeles udmærket god" (til G. Brandes $^{6}/_{11}$ 84).

Da lidt ude i ottiårene problemdigtningens prestige allerede begyndte at blegne og en ten-

dens mod subtilere psykologi også nådde norden, — lod Kielland sig ikke forvirre; han hadde ingensomhelst trang til altid at være med på det nyeste, men holdt paa „sin måde“ og skrev ($^{16}/_{11}$ 84) spottende til V. Drewsen: „Nu begynder den glade Tid for Dem og de litterære Danske — Tiden til ret at røre Tungen flittigt; til at ævle og ævle om Bøger og Ps — jeg kan Pinedød ikke skrive det — Psychologi og farvemættet Stil og skarpe Konturer i Forgrunden og let henkastede Vinde i Baggrunden.“ — Og sex år senere, da de fleste af digterne hadde forladt de gamle stridsfaner, og en ny generation var voxet op, som dyrkede *l'art pour l'art*, eller langt borte fra døgnets liv grov sig ned i sjælelige analyser, — da stod Kielland endnu urokkelig og uden anfegtelser netop der, hvor han havde stillet sig fra begyndelsen af. „— — — — i en Tid,“ skriver han til Georg Brandes ($^{17}/_{7}$ 90), „hvor stor og samfundsfarlig Reaktion ikke længer sniger sig frem, men mer og mer tager Gud under Armen og trodser sig frem; i en Tid, hvor Varslerne ere saa mange om simple sociale Mad-Spørgsmaals blodige Løsning, — at i en saadan Tid Litteraturen føler Trang til at krybe under en Sten, forat være psychologisk! Istedetfor at hidse og hidse det brændende, opvarmer man hinanden og sig selv med nærgaaende Snusen i alle Alkover: hvem der har dyppet hist og

hvem her, og hvorledes det smagte. Hvad er det dog for noget forbandet Vrøvl med disse Kvindesjæle, som skal være saa complificerede?"

Til sin dødsdag var og blev Kielland den samme „ærlige Tilhænger af Nyttepoesien", intet af alt det, som i tidens løb hadde udviklet sig i udlandets som i hjemlandets litteratur, hadde rokket ham, og de udtryk, hvori han udtalte sig om sin sidste bog (Napoleon) er besjælet af nøiagtig den samme ånd, som den, hvormed han 26 år iforveien var trådt ind i litteraturen.

Som andre præster og moralfilosofer måtte naturligvis også Kielland stille sig det vanskelige spørgsmål om forholdet mellem liv og lære; og det manglede heller ikke på, at andre stillede det, — både offentlig i skumle antydninger og privat, — mere direkte. Man undrede sig over, at en forfatter, der i sine verker optrådte som proletariatets ven og ivrige forkjæmper, i sit private liv uden dølgsmål levede som en bonvivant, og at han på éngang var så udpræget demokratisk i sine meninger og så udfordrende aristokratisk i sin optræden. Kielland streifer i sine breve hist og her dette forhold; navnlig er et brev til broren, provst Kielland, i så henseende af interesse. „Mine Venner undre sig — antyde — beklage, at jeg

skriver saa blygraat og lever saa rosenrødt"; Kielland forsøger ikke på at benegte eller dække over faktum, men han trøster sig med, at denne modsætning ingenlunde skader, men tvertimod gavner den gode sag. „Det er en underlig Overtro blandt Menneskene, at den, der vil elske og hjælpe andre — især nedover, maa begynde med at forlade sin Sfære og i det ydre stige ned til de andres Standpunkt. For mig staar det klart, at det er dette uhyre Skaberi, som har ødelagt de fleste gode Bestræbelser i vort Land; hvor ganske anderledes hel vilde ikke Chr. Bruun være, om han ikke gik med langt Haar, Kristusskjæg og Vadmelsfrak — — — — Var jeg en Alvorsmand, vilde de sige: ja — pyt! han er en Grinebider, en Hypokonder, hvem vil høre ham. Men naar de Letsindige, de Tankeløse, de Verdslige ser mig, saa siger de: Men, Herregud! — han er jo en af vore, og dog skriver han saa! Dette forvirrer, vækker Nysgjerrighed, forarger *og slutter med at gavne.*"

Og således kan Kielland fortsætte med at leve bon — i moralfilosofiens tjeneste.

Iøvrigt var det ikke frit for, at han i sin tid også anstillede *praktiske* moralfilosofiske forsøg, — det var i 1889 eller 90; han var dengang meget optat af de „gode hoder i folket", som han gjerne vilde trække til sig og opdrage; han indbød ofte endel unge opvakte mænd, som

ikke hørte til hans sfære, gjorde hvad han kunde for at stige ind i deres verden og for socialt at løfte dem op til sin. Det varte ikke længe, — Kiellands ironiske og lidt frivole måde var ikke egnet til at skabe tillid hos folk, som ikke var opalet til det, — og selv befandt han sig ilde, når han ikke fornam gjenklang, — og så er det vel snart hørt op af sig selv.

Tidlig — lige efter den voldsomme produktion i årene 79—83 — begynder Kiellands åre at flyde mindre rigelig; allerede i 84 er der „ikke længer et saadant Mylder af fortællelystne Stemmer“ i hans indre, og i 88 tænker han alt så småt på at lægge årene ind, skrive sit „Livs Erindringer, forøvrigt være Post- eller Toldinspektør, plante Kaal, fiske Lax og pille lidt ved de unge Piger — —“

Det følgende år sidder han på redaktionskrakken i Stavanger; det var vistnok det sidste, han hadde tænkt sig muligheden af, hans tidligere breve indeholder mange foragtelige og nedsættende ord om dem, som kan bekvemme sig til at skrive i aviser; men nu, skridtet er gjort, ser han alligevel sin redaktionsvirksomhed i sammenhæng med og som en fortsættelse af sin forfattergjerning, det er ikke bare hans „sidste Udvei til Livsophold“, men det står for ham, som han er ført den vei: „fra de første større Bøger med længere Sigte, altid kortere

og nærmere, indtil jeg med St. Hans Fest er Dagens Kamp ind paa Livet — en Avisartikkel i Bogform." — Og så blir „Stavanger Avis" en stund moralfilosofens nye valplads; han tar kraftig fat på de opgaver, som ligger lige for hans fod, sparer ikke nogen, forbløffer småbyens indbyggere ved den hensynsløshed, hvormed han hugger løs på gammel embedsmands-slendrian, afslører med hån og harme det kommunale vanstel og lufter ordentlig ud blandt den lille bys patenterede småtyranner. Til en begyndelse er han nokså fornøiet, fordi han føler sin lille avis som en magt, og fordi han synes, den gjør nytte; men længe kunde det alligevel ikke vare; selv om enkelte af hans artikler også læstes udenfor Stavanger, så magtede han dog ikke fra den fjerne afkrog at gjøre sin avislap til et landsblad, og snart hadde han også skrabet bunden af hjemstedets kommunale elendigheder.

Efter et års redaktionsvirksomhed pakkede han sammen og drog til Kjøbenhavn for at lægge hånden på en ny roman (Jacob); det blev hans sidste, og den var beskere og *tendentiøsere* end nogen af sine forgjængere.

Kort tid efter træffer vi Kiellands staselige skikkelse i embedsansøgernes række; det virked forbløffende; ti år tidligere hadde han, mens hans blik vemodig fulgte emigranternes endeløse tog, med bitterhed spået, at der i

Norges land ikke blev plads for andet end „de fillede og de uniformerede.“ Nu bad han selv om en uniform. At det var med blandede følelser, han bekvemmede sig til det, siger sig selv. Jeg husker et stort selskab i Stavanger, kort efterat han var udnævnt til borgermester; verten holdt i den anledning en længere tale, men under talen hvisked Kielland mig i øret: „De tror pinedød, det er en forfremmelse,“ — og til Bjørnson skrev han: „Naturligvis! — spørg Høgen, som hænger frit under Himlen, om den ikke heller vil være en mæt Høne i en Baggaard — det er jo en elendig og forbandet Nedstigning — mellem os sagt.“ Men om nogen hadde tænkt, at Kielland vilde forholde sig selvironisk til sin embedsværdighed, så tog han grundig feil; han kunde nok en og anden gang spøge med det, klage over, at man ikke ustraffet „fylder et fint Hoved med en hel Bys Kloaksystem“ o. l. Men igrunden tog han sig selv for grumme alvor, var yderst prippen og tålte ikke den spageste antydning til en spøgefuld opfatning af hans embedsgjerning; for hans retlinjede og bundhæderlige natur vilde det ha været uudholdeligt at forholde sig ironisk til det, som var blevet hans livsopgave. Helst så han sit borgmesteri som en praktisk fortsættelse af sit forfatterskab; han vilde, som han skriver til Bjørnson, „vise i Gjerningen, hvad en folkelig Embedsmand er.“ Endnu i

1903, da han var blevet amtmand i Romsdalen, og havde en mere end tiårig karriere bag sig, ser han på sine brødre i embedet med de samme øine som tidligere i sine romaner. „Jeg begriber ikke disse Embedsmænd,“ skriver han fra Molde til sin ven, konsul F. Hansen, i et brev, som ikke er optaget i denne samling, „at de ikke skammer sig — ialfald overfor Forfatteren af Arbeidsfolk. Hver eneste en taler om Reiser og Befolkningen i Amtet, som om de var i et Martyrium, og som om de selv var fremmede Kongesønner blandt en Flok Vilde! — — — — O, I lumske Guder! som har sat mig mellem mine egne kjære Arbeidsfolk!“

Gjennem slige ytringer opdager vi den enhed, som sammenknytter de tilsyneladende forskjellige faser i Kiellands liv. For ham selv var der ialfald ingen modsætning eller uoverensstemmelse mellem hans digtning og hans journalistik eller hans embedsvirksomhed.

Forfatteren, redaktøren, borgermesteren og amtmanden var kun forskjellige udgaver af moralfilosofen.

II
HJEMFØDNINGEN

I begyndelsen af syttiårene, førend den økonomiske krise havde begyndt at udøve sine ødelæggende virkninger, førtes der i Stavanger

omkring den Kiellandske familie som midtpunkt et sjelden eleveret og fribårent selskabsliv. På familjens landsteder omkring byen — Ledaal, Holmegenes, Sølyst — mødtes stadig en skare af unge damer og herrer, som gjennem tradition, opdragelse og hyppige udenlandsreiser havde tilegnet sig stor sikkerhed og frihed i omgang. I denne kreds følte Alexander Kielland sig som fisken i vandet; skjøn som en gud, eftertragtet og morsom, udfoldede han her sine bedste egenskaber og solede sig i den charme, han udøvede; hviskende i krogene, flirtende i lysthusene, samlende omkring sig glade grupper, hvor hans vid tændte latteren. — „Kjære Frue, tænk Dem Luften i Garman og Worse, — — — tænk, hvorledes vi voxte op som fødte Kavallerer, godt saa vi ud, Tungen sad paa sit rette Sted, vi kom fra Omgang med Damer — Kusiner og deres Veninder, og vort Væsen — ja vort Navn havde en Charme for Kvinderne et Par Trin lavere i Samfundet, saa de faldt os i Armene — —“ (til fru Drewsen 7/1 1884).

Trods den uvilje mod folkeforsamlinger og offentlige tilstelninger, som flere steder kommer tilorde i hans breve, var der dog et stort fond af festlighed i Kiellands sjæl. Hans meget omtalte hang til at klæde sig ekstraordinært og iøinefaldende var et udslag af det; han hadde hele sit liv en sand mani for at klæde sig ud;

— i mange år iførte han sig hver juleaften sin bedstefars borgerofficersuniform med brogede farver, trekantet hat og klirrende sabel og optrådte til sine børns usigelige fornøielse i overensstemmelse med kostumet; i den første tid af sit egteskab, da han boede i „Forberedelsen", det lille hus, hvori familjens nygifte par pleiede at gjennemgå sine egteskabelige prøveår, gjorde han sit hjem til et af midtpunkterne for ungdommens lystighed, arrangerte maskerader og skrev vers og uddelte roller og lod ingen leilighed gå fra sig; til 50årsdagen for Beethovens dødsdag lod han således i dyre domme forskrive partituren til flere symfonier og fordelte de forskjellige instrumenter til de musikkyndige i kredsen — selv spilte han fløite — og arrangerte grand concert og stor mindefest til Beethovens ære.

Glanspunktet i dette lykkelige og sorgløse ungdomsliv var dog ikke byen og selskabslivet, det var de lange fisketure til *Jæderen.* Hvergang Kielland så sit snit til det — og det gjorde han meget ofte — kjørte han med en rigelig udrustning — alene eller sammen med sine to nærmeste venner — udover de endeløse landeveie søndenfor Stavanger, og mange hyggelige stoppesteder havde de på veien — Time, Haarr, Aarre, Kvalbei, Obrestad, Nærland. — Jæderen var for Kielland „jordens midtpunkt", himmelen over disse lyngsletter var

den *egentlige* himmel og havet udenfor Jæderens rev „det rigtige hav“, torvrøgen fra bøndernes huse var en altid lige kjær vellugt i hans næse, og når han stod ved Håelvens bred, mens snellen knitrede og tømmen løb ud og fiskestangen bøiede sig under laxens vilde hop, eller når han slentrede omkring på sanden, lyttende til fuglehærens mangfoldige skrig eller speidende efter flintepile til sin stenaldersamling, eller når han efter dagens kjære møie sammen med sine venner havde bænket sig i Enoks hyggelige stue og de store glas var fyldte og kortene kom frem — da var livets mål fyldt, intet manglede i hans lykke. — Hans ømme kjærlighed til hjembygdens natur kommer hyppig tilorde i hans breve; „den er saa eiendommelig, men saa stor og ren, at man formeligt skilles fra hver Dag, naar Solen gaar ned, som fra en Ven, man kan huske længe efter.“ Hvergang han skal reise bort, gruer han sig længe iforveien til afskeden, som „bliver smerteligere for hver Dag, som gaar. — Thi nu er her endeligen bleven Vaar. Idag sad Gjøgen over mit syndige Hoved ude paa Malde; der var grønnere end jeg nogensinde har seet det, Havet var saa blaat, som jeg er vis paa, at Sundet aldrig er, og min gamle Yndlingsgaas havde ti deilige Unger. Jeg ved ikke, hvorledes det skal gaa mig; jeg hænger saa fast ved denne friske Strand“ (til G. Brandes $^{21}/_{5}$ 81).

Hjemstedet havde dog ved siden af alle disse naturens herligheder også sine alvorlige skyggesider; thi vistnok var „Vestlandet Frihedens Vugge og Stavanger en Perle; *men jeg indrømmer, at det ser ud som en Østers*“ (til Bjørnson $^{28}/_{9}$ 82).

Det lille Stavanger var jo, når alt kom til alt, en elendig ravnekrog, som nok kunde gi adskillig stof til ærgrelse, men som var sørgelig blottet for åndsatmosfære og uden frugtbare impulser til nogen kant, og selv om han befandt sig aldrig så vel i sin egen kreds, så vandrede han dog hjælpeløs ensom på den sti, som tilslut førte ham ind paa forfatterbanen, og i slige forladthedens timer fandt han mange bitre ord om den hjemlige bedrøvelighed — i breve til sine litterære venner, for hvem han naturlig først og fremst udøste sit hjerte over alle de åndelige savn, han gik og led under. „Jeg er ikke tilfreds med mig selv, og alle de andre — undtagen min Kone — er høist misfornøiede med mig. Her ligger nogle halvfærdige Arbeider omkring mig; men jeg har ingen Tillid til dem, og saa bliver de liggende, indtil jeg brækker mig af dem.“ — Han trænger til „Raad og Anregungen; det vilde De ogsaa forstaa, om De kunde vide, i hvilket Menageri jeg lever, hvorledes man behandler mig, hvorledes man tænker og taler om mig. Derfor er et anerkjende Ord fra Dem som en

hel Rustning“ (til Edv. Brandes $^{5}/_{3}$ 79). — Han klager stadig over det tryk, han på grund af den hjemlige pinagtighed arbeider under, den mangel på forståelse og gjenklang, han altid møder, den isolation, han vansmægter under. „Thi da jeg lever her i en absolut literær Ensomhed — uden nogen at konferere med, uden nogen at sammenligne mig med, kan jeg jo igrunden slet ikke have nogen paalidelig Dom om, hvad jeg overhovedet kan vente af mit Forfatteri“ (til F. Hegel $^{29}/_{2}$ 80). — Han indrømmer, „at Stavanger i Længden er en Fordærvelse for Aanden“ (til fru Drewsen $^{10}/_{8}$ 91), og han har stunder, hvor hans følelse for fødebyen ganske synes at slukne: „Nei, jeg giver mig! — denne By er raaden; min gamle Kjærlighed svunden; og jeg føler en Smerte ved det, som næsten er større end mine andre Bekymringer“ (til Bjørnson $^{31}/_{5}$ 89).

Men han tog feil, hans „gamle Kjærlighed“ holdt sig trods alt til hans sidste dag; han var og blev den mest slegtsbundne og den mest stedsbundne af alle vore forfattere. Medens Ibsen, Bjørnson, Lie, Garborg kunde leve borte fra sit hjemsted i årevis, ja et helt liv, var det en umulighed for Kielland at greie det stort mere end et år ad gangen; længselen tog magten fra ham, og han *måtte* tilbage til nordenvinden og sanden og lyngen og „fars gamle hus.“ Selv i hans første forfatterår, da han for

alvor tænkte på at exilere sig, var det den sildige hjemkomst, som stod for ham som reisens mål. „Hvis jeg mod al Formodning bliver rig, vil jeg bygge et Slot paa Jæderen og ride i Carriere over Sandsletten, og min Hest skal hedde Asrak“ (til Sars 7/6 81). Hvor han reiser hen, slæber han hjemmet med sig, han kræver af sine venner, at de skal holde ham àjour med alt, hvad der hænder i Stavanger, de skal gå indom børsen og høre, hvad folk snakker om, de må gi ham besked om veir og vind; og han sidder nede i Cernay la Ville og fører med misundelse bog over de lax, Andreas Sømme fisker i Håelven, mens han selv er langt borte og fryser i et værelse uden ovn. Han forstod slet ikke at reise, kunde ikke blande sig med fremmede; i de år, han opholdt sig i Frankrig, gjorde han ikke et eneste bekjendtskab med franskmænd, ialfald ikke noget værdifuldt. Den europæisme, som der var over hans personlighed og hans forfatterskab, var slegtsarv og frugten af læsning, medens hans udenlandsreiser i så henseende var ganske betydningsløse — —

Når han var ude, længted han altid hjem; men når han havde været hjemme en stund, kom atter udvéen over ham; hans *ånds*behov drev ham ud i rigere og større forhold, men de dybe rødder i den hjemlige jordbund trak ham snart tilbage. Dette var længe vegtstangen

i hans liv, en tid vippede han snart til den ene, snart til den anden side; men i længden blev hjemfølelsen tyngst, fordi den bundede dybest i hans gemyt. — Da han blev amtmand i Romsdalen, var der sket store forandringer i Stavanger, og lidet var der igjen af det, som havde ligget hans hjerte nærmest; han reiste derfor med godt mod og med de bedste forsætter om at finde sig hjemme på det nye sted; men det nytted ikke, han var og blev en fremmed; „efter Jæderen og Sjøen og Torvmyren og Taren vil jeg længes, hvor i Verden jeg kommer,“ hadde han skrevet i 1881, og det var ikke blevet anderledes med ham 20 år senere; det strider inde i ham, når han skal bruge ordet „hjem“ om et andet sted end Stavanger. I et brev fra Molde (i 1903) forekommer følgende ord: „— — — Du ved, jeg maa snart være igjen *herhjemme;* jeg skriver dette Ord med stor Reservation; — — thi jeg tør ikke tilstaa, at jeg aldrig blir hjemme andet Steds end midt i Bredevandet.“

Kristiania 1876.

Kjære Søster! (Kitty L. Kielland.)

Du kan ikke tro, hvor dit Brev var velkomment; jeg har levet en af de ubehageligste Maaneder i mit Liv inden jeg fik Brev hjemmefra og tilslut havde jeg telegraferet idag hvis ikke dit Brev var kommet imorges; jeg haster med at besvare det, dels fordi det er mig en Trang og dels, forat vise, hvor jeg sætter Pris paa selv de allerubetydeligste Efterretninger fra Eder. Mine Øine se nu ud til at skulle blive gode til Jul, men det har været mange Lidelser og Plager — kan du tro; nu maa jeg gaa i fri Luft og med blaa Briller og ikke være forlænge oppe og helst ikke læse ved Lys, den eneste Fordel har været, at jeg har sluppet en Soiré musicale — hos L's — hvor det var tarveligt med Maden — siger Tante L. — og nu iaften kan jeg „desværre" ikke gaa paa Bal til Onkel K.

Du snakker om Regn og Høstveir! jeg forsikrer dig paa, at Spilene løbe i Vand paa min

berømte Paraply ved Tanken om stille og fredeligt Høstregn istedetfor Nordenvind og 15 Grader Kulde og Is paa Ruden hele Dagen, som jeg maa tø op ved at gløde Ildtangen; til og med er her saa glat, at jeg har en hel Tricolor paa Halen af at falde paa en Skraaning udenfor Boghandler Cappelen hver Eftermiddag, indtil jeg igaar fik store Isbrodder paa Hælene, hvilket igjen bevirker, at Dørmatten følger mig ned af alle Trapperne til stor Forundring for Banco *). — W ser ynkelig ud; forresten lever han meget blandt Skuespillerne og den hele Bjørnsonske Klik, til hvilken han er i den Grad for god, at jeg beklager ham; ikke saa — at jeg antager, at han vilde passe bedre i nogetsomhelst andet Selskab, men det ærgrer mig at se, hvorledes alt ungt og sundt enten blive — eller gjælde for — Filistre eller ogsaa ere nødte til med Hud og Haar at sælge sig til et „Parti“. For den, der staar fjernt og ser Raketten gaa tilveirs, er det et skjønt og vækkende Syn, men den Stakkel, der er fordømt til at staa saa nær Fyrværkeriet at han ikke blot ser Raketten, men endogsaa tydeligere „Stokken“, der hænger i Halen paa det Store, han forbitres i Nydelsen og har al sin Anstrengelse nødig for ikke at miste Illusionen. Naar jeg derfor ser disse æsthetiske Paddehatte, der gro op overalt, hvor noget Stort viser sig, hvorledes de graadigere

*) Forfatterens Hund.

end Polyper ligger paa Lur efter „friske Kræfter“, hvorledes de — selv uduelige, matte, idéløse Skabninger — suge Blodet af det idealske unge Lys og saa stige tilveirs paa store Ord og intetsigende Interjectioner, hvorledes Feldtraabet gaar fra Høiden ned til „Pakket“, som derpaa udspyr det i sin Kreds, saaat naar du kjender en af Klikken, kjender du dem alle, naar man ikke længere er Individ, men ligesom et Lem af en Daarekiste, faar et Nummer og en Paaskrift, naar man intet tør mene, sige eller tænke, før det er autoriseret — naar jeg ser dette — da væmmes min Sjæl og jeg kan med infernalsk Glæde fryde mig ved at se „Stokken“ falde mat og forbrændt til Jorden, naar Raketten har futtet af.

Du siger, Tiden er rig, Alt stort, Intet smaat, — jeg siger Tiden er fattig, Alt smaat, Intet stort — det er: Individet er væk, Masser, Opinion, Hære, Presse — det er Stikordene: Associationsideen har seiret — ja det ved Guderne den har seiret og alle ere vi blevne en Stump af et — *respectabelt Hele,* men for hvis enkelte Medlemmer vi væmmes. I første Del af Enten —Eller staar:

Lad Andre klage over at Tiden er ond; jeg klager, at den er ussel; thi den er uden Lidenskab. Menneskenes Tanker ere tynde og skrøbelige som Kniplinger, de selv ynkværdige som Kniplingspiger.

Deres Hjærtes Tanker ere for usle til at være syndige. For en Orm vilde det maaske kunne anses for Synd at nære saadanne Tanker, ikke for et Menneske, der er skabt i Guds Billede. Deres Lyster ere adstadige og dorske, deres Lidenskaber søvnige! —

Gyldne Ord. —

Stavanger den 21de Februar 1877.

Kjære Søster — (Kitty L. Kielland.)

Damerne først! — først vil jeg — springende over alle Indledninger — sende dig nogle aabenhjærtige Bemærkninger om dig selv; ikke af den specifik norske Aabenhjærtighed, der er ensbetydende med sursød Ubehagelighed — og som vi ville benævne Tante L —; men af den sympathetiske Utvungenhed, som man føler ligeoverfor en Person, der ved, at Ens Ros ikke er en skjult Daddel, men at Ens Daddel meget mere er en forklædt Ros.

Pro primo tror jeg, at den, der siger, at han befinder sig i et Gjennemgangsstadium, allerede har passeret Krisis; pro secundo tror jeg, at Intet er mere skadeligt end den Formening, at Livet ikke er værd at leve, førend man har erhvervet fuldstændig Sikkerhed for, at nu er man paa en Prik kommen paa den rette Hylde, nu har man løst sin Tilværelses Gaade. Næst efter de Mennesker, der fare omkring med Ild i Rumben (med b synes jeg godt at Ordet gaar

an) søgende høit og lavt *sit Kald*, hvor ret deres kjære „*jeg*" kan pave sig og komme til „fuld Gyldighed", næst efter disse ved jeg Intet kjedsommeligere end de Mennesker, der ere tilfredse med sig selv og alt, der ere komne tilro som Andersens Ællinger under det Kaalblad, hvor de fødtes og udenfor hvilket Verden ophører. De første — de emsige Hastværkere — hvorledes gaar det dem? siger S. Kierkegaard. „Gaar det dem ikke som hin Kone, der i Befippelsen over, at der var Ild i Huset, reddede Ildtangen? Hvad mere redde de vel ud af Livets store Ildebrand?" Og nu de, der have „udstridt", „kastet Anker", „fundet Fred" — og hvad det heder altsammen — ere da de at misunde? Utilfredsheden er Livets Dampkraft, og ligesom man maaler en Maskine efter Hestekræfter, kan man maale et Menneskes indre Værd efter Graden af hans Utilfredshed — eller Utilfredsstillelighed.

Og dog er Lykken vort Maal — og vi kunne naa dette Maal, men kun paa Betingelse af, at vi opgive Haabet om at blive tilfredse. Dette er ikke en Gjentagelse af den flaue Hverdagstrøst, at man kan være tilfreds, naar man har gjort, hvad man har formaaet, selv om Resultaterne lidet tilfredsstille os. Nei det er min Mening — og gid det vilde lykkes mig at faa den klart udtalt baade for din og for min egen Skyld — at den ene eftertragtelige Lykke, der

kun naaes af veludrustede Naturer, bestaar i en stadig fremadskridende Udvikling af vor Erkjendelsesevne. At kjende Menneskets Væsen, dets Plads som Led i den Del af Universet, som vi kjende, at føle sin Aand — idet den omspænder Fænomenernes Mylder — overalt at beholde Fodfæste — (thi selv ligeoverfor det Ubekjendte svimler ikke den, der ved, hvad han staar paa) at have eller rettere uafladelig at erhverve en skarp adskillende Sans for, hvad der baade hos En selv og hos Menneskene er Sandhed og hvad der er Løgn eller Fordom, at være sig bevidst ikke blot sin Morals Gavnlighed, men ogsaa dens historiske og psykologiske Baggrund — samt fremforalt at bevare den varme Kjærlighed til Mennesket — dette Smertens Barn — ikke for at inddele det i Faar og Bukke, ikke for at beundre det eller begræde det; men for at forstaa det og efter Evne gjøre det mere skikket til at sætte Pris paa Tilværelsen. Dette er Lykken — og jo nærmere vi naa den, jo mere vi forstaa og overskue af Menneskelivet — jo mere utilfredse blive vi. —

Dersom Guderne havde givet mig en speciel kunstnerisk Begavelse i Vuggegave — istedetfor at ryste et Kræmmerhus med „tausend Siebensachen“ ud over mig, vilde jeg sige til mig selv: „Først er du Menneske, saa er du Kunstner.“ — Vel ved jeg, at der siges, at Kunsten

skal være Alt for sine Dyrkere, optage dem helt, fylde deres Hoved og Hjærte m. m.; og naar jeg ikkedestomindre paastaar, at Mennesket først skal være Menneske i min Forstand — skal du ikke snurpe Munden og rynke Næsen, men du skal tænke over mine Ord; og du vil maaske føle dig mindre frastødt af dem, naar du betænker, at din nuværende Utilfredshed med dig selv snarere kanske kommer fra en dunkel Fornemmelse af, at du ikke paa de rent menneskelige Feldter har gjort forsvarligt Arbeide end af en virkelig Uværdighedsfølelse ligeoverfor den elskede Kunst. Din Karakter fordrer sit Tyngdepunkt i en solid Livsphilosophi, og hvormeget du end tror at være klar over det Vigtigste, kan jeg dog ikke frigjøre mig for den Tanke, at det Gjennemgangsstadium, hvori du befinder dig, er af mere gjennemgribende Art end artistiske Anfægtelser.

Det er sent paa Natten, og da er man for aabenhjærtig til at tale om sig selv — selv ligeoverfor en elsket Søster. Kun saameget:

Jeg tror neppe at jeg vilde være istand til at faa mine Anskuelser udtalt i Roman- eller Novelleform, da jeg vel besidder mere Kritik end Fantasi; Moralfilosofien — i mit store Ideal — Stüart Mill's — Forbillede tror jeg snarere at kunne behandle mit Erfolg; især forekommer Opdragelses- og Undervisningsreformer mig at være yderst nødvendige.

For at prøve om jeg overhovedet har nogen Stil, har jeg begyndt — ja du vil le! — en Afhandling om Dyrenes Beskyttelse; men — vil du tro det? selv der har jeg rendt mig fast, idet jeg ikke tør tale frit om skadelige Fænomer i Ungdommens Opdragelse. —

Dine literære Bemærkninger have glædet mig meget, og du vil ikke finde mig anmassende, naar jeg siger, at mine Anskuelser overfor de ældre og nyere Romaner have passeret nøiagtig den samme Udvikling; men du overdriver Receptiviteten i Norge, om du tror, at de realistiske Romaner ville finde sit Publikum her. Foreløbig spille de samme Rolle som Paul de Kock's Romaner i Leiebibliothekerne og omtales af skikkelige Folk med Afsky, af uskikkelige med et frivolt Smil.

Naar jeg tænker paa mine Forhold her, bliver jeg ikke længer modløs, men sint — bogstavelig talt sint! — at de Gamle ere gamle — nu Herregud! — men Ungdommen! — Ved du hvad den akademiske Ungdom har gjort? — gaaet op paa Slottet forat komplimentere Prindsen, fordi denne vilde vise Standen den Ære at blive Student ved Upsala. Undertiden synes det mig, at noget — noget stort maa hænde — men jeg holder med Tante Mina, der ved Brandraabene blev siddende ganske rolig og kun sagde: „Brand — tror I virkelig her er Brand? Nei — her hænder aldrig noget i Flækkefjord.“

Godnat kjære Søster — det gaar med Livets Sorger som der synges i: Skjære Havre:

Hver tar sin, saa tar jeg min! — men det er en kjedelig Leg. Takket være Uforanderligheden lever alle godt.

Beate og Børnene hilse.

Din meget hengivne

Alexander.

Boulevard St. Michel No. 14 Paris d. 13. Juli 1878.

Kjære Søster! — (Kitty L. Kielland.)

Tak for din Lap. Ogne, hvor du nu vel er, har altid været mit Yndlingssted, siden Andreas*) og jeg en Dag fandt det, men nu, da jeg er her, staar det for mig som en Extrakt af Himmel og Helvede! ikke sandt — naar du gaar indover med Ryggen mod Havet, saa maa du uvilkaarligt tænke paa, at du nærmer dig Helvede eller at du befinder dig paa Loftet af et stort Theater mellem gamle ubrugelige Kulisser og mislykkede Dekorationer.

Lad mig se, om du kan male Stranden — det vil sige seet fra Havet: med Bagsiden af Bølgerne i Forgrunden, Stranden i Midten og Helvede i Baggrunden. Eller det omvendte: en Smule blaat Hav i Baggrunden, Marehalm i Midten og i Forgrunden et Menneske — skabt i Guds Billede — med Halen tilveirs, rodende ivrigt om i sin Smule Jord, forat se, om han

*) Andreas Sømme — Forfatterens Fætter.

kan opnaa den store Lykke at finde to Poteter der, hvor han i Vaarens Haab nedlagde et — eller *en,* — thi Poteten er Fælleskjøn ligesom Troen, Ondskaben — og Kjærligheden — Haabet er Intetkjøn — trommelommelom!

Du maa hilse Frøken Hiorth paa det allerhjerteligste — er det ikke et mageløst Hus?

Skriv snart — og lad mig høre hvordan du har det.

Din hengivne Broder

Alexander.

Stavanger den 17. Januar 1879.

Kjære Herre! (Dr. Edvard Brandes.)

Modtag mine bedste Nytaarsønsker for Dem og Deres Familie, og min Tak for de Timer, jeg tilbragte sammen med Dem og Deres.

Jeg har nu været en Maaned herhjemme, og al den Glans, som Gjensynet og Julefesten kastede over den første Tid, er allerede grundigen afslidt. Jeg er ikke tilfreds med mig selv, og alle de andre — undtagen min Kone — er høist misfornøiede med mig. Her ligger nogle halvfærdige Arbeider omkring mig; men jeg har ingen Tillid til dem, og saa bliver de liggende, indtil jeg brækker mig af dem.

Derfor har jeg nu taget mig sammen og arbeidet i flere Dage, for at samle og ordne et lidet Bind Smaahistorier, som jeg da er fast bestemt paa at udgive.

Det kommer til at indeholde de Stykker, jeg havde den Fornøielse at læse for Dem, og et Par nye. Bogen bliver liden og ikke meget betydelig; men jeg forsikrer Dem, at disse Smaanoveller formelig ligge mig iveien; jeg faar intet udrettet, før jeg bliver dem kvit.

Hvis nu Gyldendal tager dem, skal jeg da sige Tak, eller skal jeg være paa min høie Hest og begjære et Honorar? Jeg er saa aldeles grøn i disse Ting, at jeg vilde være Dem overmaade forbunden for et Vink i saa Henseende.

I Midten af Februar haaber jeg at have Samlingen færdig, saa kan vel Bogen blive trykket før den døde Sommersaison?

Kan De høre at jeg gaar ligesom Katten omkring den varme Grød?

Ja — det er nemlig det, jeg vil bede Dem om, at De tillader, at jeg sender Dem Manuskriptet. Det er ikke for at bebyrde Dem med Rettelser og Forbedringer — jeg har nu gjort det saa godt, jeg formaar paa mit nuværende Standpunkt, og stilistiske Mangler og Ubehjælpeligheder faar staa for min egen Regning —; men jeg har undertiden med Skræk lagt Mærke til, at det kan arrivere mig, at jeg skriver noget ligefrem Jux — og det er jeg saa bange for. Derfor er det, jeg saa meget ønskede, at De skulde se igjennem Manuskriptet, forat gjøre mig opmærksom, om jeg skulde have tilladt mig en eller anden overordentlig Dumhed.

De viste mig saa megen Velvilje, at jeg tror, De paatager Dem dette kjedelige Arbeide; men De vilde endogsaa — haaber jeg — gjøre det med Glæde, om De vidste, hvormegen Pris jeg sætter paa Deres Bekjendtskab og i hvor høi Grad jeg ønsker at vedligeholde og styrke det.

— „Uden Midtpunkt", som De anbefaler mig at læse, har jeg fundet meget god i det hele taget, især fordi der siges mange gode Ting i den. Der gaar gjennem Bogen nogle underlige Nachklänge fra „Problematiske Naturer" — sletikke Efterligning, snarere en halvbevidst Persiflage, som gjorde mig dobbelt godt, da jeg i sin Tid lærte mange Unoder af Spielhagens Romaner.

Deres Broders Bog (Disraeli) har jeg læst med ublandet Glæde og Beundring. For det første beundrer jeg atter og atter hans Stil (noget man først ret lægger Mærke til, naar man selv arbeider paa at skaffe sig en); dernæst beundrer jeg den utrættelige Flid og den uopslidelige Sympathi, hvormed han gider følge denne tvivlsomme Gentleman gjennem tykt og tyndt. Jeg havde aldrig troet, at jeg, der er saa lidet energisk og saameget petitmaitre, skulde kunne fatte en saa stor Interesse for den engelske Statsmand, og jeg var vel heller ikke kommen dertil, om ikke den rolige Objektivitet, hvormed Deres Broder skriver, havde givet mig den Forvisning, at ingen af Mandens Feil blev mig skjulte.

„Rolig“ Objektivitet — var forresten et dumt Udtryk; thi jeg har aldrig i nogen af G. Brandes's Skrifter mærket en saa stærk Understrøm af Lidenskab som i denne. — Men da den Varme, hvormed Bogen er skreven, ikke gjælder den skildrede Person, har den efter min Formening ikke skadet Fremstillingens Objektivitet, men givet Værket en Farve og en Fart — som naar de første varme Storme kommer til os heroppe om Vaaren, man vender sig mod Syd, tager Hatten af og indaander den bløde, frugtbare Luft i dybe Drag. Thi hvad der for mig har været Hovednydelsen ved Læsningen af Deres Broders sidste Bog, er den kjække, uforbeholdne Jødiskhed, der er den egentlige Dampkraft i Værket.

Det synes mig at være første Gang i Literaturen, jeg hører en rigtig fuldblods Jøde, der ikke giver en Smule af sin Værdighed, hverken af Feighed eller forat paradere med østerlandske Snurrepiberier; men som rolig og sikkert viser os andre et Aristokrati, der synes udødeligt og uovervindeligt blandt Menneskene. Endnu har jeg ikke set nogen Anmeldelse af „Benjamin Disraeli“; men vel kan jeg tænke mig, at vi faar høre megen aandrig Tale om den moderne Jødedoms Overmod og omsiggribende Indflydelse. Bogen inviterer dertil, og jeg har endogsaa sat mig i Hovedet, at De selv ventede et Uveir efter den. Thi da De omtalte

Værket for mig, ytrede De nogle dunkle Ord — ikke af ligefrem Misbilligelse, men dog i en Form, som bragte mig til at beslutte, at jeg ved Læsningen skulde søge at udfinde, hvad De kunde have at indvende. Og nu har jeg altsaa sat mig det i Hovedet, at De finder Deres Broders Uforbeholdenhed for stor især i Forhold til den danske Stemning. Jeg gad vide, om jeg har Ret heri —; men saa gad jeg rigtignok ogsaa vide, om alt dette interesserer Dem?

Deres hengivne
Alexander L. Kielland.

Stavanger, den 5. Februar 1879.

Kjære Hr. E. Brandes!

Mange Tak for Deres Brev, som kom — De kan ikke tænke Dem — hvor beleiligt. Thi jeg har gjennemlevet en trist Tid. Mine Finantser har været i en betænkelig Uorden, indtil jeg nu har faaet Hjælp af Far.

Lad mig forsikre Dem om, at hvis nogen af de to prægtige Aftener, jeg tilbragte hos Dem, bærer Prisen fremfor den anden, saa var det isandhed den sidste. De kritiserer mig aldeles ikke, De giver mig gode og sikre Raad, som jeg er stolt over at modtage. Det er — haaber jeg ialfald — ikke saameget Ros, jeg trænger til; men Raad og Anregungen; det vilde De ogsaa forstaa, om De kunde vide, i hvilket Menageri jeg lever, hvorledes man behandler

mig, hvorledes man tænker og taler om mig. Derfor er et anerkjendende Ord fra Dem som en hel Rustning.

Lad nu det være godt; — heller ikke har jeg Tid til at tale om min Ven Daudet idag, da jeg er saa opfyldt af den Tanke, at jeg nu endelig skal blive mine Historier kvit. Men — her er desværre et men, og det er min mislykkede Historie: Erotik og Idyl.

Ja — for den er nok meget kjedelig; det var den, Bjørnson var saa misfornøiet med i Paris. Dengang var den jo meget værre end den er; men den er slem nok. Synes De nu, at denne Historie, der ender som en kjedelig Præken, er saa slet, at den ganske skjæmmer Bogen ud, saa faar De sige mig det, og saa faar Manuskriptet ligge hos Dem; thi jeg vil ikke se det for mine Øine mere. De bedre Smaastykker kunde da kanske finde Anvendelse i det paatænkte Tidsskrift. Der er meget i den omtalte Fortælling, som er min oprigtige Mening; men jeg er faldet op i en umulig Form, saaat det hele er mislykkedes; min Indignation over den letsindige Børneavl er løbet af med mig, saaat jeg er bleven klodset. Ja, nu faar De dømme; jeg giver Afkald paa den store Glæde, det vilde være for mig at se den lille Bog til Vaaren, hvis De finder, at dette Stykke maa stryges; thi da blev det altfor lidet til et Bind.

Derimod venter jeg Ros for mine to Venner

som jeg ikke har forandret i Planen. Men jeg har til Ære for Dem placeret et Bekjendtskab fra Paris i Caféen som dame du comptoir. Stilen er jeg selv fornøiet med; kanske er den lidt koket paa enkelte Steder; synes De om, at den fine Mand slaar Cigarasken bort fra Gulvet før han tager Giften? eller er det for — ja — hvad skal jeg kalde det?

Vedlagt sender jeg min Skrivelse til Hegel, og har jeg, som De vil bemærke (hører De Handelsmanden?) ladet aaben Plads for den Tid, inden hvilken han skal faa Manuskriptet. Meningen var da at bede Dem sætte den beliebige Datum til, da jeg hverken ved, hvor fort Posten gaar, eller naar De faar endt Gjennemsynet.

Den Maade, hvorpaa De har opfattet min Bøn om Deres Bistand, kunde ikke været elskværdigere og mere stemmende med mit Ønske, og jeg takker Dem hjerteligt.

Faar jeg sendt et Tryk herop til Korrektur? — ved De! jeg glæder mig som en Gut til at se mine Ord trykte. De ser, at De maa være skaansom mod den mislykkede.

Bogen bliver liden, det er vist. Efter en kyndig Mands Dom vil den næppe naa 10 Ark. Dette siger jeg ogsaa til Hegel. Men jeg for min Del har ikke saameget imod at begynde med en liden Bog, ja — oprigtigt talt — tror jeg aldrig, jeg kommer til at skrive tykke Bø-

ger. Naar nu bare ikke Gyldendal synes, den er for liden. Grand seigneur! — nei jeg er saamænd ikke i Humør til at spille Grand seigneur. Jeg er glad bare Hegel tager mig, og om der bliver Tale om et saa stort Honorar, som De antyder, vil jeg være lyksalig. Jeg omtaler — som De ser — ikke engang Udstyret i Hegels Brev, som dog ligger mig saameget paa Hjerte.

Jeg vilde saa gjerne have tykt gulagtigt Papir, brede Margina og rummeligt Tryk. Men det er vel ikke værdt at være saa fordringsfuld.

Naar jeg nu faar sendt Manuskriptet idag, vil jeg drage en lang Pust, og saa vil jeg gaa i stor Spænding, indtil jeg hører fra Dem igjen. Men skriver De da, at „den mislykkede" kan passere, vil jeg lade som om Teglbrænderen gjør en Forretningsreise; men i Virkeligheden vil jeg begive mig ud til en gammel Jomfru, der laver god Mad, og som bor i et gammeldags Hus mellem nogle Stene lige ved Havet ude paa Jæderen. Der vil jeg da — foreløbig til Deres og min egen Opbyggelse — skrive et Lystspil; jeg maa dog prøve, om jeg kan. Naar man længe har været nedtrykt, og saa bliver lettet, synes man, at man kan magte Alverden — wenn dem Esel wohl ist, will er auf dem Eis tantzen.

— Farvel saalænge!

Stavanger den 20de Febr. 1879.

Kjære Søster! (Kitty L. Kielland.)

Mine Noveller ere afgaaede til Kjøbenhavn; men jeg har endnu ikke hørt noget fra Edvard Brandes, der vilde læse dem gjennem. En Smule Frygt har jeg, for der er en, som er mislykket. Derimod har jeg netop endt anden Akt af et Treaktstykke, som jeg morer mig kosteligt over; men det bliver ikke et Lystspil, som jeg tænkte. Jeg har megen Fart i mig nu og godt Haab — det vil sige udenlands; thi herhjemme ved jeg lidet, om jeg fletter min Krans.

Du spørger efter Proverbet; jeg har et eneste Exemplar af det paagjældende Hefte, som jeg ikke vil sende bort. Men jeg skal spørge Floor, om der kan opdrives flere. I Paris findes eller fandtes det hos Madame Gaugin, rue des Furneaux no. 74 Vaugirard. Jeg siger fandtes; thi jeg kan ikke tænke mig, at en Gjenstand som en blød Bog kunde dvæle længe i et Hus, hvor der grasserede „en saadan Djævel af en Dreng" (Madames egne Ord.)

Fru T. maa du endelig hilse, synes du ikke lidt bedre om hende nu? Jeg haaber, at hun holdt meget af mig, og du maa sige hende, at hun er mig meget kjær. Datteren — Pillerappen — maa du derimod ligefrem kysse — er hun ikke sød? og ligner hun ikke Baby? Jens fik Mæslinger igaar; han er meget fornøiet. Onkel

Emil*), som har været i stor Frygt for sin Gut, er nu haabefuld, derimod dør her en stor Mængde fremmede Børn — især for de Fattige. Her er koldt, tørt og dødt. Beate hilser dig hjerteligt; hun vil skrive, saasnart hun faar arrangeret det med Søljen. Derfor skriver da jeg idag, paa det at du ikke længer skal færdes derude uden et Ord hjemmefra.

Jeg har undtagelsesvis læst dit Brev til Beate og med Beundring iagttaget, hvorledes X-folkene føre sin egen opofrende og menneskevenlige Luft med sig. Forleden docerede Tante T. med stor Iver, at gamle Koner, der var saa døve, at de ikke kunde høre, naar hun kom kjørende, burde stænges inde ved offentlig Foranstaltning. — Blaat Blod og varme Hjerter!

Jeg er oprørsk og bliver mere og mere umulig herhjemme — skjønt — oprigtig talt — det gaar bedre nu! man er en liden Smule ræd mig, saa man spytter ikke paa mig, naar jeg ser det.

Jeg kan ikke fortælle dig andet her hjemmefra end at vi holder meget af dig — og vente paa bedre Tider. Nu maa du lære meget og være flittig — a propos! — kan du huske en liden af mine Historier: Visne Blade. Den Maler Mr. Everton Sainsbury bor i Paris; du vil finde hans Adresse i Salonkatalogen for 78; Billedet hed une brouille. Kunde du skaffe mig

*) Doktor Emil Lange.

om saa bare et Fotografi deraf — det har besat mig. Kommer du til at se det, vil du kanske sige — var det ikke andet? — men der er noget deri. — Træffer du nogensinde B, maa du ikke lade dig skræmme af hans Ydre; men bide dig fast i ham. Poulsen maa du hilse og sige: saa! saa! saa! har du lagt Mærke til, at det er hans Mundheld. — Farvel for idag kjære Søster, lad os komme i Gang med at skrive.

Din hengivne Broder

Alexander L. K.

Stavanger den 27. Marts 1879.

Kjære E. Brandes!

Igaar modtog jeg Deres Brev af 20. ds.; jeg har tænkt nøie derover, og idag svarer jeg med et formodentlig forskrækkeligt langt Brev. — Det er ingenlunde nogen Art af Surmuleri, som bevæger mig til at lade mit nyeste Produkt ligge; heller ikke er jeg forsagt eller modløs efter Deres Brev; hvad jeg har tabt, er en overmodig Selvtillid, som jeg havde lagt mig til — væsentlig fordi Udarbeidelsen var mig saa overordentlig let.

Først og fremst, — oprigtig! — Jeg blev skuffet, jeg nægter det ikke. Jeg indbildte mig, at mit Stykke*) var bedre — meget bedre end jeg nu tror, og den Skamfuldhed, som følger

*) Hans Majestæts Foged.

paa en saadan Overvurdering af sig selv, har været mig en bedsk Drik. Men naar man kun faar Medicinen ind forbi Smagsorganerne, saa varmer den i Maven og gjør godt. Det er mig allerede en Lettelse at have sagt Dem dette, uagtet jeg intet Øieblik tænkte paa at skjule det for Dem. Thi jeg tror, at De vil sætte mere Pris paa at se mig i min Nøgenhed, end om jeg havde prøvet at skjule min Skuffelse under en flot Mine. Derfor vil jeg svare punktlig paa Deres Brev, det lærerigste, jeg har faaet; bekjæmpe Dem saa godt jeg kan, hvor jeg synes, De har Uret, og med Taknemmelighed benytte alle Deres gode Vink.

Altsaa til Sagen! — I Spørgsmaalet om Usandsynligheden baade den praktiske og den psychologiske er jeg uenig med Dem; det vil sige: hvis Usandsynligheden fremtræder i Stykket, er det en Feil, som kan rettes — selve Tingen tror jeg ikke er usandsynlig.

Med Hensyn til det usandsynlige i at en Foged gaar over til *Snekker,* saa skyder jeg mig ind under den af Dem anviste Undskyldning, det er jo paa Komedien! — men at hans Snekkervirksomhed er praktisk usandsynlig og endnu mere, at Passionen er psychologisk usandsynlig, det vil jeg kjæmpe imod saameget desto drabeligere som det er det eneste Punkt, hvor jeg ikke føler Sandheden i Deres Kritik.

„Til en Sofa hører en Sadelmager.“ Dersom

jeg ikke havde arbeidet med dette Satans Hastværk, skulde der have staaet et Par Vink om, at Sivertsen i sine yngre Dage var saa flink i Snekkerværkstedet, indtil han blev saa fin paa det, at Fogden ikke mere turde bede ham. Nu maa han nøies med Kornelius.

Min Fader er en meget nethændt Mand. Han skjærer ualmindeligt smukt i Elfenben og Træ, alting kan han sætte istand, alting kan han arbeide — han maler forresten ogsaa nogle afskyelige Landskabsbilleder. En Gang fik en af vore Omgangsfamilier et Par stoppede Stole fra Hamburg, som vakte megen Beundring. Far tog strax fat og vilde gjøre dem efter. Og i nogle Dage arbeidede han fra Morgen til Aften, satte Træværket sammen, stoppede, syede, satte Fjærene i Sædet og betrak det hele med rødt Tøi — jeg tror saagar, han selv trak over de Knapper, han brugte. Til Hjælp havde han vor Kusk, som forresten — det maa jeg tilstaa — var udlært Tømmermand og ret duelig som grovere Snekker; Stolene blev jo heller ikke som de hamburgske; men det var jo ogsaa bare et Forsøg. Dersom han i 20—30 Aar havde gaaet og putlet med saadanne Ting som min Foged, tvivler jeg ikke paa, at han havde drevet det ligesaavidt. Men Far er gaaet saa ganske op i forskjellige Smaating; hos Jacobsen har jeg centraliseret Arbeidslysten mere omkring Snekkeriet.

Og nu det psychologiske. Atter tager jeg Far, han har — som De ser — næsten været Model for min Foged.

Herre Jemini! for et langt Brev dette bliver!

Da min Far er strængt orthodox-reaktionær, var jeg bange for, at min Behandling af Embedsmændene skulde støde ham, om det nogensinde kom ham for Øre. Derfor valgte jeg at lade ham læse Stykket strax. Da han bragte mig Bogen tilbage, roste han mig for første Gang — ellers ere mine Tanker ham en Vederstyggelighed —; han var ligefrem greben. Faa Dage efter kom der Bud efter mig fra Far. Jeg fandt ham i Vognskuret, hvor han arbeidede med en ny Bredslæde, vi havde faaet, og hvis Bagsæde jeg engang havde sagt burde forandres for mine lange Bens Skyld. Nu havde Far iværksat Forandringen, og jeg var tilkaldt, forat bedømme. Der laa nu den gamle Mand — 63 Aar, Konsul Jens Z. Kielland, Bankdirektør m. m., en af Byens fremragende Borgere og krøb omkring paa Gulvet, støvet og skidden med Munden fuld af Smaaspiger. Døren til Gaden stod saa meget aaben, at han fik Lys til sit Arbeide, men saa meget lukket, at de Forbigaaende ikke lettelig vilde mærke ham.

„Se! hvilke Klodrianer af Haandværkere, vi har," skjændte han. Smeden havde sendt ham nogle Jern, der var for svære og klum-

pede; men Fars Arbeide var sandelig saa sirligt og pent, at det var en Fornøielse.

„Du skulde været Haandværker — du Far!“ vovede jeg.

Dertil svarede han saa høit og haardt, at jeg blev halvræd: „Ja!“ — Dermed endte den Samtale; men jeg tænkte, hvormeget lykkeligere han var bleven, om han ikke havde været nødt til at være saa rig og fin paa det i Livet, og jeg er vis paa, at han følte, hvor forfeilet hans Liv var. — En saadan virkelig stærk, vulgær Trang til at røre Lemmerne, hænge i haardt Arbeide den lange Dag, var det jeg vilde, skulde bryde gjennem hos Fogden; er det ikke lykkedes, saa er Feilen min; men psychologisk usandt er det ikke. Derfor forvirres jeg ganske, naar De siger, at Fogdens Passion er vel symbolsk — den er Fanden heller! —

Hegel skrev endelig til mig, og jeg svarede strax — det er vel en Maaned siden; men Posterne have været ravgale heroppe. Han bød mig 40 Kr. pr. Ark og 15 Exemplarer frit, hvortil jeg svarede Tak. Endvidere „bad han om Lov“ til at foreslaa en anden Titel, hvortil jeg svarede: Mange Tak.

Det er det hele; og jeg har længe undret mig over, at det ikke blev til mere.

Mange Tak for Deres Titelforslag; jeg er tilfreds med Novelletter; Omrids og Udkast

især Udkast synes jeg mindre om. Løse Blade foreslaar min Kone; men det er saa fruentimmeragtigt. Konturer er fremmed, Smaastumper er stygt, Prøvebilleder er ikke dumt, Tilløb — nu er jeg saa træt, saa træt — og De vist ogsaa.

Farvel saalænge! — jeg venter nu Manuskriptet tilbage med mange Blyantstreger og Deres velvillige Tilkjendegivelse af, at mit lange Brev dog ikke helt har taget Livet af Dem.

Stavanger den 21. April 1879.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Deres lange Brev gjorde godt kan De tro. Det har ligget ubesvaret nogle Dage, da min lille Datter har været syg. Det er en fortvivlet Situation at sidde saa struttende fuld af Sundhed, at man har nok for tre Mennesker at leve af, og saa ikke kunne hjælpe saadan en liden alenlang Pusling, der ligger med matte Øine og hede Kinder og ser paa En, som om hun vilde sige: „Hvorfor lader Du mig ligge her og lide — det er dog din Skyld altsammen.“ — Nu er hun bedre og min Samvittighed lettere.

Saasnart jeg bliver lidt mindre tung tilsinds vil jeg tage fat paa Hans Majestæts Foged —

en fortræffelig Titel — mange Tak! og da vil jeg ogsaa lade mig fotografere. Thi nu er jeg virkelig ikke i Humør til at vise Dem et saa venskabeligt og freidigt Ansigt, som De fortjener det. —

Da De siger: Lad mig uden videre Snak faa Deres Stykke, tog jeg det frem igjen, og uagtet det jo ikke er saamange Uger siden jeg skrev det, var Stemningen mig dog allerede saa fremmed, at jeg bare maatte le — især naar jeg saa gjentog Deres Ord: Det skal ikke undre mig, om det er et Mesterværk! — det bliver nok helst en Spas mellem os to. Imidlertid skal De dog have det, om jeg end generer mig lidt.

Det var vel dumt af mig at tro, at der var nogen Mulighed for min sidste Novelles Optagen i Samlingen? Jeg saa Dagen efter hos Boghandleren Circulaire fra Hegel, hvori Bogens Pris og Indholdsfortegnelse opgaves, altsaa kan der jo ikke nu forandres. Jeg vil haabe, at Hegel ikke synes, jeg er vrøvlet eller fordringsfuld; ialfald gjorde jeg mig Flid for, at han skulde forstaa, at jeg henstillede alt til hans Afgjørelse og kun fremkom med beskedent Forslag. Har De seet Præstegaarden?

De maa fortælle mig, hvad De synes om den. Jeg skrev den to Gange i 4 eller 6 Formiddage, saa jeg er bange for, at den er temmelig løs. Det gaar saa rykvis med mig — nu

bestiller jeg ingenting og skriver ikke andet end Vexler! — Herre Jemini!

Jeg læser ikke danske Aviser og slipper saaledes for meget Snavs (a propos! — turde jeg bede Dem sende mig nogle Udklip, naar Novellerne kommer?) men derimod har jeg med Glæde og Interesse læst Gertrude Coldbjørnsen; den synes mig meget god. Efterat jeg selv er begyndt at skrive, har jeg en anden Maade at dømme paa end før — saadan lidt i Retning af: Kunde du gjøre det? Det hele kunde jeg ikke gjøre; men enkelte Ting kunde jeg gjøre bedre og finere. Jeg vilde ønske, at det snart maatte forundes mig at faa et langt Sujet i Hovedet — det kommer over mig i Klattevis — som naar Metallerne ikke forekommer i Aarer men i Nyrer. — Med blandede Følelser har jeg læst Drachmanns Ranker og Roser. Jeg er en stor Beundrer af hans Lyrik og en Gjæk efter smukke Vers. Der er nogle saadanne, et meget smukt — „Kom hid — I Mænd —“ og mange middelmaadige. Dyveke fik jeg ingen Greie paa. Men paa Slutten! først blev jeg sint, men saa maatte jeg le — skjønt det var ingen god Latter. „Jeg sidder som jeg altid sad: jeg sidder høit tilvejrs“, „Paa ædel Stok gror ædel Vin!“ — og naar han saa faar sit gamle fillede Hjerte flikket og ferniseret skal det minsæl atter paa Presenterbrettet og

lægges „for Fod af en ung og uskyldig Kvinde“. — Velbekomme!

Først i Rækken af alt det, som De skal have Tak for, staar den hjertelige Tone i Deres sidste Brev. Jeg er saa glad ved at føle, hvor vi rykke hinanden nærmere paa Livet — saameget mere som ingen af os gaar omkring med sit Venskab paa et Presenterbret. — Ak — har jeg nogensinde drømt om en Sommerreise? — nei da faar heller De komme til mig; vi har en interessant Omegn, og jeg skal lære Dem at fiske Lax — det er den eneste Ting, jeg kan grundigt.

Stavanger den 9. Mai 1879.

Kjære Mester! (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Hermed følger min første Bog. Den uheldige Historie Erotik og Idyl har voldt mig megen Sorg, og den er tarvelig nok; men den maatte med for at fylde ud.

Jeg har været saa misfornøiet med mig selv fra vort Møde i Paris. Situationen voxede mig over Hovedet, og jeg var ikke mig selv. Jeg havde en Følelse som de unge Fugle, der staa paa Redekanten og slaar med de halvfærdige Vinger: „Mon det virkeligt er sandt, at jeg kan flyve?“—og Intet kan være mere holdningsløst end Fugleunger. Siden har jeg troet at kjende

Vingerne voxe saa smaat; kanske faar De næste Gang vi mødes et mindre spraglet Indtryk.

Jeg kaver mig frem mellem Vexler, Mursten og Pengesorger, og al min Indignation er indestængt og vel forvaret. Men naar jeg tænker paa Dem og paa den Varme, hvormed De tog imod mig, føler jeg, at jeg har Redningsbøie om Livet, og jeg skal ikke gaa tilbunds — selv ikke herhjemme.

Fortiden skriver jeg et Lystspil til Ære for Embedspakket — maatte det blive saa bittert som det er ment.

Stavanger den 22. Juni 1879.

Kjære Herre! (Dr. Georg Brandes.)

Gjennem Deres Broder har jeg faaet Deres Adresse, og samtidigt hermed sender jeg Dem et Exemplar af mine Novelletter. Jeg vil gjøre det, fordi jeg altid har vidst, hvormeget jeg skylder Dem, og jeg gjør det, fordi Deres Broder har sagt, at De ikke vil finde mig vigtig, om jeg gjør det.

Dersom De finder, at jeg arbeider i en rigtig Retning, vil De glæde Dem — det er jeg vis paa — siden De omfatter den „rigtige Retning“ med en saa smittende Sympati; og dersom De vidste, i hvilken Grad De har Part i min lang-

somme Udvikling, vilde De glæde Dem — om ikke mere, saa dog paa en anden, mere krydret Maade — eftersom det er en sjælden Glæde for en Stridens Mand — tænker jeg mig — at faa Takken udbetalt kontant. De ser, jeg forudsætter næsten, at De skal blive fornøiet med min Bog — det er Deres Broders Skyld, som har forkjælet mig. Føi derfor den Tjeneste til de mange, De har gjort mig, uden at kjende mig, at De uden Hensyn — det er: paa Deres egen Maade viser mig mine Feil — det vil sige: de af dem, der kan rettes paa — nu, da jeg haaber, at vort Bekjendtskab er indledet og grundet —

Stavanger den 10. Juli 1879.

Kjære Hr. Doktor! (Dr. Georg Brandes.)

Mange Tak for Deres elskværdige Brev af 28. f. M. Jeg er ganske skamfuld over alt det Bryderi, jeg har voldt Dem; men De maa ogsaa være forvisset om, at Deres Ord ikke ere spildte — ialfald ville de i høi Grad forøge min Taknemmelighedsgjæld til Dem.

Jeg er ogsaa glad ved at høre, at De drager til Kjøbenhavn. Derved vil jeg spares for det vanskelige Hværv at skrive om mig selv. Deres Hr. Broder har nemlig — haaber jeg — et nogenlunde fuldstændigt Indtryk af mig. Vi

lever i en fin Smaabyfamilie, der er temmeligt rig og som har aristokratiske Opstød. Paa Kant med alle i Henseende til Meninger, klarer jeg mig ved altid at være glad og glat som en nymalet Væg, dertil er jeg stor og stærk, af en eventyrlig Sundhed og et godt Ydre. Min Forretning har jeg netop skildret for Deres Broder; hvis jeg kunde tjene tilstrækkeligt ved den, har jeg Intet imod den — tværtimod, den passer for mig: megen Motion og lidet Arbeide og ingen Fusk.

— Jeg har læst temmeligt flittigt siden jeg blev voxen, det er siden jeg blev gift. Det har kogt indeni mig i flere Aar; men først ifjor gjorde jeg endelig det lille Hop og suste halvt i Fortvivlelse til Paris. Den Befrielse fra det store Tryk af mine Omgivelser, jeg søgte, fandt jeg tildels; men nu siger min Kone, at jeg er paa Vei til at blive en Kjærring igjen — (jeg skal nok være lidt feig — siges der).

Se nu skriver jeg jo flydende om mig selv, det var meget morsomt! altsaa fortsætter jeg.

Energi og hensynsløst Mod er det, jeg savner: jeg er for fin paa det. Derfor skyder jeg Spurve; men jeg ved ogsaa om det selv. Men ikke kan jeg forklare Dem, hvorfor det maa forblive saa, da maatte De have set min Opvæxt, set det Liv jeg lever opi. Forlade det! — ja, men det værste er jo, at det kan jeg ikke, fordi jeg kan ikke leve andetsteds. Jeg

længter strax efter alle mine hjemlige Ærgrelser. Enten det nu er, fordi jeg er vaagnet for sent eller om min Natur er for ur-blød, nok er det: jeg kommer neppe til at levere nogen stor, stærk Kamp, men halvt i Skjul faar jeg staa og pirke med min Kaarde.

— Nu har De kastet en Brand i min Sjæl — en Roman! en virkelig Roman, tror De, at jeg kan? Opgaver — siger De — det er igrunden Synd, at jeg ikke har mere Mod; men jeg tror dog, det skal gaa bedre, naar jeg faar Fodfæste i Literaturen. At min første Bog blev læst, var et umaadeligt Held. Det er bedre — mener jeg — at en stor Mængde Mennesker faar smuglet i sig noget nyttigt, end at nogle faa Udvalgte nyde en Kraftessens — det er bedre for Menneskene, men det er ikke nogen stor Opgave for Forfatteren at opspæde og fortynde Dosisen.

Imidlertid er jeg ved godt Mod — noget jeg i høi Grad kan takke Dem for; et saadant Brev som Deres sidste, lever jeg længe af.

Malde pr. Stavanger den 26. August 1879.

Kjære Hr. Doktor! (Georg Brandes.)

Efter Deres venlige Brev af 20. dns. har jeg skrevet til Deres Broder, idet jeg efter bedste Evne har søgt at følge Deres Anvisning.

Hvergang jeg faar Brev fra Dem, maa jeg undre mig over, hvor klart De ser paa Frastand. Tror De kanske ikke, at det netop er faldet mig ind, at jeg kunde gaa i Hundene ad den Vei, De antyder. Ser jeg ikke Folk, som jeg næsten var bange for vilde lægge mig i Had for et og andet Hib i Novelletterne, komme halvt smilende halvt hovedrystende: De skildrer for sort, men De skildrer saa godt! — Hvad Fanden skal jeg gjøre? — jeg vil ikke blive Æresspidsborger, og dog — er det mig, som er forfængeligere end en Skjøge? eller er det en almindelig Skjæbne? — og dog kan jeg staa og tage imod de taabeligste Komplimenter af de taabeligste Mennesker uden at føle Væmmelse — ialfald ikke i nogen tilstrækkelig Grad. Hvad skal jeg gjøre! — anvende skarpere Lud, tage dybere Spørgsmaal? Jeg kommer nu til at skrive om Fædre og Sønner, om Præster — gamle og mætte, unge og ivrige; om megen Trang til at forandre, til at udrette noget, men — ja jeg kan ikke hjælpe det; der udrettes Intet. Religion, Autoritet lægger sig som en Meldug over Slutningen af Bogen, og kun to Mennesker slipper fra det med Ære. De sagde engang: vis de levedygtige Spirer i Deres Samfund — eller noget lignende; her er saa faa, eller jeg ser dem ikke. At være frisk mellem syge er igrunden et trist Forspring, derfor driver jeg det bare til at være

misfornøiet og medlidende; men jeg vilde lyve, om jeg sagde, at jeg saa noget nært Haab. Bogen skal hede: De Misfornøiede. Titlen lyder godt, hvis den ellers kommer til at passe (Garman & Worse).

Det er ikke af Trods, jeg ikke vil følge Deres Anvisning til at udarbeide en Bog; men jeg er overbevist om, at den Methode, De foreslaar, er absolut umulig for mig. Hvis jeg bare vilde nedskrive, hvad jeg har fuldt færdigt, altsaa Brændpunkterne om ikke Glandspunkterne, vilde jeg faa Ulyst til de vanskeligere, mindre interessante Dele, og Arbeidet kunde resikere at ligge hen halvgjort. Jeg maa skrive fra Begyndelsen og ikke tillade mig selv at lade noget henstaa halvt udarbeidet til næste Gang; derfor har jeg ogsaa saa svært for at rette det skrevne. Naar jeg derimod gaar og fortæller mig selv en Historie mange Gange, saa filer jeg med stor Omhu, og jeg ved aldrig, at jeg har glemt et eneste Ord, som jeg var tilfreds med. Naar jeg saa under Skrivningen kommer til et af disse Punkter, som jeg kan udenad, saa gaar det som Røg, og saa glæder jeg mig til det næste. Saaledes maa jeg arbeide — tror jeg.

Malde pr. Stavanger den 4. Okt. 79.

Kjære Herre og Ven! (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Saaledes tør jeg vel kalde Dem, siden De fra første Møde har vist mig saa meget Vennesind. Hvorfor jeg skriver idag, skal komme frem, mens jeg skriver; først dette: Hjertelig Tak for Ordene i Dagbladet — baade for den store Anerkjendelse og for den mægtige Hjælp — en saadan Haandsrækning er et halvt Levebrød.

Saa var det, at jeg fik ond Samvittighed forleden, da det randt mig iminde, at jeg i mit Brev til Dem omtalte en Komedie, jeg just da skrev. Saavidt jeg husker, udtalte jeg mig temmeligt haabefuldt om Arbeidet — især om al den Ondskab, jeg haabede at faa puttet ind. Ser De! — det har jeg ond Samvittighed for; thi Arbeidet mislykkedes for mig, og nu var jeg bange, at De skulde tro, at jeg selv var tilfreds med det. Stykket er nemlig antaget til Opførelse i Kristiania, og jeg lover mig liden Glæde deraf. Mit Haab er, at Johannes Brun skal redde det, og min Overbevisning er, at jeg ikke vil ud paa den Galei mere.

For Leonarda har jeg en speciel Tak at bringe Dem. Den faldt som Dug paa min noget tørre Indignation. Jeg lever et underligt Liv fortiden. Indestængt i et lidet Bondehus — eller saa omtrent — med min Kone og mine 3

Smaabørn, i et Veir som vexler mellem Storm og Orkan, med et Øsregn, som vi kun har det her, flade Lyngvidder omkring, Havet brølende strax udenfor, Torvstakker saa sorte som Præster, misstemte Familieforhold, slet Økonomi, fine Vaner og saadant mere. Derfor skriver jeg en humoristisk Roman, som jeg absolut vil have sørgelig; men Fanden staar i det, ialfald til Dato; jeg faar ikke den rette Ondskab frem der heller; min Kone tror, at jeg er for fed. Men Leonarda har frisket mig, idet den har ærgret mig — ærgret mig — fordi den ligger saa langt tilfjelds for mine fine Balsko. Jeg har tænkt meget over den Ærgrelse. Det skulde dog være forbandet skidt, om det var det, man kalder Misundelse. Mon det ikke er muligt, at det, jeg kalder Ærgrelse, i Virkeligheden er den store negative Drivkraft (den eneste effektive): Misfornøielsen — Misfornøielsen med sig selv, der skærpet ved Afstanden mest overfalder os, naar vi ser det Uopnaaelige høiest oppe paa Bakken —, men paa den Vei, vi føle, at vi maa vandre. Derfor læser jeg atter Leonarda og ærgrer mig, og saa gaar jeg til mine „Misfornøiede“ — og saa er de Satans Mennesker saa kistefornøiede, at det er til at græde over. Men jeg skal nok gjøre dem det hedt paa Slutten.

Saa var det tilslut det vigtigste; De kommer vist til at døie ialfald et Halvark til.

Som Overskrift over, hvad jeg nu sandsynligvis kommer til at sige, maatte jeg sætte: Find mig ikke vigtig! Jeg vil nemlig tale om den Del af Deres nye Virksomhed, som i Almindelighed ansees at gaa ud paa at nedbryde Kristendommen.

Naar jeg ser, hvormeget Arbeide og Studium, De har anvendt i Deres fremadskridende Kamp henimod det Standpunkt, De nu indtager, maa jeg atter og atter forundre mig over den i mine Øine saa besynderlige Vei, De er gaaet. Jeg vil slet ikke give mig af med at bedømme, hvilken Vei, der er den bedste; men De kan ikke tænke Dem — nei jeg tror ikke De kan tænke Dem, hvor besynderligt det ser ud for mig, naar De slaar Deres store, stærke Dommedagsslag mod Porte og Stængsler, der synes mig sprængte og nedrevne for længe siden. Hvad Magt ligger der — find mig ikke vigtig — paa Theologernes Slægtsregister? Er det ikke at slaa paa Skaglerne, naar man mener Hesten? Hvem gider stikke sin Haand i dette Hvepsebøle af Dogmatik og Djævelskab! Nei stik din Haand i Naglegabene — i de gabende Saar, som denne Kristendom har slaaet i de elendige Millioner. Lad os vise Menneskene, hvad det virker — dette Kjærringsnak — at Skylden falder ikke paa dig og mig, men paa en hæderlig ung Jøde! Jeg tror ikke — nei jeg tror ikke — det nytter

stort at kjæmpe i Haandgemæng med Præster; man maa gaa dem forbi, finde Ansvarsfølelsen hos Individerne bag de gode Borgere og Kristne. Det kan aldrig være klog Taktik at dræbe Aal med Kanoner; — Aalene blir vi aldrig kvit, men lad os gjøre Jordbunden tør, klar og sandig, saa kan de ikke krybe saa fort omkring. Dette er egentlig Kjærnepunktet og Grunden til, at jeg skrev dette: Jeg skammer mig — saa liden jeg er —, at jeg ikke er med Dem i Kampen. Det staar nemlig for mig, at jeg her har noget at sige. Min Sjæl er fyldt ikke blot med Indignation og Medlidenhed; men lange Nætters Læsning har ogsaa givet mig et Fodfæste, som er ialfald respektabelt. Og dog — er det Klogskab eller Feighed? — jeg gruer for at tage fat. Ikke saa meget for den Forkjætrelse, som følger; men hvad der for mig er det værste — som rentudsagt vilde tage Livet af mig — det er den overlegne Overseen, som uvægerlig møder den unge og ukjendte, der tager fat paa alvorlige Emner blandt os. Derfor trøster jeg mig selv — naar den onde Samvittighed kommer over mig — med, at jeg nok vil tage min Del af Arbeidet, naar jeg bare faar erhvervet mig en Position i Publikum, saa at jeg ikke kan affeies med et Skuldertræk. Og det er jeg paavei til — haaber jeg; mit Lystspil vil ikke hjælpe mig, men jeg har godt Haab til Romanen. Naar jeg saa synes

mig stærk nok, vil jeg begynde med den lærde Undervisning — i Foredragsform havde jeg tænkt — og saa gaa løs paa Præsterne bagfra. Maatte jeg bare ikke blive for fed og feig.

Alt dette har jeg skrevet om mig selv, for at berolige min Samvittighed, og for at prøve paa, om jeg kunde lokke Dem til at svare. Stundom faar jeg saadan lammende Følelse af min store Ensomhed herborte, saa jeg maa strække Haanden ud og famle efter Forstaaelse, hvor jeg haaber at finde den.

De faar formodentlig Aar om andet mange lange Breve, derfor er De vist en taalmodig Mand — det gjør jeg ialfald Regning paa og lidt til.

Malde pr. Stavanger den 9. November 1879.

Kjære Ven! (Professor Skavlan.*)

Uagtet det er Søndag, ere vi dog paa Malde, da Veiret er saa stygt, at Far ikke har sendt os Vognen ud i Dag. Det kunde være vel nok, naar vi bare ikke havde været saa listige at sende begge vore Piger til Byen; — som det nu er, har vi vel megen Plage af Børnene.

Men om Veiret gjør du dig ingen Idé. Igaar — ude paa Ogne, hvor jeg laa et Par Dage for at komme over et fortrædeligt Sted i Romanen, — skrev jeg en lang og nøiagtig Be-

*) Gift med Forfatterens Søster

skrivelse af Høstregnet med Storm paa Vestkysten, og det vilde være Skam, om det ikke lykkedes for mig.

Det er en blandet Glæde at skrive den Bog: jeg tager mig altfor nær af mine ulykkelige Figurer. Det humoristiske falder ikke altid naturligt nok; og dog maa jeg have en hel Del deraf, da der ellers er en tung Tone.

Enkelte Skildringer — tror jeg, man vil finde endogsaa meget gode; men jeg er ikke istand til at afgjøre, om den hele Historie er godt bygget. En Feil ser jeg allerede; men jeg skal rette paa den, naar jeg skriver omigjen: der er for lidet af Samtale og for meget af malende Beskrivelse, — det bliver let monotont. Lyriske Indskud à la Drachmann har jeg ganske forsaget, uagtet jeg havde nogle ret gode Vers liggende; men jeg liger ikke den Maner.

Tretten Kapitler ere skrevne; og der vil efter det opgjorte Skelet blive c. 26 Kapitler — altsaa halvveis!

— Jeg gjør ingen Undskyldning, fordi jeg saa længe underholder dig med at fortælle om mig selv og mit Arbeide; thi jeg vidste jo, at det interesserer dig — selv om du ikke saa venskabeligt havde forsikret mig derom i dit kjære Brev af 30. October, for hvilket jeg takker dig — en passant; thi jeg er ikke endnu færdig med mig selv.

„Hans Majestæts Foged“ blev refuseret i

Kjøbenhavn, og det siger jeg i Grunden ikke noget om.

Det er dog du, som har Ret — jeg ser det nu; Stykket har ingen Chance for Succes undtagen netop i Christiania baaret af Brun.

Maatte nu bare dette Afslag gaa af i al Stilhed her og i Kjøbenhavn, at ikke en eller anden triver ogsaa dette Kastevaaben mod Molbechs ulykkelige Digterhoved og derved gjør mig latterlig.

Thi i en Strid som denne Leonarda-Strid kan man aldrig vide, hvad de smaa Bladlus kunne finde paa at gjøre Kapital af; og Intet vilde være mere ubehageligt for mig, end om nogen skulde tro, at jeg — endog i den fjerneste Bagtanke — følte mig forurettet ved Afslaget. Jeg var bleven meget overrasket, om det var taget; men jeg blev ikke skuffet, da det kom tilbage.

Her er lidet Papir tilovers, efterat jeg har talt om mig selv; og jeg har den Specialitet, at jeg paa Forhaand afgjør, hvor langt et Brev skal blive. Dette er bestemt til et firesides Brev og dermed maa det have sit Forblivende; du faar heller se, om Du kunde afse lidt mere Tid til vor Korrespondance og svare strax, det gjør jeg *altid*. En Professor, som har travlt — !!

Malde pr. Stavanger den 19. November 1879.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Deres to Breve af 4. November kastede mig til Jorden. Først idag er jeg kommen mig af min Overraskelse og iler med at forøge Forvirringen i vor Korrespondance. Jeg tror Dem ikke! — nei — jeg tror Dem ikke; naar De siger, at De har glemt min Gut, som græder i „Folkefest“. Og der er ingen Tvivl om, at naar Deres kloge Broder — som forresten gjerne kunde skrive til mig — faar se selve Historien, vil han skjænde alvorligt paa Dem for den Fremstilling, De har givet. Saaledes er det gaaet for sig:

Edvard: Ser du! det hele er et Sensationsstykke med Rette og Vrange: Boderne er saa glimrende paa Forsiden og saa smudsige paa Bagsiden. Bajadserne er magre og Fruentimmerne pyntede udvendigt og lastefulde indvendig; — og saa har han en Fugl —

Georg: Naa saaledes! — aa jo, vi kænner dem; disse melodramatiske Skabninger! — kan den tale?

Edvard: Ja næsten! ialfald gestikulere. Og saa er det altsammen lagt tilrette — forstaar du! forat gode Mennesker ret kan faa en Sjat Vand i Øinene ved Uligheden her i Verden, hvor nogle Mennesker maa gjøre sig til Nar for andre — bare for disse lumpne

Skillingers Skyld — forresten er der ingen mere gal efter Skillingerne end netop min Kælland — kort sagt: det er noget —

Georg: — Snøvl.

Begge: noget Snøvl!

Saaledes og ikke anderledes gik det til hin Eftermiddag, da De fortalte min „Folkefest".

Men bare vent! — naar De ser min Gut igjen trykket, saa skal De nok sande mine Ord: han er den bedste, jeg har til Dato!

Hvorfra jeg faar Lyst til at skrive? — ja, De kan ikke tro, hvor det igrunden morer mig. Naar jeg begynder et Kapitel, som jeg har rigtigt varmt i Hovedet, er det saa morsomt — ja jeg vil ikke paastaa, at det er fuldt saa morsomt som at have en Lax paa Stangen, men ialtfald som en stor Ørret.

Imorgen begynder jeg det 20de Kapitel, mine Venner begynder at dø, og jeg er allerede tilmode som Værten, der gaar omkring og blæser ud Lysene i Salen, mens Gjæsterne ruller bort en for en nede i Gaarden. Jeg ved aldeles ingen Ting at sige om Bogen; stundom tilfreds og stundom høist misfornøjet; men saaledes gaar det vist altid. Den er lidt for kort til de mange Skjæbner; men De skal faa se den! Der var bestemt noget, jeg skulde have spurgt om.

Malde pr. Stavanger den 1ste December 1879.

Kjære Søster! — (Kitty L. Kielland.)

Jeg skriver nogle Linjer iaften, for at lykønske os begge med det smukke Udfald i „Ude og Hjemme“ *) — kun var jeg ikke ret tilfreds med den Plads, man havde givet os. Du har vel faaet Nummeret? — Jeg har givet Ordre til at sende det under din Adresse i rue condamine. Har du ikke faaet det, saa skriv strax til Redaktionen for „Ude og Hjemme“ — Tordenskjolds Gade No. 21 — Kjøbenhavn. Baade Redaktøren og min Ven Edvard Brandes have udtalt sig meget anerkjendende om Tegningen; det skulde være morsomt at prøve det igjen. Men jeg har fortiden ingen brugbar Ide, og jeg opfatter det — er det Hovmod? — som det naturligste, at jeg skriver først og beder dig tegne det Skrevne. Jeg synes, at Text til Tegning ialmindelighed synker svært lavt under et nogenlunde literært Niveau; — men kanske synes du, at Tegning til Text synker ned til Illustration? Et sideordnet Arbeide maa dog her være muligt, og da forekommer det mig — naar jeg stiller mig saa objektiv, som jeg kan — at det falder naturligst saaledes: den mest direkte Udtryksmaade — Ordet — kommer først og gjør Sit, og den indirekte — det Billeddannende — kommer efterpaa (last not least — er der ikke

*) „Torvmyr“ med Tegning af Kitty L. Kielland.

noget, som heder noget lignende paa engelsk?) — uddybende, forklarende — fæstende Stemningen eller Tanken med et Billedes Magt. — Hvad mener du?

Min Roman, der skal bære Navnet Garman & Kruse, skal blive færdig i denne Uge; det vil sige: den første Gangs Skrivning. Saa skriver jeg det hele om igjen i Byen — vi flytter til Jul — og Bogen kommer i Mai. Det gaar mig ellers godt, og jeg avancerer jævnt mod mit Maal; og naar jeg har vundet Fodfæste i Publikum og Litteraturen skal jeg slaa kraftigere til. Johannes Brun er ifølge et Brev fra Tycho *saa* fornøiet med sin Rolle i „Hans Majestæts Foged“, om Romanen har jeg godt Haab, og jeg føler selv, at jeg gaar fremad.

Hvad du siger om X forundrer mig ikke. Folk, der saa længe have levet som Journalister ere ikke finere paa det, og naar han sagde, at Fru Gundersen vilde sætte mere Pris paa en Silkekjole end paa en Buste, saa troede han det, ifølge sit Kjendskab til Menneskene bag Kulisserne. Manden var et Vrag af Mistro og Menneskeforagt, men han har omsat sin Fortvivlelse i Causeristilen og er derfor mange Gange plat: — men han ved det selv, og han foragter sig selv for det.

Jeg er endnu ikke rigtig kommen mig af min — hvad skal jeg kalde det? over din store Gave af dit store skjønne Maleri; men naar jeg

kommer til mig selv igjen, skal jeg sætte Ramme paa det; min Taknemmelighed vil forblive uden Ramme — det skal betyde — ubegrændset.

— — — skriv snart til

Din hengivne Broder

Alexander L. K.

Malde pr. Stavanger den 12. December 1879.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Hvorfor jeg skriver i Dag? — fordi jeg igaar *endte* min Roman — 25 Kapitler — 130 saadanne Ark som dette. Lad mig saa en Gang for alle sige, hvad jeg synes om den selv: Gode Enkeltheder; let Stil — men lidt ensformig; altfor svag Tendens; Mangel paa skarp Psychologi; Hverdagsmennesker; svag — alt i alt svag — kjære Ven! — det skal blive bedre næste Gang. Da vil jeg tage et Par Personer ordentligt for mig og føre dem omhyggeligt ud, hvis jeg kan. Hvad jeg har gjort var — eller er bleven — snarere som et Slags Prøve: om jeg overhovedet kunde. Jeg regner ikke paa at faa Renskrivningen og Omarbeidelsen rigtig igang før over Nytaar, da vi i vor Familie æde og drikke os halvt ihjel ianledning af Deres lille Landsmands Fødsel. Men saa skal det gaa som en Røg, og De skal læse det efterhvert og afgjøre, om det kan „læses“ som det er, eller om jeg maatte foretage et Arrangement,

for at faa Bogen i Oplæsningsform. Det vil De jo — ikke sandt? — — —

De bad mig sidst sige min Dom om den unge Karl Borel; — vil De tro, at det smigrede mig? — ikke fordi jeg indbilder mig, at De skulde lægge nogen særdeles Vægt paa min Dom; men alligevel. Nu har jeg været saalænge herhjemme, at — ja at det smigrede mig — eller rettere, at det glædede mig.

Jeg fandt i hans Vers — jeg har dem ikke for mig — virkeligt en ny Klang og det er efter min Forstand alt. Hvis der nogetsteds behøves nye Former, saa er det i Versepoesien. Der var lidt nyt, men der var ogsaa meget gammelt. For Exempel det ellers gode Digt „Møde". Husker De et Vers hos Heine, som jeg har glemt? et Vers med Solskin og saa et Paralelvers med Graaveir.

Die Sonne grüsste verdriesslichen Blicks.

Dann knickstest du deinen høflichsten Knicks

— eller noget sligt.

Forat vise, at jeg har fundet Smag i ham, har jeg prøvet at efterligne ham, hvilket er det høieste, jeg kan drive det til i Lyriken. Hør om det ligner:

Solen skinned den Dag saa lang,
Hvert et Kryb under Himlen sang,
Lo og hilste saa jubelglad
Sommerdagenes lange Rad —
og saa var det den sidste!
Ja — var d'ikke det, jeg vidste!

Hele Stuen af Venner fuld
Varme Hjerter saa tro som Guld;
Smil og Haandtryk, der gik og kom,
Bløde Arme var slynget om —
— Og saa altsammen miste!
Ja — var d'ikke det, jeg vidste!

Livet løb som en lystig Fest
Bedre og bedre — tilslutten bedst!
Udenfor kom der tunge Trin
Otte Mænd gik i Stuen ind,
Satte paa Gulvet en Kiste —
Ja — var d'ikke det, jeg vidste!

Her kommer en Vogn med Gjæster fra Byen — Farvel!

Malde pr. Stavanger den 15. December 1879.

Kjære Hr. Doktor! (Georg Brandes.)

Deres Brev af 6. Dec. kom just som jeg gik og tænkte paa at skrive Dem til i Kjøbenhavn. Jeg kunde gjerne have skrevet før, da jeg har Tid nok om Aftenen — især efterat jeg har endt første Gangs Skrivning af min Roman (hvorom mere siden); men da jeg følger den Skik at besvare Breve strax og ellers ikke skrive, saa faldt det sig saa forkjert, jeg kom ind i Opsættelserne og saa videre. Jeg misunder Dem Deres Tilværelses Bevægelighed — nu er De igjen i Berlin. Om jeg kommer snart

ud igjen? — Det kan jeg aldrig tro. Men lige stor Tak skal De have, fordi De vilde ønske at se os i Berlin — min Kone og mig selv; — vi tillader os at hilse Dem og Deres Frue forbindtligst.

Mr. Hitherto — (a hitherto unknown author) — kalder min Kone mig siden igaar, da jeg endelig fik det Numer af „the academy", hvori Deres Artikel om den danske og norske Literatur stod. Min første Tanke var at takke Dem ogsaa for dette; men saa har jeg udfundet, at det jo ikke er at takke for. Forstaa mig ret: jeg mener, at enten De har Ret eller Uret i Deres store Forventninger til mig, saa er det jo ikke noget at „takke" Dem for; thi det er jo Deres Overbevisning. At De udtaler den glæder mig, gavner mig, smigrer mig — ja tilslut kommer jeg atter tilbage til dette med Taknemmeligheden, — jo vist er det Taknemmelighed! jeg skylder Dem Tak, fordi De tager Dem af mig. Men paa den anden Side saa skrev De, forat skildre vor Literatur slet ikke forat hjælpe mig frem — altsaa ikke noget at takke for. Dette Kredsløb bliver lidt kjedeligt, naar det skrives, og jeg kunde have tænkt Tingen gjennem, før jeg skrev. Imidlertid vil De forstaa, hvilket Rygstød jeg har i Deres Omdømme — ikke saameget overfor mine Omgivelser, for hvem Dr. Brandes er en Skræk men hos mig selv, — et Rygstød, der kan

trænges just nu. Thi man begynder at spaa mig en haard Medfart fra Christiania for min Foged, der gik ifredags. Jeg har aldrig faaet paa Pukkelen i Aviser; men jeg siger med Madam Köhler — „hvad der maa til, det maa til!“

Fra Kjøbenhavn har jeg ikke hørt paa en Stund. Derfor har jeg slet ikke seet noget om Deres Forelæsninger. Men De kan vel tænke Dem, at jeg omfatter Deres Arbeide med Interesse og glæder mig til at læse dem. De trykker vel disse Forelæsninger? — det er saalænge siden jeg fik direkte literær Belærelse fra Dem. — Disraeli var med alle sine gode Sider ikke saameget for mig som for Exempel Hovedstrømninger og Søren Kierkegaard. A propos om ham! — det har altid været en Yndlingsidé hos mig at se en Folkeudgave af „Øieblikket“ tilligemed det nærmeste i den Forbindelse. Eier Reitzel Kierkegaard? En Folkeudgave til 1 Krone for Exempel — lidebittegran simplificeret i Stilen hist og her af en varsom Haand, med en orienterende Fortale af Dem — uden Deres afskræmmende Navn! Det vilde falde i Hovedet paa vort Præsteskab, der nu er myndigere — ja jeg forsikrer Dem — meget myndigere end i 1600 og den Tid! I min Roman har jeg fat i et Par Nutidspræster — glatte, velvillige, seigt udholdende. Den skulde hedt — som jeg vist har sagt Dem — „De Misfornøiede“; men det mislykkedes gan-

ske for mig. Nu heder den bare: Garman & Kruse og er altfor tam! — jeg ved ikke hvorledes det gik, men jeg fik den ikke saa bitter, som den skulde været; næste Gang skal det blive bedre. Jeg har en stor og en liden Plan til ny Produktion; men jeg tør ikke hænge efter nogen af dem, før jeg har omskrevet og skjærpet G. & K. — til Vaaren. Modtag mine bedste Hilsener.

Stavanger den 2. Januar 1880.

Kjære Hr. Doktor! (Georg Brandes.)

Jeg har desværre ingen Kopi af mit Brev til Dem og kan heller ikke huske, om det var mer end almindeligt feigt. Men jeg tror det saa gjerne, jeg har stygge Anfald af Feighed, om de end — haaber jeg — bliver sjeldnere efterhvert.

Jeg vil slet ikke underholde Dem eller undskylde mig selv med en Skildring af mine Omgivelser, og det Tryk, de alle — med Undtagelse af min Kone — øver paa mig; men jeg kan med Sandhed forsikre Dem, at jeg benytter hvert Trin, jeg vinder opad i Anerkjendelse, til at stille mig altid mer og mer i Opposition, og jeg tror, at hvad jeg skriver, skal blive skarpere med Aarene.

Det er sandt, at min Roman blev mere tam end jeg selv havde tænkt; men jeg tilskriver det for en Del den Omstændighed, at Tanker, der fra først af ere tænkte ganske nøgne — i Form af Tendens, altid ville tabe i sin oprindelige Skarphed, naar de iklædes Personer og udvikles gjennem Begivenheder og Karakterudvikling.

Jeg ved ikke, om jeg fik klart udtalt min Mening? — jeg mener, at naar jeg i mit stille Sind holdt mine Taler for mig selv mod de Feilsyn og Mangler i Livsopfatningen, som jeg mest var indigneret over, saa lød mine Ord meget skarpere end nu i den indirekte Form, udtalte i en Række Karakterer og Skjæbner, der kun bæres af Tendensen som en Understrøm. De Emner, jeg i Bogen er inde paa, er den bløde, glatte Præstemaner, der forfusker Karaktererne og bryder alle Spidser af, forat det hele kan gaa regelmæssigt og lydløst — jeg har noget, som heder: „Biskop Sparres Patentfilt“ — en ung Pige, der forgjæves søger at sætte Mands-Mod i Mændene og tilslut lærer, at hun selv er den stærkeste; en anden ung Pige, der gaar tilgrunde af Naivitet, og saa nogle humoristiske Figurer og et Par gode Beskrivelser. Men jeg har ingenting af den Art, der, saavidt jeg forstaar, blandt endel yngre danske Romanforfattere anses som stort Bevis paa Mod for Exempel: Ragozzo o Ragozzi —

i den ellers saa fortræffelige Bog: Det unge Danmark. Jeg er mig ikke bevidst at have bøiet af paa noget Punkt af Frygt; men det kan nok være, at jeg har holdt Tonen noget lettere end oprindeligt bestemt. Dette har sin Grund i, at jeg har tænkt at læse Bogen offentligt for Penge, og da troede jeg, det vilde gavne, at lade Stilen blive saa løbende som muligt.

De ser, jeg forsvarer mig; De ved altsaa, at jeg føler mig truffen ved Deres Skjænd. Jeg siger Skjænd — i god Forstand, saaledes som det gives af Velvilje og modtages med Taknemlighed. Det er sikkert, at jeg trænger til et Rap nu og da, og De har netop „Ret til at prædike"; saasom De haver begyndt den gode Gjerning i mig, bør De ogsaa fuldkomme den, indtil De en Dag kan have rigtig Glæde af mig.

Et komisk Træf maa jeg fortælle Dem. Helten i min Bog heder Lars Kruse, og saa kommer mig Drachmann og bebuder en ny Bog (han er en ren Skrivekugle!), der bærer netop mit Navn Lars Kruse! — nu maa jeg forandre baade Bogens Titel og mange Navne. Jeg har valgt: „Garman & Worse" og Jacob Worse. —

En Uret gjør De mig dog, naar De synes at tro, at jeg skulde være bange for at staa som „Øieblikkets" Udgiver. Det var en Ære, jeg vilde attraa med Begeistring, hvilket er meget sjældent hos mig, og naar jeg ikke har vovet

selv at gjøre det, saa er det først og fremst, fordi jeg lever saa alene heroppe uden nogen Maalestok for, hvad jeg overhovedet tør tillade mig. Dernæst tvivler jeg paa, at jeg kunde skrive Fortalen; — og jeg føler, at der maa en god, orienterende Fortale til. Men siden De nu virkelig synes at tænke Dem det som en Mulighed, at jeg kunde faa slaa Følge med den Forfatter, jeg mest har elsket — det er et sjældent Ord i min Pen — saa vil jeg sandelig prøve at sætte sammen en Fortale. Den skal have Næb og Klør og ikke være grundig, men folkelig — og De skal korrigere den!

Jeg kjendte ikke til Udfaldet af Rigsdagens Forhandlinger om Deres Docentpost; men Deres Broder havde forberedt mig paa, at D'hrr. Politikere vare lidet at stole paa. Det bedrøver mig, fordi De nu engang vilde tage det Kors paa Dem: at stride cominus (det skal betyde: „i Haandgemæng" — eh?) med Deres sorte Fiender, og det oprører mig som alt, hvad jeg hører fra Danmark. Men saa maa jeg rigtignok sige, at det synes mig en langt skjønnere Lod at kunne skrive for Europa. For mit eget Vedkommende vilde jeg aldrig — tror jeg — sætte stor Pris paa mine Landsmænds Øren, men kunde Menneskene i de folkerige Samfund finde Mon i at høre paa mig, vilde jeg føle mig meget lykkelig.

Derimod bindes jeg med en underlig Magt

til *Stedet*, ikke til Folkene. Jeg har ikke vidst det før, men efter mit Ophold i Paris, og efterat jeg har begyndt at skrive, er det gaaet op for mig. Driver jeg det nogen Tid saa vidt i pekuniær Retning, at jeg kan give min Tilværelse nogen Bevægelighed, vil jeg dog altid have en Retræt her, for at nyde Høststormene og Regnskyllene og Havet, som knurrer ud for Døren. Men De bryder Dem jo ikke om Kjøbenhavn — ellers var De jo Mand for at sige „skidt paa mit Land og dets Aarbøger!" thi De kunde naturligvis tjene Penge nok ved private Forelæsninger uden at behøve denne lumpne Statstjenergage. Hvorom alting er, saa tilhører De os, den lille Flok Europæere —„under nordlig Bredde" — som Skrivekuglen vilde sige — finder ikke De ogsaa, at det er temmelig tyndt at sætte en Tankestreg i en Titel: „En Skildring fra Virkelighedens og — Sandets Regioner" — somom han vilde raabe — hør! hør! allerede i Titelen er der noget ret sindrigt at beundre! „Ungdom i Digt og Sang" har jeg læst med den Nydelse, som jeg altid har af gode Vers; men Personen bliver mig mere og mere væmmelig — og det er Skade. Jeg begriber ikke, at et voxent Mandfolk ikke skammer sig for at staa saaledes foran Speilet og skabe sig.

Stavanger den 8. Januar 1880.

(Edvard Brandes.)

Slette Menneske! saaledes at mystificere sine Venner! — saaledes at tage mig ved Næsen! lade mig i al Troskyldighed kritisere en ung Digter og saa staa bag og le! men det værste kommer tilslut: — De siger, at efter mine Ord skulde De næsten tro, at jeg havde gjennemskuet Pseudonymet; bare jeg havde mit Brev her igjen, der stod vist nogle gruværdige Dumheder? Thi jeg havde sat mig det saa fast i Hovedet, at jeg havde med en ganske ung Lyriker at gjøre — — og saa er det en gammel Filur. Og saa — tænke sig Topmaalet af Slethed, Fordærvelse og Frækhed! — — efter at have narret mig op i Stry kalder De mig „en stor Diplomat!“ — og — *Poet!!!* — Faar jeg nogensinde Fingre i Dem, vil jeg knibe Dem i Øret for dette Puds. Og dertilmed er jeg ved denne Opdagelse bleven ganske desorienteret over Dem. At De havde skrevet Novelle og det en god, fandt jeg i sin Orden, og det — og mere til kunde passe. Men Vers! — Vers med Rim og Dikkedarer og Kunst og alle disse Fandens Pillerier, som skal til — nei! det havde jeg aldrig troet om Dem. Og saa har han en hel Bunke af saadant noget! Jeg er slet ikke endnu kommen til mig selv igjen, og jeg har en Følelse, som næsten har en Smag af Ærgrelse, indtil jeg faar tænkt Dem ind i denne

Deres nye Bestemmelse — eller faar denne til at passe ind i Dem, som jeg mener at kjende Dem. Ved den Ting — at gjøre Vers — er der for mig noget, som jeg ikke kan udtrykke paa anden Maade end saaledes, at jeg generer mig for at skrive Vers. Misforstaa mig ikke! — jeg indbilder mig saagu ikke, at jeg kan; men jeg har en saa stor Sky for, at Læseren skal mærke Arbeidet — Stræevet med det tekniske; og dertilmed finder jeg noget — ja næsten noget ydmygende i den Omstændighed (som jeg ikke tror, de største Mestre ganske kunne undgaa) — at den, der skriver Vers — af Hensyn til Rim, Reglerne og anden Ørenslyst er nødt til at vælge i Ordforraadet det Udtryk, Verset kræver, selv om han har et andet ved Haanden, der bedre dækker Tanken og stærkere, præcisere vilde bringe den frem for Læserens Sjæl. Det er dette, jeg ikke kan lide, at Tanken ydmygt skal aale sig frem gjennem Sproget, istedetfor souveraint at gribe i Dyngen og tage, hvad den just behøver. Men saa er der ogsaa en yndig Leg med Ord og Lyd og Takt, skjønnere end Musik i de gode Vers, hvor Mesteren spiller med de blanke Terninger for Spillets mere end for Gevinstens Skyld. Thi en Tanke, som vil noget — en Tendens — skal have vanskeligt for at komme gjennem Versesproget uden at have lidt noget. Hvorfor jeg fortæller Dem dette? — som De ved før?

— ja det er ikke godt at sige; det staar i Forbindelse med min Forbauselse over i Dem at træffe en Digter — en Digter, som skriver Vers.

Og jeg har læst Deres Vers omigjen — de vare mig ganske nye nu med Deres Billede i Baggrunden, og jeg beder om Undskyldning hvis jeg var vigtig i min Kritik. Versene ere saa gode, at jeg forbauses ved at finde — ganske som De selv siger — noget der ligner „Trivialitet“ hist og her;* det er paa en Prik, hvad der rammer mig, naar jeg vover mig ud paa den Galei, og Drachmanns „Ungdom“ er fuld deraf. Den Samling skuffede mig. De satiriske Digte synes jeg ikke staar saa høit (nævn mig et Par, De liger); Beskrivelse og sublim Ordleg er hans Domæne; men jeg er saa gal paa ham for — idag faar De vist døie et langt Brev —! fordi han er saa uefterrettelig — det er hans „herskende Evne“ — i Fruentimmerveien . . .

Og saa har Skjæbnen spillet mig det Puds, at jeg just for nogle Dage siden (før jeg kom til Pag. 320) skrev et venligt Brev til Drachmann ianledning af den mærkelige Tildragelse, at hans „Lars Kruse“ netop er Navnet paa Helten i min Roman. Ogsaa Titelen har jeg maattet forandre, og Bogen kommer til at hedde Garman & Worse — jeg har ikke Held med mine Titler!

— Jeg kan ikke rigtig læse, hvad De skriver

om Drachmann; er han „forbrugt“ — udslidt — træt? — og er han virkelig paa „Melkekur“? fik han ikke sælge „Ungdom“ — og var det — tror De — for de satiriske Vers' Skyld? Han skriver sig ganske op, og jeg var saa vittig — i et Brev til Deres Broder — at kalde ham Skrivekuglen. Hvad er Lars Kruse for noget?

Ja — ikke sandt! et Dukkehjem er dog ret en Forfriskelse — saa simpelt og knapt som en Statue; man hører formeligt, hvor det rasler nedover den slanke Skikkelse efter de ubarmhjertige Hug, hvormed Mesteren nu i to—tre Aar har hugget væk alt overflødigt.

Jeg ved intet saa fuldendt.

Stavanger den 10. Januar 1880.

Kjære Svoger! (Professor Skavlan.)

Mit Princip tro svarer jeg strax paa dit Brev af 12., som jeg just fik. Men det bliver ellers hverken langt eller godt, hvad jeg skriver; thi jeg har en af mine „Rissedage“ — som min Kone siger, — (risser, rissede, har risset — betyder at løbe ud og ind i Dørene som en Professor, der mener at have noget at bestille). Paa Mandag giver jeg Byen og alle mine Kjære Fanden og reiser til Frøken Hiort paa Ogne; der

vil jeg ligge i 3 Uger og renskrive min Roman pleiet af min jomfruelige Veninde, velforvaret og adskilt fra Verden.

Det overraskede mig, at man vil spille mit Proverbe. Kjære! har du nogen Indflydelse, saa sørg for, at jeg faar en lidt manerlig Elsker. Jeg synes, jeg ser en Barbersvend komme farende ind med blaat Halstørklæde, løbe 3 Gange rundt Scenen stirrende i sin Hat, og saa tilslut kaste Hanskerne ned i Bunden paa denne usalige Hat med dette flotte Theaterklask — du ved. Lad ham ikke faa løbe — det Svin! men gjør ham stiv, træt, blaseret og ikke for ung, — saadan omkring 30 Aar maa de være begge. Fru Juel har jeg tænkt paa, men Herren! Herren?

Stavanger den 11. Januar 1880.

Hr. Professor! (E. Sars.)

Efter de Oplysninger, jeg paa anden Haand har modtaget, formoder jeg, at De — Hr. Professor! — er den Mand, der i sin Tid var Medudgiver af „Nyt norsk Tidsskrift“ — den Samme, om hvem jeg har hørt saa megen god Tale, og hvis Bekjendtskab jeg saameget har ønsket og glædet mig til.

Jeg skriver, forat bede Dem — om De reiser

herforbi — at unde mig en Sammenkomst, hvis Tiden tillader.

Stavanger den 18. Januar 1880.

Kjære Hr. Professor! (E. Sars.)

Min hjerteligste Tak for Deres overordentlig velvillige Brev af 16. Januar. Den Idé — at opfordre Dem vildtfremmede, ældre Mand til et Møde — syntes mig bagefter saa dristig, at Deres Svar satte mig i den største Henrykkelse. Thi De kan vel tænke Dem — eller rettere — De kan aldeles ikke tænke Dem, hvilke Overraskelser, jeg nu daglig møder i Retning af Forstaaelse og Anerkjendelse blandt Mænd, som jeg før ikke troede, jeg skulde kunne naa til Støvleskaftet. Og er jeg end ikke skudt saa forbandet iveiret, saa er jeg dog kommen paa det Niveau, hvor der ikke rangeres saa haarfint efter Alder og Examina, og hvor vi forsaavidt ere lige, som vi alle ønske at være det. Derfor begynder jeg at faa den Fornemmelse i Benene, som Archimedes aldrig fik, og det klør mig i Fingrene efter at bevæge Verden. — Ja — tro nu bare ikke, at jeg gaar med store Drømme og er saa kistefornøiet med mig selv. Men jeg er i den Periode, da længe indestængte Evner bryde ud, og da har Deres

kun altfor anerkjendende Brev gjort mig baade glad og modig.

Og jeg tror Dem paa Deres Ord, at De ønsker at træffe mig, og jeg glæder mig saa meget dertil. Alle Mennesker har i et Aar sagt til mig: „Ja De kjender Professor Sars? ikke? aa det er Skade! det er en Mand“ — osv. Derfor har jeg en ganske speciel Forfatterplan, som De skal hjælpe mig med. De er jo Historiker, De kan fortælle mig noget om de katolske her i Stavanger før Reformationen; jeg vil skrive noget snurrigt Djævelskab, som skal bide Præsteskabet i Halen, men dette er en Hemmelighed mellem os to. For Øieblikket skriver jeg — ja se nu vilde jeg fortalt op og ned om mig selv (noget jeg er bleven overmaade genegen til!) men det faar jo være til vi træffes, da faar De vist døie en hel Del af det. Og nu om selve „Træfningen“! — Enten er jeg i de følgende to tre Uger i mit Hus — „Forberedelsen“ — i Stavanger, eller jeg er hos en gammel Jomfru paa Ogne nede ved Kysten. Iethvertfald er jeg let at finde — enten De vil skrive eller telegrafere, naar De gaar fra Bergen, saa skal jeg møde Dem i Stavanger, eller De vil besøge mig paa det over al Beskrivelse interessante Ogne, der er den næstsidste Jernbanestation før Egersund. De bør iethvertfald stige af i Stavanger og følge Jernbanen over Jæderen — især hvis De ikke

kjender Ruten; vi ville reise sammen. De kan ikke tro, hvormeget jeg savner et Tidsskrift som „19de Aarh.“ eller „Nyt N. Tidsskr.“ — helst som det første — baade forat læse det, og forat faa et anstændigt Skrivested. En Avis er og bliver en Avis. Jeg indbilder mig nemlig, at min egentlige Stil er Afhandlingsstilen — den smidige, polemiske Stil. Men i — hvad man kalder — Skjønliteraturen maa den Mand have Fodfæste, som vil sige noget til dette Folk, der kun læser Digt og ikke taaler Diskussion, Afhandling eller Filosofi. Men naar jeg har faaet Fodfæste, saa har jeg saa megen herlig Ondskab paa Lager — ja se der kan De selv se! jeg snakker dog op og ned om mig selv, og derfor er det godt, at Papiret gaar tilende.

Altsaa venter jeg Deres betimelige Meddelelse, og saa skulde det dog være løie, om vi ikke traf hinanden og endnu løinere, om et saa gjensidigt ønsket Bekjendtskab skulde skuffe. Indtil vi sees er jeg ialfald Deres ærbødigst hengivne.

Stavanger den 26. Januar 1880.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Nei nu lader De mig vente for længe — altsaa et Extrabrev

Fortalte jeg Dem sidst, at Hegel havde budt mig 50 Kr. pr. Ark for 2det Oplag af „Novelletter"? — for 1ste fik jeg 40 Kr. Jeg svarede, at jeg vilde forøge Bogen med „Præstegaarden", „En god Samvittighed" og „Folkefest", jeg ymtede endogsaa om Illustrationer. Men idag fik jeg det Svar, at om Illustrationer kan der ikke være Tale, og han vil helst trykke Bogen som den er.

Dertil gav jeg naturligvis mit Minde, saameget mere som Justitsraaden forklarer mig — hvad jeg sletikke vidste —, at det ikke gaar an anstændigvis at trykke op igjen Ting, der har staaet i Blade eller Tidsskrifter, inden et Aar er omme.

Et Brev, jeg for nogen Tid siden skrev til Hr. Redaktør Hendriksen, om strax at sende „En god Samvittighed" — i Manuskript til Hegel, er altsaa forsaavidt overflødigt som Historien ikke kommer med i Bogen. Derimod skulde jeg ikke have noget imod at erholde Manuskriptet tilbage fra „Ude og Hjemme", eftersom jeg er fornærmet, fordi Tidsskrifttet lader et Bidrag fra mig ligge og vente og vente fra Uge til Uge. Nu ler De vist godt af mig? — men ligemeget! jeg vil behandles fint og ønsker itide at vise en Smule Tænder. Folk af Sværtefaget faa en forbandet Færdighed i at fare flot frem mod Forfattere!

Saa vil jeg ikke tale et Ord mere om mig

selv idag; men takke Dem hjerteligt for Deres Betragtninger over „et Dukkehjem", som jeg læste igaar. Jeg har det ikke med Komplimenter, og jeg antager, De ved, hvormeget jeg beundrer Deres klare Stil med dens brudte Klang hist og her af haabløst Vemod; men jeg vil takke Dem — ogsaa paa min Kones Vegne for den Sætning: hvad der mangler i dette Ægteskab er Venskabet. Det var en hel Hjertestyrkning at faa denne Tankehjælp fra Dem, især for mig, der gaar og vader i al denne Snak om, at det egentlig var Kristendommen, som manglede. Nu ved dette ene Ord, ligger det klarere, bedre forskanset i mig; og det berører desuden min Yndlingsidé — den om Venskabet contra Elskoven. Det er Synd, at jeg bor her og ikke kan faa se Skuespil; paa denne Maade lærer jeg neppe nogensinde at skrive for Scenen, og nu har jeg dog Lyst igjen.

Stavanger den 12. Februar 1880.

Bliv ikke forskrækket ærede Ven! (Bj. Bjørnson). Det er bare, fordi jeg har en indgroet Vane — næsten saa stærk som et Princip — at besvare mine Breve strax. Min Korrespondance er meget liden og jeg skriver Breve med Lyst og Fornøielse. Men det skal ikke forpligte dig i

nogen Maade; har du engang et Ord at slænge vestover, saa ved du, det er velkommet, og jeg skriver, ligesom man aarelader sig i Varmen.

Jeg har det varmt og er flittig. Sars var her og gav mig et stort Puf. Jeg har endnu ikke orienteret mig i min nye Forfatterbolig; men naar der kommer en lærd Mand med hvidt Skjæg og siger, at Huset virkelig er mit, at jeg hører til i Tranedansen, saa kan du begribe, at det er et stort Puf.

Det var nu ogsaa en Perlemand; men jeg vil ikke sige mere om ham, da jeg ved, I ere saa nære Venner. Paa Mandag reiser jeg til Bergen, forat „læse" nogle nye bedske Novelletter (en er saa bedsk, at „Ude og Hjemme" ikke tør trykke den — var ikke det lovende?) —; men der er ikke nogen, som formaar at skildre, hvor jeg gruer! Det er for Pengenes Skyld —; thi Penge maa jeg ganske vist have, Ordenerne er det ikke saa farligt med. Og mange Tak, kjære Ven! for Anbefalingen til Hedlund. Jeg ved, at du gjør intet halvt, og har du først bestemt dig til at tage mig op i dit Venskab, saa ved jeg ogsaa, at du taler for mig — slaar for mig, om det kniber.

Maatte jeg ialfald gjøre dig den Glæde igjen, at du fandt mig „uforsigtig" nok! Sars mente, der laa mange Djævle bundne i min Roman og spaaede mig, at nu først skulde jeg tjene Hadets Sporer. Saa vil du ogsaa glæde

dig og fatte mere Lid til „Lapsen", og det skulde da være min Tak. Jeg tager — kan du vide —, hvad Hedlund byder, og jeg var da dolhusgal, om jeg vragede Vilkaar, som du tager, om de bødes mig. Men jeg tager overhovedet alt! — til Dato har jeg fortjent som Forfatter 940 Kroner, og naar nu Teglværket staar fast paa Grund af Overproduktion og et presset Marked, saa kan du selv begribe! Jeg vil holde Oplæsninger i Kostume eller staaende paa et Ben forat trække Folk — noget maa saagu gjøres, forat komme ud af dette Uføre i denne fine Familie. Amen.

Naar jeg er saa jærv efter Skillingen, saa er det sandelig ikke, fordi jeg tænker at indrette mit Liv i en luxuriøs Fjernhed fra Dagens Kamp. Men der er i det daglige Tryk af økonomisk Misère, noget, der matter, noget, der ikke opildner til Modtryk, men som ligger fast og tungt som en Sandsæk. Men det er ikke noget at tale om, jeg lider ingen Nød; i værste Fald har jeg en rig Far, — men det er netop det værste!

Lad mig tilslut spørge dig — og alligevel! — jeg er saa modig, at jeg spørger dig ikke, om du vilde tillade min Kone og mig at besøge dig. Min „store Plan" — jeg gaar altid nu „med en stor Plan" — er at „læse" Romanen, mens den trykkes, i Bergen og saa i Throndhjem, og derfra vilde jeg gaa med en Jern-

bane, der skal være; og saa tror jeg, at vi kommer tæt ved der, hvor du bor. Se Planen er stor; men alt vil afhænge af, om jeg kan „læse“, og det vil da vise sig i næste Uge. Du faar vist et Brev fra mig, naar det er prøvet. Iallefald kjære, store Ven! modtag min Hilsen og Tak.

Stavanger den 21. Februar 1880.

Kjære Svoger og Ven! (Skavlan.)

Mange Tak for dit orienterende Brev. Jeg ved, — naar det er gjennemstavet — paa en Prik, hvorledes det er gaaet, og jeg er meget fornøiet med dig. Bare det ikke er altfor kjedeligt for dig at være en saadan Referent.

Jeg skalv for mit lille Yndlingsstykke, da jeg saa Besætningen; men nu lader det jo til, at jeg maa være fornøiet — „efter Omstændighederne“ —, det er som ved en Barselseng.

Jeg har atter den Lykke, at jeg allerede forlængst er inde i nye Foretagender, hvis Skjæbne i Øieblikket interesserer mig endnu mere. Og vil det da glæde dig, at Edvard Brandes har givet mig god Karakter for Romanen. Her kommer nu ingen Post mere til Vestlandet, før det holder op at blæse, ellers havde jeg vel hørt fra Hegel; men det kommer nok.

Dersom det ikke var saa, at jeg idag besvarer en Bunke Breve, skulde du faa vide, hvorledes det gik mig i Bergen. Nu faar du nøie dig med, at det overhovedet gik blandet — lidt Skidt og lidt Kanel, — mest af det første. Jeg kunde naturligvis ikke læse.

Alligevel er dette et Brev, som fordrer at tælles med i Correspondancen saaledes, at Svarbyrden nu er væltet over paa dig; og skriver jeg en Dag et Par Ord extra, saa er det af idel Naade og uforskyldt.

Til Sars vil jeg skrive imorgen. Du kan vel tænke dig, at jeg fraadsede i ham, den Stund, han var her. Ensomheden trykker mig og depraverer mig; jeg bliver smaaforfængelig og glemmer at sætte Maalene høit nok. Et saadant Møde som med Sars sætter igjen Liv i mig, — det er som en stor Dram, naar man er træt. Ja — saa var det slut; jeg har skrevet sex Breve i en Time — dette er det syvende, — ingenlunde er det af Skjødesløshed mod min Svoger og Ven; men af Princip. Thi jeg svarer *strax* og det falder undertiden travelt nok. Hilsen o. s. v.

Stavanger den 22. Februar 1880.

Kjære Hr. Professor! (E. Sars.)

Efterat De reiste, har jeg iværksat den store Plan. Jeg har været i Bergen, jeg har læst; og jeg er kommen tilbage igjen

Der var omtrent 400 Mennesker, hvoraf desværre nogle ikke hørte noget af den første Historie. Men senere fik jeg Kraft paa, saa de nok hørte alle.

Aldrig havde jeg troet, at det var saa stor en Kunst. Min hovmodige Tro: at jeg vel altid maatte kunne læse — fik en durabel Knæk; og mens jeg stod der og hørte min tørre, monotone Stemme hakke i Væggene, følte jeg Medlidenhed først med de gode Historier, saa med Publikum og saa med Oplæseren. Læres kan det vel, og jeg har ikke tabt Modet ganske. Men saameget forstaar jeg dog allerede, at det — at læse en hel Roman — er det skjære Pølsesnak. I en Time fik jeg ikke læst mere end Halvparten af, hvad jeg havde tænkt — og endda gik det altfor fort. Det bliver altsaa nødvendigt at tage Uddrag af Romanen, og det staar for mig som et stort Problem.

Naar nu De skriver til mig — kjære Professor! — og det maa ske snart — saa maa De først og fremst fortælle mig, hvorledes det gaar og om det overhovedet gaar med Planen for det nye Tidsskrift. Hvad skal det hede?

Der er intet, jeg mere har Skræk for end Forpligtelser, og naar jeg tænker paa, at det skulde komme dertil, at jeg maatte føle mig forpligtet til at pine mig for Bidrag til nogetsomhelst i Verden, saa gyser jeg. Og dog har jeg saadan Trang til at aarelade mig for meget ondt, sort Blod, at jeg tænker, jeg skulde kunne sende Eder adskilligt Djævleri. Med „Ude og Hjemme" holder jeg vist ikke længe ud.

Edvard Brandes, som har læst Romanen i sin Helhed, telegraferer til mig, at den er „underholdende og dygtig" — „dygtig" er et Modeord i Kjøbenhavn, saavidt jeg forstaar —; maatte nu bare den Helvedes Justitsraaden betale mig godt. Ellers kommer jeg ikke af Flækken, men maa slide mig igjennem endnu en hel Sommer — halb Dichter halb Bauer; og nu vilde jeg dog saa gjerne været ude at lufte mig lidt. — Har De seet mit nye Proverbe? — Det skulde være morsomt at høre, hvad De synes om det.

Som De havde spaaet mig, traf jeg endel halvunge Radikalere i Bergen. Men jeg blev skuffet. Det er mig ikke muligt at sige hvorfor, thi det vil lyde saa forbandet hovent. Alligevel vil jeg betro Dem det *unter uns!*

Ser De! — Disse Mennesker ere meget stærke i Principerne, meget overbeviste, frygtløse, vidtgaaende; men meget tilbøielige til at være vigtige overfor sig selv, til at overvur-

dere Smaating, og de synes mig gjennemgaaende at savne det vidtstrakte Overblik og den Underbund af Indignation og Medlidenhed, der for mig staar som den eneste paalidelige Borgen for, at saadanne modige Ynglinge ikke i Tidens Løb forsluge sig paa sit eget Mod og blive staaende tilslut — forvandlede uden at vide det til selvgode Reaktionærer à la Ploug. Jeg tror dem ikke.

Hvem? — spørger De. Navnene har jeg glemt, det er kun et Gjennemsnitsindtryk.

Her faar jeg finde en liden Plads til at forsikre Dem om mit ærbødige Venskab.

Stavanger den 25. Februar 1880.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

For Deres Brev af 14. Februar — indeholdende den første „varme“ Kritik over Romanen — skal De mer end nogensinde have Tak. Ikke saa, at jeg bortsilede Daddelen og nedsvælgede Rosen; men jeg fik Ros, hvor jeg ikke ventede det og Daddelen var paa ethvert Punkt fortjent — dels saaledes, at jeg paa Forhaand ventede den netop *der*, dels saaledes, at jeg blev opmærksom og erkjendte den. Men bedst af det var den faste Klang af Forstaaelse og Venskab, der gik mig til Hjerte og gjorde mig glad og stolt.

Jacob og Rachel (tænk jeg har ikke før lagt Mærke til den bibelske Konstellation!) — deres Møde i Paris var, som De ved, i den første Plan. Det var uden Tvivl blevet bedre end det, som nu staar (især er Gildet i Kjøbenhavn et af Bogens svageste Punkter); men — som jeg ogsaa sagde Dem den Gang — skulde Mødet i Paris blevet efter Planen, saa var det for tungt, for indholdsrigt til at hænges saa langt i Halen af Bogen; det vilde — det er jeg endnu vis paa — have skadet Bogens Façon. Og det er jeg saa glad over, at De siger, den er velskabt, — især at De roser min „Ramme", som i Virkeligheden er min Stolthed.

Et Sted, hvor jeg ventede Daddel er: hvorfor tager ikke Rachel sig af sin Kusine?

Der følte jeg klart, at faar Rachel Haand i Hanke, saa faar jeg ikke den stakkels Madeleine ødelagt, og det skulde hun nu. Og da jeg hele Tiden havde saadan Hast, saadan ond Samvittighed for alle disse Personer, jeg havde paataget mig at være Formynder for, og da jeg tilslut har en saa stor Skræk forat blive kjedelig, — saa gav jeg mig ikke Tid til at klare det Punkt, men fortalte kort og godt, at de to Kusiner aldrig kom sammen i Fortrolighed.

Jeg var mig Mangelen bevidst baade der og mange andre Steder, men mest der. Og næste Gang skal jeg give mig mere Tid; jeg har

været for ødsel — paa en vis Maade denne Gang, og omvendt sparet, hvor det skulde været rigeligere. Men er ikke det Dele af Kunsten, der til en Grad kunne læres?

At Handelshuset er godt, kommer af, at det er seet. Det er — det kan jeg forsikre — ikke engelsk, men ligefrem Jacob Kielland & Søn, omdigtet og forvrænget efter bedste Evne. Men alligevel vil det indbringe mig hjemlige Ubehageligheder. De to Brødre have ikke existeret saaledes. Legationssekretæren var Carl Johans Kammerherre og skjød sig tilslut af Kjedsomhed nede i Torvmyren. Intet ligner i andet end Tonen. Sandsgaard er opfundet, vi har boet i over hundrede Aar og bor endnu i Husene omkring Torvet.

Men at De roser Ingeniøren! — ved De, jeg var paa Nippet til at stryge ham, netop fordi jeg tænkte: dette er paa Randen af en Forfatterbemærkning; disse gjenvendende „som Ingeniører pleie“ — smager formeget af personlig Uvilje, det gjennembryder for stærkt den upartiske Stil. Mon jeg har fortjent Ros der? — At det er godt og en sikker Iagttagelse, som jeg indestaar for — ja det kan saa være; men — alligevel! — det er udenfor den gode Stil! Madam Rasmussen og Paryken derimod skal jeg bede om en Kompliment for. Alt i alt kan jeg altsaa være glad og tilfreds, og jeg arbeider flittigt videre. I Bergen ved

min Prøvelæsning gik det mig noksaa godt. Jeg læste middelmaadigt og — eller rettere *men* — tjente 240 Kroner. Jeg beder Dem lægge Mærke til min Underskrift idag.

Jeg har nemlig faaet en Streg i mit Alderstal efter Navnet: XXXI = 31 Aar, som jeg fyldte den 18. Februar.

Min Kone beder hilse!

Stavanger den 29. Februar 1880.

Gyldendalske Boghandels Forlag

Hr. F. Hegel & Søn, Kjøbenhavn.

Deres ærede af 25. Febr. modtog jeg igaar, og afsendte jeg strax saadant Telegram: Jeg modtager Deres Tilbud, som forresten har skuffet mig, og beder Trykningen fremmet hurtigst.

At jeg følte mig skuffet ved Deres Dom om min Bog og ved Tilbudet, tager jeg saa meget mindre i Betragtning at tilstaa Dem, som jeg kan tænke mig, at De — Hr. Justitsraad! ikke er uvant til at høre unge Forfattere overvurdere sig selv og sine Arbeider.

Men naar jeg idag ret betænker mig, saa kommer jeg til det Resultat, at jeg kanske helst burde tiet med min Skuffelse. Thi da jeg lever her i en absolut literær Ensomhed — uden nogen at konferere med, uden nogen at

sammenligne mig med, kan jeg jo igrunden slet ikke have nogen paalidelig Dom om, hvad jeg overhovedet kan vente af mit Forfatteri. Og saa kan Deres Tilbud maaske, naar alt kommer til alt, være meget godt.

Tag mig derfor ikke ilde op, at jeg saa aabent har tilstaaet min Skuffelse, men vær heller — jeg beder Dem — saa venlig at vise mig tilrette, paa det at jeg for Fremtiden kan slippe for Skuffelser og for at synes fordringsfuld og utaknemlig overfor Dem.

Nu ved jeg heller ikke hvormange Ark Bogen kommer til at udgjøre; bliver det nogle og tyve, saa er jeg vel fornøiet med Udbyttet; men naar den ikke tyve Ark, saa — ja saa er jeg — om med Rette eller med Urette — skuffet. —

Jeg skriver idag til Brandes, forat bede ham læse den sidste Korrektur; hvis han samtykker, skal jeg strax underrette Dem; — hvis ikke, maatte jeg faa Adgang til selv at gjøre det; — men bare den sidste Overlæsning; selve Korrekturarbeidet beder jeg Dem lade udføre for min Regning.

Og saa var det mit Ønske, at De — saa hurtigt som muligt — vilde oversende mig et komplet Korrekturexemplar, hvorefter jeg da vilde holde et Par Oplæsninger. — Min oprindelige Plan — at læse hele Bogen, har jeg — efter en Prøve i Bergen, selvfølgeligt op-

givet, og agter at følge Deres Raad: kun at læse udvalgte Partier.

Det har gjort mig ondt, at De finder min Bog altfor „bred“, saameget mere som jeg mest af alt frygter for at blive lang og kjedsommelig; og jeg indbildte mig, at det var lykkedes mig at bringe en vis Fart i Stilen ved en vexlende Række af stærkt farvede Skildringer. Imidlertid vilde jeg nu nødig foretage nogen Afknapning, hvad De jo heller ikke forlanger.

De synes heller ikke at billige min Benævnelse „Roman“, idet de kalder Bogen en større Fortælling. Jeg skulde imidlertid gjerne ville beholde Roman, idet — efter min Formening — „Fortælling“ mere hidfører Forestillingen om en nøiagtig Udvikling af en enkelt eller et Par Skjæbner, medens min Bog med Vilje savner Hovedpersoner „Helt og Heltinde“ — og nærmest gaar ud paa at kaste klare Lys over en tilfældig Slump Hverdagsmennesker, der passere forbi os i Livets Procession.

Ja — saa var der endnu noget, jeg vilde plage Dem med — Hr. Justitsraad! — og det var om Udstyret af de indbundne Exemplarer, som — det maa jeg tilstaa — i Danmark (for nu ikke at nævne Norge) synes mig over al Beskrivelse horribelt. Men jeg er virkelig bange for, at De skal finde mig altfor ubehagelig — og det var dog — det beder jeg Dem være forvisset om! — meget langt fra min Hensigt.

Derfor vil jeg vente, til jeg hører fra Dem, at De ikke misforstaar eller fortørnes over min store Aabenhjertethed og min Fordringsfuldhed. Og det venter eller ialfald haaber jeg at faa høre i Tillid til Deres Velvilje og i Bevidstheden om den Oprigtighed, hvormed jeg ønsker at bevare Deres gode Omdømme. —

Stavanger den 6. Marts 1880.

Jo — saa Skam kommer vi — det er temmelig sikkert! — kjære Ven! (Bj. Bjørnson) og vi modtog med stor Tak din uforbeholdne Velkomst. Men hvad Pokker skal jeg i Hr. Konow's Seng? — Herre! hvor bor du? Mon i en snever Dal stengt af Fjelde? — skulde vi kløves over Bjergene? — Ser du, jeg ved ikke — og det er den nøgne Sandhed uden Skaberi! — mere om Geografien paa dine Kanter end Katten; og derfor havde jeg forestillet mig Sagen simpelthen saaledes: Jernbanen holder for din Dør, jeg stiger ud og gaar ind. Nuvel — det er altsaa ikke saaledes, og jeg giver mig i din Vold — overbevist om, at naar Du sender mig til Hr. Konow, saa er det til mit sande Bedste, og han maa vel formodentlig være saa glad i dig, at han glad modtager den, du sender ham.

Derfor har jeg udspekuleret følgende: i Hotellet i Throndhjem lader jeg Portieren skrive op paa et Stykke Papir: hvad Tid jeg skal reise, hvor jeg skal spise, sove, gaa paa Do, stige ud, stige ind osv. Den Opskrift skal jeg sende dig itide, vil saa du korrigere den efter din Smag, saa skal jeg komme som en Pakke tilligemed min Kone. Du kan ikke tænke dig, hvor jeg glæder mig til at bevæge mig lidt! Landet er mig aldeles fremmed, Tiden bliver den allertidligste Vaar — April—Mai —, jeg kjender det krible i mig af Versestumper, Musik og alslags sligt, som lidet sømmer sig for en korrekt Gentleman med fine Instinkter og dadelfri Flip.

I Bergen gik det bedre end jeg selv vidste. Jeg var saa misfornøiet selv om Aftenen — det var bare en enkelt Oplæsning, for at prøve mig —, at jeg kom her hjem med det faste Forsæt aldrig mere at vove den Ting. Men saa kommer man og fortæller mig, at det ikke var saa ilde, og nu har jeg faaet Mod igjen. Saa tager jeg udvalgte Stykker af Romanen til to Aftener og læser i Bergen og Throndhjem.

Gyldendal bød mig 70 Kr. pr. Ark for 1500 Exemplarer. Jeg havde sat mig i Hovedet, at jeg skulde faa 80 Kr., saa blev det netop 400 Spd. for 20 Ark. Derfor blev jeg skuffet, og det sagde jeg ligeud til Hegel. Men nu angrer jeg paa det, skjønt Hegel er lige blid; thi jeg

forstaar mig slet ikke paa de Ting, og saaledes kan det jo godt hænde, at Tilbudet virkelig er godt. Det er *det*, at jeg er ældre i Hovedet end almindeligvis Begyndere i Literaturen, derfor er jeg vel for fordringsfuld.

Stavanger den 9. Marts 1880.

Kjære Hr. Doktor! (Dr. Georg Brandes.)

Jeg tænkte hele Tiden, at det var vel de Forelæsninger, hvorom jeg har læst i Aviserne, der forsinkede Deres Brevvexling. Men jeg gjør sandelig ikke Fordring paa, at De, der har travelt, skal svare med min Ilfærdighed; jeg er bare saa glad ved, at De bestandig har mig i Erindring, naar De faar lidt Tid tilovers.

Forresten har jeg heller ikke været ørkesløs; foruden mangfoldige Breve — efterat jeg har fundet Mennesker at skrive til, begynder Brevskrivning at blive en Yndlingssyssel og min jævnlige Rekreation hver Søndagsmorgen. „Rekreation" er et dumt Ord her; thi hele mit Arbeide med Pennen er endnu Rekreation efter den døde Tid, da jeg var en malkontent, tvivlesyg Teglbrænder. Det kjære Teglværk skal jeg forresten sælge i disse Dage; det gjør mig saa ondt at skilles ved de lange symetriske Rækker vaade Murstensemner, Vandhjulets

Klapren, den eiendommelige Metallugt af den friske Ler, og alle de fillede, udklinte Folk, som syntes jeg var en saa godmodig Herre. Det vil da sige: jeg haaber, de synes det; thi det er min faste Overbevisning — erhvervet i 8 Aar, — at disse Folk — de fattige, de som slider for os — de narrer os altid; — enten med Vilje eller af Vane, af indgroet Mistillid til „de Fine“ ere de aldrig fuldstændigt aabne mod os. Om jeg i Uforstand har givet de ravgaleste Ordre, saa lystrer de — ja hvad mere er! de lader, somom det er Visdommens Ord, jeg taler; men bagefter tror jeg rigtignok ogsaa, de ler overordentlig hjerteligt. — — — — — —

— Naar Bjørnson først lægger sin Elsk paa nogen, saa er det ikke med Maade, og mig har han nu taget saaledes ind i sit Venskab, at jeg næsten skammer mig, naar jeg tænker paa, hvormeget der igrunden er indeni mig, som forholder sig absolut usympatetisk til Bjørnson. At jeg er taknemmelig, kan De vide; at jeg føler mig hædret o. s. v. det er altsammen godt nok; — men — ja hvorfor fortæller jeg Dem det egentlig? Der er et Ord, som spøger i Blækhuset; jeg vilde saa nødigt synes vigtig, endnu nødigere misundelig; men Ordet, som spøger, Tvivlen overfor Manden — er Paalideligheden. Han er mig for meget Digter; — det hjælper ikke, at dette er slidte Ord, jeg maa sige det. Det staar i mit person-

lige Forhold til ham som en Sky mellem os, og hvergang jeg modtager et nyt Bevis paa hans Venskab, stikker det mig i Brystet, at jeg ikke holder saa meget af den Mand, som han har Grund til at tro; Ret til at vente.

Jeg ved ikke, om dette er synderligt klart; paa mig har det ialfald virket lettende som etslags Skrifte.

Nu skulde det dog være komisk, om Bjørnson sagde noget lignende om mig! — og det kunde hænde! Thi han skriver altid til mig: Kære væn vær endelig tro! — jaja! — nu faar vi se, hvem der holder ud.

— Om Drachmann tør jeg ikke tale paa lang Tid; thi Deres Bror har saaledes taget mig afdage i den Anledning, at jeg maa vente, til jeg faar samlet noget rigtig godt, bittert at sige om ham; thi det er sandt — jeg er gal paa det Menneske! —

Ogne den 16. Marts 1880.

Kjære Hr. Professor! (E. Sars.)

Ifølge min Vane svarer jeg strax paa Deres venlige Brev af 6. dns. Men jeg skriver kun nogle Ord — dels fordi jeg er herude, forat skrive en ny Novellette, dels fordi jeg har det Haab snart at tale mundtligen med Dem.

Min Reise er nemlig saa godt som bestemt; bare det vil lykkes mig at faa et vellykket Uddrag af Bogen. Det bliver vist ikke let at skære den til for to — høist tre Aftener; men jeg siger som Kirsten Gjællebæk om sin Dyd: Aa skidt! hu e mi eja!

Saa glæder jeg mig meget til at gjense Dem, Dagmar og Skavlan, og et Par andre; men ikke gjør jeg Regning paa nogen Skare Beundrere — endsige Beundrersker, og skulde nogen nok saa liden Skare af den Slags have gjort Regning paa mig, kan De være vis paa, at jeg skal narre dem. De ved, vi talte om den Ting, og De spaaede mig, at jeg ikke skulde kunne holde mig fri. Nous verrons! — Deres Fru Moder beder jeg hilset, — til hende glæder jeg mig, mens jeg dog har en Følelse, som minder om Examensfeber. Sikkert er, at jeg trænger til at komme ud — enten til Had eller til Anerkjendelse, og mit Mod har hidtil voxet. Der er jo ogsaa igrunden ikke stort at være bange for i denne Verden.

Det er som jeg siger: Bjørnsons Venskab er et halvt Levebrød. Han har skaffet mig Albert Bonnier i Stockholm til Forlægger.

Altsaa sees vi snart i Førstningen af Mai eller saa.

Stavanger den 22. Marts 1880.

Kjære Ven! (Bj. Bjørnson.)

— Dit gaadefulde Brevkort om den Besked, der venter mig hos en „Præst“!?! i Trondhjem sætter mig i Spænding og feberagtig Uro! — men nu er det jo for sent.

Romanen trykkes i Kjøbenhavn, og saasnart jeg faar mit Korrekturexemplar komplet, skal jeg sætte mig til at ordne det sammen til to eller tre Foredrag og saa reiser jeg. Du kan ikke tro, hvor jeg glæder mig til at forlade Trondhjem; thi selve Læsningen er noget Fandens Skrab! —

A propos! — jeg kan ikke skrive Vers; — det vil sige, det former sig sjældent for mig i Verseform.

Naar det hænder en enkelt Gang, er jeg aldrig sikker paa min egen Dom — min Prosastil derimod forstaar jeg bedre at kritisere. Vil du sige mig din Dom om det Digt (paa næste Side), som jeg skrev i Sinne en Aften.

FATTIGMANDSBARN

Alt er saa skjønt, alt er saa ligt,
Alt er saa saare godt gjort.
Livet er krydret af Duft og af Digt,
Usleste Liv er paa Skjønhed saa rigt,
— bare du øiner i Tide din Pligt —
— Pligten er Tro! — og den er dog saa grei!
— tro, at du vandrer paa Forsynets Vei,

tro at din Smerte, din Jammer, din Nød,
Maven, som knurrer, og Taaren som flød —
— alt er saa sikkert, saa forud bestemt,
hverken er du eller Spurvene glemt.
Der vaager et Øie for smaat som for stort.
— Alt er saa saare godt gjort!

Og Loppen hopped og Lusen bed.
Og Frosten knaged og Sulten sled,
Og ensomt var det, — men tæt af Nød,
Da nasked Haanden et Stykke Brød.
— Og tre Betjente slog i en Port.
Og Alt var saa saare godt gjort!

Stavanger den 15. April 1880.

Kjære Hr. Doktor! (Georg Brandes.)

Vi gratulerer med Deres lille nye Datter og sende vore Lykønskninger til Deres Frue.

Men ellers vil jeg ikke svare for, hvad her kommer til at staa i dette Brev; thi jeg er meget optaget idag. Nu skal nemlig først denne Fandens Oplæsningsreise begynde; der har været utallige Forhindringer, og jeg har baaret mig dumt ad; men det blev altfor langt at forklare Dem i hvilken Grad. Derfor kan der ikke være Tale om at levere nogen Skildring af mit Liv herhjemme; — ja — oprigtig talt! — af en anden Grund ogsaa. Jeg mindes nemlig med den Tydelighed, som er eiendommelig

for en slet Hukommelse, der lunefuldt og uberegneligt fastholder en Ubetydelighed og overgiver alt andet til ubarmhjertig Forglemmelse, — saaledes husker jeg, at jeg har lovet Dem en Skildring herfra, ja jeg er endogsaa vis paa, at jeg lod falde et overmodigt Løfte om, at det skulde blive morsomt for os begge. Og nu er Sagen — kjære Doktor! — et saadant Drog er jeg, at dette lille Løfte giver mig en saadan Skræk og Afsmag for denne Skildring, at om jeg prøvede, blev det elendigt; men vær tryg, jeg vil ikke prøve; De faar aldrig nogen Besked om Stavangersiden af mig — ialfald ikke nogen morsom.

Har jeg kanske ikke ogsaa i et Brev til Deres Broder halvveis lovet — eller noget lignende — at skrive noget om Fontainebleau for „Ude og Hjemme". Ja — Fontaineblau var det deiligste, jeg kjendte i Verden, og nu taaler jeg lidet at tænke paa det.

Item: Professor Sars har talt om et nyt ugudeligt Tidsskrift. — Jeg — fuld af Glæde og Forventning lover mit Bidrag, flittigt Bidrag — sagde jeg vist. — Ja! — jeg er allerede vis paa, at det Tidsskrift vil koste mig en hel Dot af mine sparsomme Haar. Thi alle mine Hovedhaar ere snart talte, jeg begynder at blive skaldet — 31 Aar gammel! og et af de forfængeligste, Mandfolk, jeg kjender.

Med Teglværket fik De ganske Ret; det blev

ikke til noget. Saa beholder jeg det ialfald et Aar til og sælger af de store Beholdninger. Det er ogsaa etslags Levevei — for en Tid. Senere skulde jeg prøve, at leve af Literaturen, og hvad min Fader efterlader mig, ca. 50,000 Kr. eller lidt til.

Jeg fik 1600 Kr. for Garman & Worse — det var ikke saa galt — hvad? Den expederedes den 24. fra Kjøbenhavn. Jeg læste den igjennem iformiddags; — mon det ikke er en god Bog? Den er ikke bidsk nok, det skjønner jeg godt; men sig mig dog, naar De har læst den, om den ikke er lidt bidskere end de smaa Naalestik i „Novelletter". Det er nemlig min Ærgjerrighed, at jeg skal sees at gaa frem i Ondskab, og rykke Fienden paa Livet — fint og forsigtigt, men dog stadigt nærmere. Jeg vilde jo gjerne, at Bogen skulde „gjøre Lykke", men jeg vilde dog heller faa en ordentlig Paapakning af de Kristne og saa lidt Ros af Jøder og Hedninger.

Se saa! nu fik jeg ikke takket Dem for Merimée i „Deutsche Rundschau" —, og det var dog bestemt til at udgjøre Hovedindholdet af dette Brev, som er lidt usammenhængende — frygter jeg. Send mig nu nogle Alvorsord, naar De har læst min Bog.

Stavanger den 15. April 1880.

Kjære Ven! (Bj. Bjørnson.)

— Ja det er jo sandt! — du kan tro jeg følte mig stor ved at modtage dine Vers! — tænke sig, at jeg sender Vers til Bjørnson og modtager Gjengave af Vers fra ham! — Det slog mig, hvad der dog er for en Forskjel mellem den, der kan skrive Vers og den, der ikke kan. Men lad mig da ogsaa være stor fuldtud og kritisere dig: det er uheldigt, at der maa staa: „kun han blev saa forbandet *lille;*" thi det heder liden paa norsk. Derfor er efter min Formening Versekunst noget Fandens Magt; der er et Kav og et Slid med disse Rim, saamange Kryberier, Omsvøb og Koncessioner overfor det gjenstridige Sprog, at Tanken enten blir sint og slaar Formen i Filler, eller ogsaa kommer frem bunket og fortrykket og skjæv. Ja det er nu min Erfaring! men jeg ved, at jeg ikke kan skrive Vers. Jeg har ligget saalænge og tutlet med denne Oplæsningsreise, at jeg snart brækker mig af det hele. Det gjør jeg vist aldrig mere. Desuden ser det ud, somom jeg har givet slet Exempel. Frøken Emilie Schøien er her forat læse iaften; derpaa farer hun nordover foran mig. Det er ikke det mindste morsomt for mig — det kan du vel tænke! — at konkurrere med Kollegaer; og var jeg ikke saa langt kommen, — ja var

det ikke for min Kones Skyld, der glæder sig saa meget til Turen, saa gav jeg Fanden i det hele.

Jeg er saa sint, ja jeg er saa indsint idag, at jeg bare vil slutte. Naar vi mødes, har jeg en Masse Ondskab at give af mig, det skal blive en Lettelse at faa snakke ud. Vi hilse og takke paa Forhaand for Eders venlige Gjæstfrihed.

Stavanger den 6. Juni 1880.

Kjære Ven! (Professor Skavlan.)

Dit Brev gjorde mig meget glad. At Hans Majestæts Foged var bleven i den Grad forbedret, troede jeg ikke, ligesom din Formening, at hele Bogen vil tage sig godt ud, er mig høist overraskende.

Dr. Brandes mente nemlig, at jeg maatte være forberedt paa et meget tarveligt Udfald, og Hegel har svaret lunkent og forbeholdent paa mit Tilbud. Derfor var det ikke egentlig Meningen, at Manuskriptet skulde gaa lige fra dig til ham, — misforstaa mig ikke! — jeg mindes godt vor Aftale, og du har handlet fuldkommen korrekt. Men jeg havde *siden* tænkt at være lidt vigtig overfor Hegel; for efter hans Udtryk var det næsten som en Naade, om han tog Bogen; — og det kan du vide ærgrede den lille Pave.

Imidlertid er det godt, som det er; igrunden er jeg glad over, at Manuskriptet kom afsted; for egentlig vilde jeg jo slet ikke brouillere mig med Justitsraaden, bare pave mig lidt, og det skal man helst lade være.

Her er saa mange Breve idag, at det faar gaa ud over mine *bedste* Venner — det er saadanne, som ikke tager mig det ilde op, at jeg stundom skriver et forjasket rumpeløst Brev. Hils Dagmar og Tak for din altid beredvillige Kritik, — jeg gjør ogsaa bestandig ny Regning paa den.

Stavanger den 6. Juni 1880.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

Jeg blev saa rørt over dit Brev, at jeg næsten var paa Graaden. Men du roser mig altfor meget; jeg har desværre ikke væltet nogen stor Sten bort, og Bogen (Garman & Worse) blev slet ikke, hvad den skulde og burde blevet. Thi jeg er — mellem os sagt — lidt feig. Næste Gang skal jeg prøve at slaa drøiere til.

Men naar du siger, at ærlige Mænd og Kvinder føler Bogen som et Pust af friere Luft, saa træffer du mig midt i Hjertet; thi det var just Tanken: at rydde tilside lidt af alt dette forbandede lavstammede Krat, som det officielle Hykleri lader gro op om os, — paa det at

Menneskene kunde faa se den store Skov — de høistammede, ædle, frie Tanker, der hvælver sig over Slægten.

Se det har Ingen sagt mig før du. Kritikere og andre kloge Høns af Faget have galet i hyt og veir; men du skal have Takken, fordi du saa min Grundtanke.

Du ved kanske næppe, hvor nær det var blevet til et Besøg hos Eder, da Beate og jeg nylig var i Kristiania. Kongsbergsturen var bestemt; men den blev umulig paa Grund af de mange nye Venner, jeg har erhvervet mig i det sidste; der var saa mange Selskaber, saamegen Snakken, Drikken og Spisen, at vi ilede med at komme hjem og iro fra det hele Røre.

Nu angrer vi; — Beate paalægger mig at sige, at især hun aldrig kan tilgive sig selv, at hun ikke drev Kongsbergturen igjennem. Imidlertid — siger jeg — vi kommer snart derind igjen, og da kommer vi til Eder. Hils Tante fra mig og Elisabeth — og fra Beate og fra Jens.

Din hengivne Nevø og Ven

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 13. Juni 1880.

Høistærede Hr. Justitsraad!

Jeg har at erkjende Modtagelsen af D. æ. af 2. Juni med indlagt Kr. 1518, hvorfor herved kvitteres.

Ligervis har jeg modtaget et Exemplar af min Bog i 2. Oplag. For Tegningen takker jeg forbindtligst; men jeg følte mig i allerhøieste Grad pinligt berørt ved disse „Ordforklaringer“, der uden mit Vidende ere anbragte i min Bog.

Jeg indrømmer, at De — Hr. Justitsraad! — ikke kunde vide, i hvor høi Grad jeg finder min Bog vansiret og hvormeget jeg føler mig personligt saaret; thi mellem os er der aldrig talt om saadanne „Ordforklaringer“. Heller ikke vil jeg udvikle mine Anskuelser i den Retning, for ikke at blive hidsig og sige, hvad jeg kunde fortryde; men jeg vil dog udtrykkeligt bemærke en Gang for alle, at det maa være en absolut Betingelse for fortsat Samarbeide mellem os, at ingen faar sætte sin Finger paa mine Arbeider uden mit Vidende.

Skulde jeg opleve et 3. Oplag af „G. & W.“ vil jeg bestemt forlange, at disse „Ordforklaringer“ stryges.

Ogne den 25. Juni 1880.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Det var rigtig saa morsomt at se Deres Haandskrift paany. Men allermest glædede det mig at se, med hvormegen Interesse De synes at omfatte Tanken om et nyt ugudeligt Tidsskrift. Da jeg var i Kjøbenhavn — og senere,

syntes De mig fast bestemt paa ikke at ville være med. Bare det nu ikke strander paa de norske Stivnakker! Jeg arbeider det lille, jeg kan for Danmark — dansk Forlægger etc.; men de ledende Mænd i Kristiania ere saa stive paa det, forstaa sig igrunden — tror nu jeg — saa lidet paa, hvad der kræves af et moderne Tidsskrift, at de let blive aldeles uregjerlige. Isaafald — hvis de skaber sig ganske gal og ikke vil være med — saa burde vi faa istand et helt dansk Tidsskrift med norske Bidrag; thi noget maa Bitterdød gjøres!

Men om det gik iorden; skulde det være en Fest. Det forekommer mig, somom Tidspunktet er gunstigt; her høres jo ikke en frisindet Lyd i hele Fællesliteraturen, medens det dog er aabenbart, at vi i Stilhed har et stort Parti, der sidder og venter paa forløsende Ord. Med begge Landes Kræfter synes det mig ogsaa, somom Skriftet maatte blive let at fylde og fylde respektabelt. —

Stavanger den 15. August 1880.

Kjære Ven! (Dr. Georg Brandes.)

— Thi naar De siger, at De er min Ven, ved jeg, at det har noget at betyde. Men netop derfor lever jeg nu om Dagen i megen Tvivl.

Der bliver nemlig to Tidsskrifter — ser det ud til —, et norskt og et danskt. Hvor skal jeg nu hen? De er den, jeg har lært mest af — mere end af nogen Landsmand; til Dem og Deres Broder føler jeg mig ganske anderledes knyttet end til nogen herhjemme; jeg er stolt af at føle mig i Aandsslægtskab med Eder, medens det ikke er frit for, at jeg stundom maa le lidt af mine Landsmænd — selv af de „største“ blandt dem. Men hvis jeg nu gaar med de danske, vil Bjørnson rive Hovedet af mig, og der vil styrte en Skylregn af Ubehageligheder over mit skikkelige Hoved. Gaar jeg derimod med de norske, vil I være høflige nok til at sige: Ja han kunde vel ikke gjøre andet, han maatte vel følge sine Landsmænd.

Men det vil gjøre mig ondt; min Plads er blandt Jer Europæere ikke blandt disse „Norges Kjæmper“. Udvendigt slipper jeg bedst fra det ved at gaa med mine; men indvendigt vil jeg altid ærgre mig over — ja bebreide mig, at jeg ikke er med Eder. (Dersom De finder at jeg lægger en ubeskeden stor Vægt paa, hvilket Parti jeg vælger, saa er De selv den, der har sat mig i Hovedet, at jeg kan blive en Allerhelvedeskarl). Hvis jeg bare var produktiv nok, kunde jeg dele mig; iethvertfald vilde jeg af og til sende noget til det danske Blad.

En Mand, der kom fra Bjørnson, var inde

hos mig igaar og fortalte, at Tidsskriftet „Det frie Ord“ var besluttet. Det skulde komme til Nytaar, uden Redaktion paa Titelbladet, med den smukke Fru Müller til Secretair (hende, for hvis Mand De interesserede Dem saa levende hos Vullums), en ny Roman af Bjørnson skulde være Trækplaster (om en Præst, der bliver omvendt til Vantro). B. B. regner endnu paa Brandes og de danske, og har ment at faa 800 Abonnenter; ingen Penge har man, ingen Forlægger, — knapt nok, om de finder saa modig en Bogtrykker!

Jeg haaber, at Deres Ophold i Danmark vil sætte Liv i Vennerne der; kan De umuligt redigere fra Berlin? To Tidsskrifter anser jeg som en Ulykke; men — det være sagt sub rosa — det norske vil neppe leve længe.

Strindbergs Roman har jeg for længe siden bestilt; men De kan tro, vor Boghandel er en Prøvelse! Selv skal jeg begynde paa min Bog i overmorgen; vi flytter til Malde, hvor vi boede ifjor, imorgen.

Malde pr. Stavanger den 17. August 1880.

Kjære B. Bjørnson!

Jeg venter Brev fra dig, men maa alligevel strax skrive dig nogle Ubehageligheder ianledning af Tidsskriftet. Fra Brandes'erne hører

jeg, at Udsigten til en Samvirken af norske og danske forminskes, om den ikke helt er fordunstet. Af Adjunkt Mohn, som bragte mig — eller rettere os — Hilsener fra Eder — hvorfor takkes — hørte jeg, at Tidsskriftet ikkedestomindre skal gaa igang fra Nytaar. Det var nu vel nok; kanhænde vi holdt Liv i det en Stund med bare norske Kræfter; men jeg for mit Vedkommende synes Udsigterne synker naar de danske gaar bort. Jeg kan imidlertid tænke mig, at baade du og de andre anse det som givet, at jeg iethvertfald gaar med Eder. Derfor vil jeg paa Forhaand sige et Par Ord. Ikke at jeg anser mig selv saa forbandet uundværlig; men jeg ved jo, vi ere ikke mange, og jeg har ingen Sans for Beskedenhed.

Altsaa: er dette sandt, at Tidsskriftet udkommer uden Redaktører, styret af en Comitté, uden Reservefond af Penge, uden Forlægger, med Fru Müller til Sekretær, — kort sagt uden materielle Garantier og forretningsdygtig Ledelse, saa siger jeg dig rent ud, at Foretagendet for mig — som Handelsmand — ikke er stort bedre end en høiere Art af Svindel. Hensigten er god nok, gode Ting kom kanske i Skriftet, ja — jeg skulde endog se bort fra Udstyret; men uden Penge og vante Forretningsfolk, der vide, hvorledes den Ting skal drives, bliver der ikke andet af det hele end et Vrag, som vor Literatur har saamange af,

der ikke indbringer Rhederiet andet end Spot og Spe og ubetalte Regninger.

Jeg sætter ikke mit Navn overdrevet høit — haaber jeg; men det har en stor Fordel: det er flunkende nyt, og jeg vilde saare nødigt knytte det til et Foretagende, — der (hvis det forholder sig som jeg tror) bærer alle Mærker paa et kort Liv og en forsmædelig Død.

Paa den anden Side kan jeg heller ikke gaa med de Danske, hvis de nu paa sin Side opretter et Tidsskrift. Og dog er jeg saalidet Patriot, og saameget føler jeg mig i aandeligt Slægtskab med Brandes'erne, at et Samarbeide med dem er mig fuldt saa tiltalende som med Eder; der er ikke meget norskt ved mig, og et Arbeide med Særsnit for „vort Folk" bliver neppe nogensinde min Sag. Jeg havde glædet mig — kanske mere end nogen — til dette Organ for min Ondskab, og nu ser det ud til, at jeg bare faar Fortræd. Men det er min faste Beslutning, at jeg ikke vil gaa med paa noget Foretagende hvis Plan jeg ikke billiger, og som ikke synes mig saaledes funderet, at jeg ser Syn paa at komme fra det med Ære.

Ærlige Ord tager du ikke ilde op!

Vil du saa give mig Besked.

Din

Alexander L. Kielland.

Malde pr. Stavanger den 25. August 1890.

Kjære Svoger! (Professor Skavlan.)

Dette Tidsskrift sætter mig Lus i Maven! Nu var Bjørnson her forleden Dag. Han blev næsten vred paa mig, fordi jeg ikke var begeistret for dette specifict *norske* Organ, han og I vil faa istand. Bjørnson kan ikke tænke sig andet, — og deri kan jeg ikke fortænke ham — end at naar han har taget sig saa varmt af en saadan ung Person som jeg, saa maa den unge Person være kisteglad, bare han overhovedet faar være med der, hvor B. B. gaar i Spidsen. Og naar han saa i mig træffer en tør, skeptisk Person, der er uden Spor af Begeistring og fuld af Tvivl, saa siger han ligefrem: det ær en Forræder!

Det er naturligvis noget, jeg ikke bryder mig saa meget om; thi jeg er aldrig gaaet ind i noget Kompagniskab. Ingenting kan være mig modbydeligere end saaledes at maatte slaa af paa sine Fordringer i den ene og den anden Retning bare for overhovedet at faa noget istand. Dersom dette literære Foretagende grundes saaledes, som jeg nu har hørt Planen: uden danske Kræfter, uden Forlægger, uden Penge, med et dertil svarende Udstyr, med Bjørnsons Polemik mod Kong David og Fru Müller som Forretningsfører, — ja saa er Tidsskriftet ikke bedre i mine Øine end saaman-

gen literær Svindel hos os, der begynder med store norske Ord og ender med Spot og Spe, Preferenceaktier og ubetalte Regninger.

Baade Bjørnson og Sars — ja, hvem du vil har mere Erfaring i disse Ting end jeg; men intet af alle de Navne, jeg har hørt nævne, synes mig smykket med den Art Erfaring, der giver Haab om bedre Lykke næste Gang. Jeg for min Del har ikke andet end en europæisk Tæft, der med usvigelig Sikkerhed siger mig, at et Tidsskrift af vor Art i *norsk* — ægte norsk Dragt — er det himmelraabende Nonsens.

Jeg skriver dette til dig, fordi jeg ved, du er af en anden Mening; og derfor beder jeg dig for vort Venskabs Skyld give mig saa fordelagtige Oplysninger om Forehavendet som muligt. Thi er Planen som ovenfor skildret, gaar jeg aldrig i Evighed med som officiel Medarbeider.

Le ikke — somom jeg lægger utilbørlig Vægt paa mit Navn —, jeg ved godt, at Sagen staar eller falder uberørt af den Beslutning, jeg fatter for mig. Men jeg ved ogsaa, at vi er ikke mange, og at man har gjort sikker Regning paa mig.

Jeg nævner, at jeg har Tilbud fra Danmark, forat du ikke skal tro, jeg stikker noget under Stolen. Men jeg har svaret, at jeg maatte vente og se den norske Plans Udvikling; og om jeg end ikke gaar med Eder, gaar jeg dog heller

ikke med de Danske — af den Feighed, man kalder Patriotisme.

Hils Dagmar og svar snart, thi mit Hjerte sønderrives ved Tanken om dette Tidsskrift, hvoraf jeg lovede mig saa meget, og hvoraf der nu synes at spire Torne og Tidsler — for din

Alexander L. K.

Malde pr. Stavanger den 13. Septbr. 1880.

Kjære Ven! (Professor Skavlan.)

Det glædede mig at høre, at Intetsomhelst endnu er afgjort. Thi jeg var aldeles forskrækket over Bjørnsons Plan. Nu er han reist; hvorledes gaar det nu med vore Udsigter?

Kan man ikke faa en Sammensmeltning istand med de Danske? Georg Brandes talte i et Brev idag endog om at komme til Kjøbenhavn og sætte et Tidsskrift igang. *Der* vilde jeg allerhelst være med. Iethvertfald vil jeg indtil videre holde mig fri for enhver Forpligtelse. Jeg har nemlig ikke — som du — den stærke Følelse af Pligt til overhovedet at være med; men jeg har en stærk Følelse af Medansvarlighed, naar jeg først er gaaet med. Og Brandes er i mine Øine — mer end i dine — tror jeg — en Høvidsmand af særegen Paalidelighed. Men nok om det; jeg vil se Tiden an; kanske bliver der hverken et eller

to Tidsskrifter; og den trykkende Taushed vil endnu vedvare, indtil „den Rette“ kommer.

Vi lever godt; kun er jeg ganske umanerlig doven; jeg begriber ikke, hvad der gaar af mig; jeg hader næsten min nye Bog og taaler ikke at tænke paa den. Det er naturligvis noget forbandet Vas, som kan overvindes ved en Viljesakt, den jeg vil sætte i Værk iovermorgen — eller en af Dagene.

Jeg skulde gjerne ville komme ind til Christiania til Høsten; min nye Bog foregaar tildels derinde, og jeg trænger høilig til stedlige Iagttagelser. Men jeg er fattig, saa jeg faar holde mig hjemme. Den Fattige er meget at beklage.

Fredriksminde paa Skudesnæs, som vi vilde kjøbt for 1600 Kroner, blev solgt for 2,800 Kroner. Den Fattige kommer altid tilkort.

Din gode Dom om „Hans Majestæts Foged“ er desværre ikke bleven istemt af Brandeserne. Det undrede mig; jeg var selv saa fornøiet. Men den Fattige har altid Uret.

Nu faar vi se, om Christiania Theater tager Stykket op igjen; Theaterchef Schrøder passerede her; jeg telegraferede til ham i Bergen forat aftale Møde med ham, naar han reiste sydover igjen; men da var han allerede forbi. Jeg skulde meget ønske at se lidt Skuespil — og faa snakke lidt mere; herhjemme er jeg altfor ensom. Thi den Fattige er altid forladt.

Hils min Søster og mine Venner, — Professor Sars ikke at forglemme.

Malde pr. Stavanger den 30. September 1880.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Jeg har sunget den skjønne Sang om Danskens Seier med stor Jubel og læst Deres Brev med stor Fornøielse. Det var et mærkeligt Brev ogsaa af den Grund, at det kom hid imorges og er dateret 27.; formodentlig er det galt dateret, da De vel gaar i Ørsken efter saamegen politisk Henrykkelse.

Ja — Ære være Bønderne — ikke sandt? men om de ere paalidelige, nederdrægtige, havesyge eller ædelmodige — det ved hverken De eller jeg; thi vi kjender dem ikke, og vi lærer dem aldrig at kjende. At Bønderne in casu har fundet sig tjent med Deres Valg er klart; men kun fordi de endnu en Stund har Brug for de fine Folk til at rage Kastanierne af Ilden. Men naar de faar afluret os vore Kneb, vil det komme frem at de hader os med et velfunderet, historisk Had, som vi saa inderligt vel have fortjent alle Mand. Jeg siger dette om Bonden som en stor Ros; thi Resultatet af mit Kjendskab til ham er, at han er mig uendeligt overlegen i Klogskab, i at skjule sine Tan-

ker; at han kan snakke mig efter Munden uden at jeg mærker det, at han altid er paa sin Post mod mig, altid narrer mig og i sit Hjerte nærer en uudslukkelig Mistro mod alt, hvad der hører mig til. Men et er sikkert: Bondestanden er — ialfald i dette Land den mest velopdragne. Og kan det lykkes — jeg siger ikke: at vinde hans Tillid; thi det kan vi ikke, — men bare berolige hans værste Mistro, saa er Bønderne — det vil da sige: De ved Havet — saare behagelige Mennesker at omgaaes. Fornuftige, velbetænkte, frihedselskende og videbegjerlige indtil det rørende.

Jeg er just i det morsomme Tilfælde at høre en Række Præster (jeg har en Bror blandt dem), der alle variere dette Thema: Jeg kjender Bonden, — jeg har kanske mer end de fleste saaatsige levet med Bonden, sat mig ind i hans Stel, hans Sorger og Glæder — osv. — det allerkosteligste Tøv! Der er ingen, Bonden lyver mere for end for Præsten; jeg kan kontrollere det paa hundrede Punkter; de juridiske Embedsmænd staa ham forholdsvis nærmere; dem hader han mere aabenbart. Alt dette er jeg kommen til at skrive, fordi det just er derom jeg skriver i min Roman; den skal blive politisk — det lover jeg; det skal blive mig kjært at se, hvem af os to, der gjør det skarpest. Det bliver vel Dem, og da skal jeg være lærvillig for næste Gang; bare

at se Dem, *Dem* opildnet — handlelysten — nær havde jeg drevet det saa vidt at sige: forhaabningsfuld —, det er en hel Fest for mig. Saa skulde da jeg ogsaa have en Glæde af den Satans Politik! Kjære Ven — lad nu ikke den Onde tage Dem; men lad mig se, De beholder rene Manschetter. Siden jeg ikke kan møde Dem i Kristiania, thi det kan jeg ikke af Økonomi, sender jeg herved mit sidste Billede som Bidrag til Deres Galleri.

Nu *skal* De — enten De vil eller ei opgive mig to danske Blade — et, hvori De vil blive rost og et hvori De vil blive udskjældt paa Thinget; hvad Tid begynder Komedien; for hvor lang Tid er De valgt?

Malde pr. Stavanger den 30te Oct. 1880.

Høistærede Hr. Justitsraad Hegel!

Det maa idag være mig tilladt at stille en Anmodning til Dem, som i høi Grad tiltrænger den Velvilje, De altid har vist mig. Som De af mit Telegram har erfaret, ønsker jeg at „Nye Novelletter“ ikke udkommer for det første. Sagen er kortelig denne: Jeg har en Fader, som i saagodtsom enhver Henseende er en komplet Kontrast til sin Søn. Han er devot og ultrareaktionær, og min Radikalisme er en af

Sorgerne i hans Liv. Nu er han syg — den stakkels Mand; — han har sandsynligvis en Kræftskade, der piner ham usigeligt og vil ende med at tage Livet af ham. Jeg talte igaar med Lægen, og han regnede Faders Levetid efter Maaneder.

Om nu end min Skipperhistorie ikke ligefrem foranledigede Majestætsforbrydelsestiltale (skjønt ingen kan vide, hvad denne Konge kan finde paa) — saa vil den dog ganske vist fremkalde Mudder i Leiren. Dette er jeg vis paa alene af den Grund, at Historien er kjendt fra tidligere af de ledende Mænd i den radikale Presse, og bare et uforsigtigt Ord fra den vil skaffe mig hele det reaktionære Kobbel paa Halsen, — og de forstaa at gjø de Hunde, det maa man lade dem.

Men dette vilde i Faders Øine være den største Sorg og Skjændsel, der kunde overgaa ham, og jeg *kan* ikke gaa hen og gjøre hans sidste Dage tungere end de ere. Derfor beder jeg Dem — Hr. Justitsraad! — lade de Nye Novelletter ligge indtil videre; han kan desværre ikke leve længe.

At jeg allerede har hævet 1000 Kroner, tror jeg efter mit Kjendskab til Dem — er en Omstændighed, som lidet eller slet ikke har noget at sige i Deres Øine. Ja jeg tillader mig endog herved at forespørge, om der er noget iveien for, at jeg hæver ca. 500 Kr.

endydherligere hos Dem inden Jul, hvis jeg behøver det.

Værre er det derimod, om Expeditionen af Bogen allerede er saa langt fremskreden, at den kun med Opofrelse kan stanses. Isaafald er jeg villig til at bære enhver Udgift; thi nu er det mig meget magtpaaliggende, at den ikke kommer, før Fader er gaaet bort.

Jeg beder Dem være overbevist om, at jeg kun meget nødig forvolder Dem dette Bryderi; men jeg haaber ogsaa paa den anden Side, at De vil sympatisere med mine Bevæggrunde.

Ligeoverfor Fader og andre vil jeg til Forklaring af den bebudede Bogs Forsinkelse debitere den uskyldige Løgn, at jeg fandt Bogen saa tynd, at jeg gjerne vilde se, om jeg ikke kunde faa skrevet endnu en liden Historie, forat gjøre den mere reputerlig.

Det vil være mig en Beroligelse i denne saa triste Tid at erfare, at De har imødekommet mit Ønske ligesom jeg forsikrer Dem om min særdeles Taknemmelighed.

Malde pr. Stavanger den 16. November 1880.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Havde jeg kanske ikke allerede seet af Aviserne, at De skulde op at udskjældes! — Arme

Ven! — jeg beundrer Dem! bliver De valgt, vil jeg være stolt; falder De, vil jeg være glad. Jeg er iethvertfald henrykt ved at se Dem ivrig, handlelysten, ung og modig som en Kriger!

Dersom jeg var rig, vilde jeg sende en „special Artist“, som London News gjør — til Langeland — det Ord maa jeg skrive om igjen — altsaa til Langeland! forat tegne Dem, bagfra, forfra og fra begge Sider! — omgiven af Vælgerne! — ak! ak! disse Vælgere! — mine Tænder løber i Vand efter at se dem! Jeg har en uhyggelig Fornemmelse af, at De finder min Spøgefuldhed yderst utækkelig; men jeg er virkelig altfor oprømt til at kunne præstere et for Anledningen høitideligt Ansigt.

Men er virkelig De bleven Ridder i Pantser og Plade, — De, som jeg holdt for endnu sensiblere og mere finnæset end jeg selv, saa skylder jeg ogsaa — synes jeg — at tage ordentlig fat. Og det vil jeg; min Roman *skal* nu blive politisk og helt infam.

Jeg vil gaa i Spænding for dette Valg; De maa endelig underrette mig om Udfaldet.

Ak om jeg kunde faa skrive „Folketingsmand“ næste Gang! — jeg vilde lade trykke Konvolutten til Dem. Aber Spass beiseite! — vi ere alvorlige Mænd, — Folkets Mænd!

Deres politiske Ven

Alexander L. K.

Malde pr. Stavanger d. 26. Novbr. 1880.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Jeg læser de danske Aviser, De gav mig Anslag paa, og jeg vil ikke med et Ord plage Dem mere med denne Ed. Jeg synes i høi Grad Synd i Dem, og naar jeg tænker paa alt det, De vader i, siger jeg til mig selv: han havde bedre Støvler end jeg troede.

Far er desværre saa daarlig, at han lidet agter paa, hvad der foregaar; hvis der bliver noget Vrøvl, tænker jeg, at jeg skal kunne holde ham udenfor. Derfor har jeg for længe siden skrevet til Hegel, at han kunde lade Bogen komme; men jeg har endnu ikke seet den. Skulde den endnu ved dette Brevs Ankomst ikke være fuldt udsprungen, maa De gaa til Hegel for mig — eller ialfald telegrafere til mig strax; thi da maa mit Brev være forkommet.

Jeg vilde saa gjerne talt med Dem om min nye Roman; men det bliver for langt at skrive. Jeg har nu to eller kanske tre smaa Kapitler igjen; men — vil De tænke Dem! — jeg som er saa stærk og tykblodet — jeg er bleven nervøs; naar jeg har skrevet mine Formiddagstimer er jeg halvt syg om Eftermiddagen, og jeg tror, at naar jeg faar læsset af mig Slutningen, faar jeg hvile mit Hoved lidt. Det er høist besynderligt, at jeg mod min Vilje tvinges til at

tænke paa min næste Bog — en liden Julefortælling, som skal flaa „Godgjørenheden“ og heder „Loppen“.

Jeg er bange for, at jeg har overanstrængt mig og skrevet altfor fort disse to Aar; hvis jeg faar Raad, maa jeg se til at komme ud at reise til Vaaren.

Ja — det var denne Roman! — jeg formoder, at den er meget god; men den er bleven næsten vel politisk; jeg bliver vist hængt for den. Forresten maa jeg, som jeg ogsaa skrev forleden til Deres Broder — le af mig selv; thi altid fortæller jeg paa Forhaand, at jeg er saa skrækkelig voldsom, og naar det saa kommer, saa er det jo ingenting. Jaja! — nu skal I se! Har De Tid og Lyst til at fare gjennem Manuskriptet, eller vil De heller vente til det er trykt? — i Midten af Februar skal det sendes efter min Plan. Synes De, at det ser stygt eller søgt ud, om jeg anvender følgende Vittighed, jeg har hørt fra min Barndom: Den *fine* Embedsmand: „Hvorledes faar de arme Fiskere Nattelogis?“ Lodsoldermanden: „Aa — det er s'gu skidt nok. De fleste lægger sig paa Maven og breder Rumpen over sig saa godt de kan.“ Historien er altfor god til ikke at anvendes — ikke sandt?

Lad mig snart høre fra Dem igjen.

Stavanger d. 3. Januar 1881.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Jeg ved ikke, om jeg har fortalt Dem hele min Fars Elendighed. Det optager alle mine Tanker og Størsteparten af min Tid, og der er vist endnu Uger igjen, inden han faar dø.

Det er en høist sørgelig Tid.

Glædeligt Nytaar forresten! — Mine Flytteplaner — ja alle mine Planer maa skyves tilside nu en Tid; men jeg tror dog, at jeg kan komme til Kjøbenhavn til Vaaren.

Vi — det vil sige — Jacob Kielland & Søns Arvinger — eier en Eiendom ved Kjøbenhavn som heder Rolighedsdal; — ved De, hvad det er?

Naar jeg har Tid for Far, læser jeg — nei det gjør jeg jo netop ikke! — jeg skriver — vilde jeg sagt — paa min Roman, og derfor faar jeg kun lidet læst. Desuden læser jeg mindst ved Juletider, for da læser Alverden; og saa er det saa uhyre bekvemt til al den taabelige Snak at kunne svare med Sandhed: den har jeg ikke læst. Imidlertid har jeg dog seet saameget i „Niels Lyhne“, at jeg bøier mig dybt; — han er egentlig — mellem os — den eneste Prosafortæller nutildags i vort Sprog, som jeg bøier mig rigtigt dybt for. Er jeg vigtig? Jeg ser nok, at baade Schandorph, Lie og andre kan gjøre mange Ting, som jeg ikke formaar; men saa

er jeg dem overlegen i andre lige saa væsentlige Ting. Jacobsen derimod kan gjøre alt, hvad jeg kan og tyve andre Ting, som jeg ikke evner. Dog har han store Feil; — Fantasteriet og en utækkelig Fylde af Ord; desuden ere hans Personer altfor mærkværdige f. Ex. Huslæreren; hvad skal det til?

Men jeg er mat og træt; det er somom jeg selv led i disse Dage; De kan ikke tænke Dem, hvor ondt han har det.

Stavanger den 10. Februar 1881.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Tusinde Tak for Deres Trøstebrev! — som jeg trængte til. Det er daarligt med mig. Ikke legemligen, men aandeligen. Jeg trænger til Stivere. Mit Hoved er som Værelserne, naar et stort Selskab er gaaet om Aftenen: nedbrændte Lys, tyk Menneskeluft, som har været nede i mangfoldige Lunger, Møblerne i Uorden, Albumer og Bøger, hvorover Gjæsterne have kjedet sig, — og ikke kan man invitere nyt Selskab, før der bliver udluftet. Saa har jeg drukket — rent ud sagt Rum og koldt Vand! — og saa tilslut er det værste hændt mig! Sonne, Mond und Sterne lachen und ich lache mit — und sterbe! Nei — det gjør jeg

ikke; men jeg skammer mig og ærgrer mig frygteligt.

Vil De saa til alt dette lægge en citrongul Filipens paa Næsen saa stor som saa: o — omgiven af et livligt Violet, saa haaber jeg De tror mig paa mit Ord, at jeg er elendig. Saasnart jeg bare anstændigvis kan komme fra denne Skiftekommers, vil jeg ile til Dem og faa den lange Passiar; thi jeg tør ikke slippe mig løs paa Papiret: De kunde dø, Brevet findes og saa stod jeg der! Men snakke vil jeg — aa hvor jeg kommer til at snakke. — I Marts kan jeg nok være færdig. Dette Skifte er dobbelt kjedeligt, fordi jeg arver saagodtsom ingenting; men det skal jeg forklare Dem en anden Gang. — Kjære — jeg gruer saa frygteligt for at leie Hus o. s. v.; er ikke De en praktisk Mand?

Mit Onde i Nakken kjender jeg idag igjen; men Lægen — som er doven — tror det er Forkjølelse. Kan nok være; men der maa være lidt Skidt i Hjernen. — Deres trøsterige Forklaring af det beskjæmmende Faktum, at alle roser mig, gjorde mig godt; skjønt jeg ikke fuldt ud tror, De har Ret. Ellers har dog En undt mig et hadsk Anfald. Jeg læste i en Bergensavis, som blev mig sendt en pragtfuld Artikel, som skulde være af Herman Bang — fra Dagstelegrafen? tror jeg. Er det saa? — og hvad har isaafald jeg arme Neger gjort, at

saa den hvide Mand ham hader? jeg tænker helst, det er, fordi De har kaldt ham for Topsøes bedste Kylling; nu vil han hævne sig paa Deres Kylling. Men det var en grundig Artikel, og jeg tror, den var en Lækkerbidsken for mange af mine kjære Venner. Forresten har han Ret i meget — specielt forstaar jeg saa godt, at man med en Gang kan blive kjed af Novelletterne; men det er da ikke noget at blive saa sint for?

Jeg har intet imod at komme i *Krig*, heller ikke imod at komme i Krig sammen med *Dem*, men dette sammen med hvemsomhelst bringer mig til at steile. Det er dette sammen, som gjør mig til en umulig Ægtemand, til en umulig Soldat eller — endnu galere — Anfører, ja — det synes mig endog, at mit Venskab bliver upaalideligt, fordi jeg ikke kan tænke mig, at jeg skulde ville bøie min Tanke eller mine Handlinger eller min lille Finger et Haarsbred af Hensyn til at jeg hang „sammen“ med nogen eller nogensomhelst i denne Verden. Ja ja, det faar vi nu tale om. Jeg kommer i Marts; men skriv dog strax igjen.

Stavanger den 8. April 1881.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Jeg vil skrive dig et Par Linier, forat sætte Maskinen i Gang igjen, og for at takke dig

hjerteligt for al din Venlighed. Naar dette Brev kommer til dig, har du vel læst min Bog*) tilende, og jeg er spændt paa din Dom. En Ting, vi talte om, har jeg tænkt paa siden. Du sagde omtrent saa: Ja se nu denne Kristine! — hvem er hun, hvad er der i hende; vi faar ikke vide nok om hende — o. s. v. Herimod har jeg at svare: Dersom hun var gjort dybere, interessantere, betydeligere, saa vilde jeg have forfeilet min Hensigt. Thi jeg vilde ikke have et usædvanligt Bondefruentimmer og jeg vidste, at jeg ikke fuldt ud kunde skildre et typisk Bondefruentimmer; men jeg vilde netop prøve at faa hele vor fulde Sympati og Forstaaelse over paa et ganske almindeligt, tarveligt, insignifiant, lidt grovt Væsen, — saaledes som jeg tror, de fleste ere.

Dersom dette er lykkedes mig, føler jeg mig gladere, end om jeg ved at „skabe" en central Figur havde opnaaet større Virkning paa Virkelighedens Bekostning. Og desuden gjør jeg mere Nytte paa denne Maade. Thi — (jeg forudsætter, at det er lykkedes mig), — naar man maa følge denne arme, ubetydelige Pige med hele sin Medlidenhed, aabnes vore Hjerter ned over langt mere, end om hun ved sjeldne, mærkelige Egenskaber eller særdeles Dybde i Karakteren var rykket ud af den graa Almindelighed, hvori de mindre dannedes Verden

*) Arbeidsfolk

staar for os. Og at være en ærlig Tilhænger af Nyttepoesien er min Stolthed, det maa du endelig slaa fast, hvis du vil skrive noget om mig, — samt endelig ikke glemme at paapege, hvor Dyrenes lystige Bryllupер „staar godt" mod Menneskenes væmmelige Parring.

Stavanger den 18. April 1881.

Kjære Hr. Justitsraad!

Jeg skriver et Par Linier under det smertelige Indtryk af Efterretningen om Kristian Elsters Død. Det var et stort Tab for Literaturen og den gode Sag.

Fra en, der stod ham meget nær — Præsten Just Ebbessen i Trondhjem, — har jeg hørt, at det bliver smaat for Enken.

Han — Præsten — spørger mig, om jeg tror, at Justitsraaden vilde forlægge en Samling af Elsters tidligere Smaaarbeider, der findes spredte i Tidsskrifter og Aviser, — ja han beder mig saagar anbefale dette.

Jeg svarede ham tilbage, at Justitsraad Hegel visselig var den Mand, som af egen Drift vilde strække sig saa langt som muligt i en Anledning som denne ved en Forfatters Død, der fortjente Agtelse og Sympathi. Men den Anbefaling, som kunde ligge i min Hengivenhed og

Beundring for den Afdøde, den skulde jeg gjerne yde af fuldeste Hjerte.

Forhaabentlig gaar hans nye Bog godt — kanske ikke mindst, fordi Forfatteren just er gaaet bort; og saa kunde der kanske komme et saadant Samlingsbind — f. Ex. med Forfatterens Portrait.

Stavanger den 20. April 1881.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

— — Det var ellers morsomt, at jeg ved denne Foranledning kom til at skrive til dig; thi — som du kanske kan have hørt: vi flytter snart af Landet. Saasnart vi blive færdige med Skarlagensfeberen — om 3—4 Uger, reiser vi til Kjøbenhavn, hvor jeg har leiet en smuk Villabekvemmelighed ved Sundet — Øresundsgade Nr. 34 — mærk dig Adressen, om du nogensinde skulde faa isinde at sige os noget. Der er det vor Tanke at bo — ialfald for et Aar, saa faar vi se, hvad vi synes. Beate er især glad ved at komme herfra og faa et Hus med Sol og nye Med-Mennesker.

Jeg for min Del har jo flere Slægtninge end hun og flere Traditioner, saaat jeg ikke netop glæder mig ublandet. Dog er her, især efter Fars Død — i mange Henseender ikke saa lysteligt, og desuden kan jeg have godt af at

komme ud i rummeligere Forhold. Men efter Jæderen og Sjøen og Torvmyren og Taren vil jeg længes, hvor i Verden jeg saa kommer.

Nu gad jeg vide, hvorledes det gaar dig — kjære Onkel — med min næste Bog (Arbeidsfolk), — den kommer ud i Kjøbenhavn paa Fredag den 22. Denne Gang er jeg bange for, at jeg bliver dig for grov i min Radikalisme, og jeg er bange, at jeg fra nu af mister baade dig og mange brave Læsere, i hvis Gunst jeg lempeligen havde listet mig ind paa Kattefødder. Men det faar ikke hjælpe; nu skal Klørene frem, og jeg har nogle skarpe, deilige smaa Klør, som jeg selv er saa glad i.

Imidlertid kan du ikke blive saa sint paa mig, at du skulde ville fornægte din Neveu og Ven, saa jeg haaber, du skriver mig et Par Linier, naar du har læst Bogen, — selv om du kun kan skjænde paa mig. Beate hilser Tante og Elisabeth og dig paa det allerhjærteligste. Vi har begge overfor Eder en Følelse af gjensidig Forstaaelse og Hengivenhed, som det gjør godt at tænke paa nu, naar vi gaar at skilles ved endnu længere Afstande.

Lad os være enige om at bevare hinanden i de samme Følelser og tænke venligen paa hinanden og glæde os — hver paa sin Kant over, at der er nogle kjære Mennesker, der tænke venligen paa os.

Jensemand har hellerikke glemt Eder, og

han fortæller endnu med funklende Øine om det Søl, han fik Lov til at foranstalte med Potetesskiver og Penneposer.

Altsaa Farvel saalænge — alle Tre.

Eders hengivne Neveu, Fætter og Ven

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 7. Mai 1881.

Kjære Professor! (E. Sars.)

Det var da svært, hvor De er begeistret! De skal have mange Tak for Deres venlige Ord og træffende Bemærkninger.

Jeg kunde nok tænke mig, at der vilde blive lidt Hyl; men nu har jeg saalænge sløret for laber Kuling, at jeg længes efter at krydse mod en frisk Storm. Og desuden! — jeg staar sgu saa tryg paa mit gode Skib, at jeg tør spytte over Rælingen til begge Sider. Og ved De, hvorfor jeg er saa tryg? — fordi jeg er alene. Nu er jeg saa himleglad over, at vort Tidsskrift ikke kom istand. Aldrig skal jeg arbeide sammen med noget Menneske — det være svoret!

Men der kommer vel mere fra Morgenbladet? — den lille Syphilis var jo en lind Spas; — somom Morgenbladet skulde bryde sig om en Smule Hudsygdom! Dersom jeg ikke faar en grundigere Behandling, vil jeg tro, at jeg

ikke har truffet godt nok. Det er, som naar Svend Foyn har skudt paa en Hval: er Dyret roligt, saa bander han og lader paanyt; men boltrer Kolossen sig, saa Skummet staar tilveirs, da tager han sig en Dram, — det vil jeg da haabe, han gjør, for det gjør jeg.

Bjørnson var hos mig igaaraftes — kampberedt, rolig, bred som en Sneploug og vældig som en Løve. Det bliver en lystig Dag; men jeg er glad jeg er her. Thi ved saadanne Leiligheder er jeg sørgeligen tilovers. Mange Mennesker leder uvilkaarlig min Tanke henimod Ceremoni, Komedie og Tøv; desuden er det mig personligt modbydeligt at staa i Flok og bytte Lopper med vildfremmede Mennesker.

Som De kanske ved, flytte vi nu snart — den 25. — til Danmark for et Aar — eller kanske mere. Hvis jeg mod al Formodning bliver rig, vil jeg bygge et Slot paa Jæderen og ride i Carriere over Sandsletterne, og min Hest skal hedde Asrak. Men indtil den Tid kommer jeg vist til at bo i Udlandet. Derfor føler jeg, hvor vigtigt det er for mig at beholde mange Rødder herhjemme. De — Hr. Professor! skal være en, og er De end en samvittighedsløs Korrespondent, saa haaber jeg dog, at jeg skal faa lidt Lyd af Dem, naar der er noget paafærde hjemme.

Vil De være en saadan Rod?

Det falder mig ind, at den samme Bøn rettede jeg just til Kr. Elster, og saa døde han, før Brevet naaede ham. Det var et stort Tab. En Mand paa den rette Side, i hvem der ikke var Svig. Hans nye Bog skal være skarp og udmærket god, og saa ligger den Armingen deroppe og raadner! Ja — nu maa ikke De ogsaa finde paa at dø; lad os leve og trives, saaat de Andre faa Gulsot af det!

Vil De nu hilse Deres Fru Moder fra mig — hvad synes hun om „den syphilitiske Roman"? — og Deres Søster Frøken Mally.

Stavanger den 21. Mai 1881.

Kjære Ven! (Dr. Georg Brandes.)

Paa Grund af mange Forhindringer kommer vi først afsted den 1. Juni. Det er fortrædeligt; først fordi det er trættende at gaa og hænge i saadanne lange Venteperioder, hvori man dog ingenting kan foretage sig; dernæst fordi Afskeden mister sin Festivitas og bliver smærteligere for hver Dag, som gaar. Thi nu er her endeligen bleven Vaar. Idag sad Gjøgen og gol over mit syndige Hoved ude paa Malde, der var grønnere end jeg nogensinde har seet det, Havet var saa blaat som jeg er vis paa, at Sundet aldrig er, og min gamle Yndlingsgaas havde ti deilige, gule Unger. Jeg ved ikke,

hvorledes det skal gaa mig: jeg hænger saa fast ved denne friske Strand.

Forresten fik jeg solgt Teglværket og har nu ordnet mine Affærer saavidt, at jeg beholdt en liden Klat af min Arv efter Far, og naar hans Enke dør, faar jeg en pen Klat til. Mine Søskende og Venner have sammensvoret sig mod mig og sat mig i etslags Umyndighedstilstand, i hvilken jeg befinder mig uhyre vel; og da jeg tjener mange Penge hos Hegel, er mit Hjerte lettere end det har været i flere Aar.

Fordi De ringede mig ind i Tyskland, vil jeg være Dem evig taknemmelig.

17. Mai er vel overstaaet og gik med Glands. Jeg var ganske nervøs hele Dagen, forestillede mig Pøbelen trækkende om med Bjørnsons Lig og mig selv talende paa hans Grav over Texten: Vi vide, hvem der dræbte ham! Nu maa jeg le, at jeg endnu en Gang har ladet mig narre: her foregaar jo aldrig noget herhjemme; Taler, Fester, Aviskjævl er det eneste, som kan trives blandt Norges Fjelde. Ikke at jeg beklager, at de ikke rev Hovedet af Bjørnson — forstaar De! det var jo godt, det gik som det gik; men alligevel —

Jeg drømte meget om Deres Hustru inat. Det var en meget smuk Dame med sorte Øine; men hun var desværre paafaldende uvenlig mod mig. Spørg hende dog, hvad det skal betyde?

Stavanger d. 24 Mai 81.

Kjære Broder! (Provst Jacob Kielland.)

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Jeg skriver i disse Dage ofte i Breve til mine Venner om denne*) „Overdrivelse". Lad mig ogsaa til dig sige et Par Ord: Naar Folk sover tungt, hvisker man dem ikke i Øret: Staa dog op og tag fat paa alle dine Stræv; men man raaber: Brand! og naar de saa faar gnedet Søvnen og Sinnet af sig, takker de ham, som raabte, at de kom tidligt paa Benene og kunde begynde Dagens Værk. Den, som vil vække, maa overdrive. Der er et herligt Ord af Søren Kierkegaard: Lægemidlerne er ikke det vigtigste, hvad det gjælder om er: ret tilgavns at blive syg.

Dette siger han om Anbringelsen af Kristendom; men det gjælder overalt, hvor der er Dødkjød i Sindene. At jeg har overdrevet er vist og bevidst, efterdi det er gjort med Ensidighedens Kraft; det Kanelvand med surt og sødt i, som man kalder objektiv — upartisk Skildring, er Tøv og Barnemad. Jonas Lie har jeg skrevet det samme til; han fortalte mig en rørende Historie om sin Far, der stod op om Natten af ædle Bevæggrunde, og han var dog „en af Landets første Jurister!"

Jeg spurgte H., før jeg gav Statsraaden en Maitresse; og han svarede, at det var fuldstæn-

*) I Anledning af Angrebene paa „Arbeidsfolk".

dig i sin Orden, uden at han just i Øieblikket vilde paastaa, at han kjendte en *Statsraad*, som havde en. Men det var i Stilen — sagde han. Jeg maa skrive lidt til.

Tænk dig et Øieblik, at jeg skulde have skildret „Arbeidshestene" i Departementet. Hvad var der saa igjen af den hele Bog? Skulde den, der vil et Samfundsonde tillivs, holde sin Haand tilbage af en vemodig Erindring om Jonas Lies Fader, af Tanken om en hæderlig Undtagelse hist og her, af personlige Baand i Kjærlighed og Agtelse — isandhed en saadan Mand var værdig de høieste Dekorationer og Æresbevisninger; men han lettede ikke et Fnug af den Byrde, der hviler paa et Folk, som styres i Hovmod og Uforstand

Der hører Selvfornægtelse og Mod — at jeg selv skal sige det — til den Hensynsløshed, hvormed man kaster alt i den flammende Ild, hvormed man hader det, man dybt har erkjendt for et Onde.

Bliv mig fra Livet med Eders evindelige Mæglinger, Retfærdighed, Upartiskhed, Seen fra begge Sider — og alt dette Snøvl, der omhyller og afstumper den hellige Indignation. „En Mands Vrede udretter ikke det, som er Ret for Gud" — siger du; det var rare Erter det! end Moses! — hvad slog han Tavlerne istykker i? — i sin Vrede, — og Profeterne! tror du Filtmændene udrette det, som er Ret for Gud?

Fordi du hverken var varm eller kold, vil jeg udspytte dig af min Mund — siger Herren.

Nei — lad dem vise mig, at *Skildringen* ikke er korrekt; men lad ingen bebreide mig det Raseri, som giver det hele sin Glød; thi det er min Gave, min Gnist, mit store Patent!

Det er Samtalen fra Kupeen — hører du. Det er mærkeligt, hvorledes det Skjænd, jeg nu om Dagen faar, falder forfriskende paa mig. Jeg mener ikke, at du har „skjændt" — forstaar du; men næsten alle mine Venner ere denne Gang mindre sikre i sin Ros end før. Og det gjør mig godt; jeg føler mine Kræfter vaagne, og idet jeg nødes til at forsvare mine Anskuelser, blive disse derved saa blinkende klare, at de staa inde i mig som et Rustkammer fuldt af blanke, stærke Vaaben. Jeg formoder, at jeg gaar mod værre og værre Kampe. —

Kjøbenhavn 15. Juni 1881.

(Dr. Georg Brandes.)

— — — — — — Om Jacobsen ved jeg endnu ikke meget; men det jeg har set af ham, har gjort et stærkt og sympatetisk Indtryk. Jeg vilde anse det som en stor Lykke, om han kunde komme til at holde af mig; men De

ved, han er saa taus og tilbageholden; naar da jeg snakker og snakker, og jeg saa ser denne Jammerskikkelse foran mig, saa tænker jeg: hvad han dog maa finde dig utaalelig med din vulgære Sundhed; og jeg kunde sætte mig til at græde, naar han hoster, saaat Knoklerne ryste om hinanden som i en lang Sæk. Der er noget lumpent ved at være slig en Tyr som jeg. Der er mer end for et Menneske af Kraft og Sundhed i mig, og saa skal man ørkesløs gaa og se paa et Menneske som Jacobsen fortæres og slukkes ud og gaa sin Vei, men selv sidde igjen og drikke Burgunder — revnefærdig af Sundhed.

Vi lever godt nu. Desværre er her ikke Sol nok, men Værelserne er forresten lyse og smukke. Jeg ser baade det kjære Hav og det forhadte Sverige; her er ensomme Spasergange, Nattergal — a propos! den har skuffet mig. Jeg havde aldrig hørt den før undtagen i Buch der Lieder, og nu finder jeg, at den ikke er saa bedaarende — eller er det, fordi jeg ikke er forelsket?

Hver Morgen skriver jeg paa min nye Bog: En Julefortælling. Den bliver kort og staar endnu uklart for mig i Midten. Vil De hilse Fru Marschalinden ærbødigst fra mig, jeg har ikke senere tilladt mig at drømme om hende.

Kjøbenhavn den 11. Juli 1881.

Kjære Doctor! (Georg Brandes.)

Jeg har ikke behøvet at ransage mit Hjerte saa særdeles nøie, forat give Dem Ret i, at det rammer mig, hvad De siger om den falske Fornemhed; og at denne — den falske Fornemhed — ikke sømmer sig for „de virkelige Sandhedsvidner" — det er jeg ogsaa overbevist om. Men hvad jeg slet ikke kan forstaa er dette: De vilde ønske, at der var mindre Tendens i Arbeidsfolk, og at jeg istedetfor skrev en ganske tendensløs Artikel i Morgenbladet. Hvor ialverden kan De dog sige sligt — Doctor! lad Arbeidsfolk have hvad Feil den vil, men den er dog et ærligt, patriotisk Arbeide, fremgaaet af stærke, lange Indtryk lige fra min Barndom; jeg er født blandt disse „Arbeidsfolk" — jeg kjender og hader dem.

Desuden er Bogen forsaavidt modig som jeg var mig bevidst, at jeg ved den satte mit fornemme — hidtil farveløse Navn paa Spil; jeg vidste, at jeg brød med en Mængde kjære Forudsætninger i mit Liv, som De ikke kjender; men jeg troede ogsaa, at jeg var ualmindeligt heldigt stillet hjemme netop i Retning af at gjøre et saadant Arbeide.

Og naar jeg saa kommer fra et saadant Arbeide — selv om der er blevet formegen Tendens i det, saa skal jeg høre af den gamle

Feldmarschal, at det var bedre, jeg havde skrevet hvadsomhelst i en *dansk* — i en fremmed Avis! Men saa sig mig dog — i Fandens Skind og Ben! — hvad er dette Morgenblad? Er jeg et Fæ — er jeg splittergal, naar jeg tror, at det er et ganske almindeligt politisk Blad for dansk Politik? et Blad, hvori — det har jeg hørt med egne Øren — hvori man ikke *tør* tage anerkjendte glimrende Ting af Frygt for den eller hin Abonnent; hvis tre Redaktører jeg selv har seet sammen — halvveis Fiender, halvveis Skuespillere, — uden Forstaaelse, den ene foragtende den anden, — kort sagt: et Blad som ethvert andet politisk Blad — kanske noget bedre redigeret. Eller skulde denne danske Avis virkelig være et Fænomen i min Tid, i hvis Spalter der skulde være mere Nytte at gjøre, end om jeg paa egen Haand gjennemroder det Samfund, jeg kjender og hvor der ialfald findes Felter, som jeg kjender bedre end nogen anden. Nei Doctor! — her maa De tage Feil! — og naar De netop i samme Forbindelse siger, at det har kostet Dem meget at „nedlade“ Dem til at skrive i Blade, saa er det noget, jeg saa uendeligt godt kan forstaa. Thi der er faa Ting saa pinlige for mig som at se Dr. Georg Brandes „nedlade“ sig til at skrive sig op i Smaastumper for et Blad, som er i Dag og imorgen kastes i Ovnen. Det er nu min Mening, og tag

mig det ikke ilde op, at jeg — nei hvorfor skulde jeg gjøre en taabelig Undskyldning? — det vilde jo være, somom De nogensinde var en trykkende Feldmarschal. De danske Forfattere gaar det allerede meget bedre med; jeg lærer at sætte Pris paa dem efterhvert, — dog tror jeg fremdeles, de fleste af dem kunde have godt af lidt af min falske Fornemhed uden at de derved tog Skade som virkelige Sandhedsvidner. Denne uartige Spas gjælder ikke Edvard og Jacobsen, der er patentfine.

Kjøbenhavn Øresundsgade Nr. 34 Ø.
d. 30. Aug. 1881.

Kjære Svoger og Ven! (Professor Skavlan.)

Dagmar skriver til Beate, at Olaf venter Brev fra Alexander; men Alexander vilde netop bede Beate skrive til Dagmar, at Alexander venter Brev fra Olaf. Ialfald har jeg den Tro, at jeg skrev sidst; og den Tro har jeg, fordi jeg lader mine ubesvarede Breve ligge paa et vist Sted, og der ligger intet saadant fra dig.

Men det skal vist ikke staa paa mig! Jeg skriver saa gjerne thi Blækket gjør fro, og jeg har just idag en Skriveraptus.

Desuden er jeg ganske færdig med min

Julefortælling, som jeg skrev to Gange i elleve Uger. Deraf maa du ikke slutte andet, end at den er kort og at jeg var flittig. (Else.)

Den er i Virkeligheden sørgeligt kort; ja den er forresten baade sørgelig og kort; den naar næppe 9 à 10 Ark. Nu har jo vistnok Justitsraaden budt mig sit tykkeste Papir og selv foreslaaet at lade Trykningen foregaa med alskens Kneb, forat tvære Stoffet udover Siderne.

Da nu Isen er brudt (Arbeidsfolk), og alle brave smaa Bladlus trygt tør nisse paa mig, saa venter jeg mig ikke noget godt af denne lille Historie, der er pigget som et Pindsvin med en Patentpig i Enden.

Men jeg maa formode, at jeg har medbragt til min Kamp en ualmindeligt tyk Dyrehud; thi naar jeg hører Folk — enten medlidende eller skadefro eller blandet — beklage, at jeg har faaet saa haard Medfart i Pressen, saa er jeg oprigtig forbauset. Jeg havde slet ikke ventet det bedre. Og hvem i Alverden kan huske Skjældsord i en Avis?

Værre er den pecuniaire Side. Hegel solgte strax 3000; men saa kom de Dydiges Raab, og af de næste 2000, som tryktes, er der vist ikke gaaet meget.

Den eneste, som har fornærmet mig saaledes, at jeg følte det som en smertelig Forurettelse, er den Hr. Jæger, som jeg traf hos dig.

Jeg regner ikke, at han har berøvet mig mange Penge og tilintetgjort to brave engelske Damers Bestræbelser ved at skrive noget i en engelsk Avis, som Oversætteren tilogmed forværrede; men hvad jeg har Lyst til at banke ham for, er at han altid smiler og bukker, naar han fremstiller mig for et æret Publikum og aldrig bliver træt af at forsikre: det hele med Kielland er kun en godmodig Spas; vistnok lader Hr. Kielland somom det er Alvor med hans Syn paa Livet; men det er bare, fordi han ved, det er literairt moderne; denne Hr. Kielland er i Virkeligheden en uskadelig Bonvivant, Publikum maa ikke lade sig vildlede! Det kan jeg ikke tilgive ham, — og saa de Tænder han har — det Asen!

Dersom jeg havde vidst Fru Sars's Fødselsdag, vilde jeg have tilskrevet hende et frivolt Brev — kan du hilse og sige. Hils ogsaa Professoren og fortæl mig lidt fra Hovedstadens høiere Luftlag.

Kjøbenhavn Øresundsgade 34 d. 14. Septbr. 1881.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

Ja nu tror jeg, at jeg har en fast Kunde i dig, naar du saa godt har overstaaet og forstaaet „Arbeidsfolk“. Jeg kunde falde dig om

Halsen for din Theori, at Overdrivelsen er nødvendig.

Det er jo netop den, jeg nu har præket, siden Bogen kom. Det er noget Helvedes Sludder dette: at man skal se begge Sider og skildre upartisk. Nei, Sagen er netop den: at have Mod til bare at se én Side og slet ikke lade sig forvirre af, at der muligens findes „Undtagelser".

Da er det Kunsten at dynge en Masse ovenpaa hinanden af denne guddommelige Ensidighed; og naar der raabes: Overdrivelse! saa er dette lige saa godt som tordnende Bifald; thi det viser, at Hensigten er naaet, Tanken skinner klar og ensidig gjennem Stoffet, „Tendensen" er kommen frem.

Naar en Præst vilde give sin Menighed Afsky for Utroskab mellem Ægtefolk, mon han ikke da vilde anstrænge sig, forat vise det moralsk lave i at være utro, det urene i selve Synden, dens onde Følger og sikre Straf? — jo visselig!

Men hvorledes skulde han faa en rystende Præken istand, naar han skulde være saa upartisk at se begge Sider, saa nøiagtig vogte sig for Overdrivelse, at han følte sig forpligtet til at medtage i sin Tale hin mærkværdige Scene, hvor Mesteren frifinder Kvinden, der var greben i Hor? Da tænker jeg, Menigheden — og helst Synderne i samme — vilde føle sig

lidet rystede, og Præsten vilde være en Nar. — En anden Sag er det, at det netop er saadanne Navne, man ønsker paa Stolen og i Literaturen; men jeg kan ikke være til Tjeneste paa den Maade.

Til Jul kommer der bare en liden Fortælling: Else, som jeg er færdig med. Og nu gaar jeg og venter paa en ny Ærgrelse at skrive om.

Vi har det alle overmaade godt her og trives vel. Men jeg længter efter Vestkysten og Sjøen og skjønner godt, at jeg maa hjem igjen snart.

Hils Tante og Cousine Elisabeth fra mig og tak dem for deres Hilsen og Venskab. Kan, hvad jeg skriver, skaffe Tante en liden Glæde, saa er det kun Afbetaling paa al den Glæde og Nydelse, jeg har havt af hendes Spil, som jeg aldrig glemmer — eiheller har hørt Mage til, — mere end en Gang, og hun er død.

Om du ikke skriver før — kjære Onkel! maa du ialfald skrive, naar du har læst „Else“; — jeg er begjærligere efter din Dom end efter syv Avisers.

Kjøbenhavn Ø d. 12. October 1881.

Kjære Hr. Justitsraad!

Det vil kanske forbause Dem, at jeg finder Jansons Hosianna tiltalende.

Vel forstaar jeg, at det er gefundenes Fressen for dem, der ligge færdige, forat gjøre Nar af ham; men paa mig gjør denne Begeistring et tilforladeligt Indtryk; det synes mig ikke at være hule Ord i Jansons Bind.

Og det har Værd for mig.

Jeg vilde ønske, der gaves noget under Himmelen, som jeg gad være saa begeistret for.

Men som litterær Forretningsmand maa jeg jo rigtignok tilstaa, at Udgivelsen er noget betænkelig; og jeg misunder ikke Dem — Hr. Justitsraad! som skal træffe Afgjørelsen.

Deres meget hengivne

Alexander L. Kielland.

Kjøbenhavn den 8. December 1881.

Kjære Ven! (Bj. Bjørnson.)

Jeg er baade stolt og rørt over din Varme. Du ved selv, hvad det vil sige at møde saadan Forstaaelse.

I dit Brevkort klager du over Frøken Falbes Tale. — Ja du maa tro, den har været mig en sur Gevæxt. Ligefra jeg lagde Planen til Bogen havde jeg en Anelse om, at etsteds maatte jeg selv holde en Tale, for dog at vise, hvad der egentlig efter min Mening er Nerven: „Velgjørenhed“. Og da jeg saa endelig kom til

det fatale Punktet, sled jeg mig gjennem overbevist om, at det maatte blive et svagt Punkt, hvilket det da ogsaa er blevet.

Men jeg kan ikke forandre, det har jeg aldrig kunnet. Fra den danske Kritik — (siden du nævner, at jeg vil faa Modbør) har jeg bare faaet naadige Haandklap; det norske Dagblad syntes jeg derimod var lidt bidskt og temmeligt dumt. Forretningsmæssigt seet gaar det altsaa godt. Et nyt Oplag (5te Tusinde) kommer i næste Uge. Men hvad Bogen vil virke mellem Menneskene, er en anden Sag, — at den paa en vis Maade vil virke, synes jeg, jeg tør haabe. Saa spørger jeg mig selv: vil du gjøre Hjerterne blødere? eller vil du bringe nogen til at tænke: Pokker være med paa „Velgjørenhed", naar det skal være Takken! Det er en Bog, som er voxet mig adskilligt over Hovedet; naar jeg ser paa den, spørger jeg mig selv: er det virkelig du, som har rullet denne tunge Sten udfor — og hvor vil den rulle hen? — bare den bliver forstaaet og ikke vrængt om i Ondskab.

Om Henrik Ibsens nye Stykke gaar her underlige Rygter. Jeg ved saameget, at jeg kan spaa en forfærdelig Storm mod ham — værre end nogen, der i min Tid har faret gjennem Skoven. Jeg er nervøs af Nysgjerrighed, for du kan tro det er en mærkelig Bog. Godt var det for mig, at min lille Bog fik Tid til at fæste

sig, inden han kom frem. Vil du hilse din Kone og alle dine fra os. Vi har det godt; men jeg længter saa hjem. Jeg vilde saa gjerne skrevet langt til dig; men jeg kan ikke; der er noget tungt i mig, som øger med Aarene, hvad der jo ikke er saa sjældent med gamle Lapse; og netop i denne Tid har jeg det ikke godt. Her er en Skidtvinter! — dødsstille — Sørpe — Taage — Væde uden Regn — Mennesker uden Rygrad. Glædelig Jul!

Kjøbenhavn den 12. Januar 1882.

Kjære Ven! (Dr. Georg Brandes.)

Tak for Deres Brevkort. Glædeligt Nytaar for Dem og Deres.

Mens jeg husker det maa jeg dog spørge, hvad De synes om, at Ibsen har skrevet Takkebreve til Winkel-Hornet og Erik Bøgh for Anmeldelser, som jeg tilogmed hører vare tvivlsomme nok?

Det er dog meget besynderligt. Endvidere har han spurgt Hegel, om den haarde Medfart i Bladene havde skadet Afsætningen. Den gamle vred sig og snoede Benene om hinanden — ja spurgte endogsaa mig tilraads, om han turde svare Ibsen, at Afsætningen virkelig havde lidt; fra Cammermeyer i Kri-

stiania var der f. Ex. kommet 500 Exemplarer tilbage — hele Commissionslageret — ja C. bad endog Hegel ogsaa tage noget af „den faste Regning" tilbage!

Jeg mente naturligvis, at Ibsen maatte være gammel nok til at taale Svar paa et Spørgsmaal.

Om jeg hører til dem, Gjengangere har gjort et dybt Indtryk paa? — ja! men mere som et Billede af Ibsen end af Livet. Jeg ved aldrig, at jeg saa stærkt og vedholdende har henført et literært Arbeide til Forfatteren; naar jeg tænker paa Gjengangere, tænker jeg hverken paa Fædre, Mødre, Sønner, Ludere eller Præster, men bare paa Ibsen. Denne Ophobning af Rædsler interesserer mig — rent ud sagt mindre for sin egen Skyld end for det Indblik det giver mig i denne fine, forsigtige, dekorerede, lidt snobbede Person, der ligesom Nora altid har gaaet med en hemmelig Lyst til at sige „Pinedød" midt opi al Finheden, — og som nu har faaet Mod — Gud ved hvorfra — til pludseligt at skaffe sig Luft i et vildt Anfald. Thi i selve Anfaldet er der mere Vildhed end egentlig Kraft — synes nu jeg.

Dernæst tænker jeg meget paa, hvad literær Virkning denne Bog vil have. Først vil den være en Lynafleder for os alle, og gjøre os det muligt at gaa langt videre end vi før kunde. Dernæst vil den være en Fristelse for smaa Hoveder, der af den ville fange Mod til at

stable store Rædsler op i bitte smaa Dynger. Den har givet „vore Fiender“ Vand paa Møllen, den har skræmt „vore Venner“ og vore Halvvenner; men ved at ligge til den opvoxende Slægt vil den styrke de kommende Slægter i Rygraden, og give den ganske anderledes Føde for Livet end det Slik, hvormed vi opfødtes. Deres Anmeldelse læste jeg med Interesse, skjønt jeg nok syntes De gik udenom; Polemiken ved De, jeg ikke forstaar.

— I Julen havde vi det morsomt — mit Hindernissen. Thi Kitty blev just i de Dage opereret (min Søster, som kom hertil fra Paris, for at opereres i Næsen) og det faldt jo lidt ubekvemt i Huset, hvor ogsaa Jacobsen boede. Men senere blev det bedre; Jacobsen blev her i 3 Uger, og vi var saa glade i ham. Nu besvarer jeg i et Par Dage alle mine Breve og saa begynder jeg min nye Bog: „Skipper Worse“; men hvorledes den skal kunne være færdig til Vaaren, det forstaar jeg rigtignok ikke.

Kjøbenhavn d. 31. Januar 1882.

Kjære Broder! (Provst Jacob Kielland.)

Der er en Ulempe ved saadanne lange Breve — saa jille som de ere —, og det er, at de næsten ikke kunne besvares ordentlig; men jeg vil

vælge mig et Par Punkter, som synes mig de vigtigste.

Der er en Indvending, som har fulgt mig fra jeg begyndte; mine Fiender forme den saa: Kielland skriver saaledes, fordi det er moderne; han skjælder og smælder; men selv sidder han som Paven i Hummerskrotten — fed og inderligt fornøiet med denne Verden, han skildrer saa sort. Mine Venner undre sig, — antyde —, beklage, at jeg skriver saa blygraat og lever saa rosenrødt; du bebreider mig — ikke det mindste for nærgaaende — forstaar du —, at jeg staar udenfor eller ovenfor; en ung Veninde skrev en Dag og spurgte, om det virkelig var saa, at jeg selv stod kold overfor den Jammer, jeg skildrede.

Skulde jeg engang svare paa den Grundtanke, som gaar gjennem alt dette, maatte jeg aabne mig meget mere end jeg nogensinde vil gjøre for noget Menneske. Men saameget maa du dog se: Den Kraft, som driver mig og lægger Varme i mit Ord, er den onde Samvittighed over, at jeg har det altfor godt, — jeg tør ikke kalde det Medlidenhed med de andre, thi det er en farlig Vei til Selvbehagelighed; — jeg kalder det ond Samvittighed, Selvbebreidelse eller noget lignende. Naar jeg da skriver om Else, og du siger, „at Forfatteren er ikke i Bogen, du savner den livskraftige Løsning, som Haabet giver".
— Kjære! — Forfatteren er i Bogen — han er

nærmest at finde i Konsul With; hele det Samfundslag, hvortil Forfatteren hører, er der med alle sine Løgne, sit Hykleri og sin patenterede Haardhjertethed.

Eller vilde du virkelig heller, at jeg skulde sætte en ædel Figur ind — en liden Irgens — med rigtige, sande, sunde Begreber, forat Meneskene kunde beroliges ved „at finde sig selv igjen", og jeg høste Ros for sandt kristeligt Alvor? — Nei — da er det ti Gange bedre, at være den, jeg er, og saa lade dem skraale: hvad den Kielland dog maa være for et slet Menneske og hvor ondt og stygt han tænker! (Aftenbladet)

Og endnu et om Paven i Hummerskrotten. Der er en underlig Overtro blandt Menneskene, at den, der vil elske og hjælpe andre — især nedover, maa begynde med at forlade sin Sfære og i det ydre stige ned til de andres Standpunkt. For mig staar det klart, at det er dette uhyre Skaberi, som har ødelagt de fleste gode Bestræbelser i vort Land; hvor ganske anderledes hel vilde ikke Chr. Bruun være, om han ikke gik med langt Haar, Kristusskjæg og Vadmelsfrak, og dog er han den eneste, som ikke helt er gaaet under i Skaberi.

Kun den, der helt ud forbliver i Overensstemmelse med sig selv, formaar i Længden at give godt og fuldlødigt Arbeide. Enhver — endog den ubetydeligste Afbøining, forat tækkes andre,

forat ligne andre, er et Skaberi, der grusomt vil hævne sig. Af den, der vil føre Sjælene til Salighed, fordres, at hans Liv og Vandel afgiver Garantien for, at han selv er gjennemtrængt af Troen; men den, som ikke har nogen Vei at vise, men kun vil vække til Eftertanke, han bør helst være skjult, — ikke i Anonymitet, men skjult i Forklædning. Var jeg en Alvorsmand, vilde de sige: ja — pyt! han er en Grinebider, en Hypokonder, hvem vil høre ham. Men naar de Letsindige, de Tankeløse, de Verdslige ser mig, saa siger de: Men Herregud! — han er jo en af vore, og dog skriver han saa! Dette forvirrer, vækker Nysgjerrighed, forarger og slutter med at gavne.

At der, forat fuldstændiggjøre Else behøvedes en Skildring af, hvorledes hun fra Fald til Fald hvergang har en Modstand at overvinde i sin kristelige Bevidsthed, tror jeg aldeles ikke. Jeg har hørt Svend Olsen forberede til Konfirmation i Nygadens Forsamlingshus; jeg har hørt Gutterne fremsige sine Lexer uden Feil, uden at puste; — men at jeg skulde tro, at der i den hele Forsamling var 3, som for Livet medbragte Alvor fra denne og de senere Ceremonier, dertil maatte jeg være naiv — som en Præst. I tro selvfølgelig, at der findes mere af Kristendom hos Folk, fordi enhver, som taler med Eder, strax graver frem i sin Erindring, hvad han har lært og hørt; men at dette: at opvoxe

i det kristne Samfund skulde lægge en — om end liden Grundvold til kristelig Bevidsthed er — som Regel — ikke holdbar.

Elses Stemning i Kirken er det bedste Træk i Skildringen. Netop saaledes vil et ungt Udskud tænke og føle. Først Lysten til at gaa ind — fremkaldt ved Frk. Falbes Møde; saa de fromme, fredelige Tanker, mens hun sidder varm efter den hurtige Gang gjennem Byen og lytter til den dæmpede festlige Klang af Kimingen. Men i den frygtelige Allarm, som du ved opstaar, naar Klokkerne falde i med de taktfaste, larmende Slag, farer hun op, kjender sig ensom, fælen i Halvmørket, — den lille Rørelse — saa fremmed i dette Hjerte — flygter bort, hun er det forskræmte Elendighedens Barn, der jages gjennem Samfundet med Politiet i Hælene — hvad vil hun her, hvor skikkelige Mennesker dyrke den strænge Gud?

At du, som kjender et offentligt Fruentimmers Tilværelse i en By, kan falde paa, at hun vil falde i Tanker om Jesu Lidelse! Leiligheden er ikke greben til et Anfald mod Kirken; men det er Forholdet mellem Else og Kirken.

Du svæver i en overordentlig stor og farlig Vildfarelse, naar du lovsynger Landspræsterne. Det er ligefrem historisk Løgn, naar I prise Kristenlivet blandt Almuen som Præsteværk. Sandheden er, at Almuen i sin Tid, da Præsternes Indbildskhed steg over alle Skræv — end-

ogsaa over de nuværende —, tiltvang sig gjennem Lidelse og Kamp den gamle sande Tro, og der er ikke en eneste god Ting hverken i Eders Liv eller i Eders Forkyndelse, som ikke blev *paatvunget* Eders Fædre, efterat den rette Tro endelig seirede *trods* Præsteskabet. Der er faa af de bedste Embedsnavne, som ikke ere plettede fra Aarhundredets Begyndelse, og det glemmer Almuen aldrig. *Men hele den Religiøsitet, som I nu lever af og pukker paa, har Folket selv tilkjæmpet sig og Lærerne have trinvis og modstræbende gjort Bevægelsen med.* Det skal der staa i min næste Bog.

Kjøbenhavn den 19. Februar 1882.

Kjære ældre Ven! (V. Drewsen.)

Vil De ikke være saa snil at passe paa, at jeg ikke kommer op paa min usalige danske Kjæphest næste Gang vi mødes. Jeg forstaar godt, at De maa paaholde alt Deres Venskab for mig, forat kunne bære over med mine Ord, naar de boltrer sig som vildest, og vi vilde dog begge beklage, om nogen Misstemning skulde formørke vort sidste Samvær.

Det kan desværre ikke nægtes, at jeg har faaet et ondt Øie til det Danske; at jeg har Ret til at benytte mine Erfaringer til at danne

mig en Mening, vil De forgjæves benægte; men jeg kan holde min Mund d. v. s. jeg kan ikke holde min Mund, naar jeg provoceres, — lad os derfor endrægtigen undgaa det Emne; vi har dog — trods Brandes's Forbauselse — andet, vi kan tale om.

Deres oprigtigt hengivne

Alexander L. Kielland.

Kjøbenhavn den 7. Marts 1882.

Kjære Doktor! (Georg Brandes.)

Tak for Deres Brev og for Deres Brevkort, som netop i dette Øieblik manede mig til at skrive til Dem, mens jeg tager mig en liden Fristund fra Skipper Worse og hans Sorger. Naar De er saa tilfreds med Karen, saa gad jeg vide, hvad De vil sige om: Pesten i Bergamo, som Jacobsen netop har pillet sammen. Det er for mig det uden al Sammenligning fortrinligste, jeg har læst paa Dansk. De kommer til at faa Dem en stor Glæde ved at læse den; der er intet ufriskt, eller uklart som jeg undertiden finder hos ham, — alt er uforligneligt skjønt og fuldendt. Ogsaa Støv af Bjørnson var god — ikke sandt? hvor moderat, hvor kjærligt og mandigt man mærker den gode Mening banke i hvert Ord; han tager det forvovneste Emne som en voxen Mand uden at for-

styrres af Skriget, som venter ham, lægger det roligt og smukt ud — uden Spark til nogen Side og uden overflødig Forargelse. Det var mig en stor Opbyggelse at læse den. — Indledningen var jeg ikke saa tilfreds med, den er — Gud forlade min Mund — lidt skabagtig og ikke saa lidt endda. Men fra de begynder at lede efter Gutterne, er der ikke Skygge over min Beundring. Deres Bror mente, den var lidt lavet — saadan lagt tilrette, forat faa Tendensen frem, det mener jeg ogsaa; men det er i mine Øine det største Fortrin; for mig er der netop noget velgjørende i at læse saadant, hvor ubarmhjertig alt det er kappet væk, som ikke netop gjør Nytte i Fortællingen, og hvor kun det faar Lov til at foregaa, som præciserer Hensigten. Se det er nu min Orm; Jacobsen havde ikke endnu læst Støv, saa vi fik ikke høre hans Dom; den pleier at falde for streng — synes jeg. Min Bog er i det syvende Kapitel og jeg formoder omtrent halvveis. Det gaar med Fart; men det kan vist ikke gaa anderledes for mig. Naar jeg gaar et Par Dage uden at skrive, saa tænker jeg ialmindelighed — som Kjeld Horje — bare paa Kraftstederne — omigjen og omigjen — til jeg kan dem udenad. Men naar jeg derimod sætter mig til at skrive uden at vide andet, end at i dette Kapitel skal det og det ske, saa sker det til min egen Overraskelse for mine Øine paa Pa-

piret og Pennen følger bare efter, forat det skal blive staaende der. Jeg har skrevet to Kapitler — en Række Scener, som der virkelig er Liv i, som jeg ikke havde Anelse om, da jeg begyndte om Morgenen.

Mit kjære Byesbarn Steffens har aldrig sagt noget saa træffende om mig, som det om Kammerjunkerne; det skal staa paa min Gravsten. Kun undrer det mig, at De ikke synes at indse, at *det* netop er min Lykke og min Styrke. Alle Mennesker, der leve i fuld Forstaaelse med sine Omgivelser, som ere tilfredse, fortrolige, broderlige o. s. v. enige o. s. v. kort sagt, som ere komne paa sin rette Hylde — de ere efter min Erfaring de allerkjedsommeligste Væsner paa Kloden; kun saalænge Mennesket er utilfreds, saalænge der intet findes i Verden, som han kan gaa op i — kun saalænge duer han noget for sig selv og for mig. Saasnart jeg faar realiseret min nuværende Yndlingsidé: et muret Hus i Stavanger, skal De høre mig jamre og længte efter Skjaldenes hellige Kor og de beslægtede Aanders søde Forening. Næste Gang skal De høre om Bogen, hvis De vil.

Kjøbenhavn den 28. Mai 1882.

Kjære Hr. Justitsraad!

Vil De høre en ny liden Plan?

Hvergang jeg fordeler mine Friexemplarer

af en ny Bog, tænker jeg, hvor dumt det dog er at give netop mine Nærmeste, som ere de sikreste Bogkjøbere. Desuden øger Forpligtelsernes Antal, saa jeg nu er ved det Punkt, at jeg ved Fordelingen ligefrem maa frygte for at støde nogen ved Udeladelse.

Men dette er mig en utaalelig Ting, hvorfor jeg igaaraftes Klokken elleve tog den faste og urokkelige Beslutning: ikke mere at fordele et eneste Friexemplar; vil jeg give en Bog til en Ven eller Veninde, vil jeg selv kjøbe den hos Boghandleren.

Af mine Friexemplarer vil jeg derimod danne et Fond til Hjælp for mine gamle Arbeidere paa Malde Teglværk og i den Omegn; jeg har endnu der en Ven, som deler ud for mig, hvad jeg sender; og da der jo ikke er saa mange, kommer selv smaa Beløb til at gjøre Gavn, — fattige er de ogsaa i en sørgelig Grad.

Nu er Spørgsmaalet, om De — som Forlægger kan være tjent med at betale mig Penge istedetfor disse Friexemplarer? — vil De svare derpaa som Forretningsmand.

Kjøbenhavn den 16. Juni 1882.

Kjære Ven! (Edvard Brandes.)

Nu er det tilslut blevet mig klart, at jeg skylder Brev; thi din Afhandling om S. S. var jo

at anse som en Skrivelse. Jeg vederkvægede og bestyrkede mine Meninger, ligesom meget, jeg ikke selv havde tænkt fuldt ud, blev mig klart ved den Del af Afhandlingen, som omhandler gammel Digtning mod ny; — det var som i gamle Dage, da jeg hverken vidste op eller ned, og orienterede mig langsomt ved Dr. Brandes' Værker. Men selve den omskrevne Digter kan jo jeg ikke læse, der endnu staar foran Adam Homo; tilslut bliver jeg — som den Fyr hos Daudet, der aldrig nævnes som andet end l'homme, qui a lu Provihou — den Forfatter, som ikke har læst Adam Homo. Saameget mere maa jeg forresten takke for Afhandlingen som jeg ved min nye Bog ikke kommer til at sende dig noget Friexemplar. Jeg har nemlig bestemt mig til at ophøre med den Ting, som fra først af var en Glæde, men tilslut udvidede sig til en byrdefuld Pligt med mange Hensyn til alle Kanter, hvilket er noget, jeg prøver at holde mig fri for. Derfor og for at styrke mig selv i mit Princip, undlader jeg at sende endog til mine fortroligste og bedste Venner, hvem jeg helst vilde vise Opmærksomhed, og hvis Dom er mig værdifuldest, for hvilket Brud paa Sædvane og god Tone jeg fremsender mit Portrait som en mæglende Person. Bogen kommer Fredag den 23. Juni og er 20 Ark stor. Selv er jeg mere end ellers tilfreds med dens gode Sider. Jacobsens

Noveller var en god Bog; jeg begriber ikke — eller rettere, jeg ærgrer mig over, at jeg begriber, hvorfor Publikum ikke fuldt ud paaskjønner ham, og hvergang jeg saa maa sige mig selv: han er for god for Massen, farer det som et Stik gjennem mig: mine og Ewalds store Oplag! Imidlertid skulde jeg gjerne resignere som en populær Romanskriver — trøstet ved den gode Indtægt, naar jeg bare kunde faa mere Interesse overført paa J. P. Men det er utroligt, hvormeget det staar ham imod selv hos ellers brave Læsere, at hans Sprog — hvad jeg jo ogsaa synes — er mangesteds ganske forvokset eller forkrøblet under Dressuren. Selv Kierkegaard, som havde den samme Dyretæmmermaner, — han red dog selv Dyret; Jacobsen staar midt i Cirkus og lader stundom Sproget gjøre ret banale Cirkuskunster. En anden god Bog er sandelig Gjellerups Darwin. Jeg var saa gal paa ham for Rødtjørn, hvor jeg synes, der var saamegen gutteagtig Godtkjøbs-Vantro og deslige, at jeg nu med den største Glæde maa erkjende, at der er noget genialt ved hans Talent, som — f. Ex. Ewald og jeg — kunde bide os i Fingrene efter. Aldrig havde jeg troet, at jeg uden Ærgrelse skulde kunne taale et *nyt* Digt om *Guder* og *Genier;* men Sandheden er, at jeg ved Læsningen af enkelte Partier var fuld af Beundring — ja Henrykkelse. Gaa paa af Jonas

Lie svæver ikke saa høit; den kan sammenlignes med min Skipper Worse, i hvilken Sammenligning jeg for min Part vil foreslaa, at den taber.

Beate venter hver Dag at nedkomme med en Datter — jeg med en Søn — det vil sige, du forstaar, hun mener, jeg faar en Datter — nei jeg mener hun faar en Søn — ja du forstaar!

Kjøbenhavn den 18. Juni 1882.

Kjære Frue! (Fru Drewsen.)

Det er især om Søndagen at Beate kjeder sig som værst i sin saakaldte Ensomhed! og jeg er heller ikke — rent ud sagt — til nogen Opkvikkelse, eftersom den stærke Spænding er veget for en absolut Haabløshed, Gru og stille Ruelse:

Kjære! — vil De ikke derfor tage lille Viggo*) paa Armen og ile os til Hjælp gjennem Støv og Kalk Klokken fem til Middag?

Selv om De skal spise hos Deres Svigerfader eller en anden nær Slægtning, maa De for denne Gang døve Blodets Røst, og — lig De-

*) H. C. Andersens berømte Digt „Lille Viggo“ er skrevet til V. Drewsen. Fru Louise Drewsen er en meget liden Dame, medens hendes Mand var usædvanlig høl.

res berømte Forfædre — opofre Dem for den betrængte Literatur. Ja — imødesees med Budet.

Deres ærbødigst hengivne

Alexander L. Kielland.

Gyldendalske Boghandel Kl. $3^1/_2$.

Kjære Hr. Justitsraad!

Sved, sint og udmattet er jeg vendt tilbage, forat klage min Nød.

Jeg fandt efter lange Omsvøb Klokkeren til Vor Frue, og han forklarede mig følgende:

Først maatte jeg gaa til Provsten Warburg og bede ham løse mit Sognebaand! (og binde mit Tungebaand), derpaa maatte jeg gaa til St. Krag, derfra til Provst Rothe og saa til Klokker Erlandsen. Hvis da ingen af disse havde noget at indvende mod min Kones eller mine Bedsteforældre, var det muligt, at Barnet kunde opnaa en kristelig Daab!

Mit Raseri kan De ikke forestille Dem; men førend jeg begynder denne nedværdigende Gang fra Præst til Præst, vil jeg paa Mandag komme ind til Dem — haabende at De ogsaa i denne Sag kan hjælpe mig med Raad og Daad.

Kjøbenhavn den 13. Juli 1882.

Kjære Herre og gode Ven! (Bj. Bjørnson.)

Tak for din Tale paa Stiklestad. I døde og flaue Tider kan det nok hænde, at du ikke passer saa godt; men alle maa vi dog være enige om at takke Guderne, fordi vi har dig, naar det kniber. Nu synes jeg, det gaar godt i Norge; hvad der skal siges, det bliver sagt; og alt, hvad vore Fiender burde tie med, det bliver ogsaa sagt. Der er bare en Ting som ærgrer mig lidt i vore Venners Tale, det er naar det gjentages og gjentages, at Sverige er det langt mægtigere og større Land. Norge bliver tilslut som etslags Polen overfor Rusland. Men hvad Fanden er dette Sverige, hvis Mægtighed de kommer halende med? Eller findes her en norsk Mand, som for Alvor tror, at denne vor sammenbragte Broder er at være ræd for? Derfor skulde man slutte med saadan Tale, som bare kan gjøre de Unge bange og forvirrede. Naar vi haaber, at de Svenske ikke kommer for at slaas, saa er det for deres egen og for deres Kvinders Skyld; men lykkes det gale Folk at faa dem med paa slig Galskab, saa lad dem bare komme! — Guds Død! det er da ikke noget at være ræd for!

A propos! Beate fik den 5. den 4. som lykkeligvis var en Datter, hvilket vi begge ønskede os. Hun er meget frisk — jeg mener Moderen,

Datteren ved jeg lidet om, da hun ligger nedgravet paa Bunden af en Vugge. Da hun kom til Verden, vog hun 8½ ℔; men Livets Sorger og Bekymringer har allerede berøvet hende det halve. Anderledes gaar det med hendes formodede Fader. Han trives — ja, er det ikke ubegribeligt? — han trives tilsyneladende trods Hjemve og Pessimisme! han indhylles mere og mere i Spæk og udsveder en fin og kostelig Spermacetolie. For her er varmt — kan du tro! en fed dansk Varme fuld af Støv og en simpel Frugtbarhed. Jeg er saagu saa kjed af at se det gro med Kaal og Korn, at jeg længes efter at sidde paa en ordentlig Sten midt i Lyngen. Det kan forresten hænde, at jeg faar den Nydelse iaar; thi hvis Beate bliver saa hurtig frisk som hun pleier, reiser jeg hjem en Snartur i August. Det er min Agt at kjøbe Grund nær Stavanger og bygge mig et Slot, hvor jeg vil bo fra Vaaren 1883 indtil min salige Ende.

— Jeg har spekuleret paa, hvormed jeg skulde forherlige dit Jubilæum, hvis jeg bare kunde faa Tid, vilde jeg komme til dig og spille Fløite for dig; men jeg maa til Stavanger først og fremst. Jeg sendte dig ikke Skipper Worse, fordi jeg har svoret ikke mere at sende Forfatterexempl. — det blev altfor plagsomt med alle de nye Bekjendte, som fordrede det. Derfor sløifede jeg

alle. Du sender mig vel alligevel et Par Ord om den? —

Hilsen fra mine til dine, fra mig til dig.

Kjøbenhavn den 20. September 1882.

Kjære Jubilant! (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Tak for dit uanstændige Brev af 20. August, som jeg fik i Stavanger midt i mine Synder og i en Hvirvel af Skram*) og Elskov og hvide Veste — rigtig en haugiansk Forsamling. Du kan ellers tro, der var herligt hjemme. Jeg vidste nok, der var vakkert, — jeg kjendte jo Folk og Fjeld, men alligevel blev jeg saa overrasket — jeg havde aldeles glemt, at alt var saa over al Maade deiligt. Der har jeg ogsaa nu sat igang et stort dyrt Hus for mig ved Hafsfjorden — uden Penge vistnok, men med store Haab til ingenting og i en Letsindighed, som er min Stolthed.

Frederikssund den 28. September.

Jeg kan ikke længer huske, hvorved jeg blev afbrudt i mit Brev; men lad mig fuldføre det nu, om det end ikke bliver noget Brev, som du kan være tjent med. Det kan vel ikke nytte mig at ville fortælle dig noget om, at den bekjendte Laps er humørsyg og mange

*) Erik Skram.

Gange har Rækker af meget onde Dage. Du vilde ikke kunne tro andet end, at det var en ny Form for hans lystige Skabagtighed — en Tro, jeg beder dig beholde i al din øvrige Vantro. Imidlertid er jeg reist herud, for af og til at være alene; det øsregner, og Hønsene nede i Kroens Gaard ser ud som skuffede Novembermænd. Men jeg skulde gjerne ville vide noget om dig: hvad det er, du arbeider med og helst og især, om der er noget i det, man fortæller, at du vil til Udlandet for længere Tid? Du maa sende mig nogle Blækklatter om det; iethvertfald kan du vel ikke komme til Udlandet uden at berøre Kjøbenhavn, og da skal det glæde mig over al Maade at faa en ordentlig norsk Snak med dig. Du tror ikke, hvor pinagtigt det danske er mig — helst nu, da jeg saa nylig var hjemme; Vestlandet er dog Frihedens Vugge og Stavanger er en Perle; men jeg indrømmer, at det ser ud som en Østers.

Hvis du kommer hertil, har jeg bare en Frygt, og det er, at du bliver saa optaget med Repræsentation, Fester og saadanne αδιαφος (jeg gad vide, hvad der staar) — og saadanne Ting kan jeg ikke være med paa. Men det skulde dog være underligt, om vi ikke skulde finde hinanden i fornuftige norske Samtaler, og det glæder jeg mig til, og det trænger jeg ogsaa til. Her er — ja jeg vil saa nødig sige

noget ondt om Danskerne; men — mellem os — jeg kan ikke holde dem ud længer.

Hils din kjære Medjubilantinde fra os begge. Det lader til, at din vanartige Søn har passeret Kjøbenhavn uden at opsøge os; skjæld ham ud for det, — og kom snart selv.

Kjøbenhavn den 11. September, Mandag 1882.

Kjære Ven! (V. Drewsen.)

Deres Kone skriver til min, at De neppe kommer idag heller, fordi De er saa træt. Men det er bare Helvedes Tøv, og De maa endelig komme — ellers ses vi jo ikke paa lange Tider. Jeg reiser bort Onsdag og kommer først Lørdag tilbage. Altsaa venter jeg dig O, Socrates!

Gorgias.

Kjøbenhavn den 1. October 1882.

Kjære Onkel! (V. Drewsen.)

De var — om end lidt frivol — saa dog saa sprudlende morsom forleden Mandag den 11., at vi vil søge at sikre os Deres opkvikkende Nærværelse endogsaa til Middag Klokken halv fem.

Ellers bliver jeg ganske alene med Groves Damer og Gerhardt — kjender De Gerhardt?

Gorgias.

Kjøbenhavn den 8. October 1882.

Kjære Hr. Justitsraad!

Skal jeg dømme som Medbroder i Kunsten, bliver min Dom meget stræng.

Der er intet i det, jeg har læst, som jeg kan rose — hverken Stil eller Indhold — intet godt endsige nyt.

Men skal jeg dømme efter mit Skjøn paa Forretningen, saa ved jeg ikke, hvorfor Hr. Clausens Historier ikke skulde kunne trykkes; thi de ere visselig ikke slettere end største Parten af de saakaldte Sømandshistorier, der nutildags — og vist længe endnu — finder en velvillig Kritik og et taknemmeligt Publikum.

Imidlertid beder jeg Dem tillægge begge mine Domme det mindst mulige Værd; thi nødigt vilde jeg med et Ord anbefale Forlaget en uheldig Forretning, end pinligere vilde det være mig om jeg, der har havt saa meget Held, skulde lægge den mindste Sten iveien for en Landsmand, der synes mindre heldig.

Med forbindtligst Tak for de mange Bøger,

De har sendt mig i det sidste og med de venskabeligste Hilsener fra Hus til Hus forbliver jeg

Deres ærbødigst forbundne

Alexander L. Kielland.

Kjøbenhavn den 2. November 1882.

Kjære Hr. Justitsraad Hegel!

Der er hjemme i Stavanger en Læseforening for Kvinder, som møisommeligt kjæmper sig frem mod Fordom og Ligegyldighed. Min Søster og især jeg selv har hjulpet med Husleie og Bøger, og da jeg slet ikke kan faa mine Venner hjemme med mig, er min Iver for at hjælpe disse Damer steget. Det faldt mig da ind, om De ikke skulde have endel unyttigt Skrab blandt gamle Forlagsartikler; de — Damerne — ere sandelig saa nøisomme, at de ville være henrykte ved selv det tarveligste Grundlag til en Bogsamling. De er altid saa imødekommende mod mig, at De ikke maa betænke Dem paa at sige det, om De finder mig paatrængende.

Malmø den 24. November 1882.

Kjære Hr. Justitsraad Hegel!

Ifølge Deres Opfordring af 23de November skal jeg gjentage, hvad jeg troede at have sagt tydeligt nok i mit sidste Brev: at der fra min Side intet er til Hinder for, at De iler, saa meget De selv vil, med at lade min Bog udkomme.

Med Tyskerne klarer det sig formodentlig saa, at de klogelig venter, indtil Bogen er lige ved at udkomme i Kjøbenhavn, for da at afspise mig med ingenting.

Jeg er, som De ganske rigtigen har bemærket — ikke i nogen tilfreds Stemning; heller ikke har det opmuntret mig at erfare at jeg har tabt 2000 Exempl. ved ikke at være kommen tidligere med Trofast. Det er næsten en Trøst, at Bogen er saa sørgeligt liden.

Mit Haab staar nu til, at Norge skal opnaa den Konvention med Tyskland, som Danmark i sin Tid vragede; kanske kan jeg da faa lidt Revanche for alle de Skuffelser og Ærgrelser, disse Fandens Tyskere har beredt mig.

Maatte mit Humør snart forbedre sig! jeg er ellers flittig her; Planen til en ny Bog er lagt og første Kapitel næsten færdigt, — gid jeg nu bare ogsaa maatte være saa heldig at frembyde den paa Markedet i en gunstig Maaned!

Kjøbenhavn den 16. Januar 1883.

Kjære Ven! (Georg Brandes.)

Jacobsen forlod os igaar efter et 14 Dages Ophold, og her er ganske tomt efter ham. Der er overmaade megen Hygge ved ham i det daglige Liv, det forunderligt uklare, bizarre, som jeg saa ofte ser hos ham, naar han i en almindelig Samtale mellem flere indskyder en liden Bemærkning, hvis Aandrighed ikke altid er iøinefaldende, — alt det forsvinder, og han er jævn, godmodig og elskværdig som faa. Vi har ellers — Beate og jeg — siden Nytaar havt saamange sørgelige Efterretninger hjemmefra, at jeg ialfald næsten ikke har tænkt paa andet. Du har vel ogsaa bemerket de store Falliter i Stavanger? — det var de ældste og „fornemste" Familier, vor nærmeste Omgang gjennem Generationer og omfattende flere af mine bedste Venner. Mit Hus bliver der saaledes ikke noget af; (men jeg flytter alligevel hjem til Vaaren); og ingen kan vide, naar der bliver saa normale Tider igjen i Stavanger, at Penge kan erholdes med Rimelighed; thi jeg maa laane til Huset. Men det er jo en Bagatel — min lille Skuffelse, og jeg nævner den kun i Forbigaaende; hvad Ulykke disse Fald derimod er for store og smaa i Stavanger, gjør du dig neppe Ide om. Det er i det smaa, som om Rothschild og Bleichroeder vilde ramle over-

ende, de pludselige Omvexlinger fra Luxus til Blottelse, uforskyldte Tab af Tillid til de over 100 Aar gamle Huse, Sparepenge forsvinder, Børns og Kvinders Fonds indragne i Hvirvelen, Arbeidsfolk uden Arbeide, de smaa Handlende med ubetalte Regninger, Panik og Storm paa Bankerne — alt er i det smaa som i det store, og jeg ved sandelig ikke, hvor det er værst. I de store Forhold vælter den store Bølge længer og knuser mere; men i de snevre Kredse, hvor alle Sambaand ere inderligere, der ryster Grundvolden stærkere og Haabløsheden er større. Ingen af vort Navn er truet, — lad det være sagt i en god Stund; thi hver Post bringer nye Navne, jeg ikke havde tænkt vare interesserede. Ja dette tager mere paa mig end nogen tror, og det er uheldigt, for nu skulde jeg skrive en Bog i tre Maaneder.

Kbvn. den 23. Jan. 1883.

Kjære Onkel (Statsraad Lange.)

Jeg haaber, du fremdeles er min trofaste Beundrer, og derfor henvender jeg mig til dig i følgende Anliggende: I Sommer foreslog jeg Olaus Eskeland, (som jeg ikke kjender), gjennem hans Broder Kaspar, (som jeg kjender), at han — Olaus — skulde paa Stortinget bringe

min Digtergage i Forslag. Han har nu svaret undvigende.

Nu er det min Mening at spørge dig om Sagen. Selv vil eller kan du maaske ikke stille Forslag som min Morbroder; men da du nu er valgt paa liberal Side, har du — mente jeg — Anledning til bedre end jeg at vælge en Mand skikket til Forslagsstiller; — vil og kan du selv, saa er det jo det stolteste.

Hvis der fra religieus Side reises Indvending, saa har jeg Ingenting at sige.

Men vel kunde det hænde, at en eller anden mente: Kiellandsfolket er rigt nok.

I den Anledning meddeler jeg dig — eller altsaa min Forslagsstiller: Ved Fars Død arvede jeg en Ubetydelighed, da jeg havde sat baade min mødrene og en stor Del af min fædrene Arv til paa Teglværket, som jeg havde i 9 Aar, hvoraf de sidste 4 var magre. Naar Fars Enke dør faar jeg kanske c. 30,000 Kroner eller noget sligt.

Jeg tjener godt, men burde tjene det mangedobbelte, eftersom alt, hvad jeg har skrevet, er oversat til Tysk og meget til andre Sprog, hvorved jeg ikke ialt har fortjent 2000 Kroner. Jeg behøver ikke at paapege, hvad jo maa falde alle i Øinene, at det er uretfærdigt, at en Clocetmagersvend er beskyttet fra Land til Land, naar han finder op et nyt Laag, — Ære være ham forresten for det! — medens vi Forfattere

bare snydes op i Stry! — ja det er jo for galt!

Paa denne Basis er det altsaa, jeg vil have Digtergage saa høi som muligt. Og svarer nogen: han tjener godt nok! — saa skal dertil svares: han er desværre saa vant til at være rig og vil til sin Dødedag opføre sig, som om han var det.

Dette var nu altsaa dette. Vil du have noget dermed at gjøre? Vi flytter alligevel hjem til Vaaren, skjøndt ikke — som vi en Stund haabede — til eget Hus. Vel er der mangt og meget tungt og sørgeligt nu hjemme i Stavanger; men jeg holder ikke længer ud her; jeg længes altfor meget efter Jæderen og Søen og Sandet og Regn, Søle, Taage!

Vi lever alle godt. Den lille Else, som du kanske ved kom til Verden engang — var det ikke i Sommer? — hun trives godt; de store Børn ligeledes, — Beate i Spidsen; men alle ser vi nu længselsfulde mod Norden.

Enten du nu synes, der er Rimelighed eller ei i mit Propos, saa lad mig ialfald høre nogle Ord fra dig, — det er saa længe siden.

Kbhvn. den 14. Febr. 1883.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

Tak fordi du har ordnet min Sag saa godt. Det var en Stund, somom jeg skammede mig

lidt ved at bede om Statsbidrag, fordi jeg syntes, jeg havde det godt, og fordi vort Navn nu engang har den velhavende Klang. Men efterat ligesaa gode Navne hjemme i Stavanger ere sørgeligen blegnede, saa tager jeg ikke i Betænkning, saavidt muligt at sikre mig mod disse bitre Omvexlinger i Skjæbnen.

Hvor stor Gage kan der blive Tale om? Jeg haaber, at Forslagsstilleren lægger Hovedvægten paa det Tab, jeg lider ved Oversættelser, der nu enten ikke betales eller ialfald slet.

Kanske det nu er min Høflighedspligt at henvende mig til Berner? — Kan ikke du bare hilse ham og sige: Tak!? han er saa slem til at offentliggjøre Breve; og jeg vilde sætte desto mere Pris paa Gage, jo mindre jeg behøver at krølle mig, forat faa den. Theologerne kan ikke sige saa meget mod mig efter Skipper Worse, som jo er en Opbyggelsesbog; og Else kunde for den Sags Skyld godt være en Præken i Sanckeys og Moody's Stil.

Det bliver vist værre med den Bog, jeg nu skriver; men den kommer vist ikke ud før St. Hanstider. Jeg kan ikke sige andet, end at jeg gruer lidt forat være under Debat paa den Maade, — ikke for min literære Sides Skyld; men den Del af mig, som er Forretningsmanden, det gamle Handelsblod — det oprører sig imod at veies og maales, roses og nedrakkes, forat opnaa en Penge-Under-

støttelse; — det huer mig ikke; men lad nu skure det!

Din sørgelige Skildring af Christiania er vist sand nok; ialfald er det mit Indtryk. At Kongen bor længe der, kan ogsaa føre Fordærvelse med sig. Saa har vi ogsaa nogle enfents terribles at slide med paa vort Parti, hvis Feil og Klodsethed springer lige i Øinene paa Folk.

Men lader os dog gaa til Capitolium og takke Guderne, fordi vi har et Folk som vort og en saapas Grundlov. De klager ynkeligt hernede — Berg, Hørup, og de andre Førere. Folket sover og synes, de har det noksaa godt; Radicalismen i Hovedstaden gaar bare op i Socialisme, som Venstre ikke tør eller kan bruge, og Ministrene ere endnu grovere og storsnudedere end vore.

Du skal faa Portrait af Børnene; her skal tages nogle nye i disse Dage, og da skal jeg sørge for, at I faar. Hils Tante og Elisabeth fra os alle; vi lever godt.

Din hengivne Neveu
Alexander L. Kielland.

Kjøbenhavn, d: 21. Febr. 1883

Kjære Viggo Drewsen!

Danmarks deiligst Vang og Vænge!
lad vor Strid være endt.

Lukt af Bølgen blaa,
umulig at fortsætte paa noget Feldt,
Hvor de muntre danske Drenge
med deres berømte Urbanitet
Kan i Leding gaa.
Thi
Fjernt fra Danmark
maa selv jeg indse, at
Der er et yndigt Land
og, at Fanden brøle mig
Kong Kristian stod ved høien Mast.
Da svinder vort Nag og vor Kummer
Da enes, hvad forhen var delt,
og jeg indrømmer at ligesom
Gud kan ikke undvære Danmark
saaledes kan jeg det hellerikke.

Deres trofaste Trofast
Alexander L. Kielland

Kbvn. den 3. Marts 1883.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

Lad det ikke bedrøve dig for min Skyld, at der ikke blev noget af Digtergagen. Det er mig ligefrem en Lettelse at tænke paa, at mit gode Navn ikke nu behøver at slæbes gjennem en ondskabsfuld og hykkelsk Debat. I Morgenbladet har jeg ikke set Digtet (Fattigmandsbarn),

men jeg kan vel tænke mig, at det vilde kunne bruges som et godt Vaaben.

Som christelig Forfatter var det jo hellerikke, jeg vilde have Understøttelse; men jeg vilde, at Staten skulde erstatte mit Tab, som opstaar derved, at vore Love ikke sikrer Forfatter-Borgernes Arbeider i Udlandet. Men nok om det. Jeg har uden Suk slaaet den Tand ud. Om jeg stod med Strikken om Halsen vilde jeg ikke bede det norske Kirkedepartement om Hjælp, — endsige da om Penge, jeg nok kan undvære.

Det undrer mig, at du er i saa slet Humør — Onkel! og saa mistvivlende. Jeg kan dog aldrig tænke mig andet, end at du om nogle Aar, naar det er over, vil være glad ved Erindringen om at have deltaget i vigtige Arbeider*). Og selve Arbeidet maa dog — selv om det er uhyggeligt — forsaavidt være Umagen værdt, som jo Retten og forhaabentlig snart ogsaa Magten er paa den venstre Side.

Jeg venter mig imidlertid ikke saameget directe Udbytte af Stortinget iaar, medmindre Bismarck skulde dø, eller hans Politik lide et stort Nederlag. Jeg har nemlig den politiske Trossætning, at naar der i de store Lande trives en stærk Strømning af Liberalisme — eller som nu af Reaction, saa vil selv det ivrigste og dygtigste Arbeide i de smaa Stater, som gaar

*) Lange blev Præsident i Rigsretten.

imod denne Tidsstrømning, — de vil vantrives; — men det Arbeide, der følger Strømmen, det vil trives, ialfald holde Liv i sig, om det saa bæres oppe af lutter Parykker og Dødbidere.

I denne Theori søger jeg Trøst og Forklaring, naar de Liberale trods Majoritet og Ret paa alle Kanter baade hjemme og her i Danmark staar raadløse eller omtrent saa overfor Ministerier, der synes ligesaa blottede for Skamfølelse som for ethvert Slags Forstaaelse overhovedet. Det er den Understrøm af Reaction, der kommer fra Hoffet i Berlin; det er dette dumme brave tyske Folk, som atter har ladet sig fange i et Støvleskaft, et Folk med sjælden Tænkeevne puttet i Uniform og straalende af Glæde herover; en Regjering brutal som de gamle Romeres, indskrænket og raa som Hestehandlere.

Derfra trækker vore Svensker sin lidet klædelige Mine; og saalænge Preussen staar med sine gamle Jernmænd, vil alt liberalt Arbeide i Skandinavien gaa smaat og uden forholdsmæssigt Udbytte.

Det er nu min Tro, men jeg ser, Klokken er mange. Jeg har svært travlt og sidder i det 7. Kapitel af min nye Bog (Gift); den skal synge op for D'Hrr. Latinlærde en Sang, som jeg forudser, de lidet ville ynde. Vi har det alle godt.

Det er sandt: du forstaar, at jeg er dig meget taknemlig, fordi du har taget dig af min Sag; og skulde andre Tider gjøre, at vi — uden

Ydmygelse kunde prøve igjen, vil jeg kun forhandle gjennem dig.

Kjøbenhavn den 17. Mai 1883.

Kjære Frue! (Fru Drewsen.)

Det bliver ikke noget med vort Møde i Frederiksborg. Jeg har nemlig i dette Øieblik maattet telegrafere til Beate, at jeg ikke kan reise herfra, da Alexander er syg; saa tænker jeg, hun kommer i Aften eller imorgen Formiddag.

Det kan godt være, at det ikke har noget at betyde med Alexander; men det er saamænd ikke saa greit for mig at vide, hvad jeg skal gjøre; han er hæs, har ondt i Halsen og ser ud som Melgrød. Jeg kan dog ikke reise bort for to Dage og lade ham dø blandt Fremmede? — ja her sidder jeg! — galt er det, hvad jeg saa gjør!

Hurra for den syttende Mai!

Deres knusende

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 18. Juni 1883.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

Jeg ønsker dig til Lykke med dit store Hverv og tillader mig at afbryde dine politiske Tanker

med følgende Spørgsmaal: kan du skaffe mig en Hest?

Jeg mente, du kanske havde et Bekjendtskab, du som Rigsretspræsident kunde sætte i Virksomhed eller anbefale mig?

Hvorledes Hesten skulde være? Stor, bomstærk, stille og fredelig. Farven? mit Sværmeri er sort med hvide Sokker; men det kan vel ikke opnaaes. Prisen kan strække sig forsigtigt opimod 600 Kroner.

Vi er nu hjemme og høist lyksalige; men vort leiede Hus er endnu kun halvveis i Orden; derfor mere en anden Gang. Hilsen til dig og dine.

Stokke pr. Stavanger den 16. Juli 1883.

Kjære Onkel! (Statsraad Lange.)

Tak for dit Brev — specielt for din gode Ide at sende Glestad min Bog. Ideen har jeg ikke endnu kunnet udføre, da Floor — den eneste Boghandler her, som tør sælge mine Bøger — ikke havde vovet at ordinere mere end 50 Exemplarer, og de gik strax; — senere — 3 Uger — har denne dygtige Forretningsmand ikke kunnet skaffe et eneste Exemplar fra Kjøbenhavn.

Du kan sove roligt for din Søstersøn: han skal saamænd ikke svare Bladlusene. Det har

moret mig, ja det har virkelig næsten moret mig saa galt som det er, at lille Hansen siger til Jonas Lie, at hvis han vil være norsk Forfatter, saa bør han — det er hans Pligt at vide, hvilken liden Hansen det til enhver Tid er, som *bærer Ansvaret* — tænk hvad Sproget maa lide ved saadanne Combinationer: bærer Ansvaret for det, der staar i Dagbladet om Literatur! Jeg famler efter et Ord og gaar ud, forat se paa et Tordenveir, som Jens siger staar over Lifjeldene.

Der var ikke noget Tordenveir, og jeg fandt hellerikke noget Ord til lille Hansen; han faar gro i Fred.

Jeg har en Masse Breve at skrive. Farvel saalænge; lad os dog prøve at holde Liv i vor Correspondance. Hilsen fra alle til alle.

Stokke pr. Stavanger den 29. Juli 1883.

Kjære Konsistorialraad! (V. Drewsen.)

Deres over al Maade vigtige Brev har bragt mig paa den Tanke, at der er gaaet en Erik Bøgh tabt i Dem — De ved, jeg pleier at ærte Deres dedicerede*) Kone med denne Danmarks mest fremragende Mand. Jeg vil ikke trætte Dem med Komplimenter for Deres Skildring af Collinerne i Stranden, og jeg vil fremfor alt

*) „Gift" er dediceret Fru Drewsen.

jo før jo heller forlade denne spøgefulde Tone, som er skjæbnesvanger for den, der ikke utvungent formaar at tumle med Humoren. Saamegetmere som jeg er trist og ængstelig, efter at have læst i en dansk Avis, at det er saa daarligt med J. P. Jacobsen.

Kjære — skriv, hvis De ved eller faar vide noget. Ikkedestomindre og trods alt fornemmelig paa Grund af Fruen — det vil sige: Deres — velkommen! — sig til den dedicerede, at hun ikke behøver at skrive et Ord, naar hun bare vil komme — ja De følger jo med, det kan vel ikke være anderledes? Jeg forsikrer Dem paa, at her er vel værdt at færdes nu i godt Veir og Sommerdag. Det er en Natur saa eiendommelig, men saa stor og ren, at man formeligt skilles fra hver Dag, naar Solen gaar ned, som fra en Ven, man kan huske længe efter. Desuden har jeg sat mig i Hovedet, at jeg ikke kan skrive nogetsomhelst, før efterat I have været her. Hvis De altsaa ikke vil lade mine uskyldige fire Smaa omkomme af Hunger, maa De komme jo før jo heller. Men tag Paraplyer med, for vi har havt saa meget Sol til nu, at jeg aldrig tror, der kan være meget tilovers for vor resterende Sommerconto; men Regn er ogsaa en skjøn Ting — det vil sige norsk Regn! — altsaa velkommen! — sig snart, at De er parat, for Sommeren er kort og saa sner vi inde.

Det var sørgeligt med Victor M. Tingelinge-

lingel! men jeg tror næsten, det var gaaet en saadan Mand ligedan herhjemme.

I den Henseende har jeg gjenfundet mine Arbeidsfolk uforandrede — ja værre. Men alligevel er her usigeligt bedre end hos Jer, for her er Misfornøielse — overalt, og det bliver der noget af! — — — her skulde de Danske havt en Overhaling; men jeg mindes Tractaten og bryder ikke Freden.

Hils nu endelig de gamle Collins og de unge samt Deres Dediceria og modtag selv et overlegent Nik fra

Deres vel bevaagne

Alexander.

Stokke pr. Stavanger den 21de August 1883.

Kjære Søster! (Kitty L. Kielland.)

Jeg formoder, du faar arbeidet godt; thi jeg ialfald synes, her er et herligt Veir; men jeg hører, her er nogle Malkontenter, som siger, her kunde være bedre. Naar Solen gaar ned, beklager jeg dig, at du skal være kommen bagom den fordømte Løen til han Tarald, men ellers misunder jeg dig mangen Gang. Det skulde være en fortrinlig Baggrund af symbolsk Virkning i en Bog — den Gaard, hvor Sandet gror over; det bliver vist engang brugt; thi Indtrykket fra hin Morgen er saa stærkt i mig, og da

pleier det gjerne at komme frem. Ellers har jeg bestemt ikke at skrive nogen Julebog. Jeg er — oprigtig talt — lidt træt af mig selv, og dertil synes jeg denne Gang — ved Gift — at spore en Træthed — en Overmættelse i Publikum. Bogen er langt finere end de fleste har seet — mener jeg, og det var et Uheld, at den i den almindelige Bevidsthed kom til at staa ved Siden af et Stykke Landevei — saa fladt og bentfrem som Livsslaven. Forresten ser jeg „Gift“ anderledes end de andre, da jeg altid betragter den som 1ste Del af en stor Roman, som jeg kun skimter.

Otto Sinding har underrettet mig om, at han har sendt til Stavanger Kunstforening det Maleri, han har malet efter mit Forslag — den surøiede Mand i Arbeidsfolk. Naar det kommer, skal jeg underrette dig, hvis det er seværdigt; forresten kommer det vel til at hænge en god Stund. Havde jeg nu bare ikke kjøbt det store Billede af Hans Nicolai, saa kunde jeg kanske kjøbt dette. Men baade er Prisen sandsynligvis høi, og dernæst ere Sujetterne, Grupperingen af Personer tilvenstre i Forgrunden og Hede tilhøire — ganske den samme i begge Billeder. I en saa ubetydelig Samling, som min Malerisamling altid vil blive, vilde to store Billeder saa lige hinanden være trættende; men lad mig nu først se det! Iovermorgen har vi en liden Herremiddag for Bøgh — vil du komme og

spise dig mæt og drikke dig en liden Taar over Tørsten? Hils Kvalbeifolket! — Gutterne og Baby er i Skolen. Beate hilser.

Din *Allik.*

Stokke pr. Stavanger den 23. December 1883.

Kjære Onkel Viggo! (V. Drewsen.)

Kjender De et Digt af Welhaven — myntet paa Wergeland?

Liden Goliat lod til at blive en Rise,
Filisterne gave ham Drikke og Spise.

Filisterne tænkte blandt meget andet:
„Nu har vi da faaet en Rise i Landet.“
Og hvor han gik frem med Bulder og Bram
Filisterne saa sig store paa ham.

Frem tren Goliat gram og bister,
Han var den største blandt alle Filister,
Da fik han et Ram, hvor Panden var bar,
Og faldt overende saa lang han var.

Filisterne tænkte: hvor kan det dog hende,
At saadan en Karl falder flad overende?
Men tretten Fod — det bandte de paa,
Var Risens Længde fra Top og til Taa.

Ja nu lader han sig maale der han ligger; thi nu ligger han dog — he? — og jeg sender Dem det Maal, jeg har taget af ham.

Jeg har skrevet dette Brev til Drachmann i min oprigtige Vrede, og jeg sender det til Dem, forat Deres Frue kan glæde sig, og De selv skamme Dem over de mange Gange, De har slæbt mig efter hans Triumfvogn. Ak! at jeg allerede skal være saa gammel, at jeg mister Beundringen for det geniale! — og dog! det er dog saa sundt og velgjørende — i Længden — at faa Maalene sat — de Maal, man skal lægge paa Slægten og dens Mænd, for ikke at miste al Lyst til Virksomhed i Skuffelsens ørkesløse Bitterhed.

Jeg har nu hvilet eller rettere ørsket saa længe; nu tager jeg vel fat snart; det bliver ikke noget Dommedagsslag — det har den Lange givet mig endmere Mistillid til; men jeg, som ikke behøver at være uærlig for at være lykkelig, jeg maa i Livets Længde dog kunne mure noget op, som staar og som jeg ikke tilslut faar Lyst til at spytte paa. Jeg er vemodig — ja sandelig er jeg saa! — jeg er vemodig ved at være — eller have været — Forfatter. — Beate indøver Børnene i Sange til Julen for Krybbebarnet og Englene; thi siden I ikke vil komme, fandt vi det ikke fornødent at indøve den om Leddet, som er af Lave, og Kong Christian.

Jeg antager ikke, at De læser ret meget af Juleliteraturen, og det gjør De Ret i; kun en

Ting vil jeg bede Dem læse: Bondestudenter af Arne Garborg; det er virkelig en god Bog.

Men endmere vil jeg bede Dem skrive til mig; Tiden er saa bevæget, det trækker jo op til et frygteligt literært Uveir, og ingen giver mig Besked. Jeg har ikke engang læst første Bid mod Brandes i Dagbladet. Det Nummer af Bladet vil jeg bede Hegel skaffe mig, men hvis der kommer mere, eller hvis der overhovedet passerer noget, saa maa De sandelig huske os, som sidder saa langt borte. Jeg ved ikke, om jeg skal være glad eller bedrøvet over at være borte under Striden; jeg tænker, jeg vil være glad: ingen af Parterne huer mig helt, og herfra har jeg en passende Fjernhed, hvorfra jeg upartisk og bekvemt kan dømme og dadle som en Pave — og det klæder mig saa godt! Den egentlige Mening med dette Brev er — som De vel neppe forstaar — at bringe Deres — desværre! Hustru min allerømmeste Hilsen og Bøn om et Husvalelsens Brev; vil ogsaa De skrive, saa skal det hellerikke være Dem forment, men kort!

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

Stokke pr. Stavanger den 23. Decem. 1883.

Kjære Hr. Justitsraad!

Jeg skynder mig at faa skrive nogle Linier, mens Børnene ere i Byen, forat kjøbe Julepresenter; thi sidenefter bliver her vist ikke megen Ro at faa paa en otte Dages Tid.

Mange Tak for de 1000 Kr.; jeg modtog dem samtidigt med Efterretningen om det store Falskmyntneri og blev beroliget, da alle mine Sedler vare norske. Det var dog en mærkelig Historie! — idetheletaget synes jeg, Kjøbenhavn har ventet med at blive rigtig interessant, til jeg var vel afveien. Se nu den store literære Strid, som skal til at brænde løs, — mellem os Hr. Justitsraad! jeg er glad, jeg er der, jeg er. Saadan Kjævl ynder jeg ikke paa nært Hold blandt mine Nærmeste.

Jeg tænker ogsaa paa Dem med Deltagelse, De, som allerede før havde nok at gjøre med at sondre Bukke fra Faar, forat holde Freden og Stemningen ved Deres Bord, nu er det endnu vanskeligere, og jeg tilstaar, at selv jeg som dog kunde klare mig nogenlunde, jeg vilde nu yderst nødigt være sammen med Drachmann. Jeg ved ikke, om De er enig med mig — Hr. Justitsraad! men jeg kan ikke sige andet, end at af en Mand, som har ført saa store Ord som Drachmann er det feigt og karakterløst at vende Ryggen til en hel Livsanskuelse med Skjældsord

til alle og de laveste Insinuationer. Det har jeg ogsaa skrevet bent ud til ham; jeg er kjed af Borchsenius's Forsoningssnak, og jeg følte Trang til engang at sige min Mening fuldtud. Nu skal der vel strides paa ægte dansk med Skjældsord, Afsløringer, gammelt Nag og falske Venneord, — det bliver ikke til Glæde for nogen. Jeg er mismodig; mine Herrer Kollegaer ere just ikke de fineste af mine Samtidige. — A'propos! — jeg skulde nok gjerne seet det Nummer af Dagbladet, hvor Drachmann først gik løs paa Brandes; men lad det endelig ikke volde Bryderi, jeg ved, der er andet at varetage i Bogladen under Jul; men hvis De eller Jacob — hvis Tid jeg tillader mig at anse mindre optaget end Deres — vilde sende mig nu og da en Avis om Striden, saa var jeg meget taknemmelig. (Dagsavisen og Morgenbl. holder jeg.)

Vi lever alle godt; men vi har havt den Sorg, at Huseieren paa Grund af mange sammenstødende Omstændigheder er nødt til at begjære sit Hus for sig selv ved Leieaarets Udgang — Altsaa skal vi igjen bryde op den 1. Juni — det er sikkert; men meget usikkert er det, hvor vi skal hen; her er saa nydeligt og alt er kommet saa smukt iorden, — og saa afsted igjen! Det er meget trist; men jeg siger til Beate: vi har havt saa faa Sorger; lidt maa der til!

Vore hjerteligste Ønsker for Dem og Deres i det nye Aar, og vor alles Tak for det gamle.

Stokke pr. Stavanger den 29. Decemb. 1883.

Kjære Ven! (Georg Brandes.)

Tak for dit Brev, saa velkomment i denne tause Tid, hvor ingen synes at have en Stund tilovers for mig,. medens jeg dog saa halvt om halvt ved, at der foregaar triste Ting i Kjøbenhavn. Vi har saa ofte sagt — jeg har selv sagt det mange Gange: vi gaar en slem Reaktionsperiode imøde; men jeg har aldrig forestillet mig det rigtig nær ind paa Livet, hellerikke saa galt som det nu synes at ville blive. Drachmanns Fald var hæsligt — det hæsligste, jeg har seet, skjøndt jeg jo var saa forberedt paa det. Men Bergs „Forræderi" — som de kalder det — oprører mig slet ikke paa den Maade. Vi vidste jo alle, at Forbindelsen: Grundtvigianer med radikal Fritænker var en foreløbig Nødhjælp — Kompromiser, Fortielser, Hykleri og alskens Elendighed, der følger falske uensartede Forbindelser. Det var til fælles bedste, fordi ingen var stærke nok til at føre sin Sag alene, og de havde nogle Sager fælles. Men saasnart en af Parterne blev — eller troede sig stærk nok, vilde den skille sig ved de uensartede Bestanddele. Eller tror du ikke, at om Kortene var blandede anderledes, vilde „radikal Fritænker" med største Sindsro have sparket den modbydelige Grundtvigianer ud og — jeg tænker — uden synderlig Hensynsfuldhed. Berg mener vel nu,

han skal klare sig uden de andre, som visseligen ere ham yderst modbydelige; han bryder ikke med Venner — de tre Herrers Forhold ligner ikke Venskab; han svigter ingen Livsanskuelse, intet Princip; han arbeider som Politiker videre for sin Politik. Dette kan ikke kaldes Forræderi, — selv om det saa skulde vise sig, at Berg er i Ledtog med Erkeforræderen Drachmann.

Det gjør mig ligesaa ondt at høre, hvor du træller, som at fortælle, at jeg ingenting gjør; men mit Tilfælde er uden Sammenligning det tristeste. Jeg har været ganske uddød og ligegyldig uden Lyst eller Trang til at sige noget. Jeg tror virkelig, det vil gavne mig og opfriske min Indignation — alt det, som nu laves sammen nede hos Eder. Men jeg misunder ikke dig og de andre, som nu igjen skal skjældes og hudstryges — det er dog en forfærdeligt lurvet By fra Top til Taa! Og saa Universitetet! — vil du ikke gjøre et Nummer af den Doktordisputats eller ialfald anvende den et eller andetsteds? — Jeg tror forresten, de gamle ere ligesaa gale hjemme; men vi har dog nogle unge Professorer, som ikke ere saa umulige — endnu; men hvem ved, hvad Tiden vil gjøre af dem.

Naar du vilde være saa snil at sende mig et og andet af den fiendtlige Journalistik nu om Dagen; jeg interesserer mig jo mere for Kjø-

benhavn nu, da jeg kjender de agerende og selv er saa langt borte. Men allerhelst maa du skrive og formaa din Broder til det samme.

Dine moderne Mænd sætter jeg over det meste af, hvad du har skrevet; kanske mest, fordi jeg kjender Personerne. Edvard er brilliant; det var en stor Fornøielse at læse især om Drachmann; jeg har saa længe ærgret mig over denne danske Kjæmpe, hvis Ben vi dog alle vidste var det blødeste Ler. — Garborgs Bog er ogsaa udmærket. Jonas Lie's er god, men usigeligt ubetydelig; havde han bare havt Mod til at vise sine ædende, forstumpede Embedsmænd som de nuværendes Fædre, saa var det blevet en Bog, nu er det en nydelig Roman om ingenting.

Glædeligt Nytaar for dig og dine fra os alle.

Stokke pr. Stavanger den 7de Januar 1884.

Kjære Frue! — (Fru Drewsen.)

Tak for Deres to Breve — baade for det sinte og for det maadelige. Det var uheldigt med det sinte, at jeg hele Tiden troede, det var Spøg og sad og lo af den Vigtighed, hvormed De efterlignede en falmet Dyds Alvor. Men saa

skulde det jo være Alvor med Deres Skuffelse! Det er ikke godt at skrive om disse Ting til sin Kones Veninde; men naar *De* vil vide Besked, saa maa jeg jo svare: om jeg var „saadan“, før jeg kom under Paavirkning af Brandes'erne? Kjære Frue! tænke Dem Luften i Garman & Worse — jeg mener i Bogen — i Skuespillet er den ufin, tænk hvorledes vi voxte op som fødte Kavallerer, godt saa vi ud, Tungen sad paa sit rette Sted, vi kom fra Omgang med Damer — Kousiner og deres Veninder, og vort Væsen — ja vort Navn havde en Charme for Kvinderne et Par Trin lavere i Samfundet, saa de faldt os i Armene — ja undskyld mig Frue! men ynder De, naar De skal være ganske oprigtig, ynder De virkelig Joseph, som lod Klædebonnet falde og flygtede nøgen? Jeg har aldrig i denne Retning gjort fuld Brug af mine Evner, det kan jeg trygt sige, jeg var tidligt og altid ideelt anlagt og saare samvittighedsfuld i Elskov som i Venskab; alt er gaaet stille af; men det maa jeg sige: skulde jeg istedetfor min Ungdoms Eventyr bytte Josephs Klædebon? — aldrig! jeg har været lykkelig uden at tage Skade paa Sjæl eller Legeme og uden at gjøre Skade; — en enkelt Gang, hvor jeg har gjort stor Skade, var Forholdet aldeles rent og ærbart. Er der da noget saa ravgalt i dette? — jeg forstaar ikke, hvad De græder over; er jeg Dem mindre værd, fordi jeg som et langt tyndt Spøgelse en og

anden Gang har listet mig opad en Trap, som ikke maatte knirke?

Og saa spørger De med udsøgt Ondskab, om Pigebørnene skal opdrages i Faderens letfærdige Moral.

Dette Spørgsmaal er ligesaa ondskabsfuldt og ikke et Gran klogere end det Spørgsmaal, som for et Snes Aar siden mødte den, der talte om Kvinders Emancipation: „Kanske De vilde ønske Dem en Kone, som sad i Børskommitteen, medens De som Ægtemand sad hjemme hos Børnene og stoppede Strømper?“

Som Samfundet er maa man ruste sine Børn, ikke som man kunde ønske, det var. Jeg tror Kyskheden er overvurderet hos den kvindelige Ungdom og jeg venter, at den langsomt vil synke i Pris, medens den for Mændene vil stige, indtil der naaes en passende, gjensidig Fordragelighed.

Jeg kan næppe skrive iaften, da her er Børneselskab inde i Stuerne og tildels herinde; men jeg maa dog svare idag, da jeg reiser en liden Tur til Kristiania imorgen; lad mig se, at her ligger Brev fra Dem, naar jeg kommer hjem igjen; De kan vide, hvor jeg interesserer mig for Begivenhederne i Kjøbenhavn — især for Hemmelighederne. Mit Brev til Drachmann var vistnok ganske privat; men Deres nærmeste maa gjerne se det, da jeg paa vis Maade er lettet ved at være af med ham. Hils den Uundgaaelige fra mig og sig, han kan gjerne skrive til

mig om end hans Goliath er falden; jeg skal ikke yderligere pebre hans Hjertesaar.

Deres

Alexander L. K.

Stokke pr. Stavanger den 21de Februar 1884.

Kjære Ven! — (Dr. Georg Brandes.)

Du vil nok le af mig — du, som har det saa ondt med Nerver og Fiender og Forelæsninger og Søvnløshed! du vil nok le, naar jeg siger dig, at jeg kun kan svare paa mine Venners Breve med faa Ord paa Grund af Fedt og Sovesyge. Men det er alligevel saa — jeg er nedsunken i en Dvaskhed, af hvilken kun Borgerkrigens Riflesalver vil kunne vække mig; — og det vil de kanske; ja — her ser virkelig helt underligt ud: en død Stilhed hos Massen som foran en Ulykke, og saa en vanvittig og ørkesløs Kasten med Ord og Insinuationer i Pressen. Jeg medbragte desværre fra et kort Besøg i Hovedstaden et mindre godt Indtryk af flere af Venstres gode Mænd.

Den 16de Marts.

Der kan du selv se, hvor jeg er doven — jeg, som altid fremstilled mig selv som et Mønster paa en Brevskriver. Men netop i

disse Dage er Fortryllelsen løst, og jeg gjennemgaar nu — saa godt det lader sig gjøre — en Carlsbaderkur, siden jeg iaar ikke kan komme derned. Jeg staar op 1/4 før 7 og spaserer en hel Time, spiser lidet og drikker Seltersvand med Bringebærsaft. Derfor har jeg ogsaa i 14 Dage aflagt 13 Pund i Vægt! og jeg ser 10 Aar yngre ud — siger man. Imidlertid er jeg ikke aldeles kureret; jeg kan falde i Søvn om Formiddagen midt i en vel overveiet Sætning af min nye Bog; derfor gaar det ogsaa meget langsomt med den; jeg har kun 4 Kapitler færdige, og selve Planen er heller ikke saa ordentlig udarbeidet som ellers. Abraham Løvdahl skal gaa nedad; men Erindringen om Moderen stiver ham dog op til en og anden Kamp, i hvilken han taber, hvorefter han synker dybere hver Gang og ender nede i det haabløseste Hykleri.

Vor Politik har endelig løst lidt paa de værste Knuder; jeg antager, at Selmers Fald — saa blødt som han endog faldt — vil være et Tegn paa, at Reaktionen maa forandre sit Sprog en god Del; og selv om det nye Ministerium ikke bliver synderligt liberalt, saa synes jeg dog, det meste er vundet, naar vi bare faar bevist, at Folket har faktisk en Magt, som Kongen modstræbende anser det for klogt at bøie sig for. Blandt de Høiremænd, jeg ser til daglig, har jeg mødt en slet Spøg, eller et flout

Forsøg paa at forsvare; jeg tror desværre for Alvor, at en stor Mængde *dannede* norske Mænd og Kvinder vare beredte til at modtage Kongen med Jubel, om han var kommen i Spidsen for en svensk Hær mod Storthingets Pluralitet. Jeg siger *dannede* for at udtrykke de velklædte. At Kongen alligevel gav sig — skjønt han var da uartig nok! — var mere end jeg havde ventet af ham; jeg troede virkelig, han var saa slet underrettet af sine Omgivelser, at han ligefrem vilde vove et Statskup; at han har tænkt paa det, tvivler jeg ikke om.

Ja — hvis du er sovnet saa mange Gange, mens du læste dette Brev som jeg, mens jeg skrev det, saa — ja saa har du ogsaa Sovesygen og den er meget slem, naar man skal skrive en Roman.

29de Febr. 1884.

Kjære Onkel! — (V. Drewsen.)

Tak for nogle venlige Ord, hvormed De forringede Deres Kusines*) næstsidste Brev. Jeg forstaar saa godt, hvor ulykkelig — alvorligt talt — De er over de siste Begivenheder i Literaturen; og jeg fornemmer ogsaa paa min Side, hvor meget vi hænger sammen med Danmark. Men foruden disse Bekymringer har vi nogle poli-

*) Hr. og Fru Drewsen var Fætter og Kusine.

tiske, som jeg begynder at frygte. Vi har dømt det folkefiendlige Ministerium; men Ophidselsen er saa stor, Kristiania saa devot-loyal, at jeg — oprigtigt talt — hver Dag venter Telegram om Skud og Kavalleri. Kongen er derinde, har samlet hele sin spraglede Øgleæt om sig, der blinker af svenske Guldtresser og vinkes med Ordenstegn; den anden Side er saa udskjældt, saa overdænget med mange Aars Haan, at man formelig maa have en Natmands Nerver forat staa opreist.

Under et kort Ophold i Kristiania i forrige Maaned saa jeg *vore* (Venstres) ledende Mænd; de holdt ikke Maalet — det vil sige: *mine* Forventninger skuffedes; men selve Byen forfærdede mig ligefrem; den er svensk — pluk-raaden — svensk! De ved, jeg er ikke nogen Politiker; men De kan vel tænke Dem, at under en saa lang og saa ophidset Tid som under denne Rigsret, saa har selv jeg været nødt til at forstaa et og andet. Og jeg tror, Kongen er saa aldeles blind og stormandsgal, at en Officer med nogle Tropper vil kunne lokke ham til et hvilketsomhelst ukonstitutionelt Skridt. Jeg vilde ønske, at vi vare 3 Uger fremme i Fremtiden; og saa kan man ingenting gjøre! Stundom tænker jeg paa et vildt Flyveskrift med tændende Ord og Brandfakler. Men hvem har Ret til at stikke Ild paa Fædrelandet, selv om han kunde det?

Vi ere saa glade over Gaven til Jacobsen og

jeg tror ganske vist, han glæder sig. Hvis De vil vide min Mening om Deres menneskevenlige Plan at opsøge E. Brandes som Participant, saa maa De bede Deres Kusine om nogle Kraftsteder fra mit siste Brev til hende.

Jeg ved ikke om De kan se, at jeg er bleven søvnig; vi vare meget ude og jeg har været nordpaa for at se paa Sildefisket. Velkommen!

Stokke pr. Stavanger den 9ende April 1884.

Kjære Kitty! (Kitty L. Kielland.)

— — — — — —

Med Bogen gaar det fremad, men langsommere end ellers. Jeg ved endnu ikke, om dette bliver til dens Fordel eller ikke; de andre ere støbte i en svær Hast og kanske vel komprimerede; jeg synes bedst om de komprimerede, jeg synes Forfatterne ialmindelighed benytter sig paa en utilladelig Maade af Læsernes Tid; men kanske synes andre, at jeg vinder ved at trækkes ud i Længden. Igaaraftes læste jeg de 6 færdige Kapitler for Beate, og vi syntes, det tog sig godt ud, kun bliver der noget uundgaaeligt tungt over hele Bogen; det kan ikke være anderledes; jeg har forgjæves speidet efter en humoristisk Person eller bare efter en komisk Scene; men der bliver ingen Latter af

det; nu er forresten selve Sujettet — Raaddenskab og Hykleri i Handelsverdenen — hellerikke noget at le af, og Menneskenes Samvittighed saa vanskelig at vække paa de Punkter, at der maa tungt Alvor til; jeg vil nok selv faa høre den gamle Præstesang: „at jeg er en Pestbyld paa Samfundet." (Bugge). Jeg er — som alle — bekymret og bedrøvet over Politiken; det er dog endnu i vor Tid en forfærdelig resikabel Ting med disse Konger; at tænke sig et Folk saa letstyret, lovlydigt og retsindigt som vort ført ud til — jeg kan næsten sige Fortvivlelse ved en Mands Uforstand og onde Vilje; thi det er ond Vilje, naar én forsøger i Hykleri at krænke et helt Folk, hvis Ønsker ere ligesaa klare som beskedne. Og nu vil Bjørnson hjem, forat sidde i Fængsel; ja det er jo som man kan vente det af en ærekjær Mand; men jeg gruer — gruer baade for al den Ondskab, som vil aabenbare sig, og for de mulige Følger af hans Proces, Dom og Fængsling. Ikke at jeg tilslut er ræd for Udfaldet, om vi for Alvor kommer ikast med Svensken — baade den inden- og den udenlandske; men det er alligevel onde Tider at gaa imøde. Men det maa vel være det gamle Embedspartis sidste Trækninger; det kan dog ikke leve op igjen i vor Tid.

Hillevaag pr. Stavanger den 1ste September 1884.

Kjære Søster. (Kitty L. Kielland.)

Jeg fik idag dit Manuskript til „Vinter og Vaar“. Naar jeg ikke er saa tilfreds denne Gang som efter Læsningen af de to, som spadserede og skiltes, saa skal jeg let forklare dig Grunden, saaledes som jeg ser det. Hvad der greb ved den første Novelle var, at der var Blod i den, Blod fra dens eget Hjærte, som skrev. Det var dengang — husker jeg — min Tro, at Situationen var for en Del oplevet af dig selv eller meget nær dig — af Mennesker, som laa dit Hjærte nær ialfald. Der var dengang noget Tilbagetrængt, som netop gav Ordene en Lødighed for den, som kunde høre den ægte Klang, der lod Læseren glemme, at Stilen ikke var vokset sammen med Tanken i den Forbindelse, som paa dette Punkt kaldes Kunst. Din anden Historie er en Diskussion, hvori der siges meget og for meget; det er ganske vist dine dybeste Interesser; det gaar løs paa dine mest brændende Livsspørgsmaal; du er i det skrevne med Liv og Sjæl, — og dog siger jeg dig: der er ikke Blod i den Historie. Man kan bære paa Tanker, der optage en helt; ens Sjæl kan leve i en Ide, og Hjærtet banke af Iver, ja man kan føle Skam, fordi man ikke tager fat; man kan være nogenlunde Herre over de ydre Midler og man sætter sig varm

ned og skriver — og dog bliver det en Afhandling, — den kan blive god, nyttig og mange andre Ting; men den bliver dog ikke det, den skulde være, hvis man ikke er af de lykkelige Ulykkelige, hvis Blod tiltrods for al Anstrængelse flyder ud i Pennen.

Jeg har følt det saa tydeligt ved din anden Historie; hvis der skal siges noget om den, saa bliver det Indvendinger eller Billigelse af de udtalte Anskuelser; men mere er der ikke Plads for; med andre Ord: det Filosofiske — det Moralske i den kan der tvistes om; men den falder ikke ind under literær Kritik, fordi den ikke er literær Kunst, der er ikke — lad mig nu bruge Onkel Axels Ord for Blod — der er ikke „Gnisten“ i den. Du vil som Kunstner i et Fag forstaa mig — forhaabentlig bedre end jeg mange Gange fra dit; eftersom mit henvender sig til en mere almen Receptivitet end dit. Du vil forstaa at den Maade, paa hvilken Digtningen omformer Tanker til Personer og Skjæbner, har sin Magt og sin hemmelighedsfulde Charme i det, som ikke siges og som dog ikke forties. Der siges for meget i din Historie, derfor gaar Digtet over til Diskussion, paa samme Maade — tænker jeg — som Maleri kan blive Illustration.

Paa dit nuværende Punkt anser jeg dig altsaa kun som min ældre Kollega i en forskjellig Kunstart, uden at jeg vil have min Dom

fastslaaet som endelig. Ingen kan vide, hvad du vil komme til at skrive, og jeg vil anse det som et Bevis paa, at du forstaar min Kritiks Loyalitet, naar du næste Gang sender mig noget til Læsning.

Endnu et om Indholdet: jeg anser det som meget tvivlsomt, om Ægteskab og overhovedet Forholdet mellem Mand og Kvinde kan hente noget Haab om Forbedring fra den ortodoxe Kristendom, der er *nødt* til at antage gamle raa, jødiske Liderligheder for Guds levende Ord. Og lidet stemmer det brutale Krav til Hustruens Pligter med selve Mesterens Ord til den utro Hustru; gak bort, og synd ikke mere; — hun skulde været stenet — siger Jehova!

Hillevaag pr. Stavanger den 7de Sept. 1884.

Kjære Frue! — (Fru Drewsen.)

Tak for Deres Brev; det er vemodigt, at det skal være det siste som De saa bestemt forsikrer; Grunden synes mig lidt uklar: at De ikke vil *skrive,* fordi vi *ikke* kommer til at *tale* sammen. Jeg skal forresten ikke indlade mig paa nogen Diskussion om Breve med Dem; eftersom vore Begreber ere altfor langt fra hinanden i det Punkt. Et Brev er for mig et venskabeligt Ord eller et uvenskabeligt — et Haandtryk eller

et Dolkestød — bestemt for en eneste bestemt Person solo. For Dem er et Brev en ægteskabelig Tilskikkelse; og den, som vil skrive til Dem, maa paa en Gang fastholde, at De er liden, tre Alen lang, aaben, lukket, stivbenet og lastefuld. Jeg er ganske forfærdet, hvergang jeg læser i et Brev fra Dem eller den Uundgaaelige — det er jo ganske det samme! —: „Deres siste Brev morede *os* godt —"; for mig er der i dette noget i Retning af fælles Tandbørste; jeg hader Ægteskabet og især Kvinden i samme. Det var nu det! — Nei — nei! — jeg er ikke færdig! — der staar Gud forlade mig! i Deres siste Brev: Tak — (hører I Ægteskabets 7,000 Djævle) Tak for Brevet til Viggo! — har De i Deres Liv hørt noget saa ækelt? — et voxent Fruentimmer til en voxen Mand siger Tak for noget, som to Mænd har sig imellem! — og saa dette Viggo — lille Viggo! o Moses!

Javist er det bedre at tale sammen end at skrive — det ved jeg ogsaa; men i et Brev kan der paa den anden Side lægges mere af en Persons Inderste end man somoftest faar frem i Talen; som Diskussion er vistnok Brevvexling besværlig og hartad umulig; som Vei fra Hjerte til Hjerte, som Middel til at holde Sympati frisk, til at række hinanden et Ord af Trøst eller Deltagelse er et Brev mere værdt end et Møde. Det vil naturligvis sige for den, som har min Opfatning af et Brevs rent personlige Karakter. Saaledes

er det, jeg holder af at skrive og skrives til; det er Lyden om at gjøre, Lyden af et Venskab langt borte, Bevidstheden om, at man færdes i hinandens Tanker — er dette ikke nok? — er det ikke Blæk værd? — Herregud Frue! man diskuterer saa meget i Danmark; lader os takke Guderne, fordi det er umuligt i Breve; jeg vil ikke høre et Ord om Deres Principer for Opdragelsen, før vi mødes. — Men fortæl mig om Dem selv, om fælles Venner (ikke mere om Iglen — jeg beder) om et eller andet, De har tænkt paa eller drømt om, eller skriv en Dag, naar De er glad eller naar De er tung og fortæl mig det — ikke som en Efterretning, ikke som noget tanketungt, hvorom der kan tales og udvikles!! men som et venskabeligt Bud om, at jeg er i Deres Tanker; det kan mangengang være Dem en Forfriskelse. Det beste Brev er ikke det dybsindigste, men det oprigtigste.

Deres

Alexander L. K.

Hillevaag pr. Stavanger den 23de October 1884.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

— Siden min mislykkede Reise i Vinter er meget andet lykkedes, som jeg ikke havde ventet at opleve. For at være ærlig: jeg fandt din Til-

tro til Sverdrup og til Sagens snare Løsning altfor optimistisk; og jeg drog hjem med et trist Indtryk af Venstre.

Det er glædeligt at have taget feil paa den Maade; og det er mig en sand Fornøielse atter at bøie mig for dig: du havde Ret.

Hvorledes staar nu — tror du — min lille personlige Sag? har jeg nu mere eller har jeg mindre Udsigt til at opnaa Statsgodtgjørelse? og skal jeg henvende mig til Storthing eller til Regjering? — jeg kan dog ikke skrive: Til Kongen! min Pen vilde steile!

Min nye Bog (Fortuna) er nu endelig under Pressen; jeg har arbeidet saa længe og saa langsomt, at jeg ikke er sikker paa, om den hænger rigtig fast sammen. Men du og Tante tænker jeg vil lige den, siden I ellers liger min Maner; jeg rusker i de raadne Forhold omkring Concurser og Svindel blandt de Store; men jeg er dennegang lidt slem mod de unge Koner; de er blevne for vigtige og for økonomiske.

Vi lever ellers alle i mit Hus fortræffeligt; men Byen forresten er i Forfald; de kjære gamle Onkler og Tanter ældes ogsaa; jeg føler, jeg nærmer mig den Alder, da vi selv blive Hoveder i Stammen, mens vore Børn tage vore Roller, samler sig om os og giver Samlivet sit Præg. Jeg er fastgroet her, og længter altid bort!

Hillevaag pr. Stavanger den 15de Novbr. 1884.

Kjære Onkel — (V. Drewsen.)

Jeg vil springe over alt det, som har hindret mig i at besvare Deres Brev af blandet Datum og strax takke Dem, fordi De har sendt mig de to Beater friske og glade hjemigjen. En vis Frivolitet, som fra Omgangen med Dem nødvendigvis havde sat Rod især i den gamle Beate, er nu med Guds og St. Svithuns — vor By's Skytspatron — og min Bistand oprykket og tilintetgjort, saa den gamle, alvorlige Tone atter er indført i vor Husstand. Endvidere har jeg idag at indbyde Dem og Fru Louise til et Julebesøg — eller kom strax; her er slet ikke saa galt nu; Storm og Regn; men lune Tæpper, store Ovne, Østers, friske Pølser og lange hyggelige Aftener.

De ved, det hele bestaar i at telefonere til Adolphs Enke: et Kabinet for to Personer næste Skib til Stavanger; saa faar De Besked og saa gaar De ombord, brækker Dem og Deres Kone, og saa ser De pludselig mig staaende midt paa Bryggen. Altsaa: velkommen!

Nu begynder den glade Tid for Dem og de literære Danske, — Tiden til ret at røre Tungen flittigt; til at ævle og ævle om Bøger og Ps — jeg kan Pinedød ikke skrive det — Psychologi og farvemættet Stil og skarpe Konturer i Forgrunden og let henkastede Vinde i Baggrunden.

Lykkelig jeg, som er udenfor det hele; som nu kan holde Mund og hvile baade min Tunge og min Tunges Tunge, — (det er vist bedst, jeg forklarer Dem, at det er et Metafor for min Pen; — De ved selv — Deres Hoved — hm!) Derimod skal Bjørnsons Bog være god, min er det ganske vist — siger Politiken. De kan vel tænke Dem min Ærgrelse over, at Ed. Brandes — det maa jo være ham — benytter sig paa den Maade af sin Læsen Korrektur, den han vistnok gjør mig en Tjeneste ved at læse.

Jeg skulde ikke sagt saameget om det, naar det bare havde været et kort Referat; men at han kan have Hjerte til at berøve mig Bogens store — ja næsten eneste Effektsted, det er ligefrem en styg Streg, som jeg neppe kan tilgive ham. Jeg har sagt ham det; men hvad nytter det bagefter: Journalister er ikke finslige. Opfat ikke dette, som om jeg er saa særdeles sint eller har brudt med — o! alle disse danske Brud! — E. Brandes; jeg bryder mig lykkeligvis ikke saa meget om literær Modgang, og naar jeg bare har faaet sagt Vedkommende min Mening, saa glemmer jeg det snart. Men à propos om Brud! fortæl mig lidt af hvert om Status mellem vore Venner i Literaturen og Politiken; i hvilken Bresche staar Borchsenius fortiden? — hvilke Glenter har Kaalund skudt? — hvilke Stalde har Drachmann feiet med Havets friske Støvekost? — ve mig, som feigt sid-

der fjernt fra Hildurs Leg, hvor de danske Drenge o. s. v.

Deres

Alexander L. K.

Hillevaag pr. Stavanger 6te November 1884.

Kjære Doktor! — (Dr. Georg Brandes.)

Det er vistnok du, som skylder mig Brev? men jeg vil ikke stride om det; det er iethvertfald altfor længe siden, vi underholdt os med hinanden.

Jeg tænker mig, du har meget travelt; og nu er jeg saa hjertelig ledig — altfor ledig næsten. Da jeg begyndte som Forfatter, var jeg saa absolut gal paa alting, at jeg bare behøvede at rette mit Øie paa et begrændset Feldt, saa myldrede det strax med Folk, som vilde fortælle. Nu da jeg har faret over adskillige Feldter af mit Lands Samfundsliv og udøst mig, nu er der ikke længer saadant Mylder af fortællelystne Stemmer.

Det kommer vel af, at jeg mindre interesserer mig for det enkelte Menneske som saadant, men mere for Menneskene i Forhold til hinanden og til en eller anden Last eller Daarskab. Jeg tænder ligesom et Baal i Midten, hvor jeg vil brænde et eller andet Samfundsonde, og rundt dette grupperer sig en Flok Personer, over hvilke

Baalets Lys falder stærkere og svagere, men altid kun Belysning fra Baalet; derfor bliver mine Figurer ensidigt belyste eller — som man siger — overfladiske. Det er nu engang min Maade, og derfor — kan du vel vide — finder jeg den aldeles udmærket god. Bjørnsons store Bog, i hvilken jeg forresten ikke er kommen længere end til Rendalens Tale, indeholder derfor allerede for meget efter min Smag; der pakkes ind saa mange uhyre gode og velmente Ting, men det er mig for uensartet, for broget. Forresten har jeg nok det beste igjen, saa jeg kan holde Mund, til jeg er færdig...

Jeg har igrunden meget savnet Brev fra dig; jeg hører for lidt fra Danmark, og dog har jeg jo mere literær Rod der end her. Vi har vist ikke engang glædet os sammen over vor store Seier i Politik? nu er her roligt hjemme, kanske bliver her nu altfor roligt; de danske Forviklinger er saa rent personlige; Sagerne selv ere jo rene Skilte for Partierne, ikke Reformer, der kræves nedenfra af et myndigt Folk, — eller er det ikke saa?

Jeg skulde ønske at faa tale et Par Uger med mine danske Venner; Anledningen kunde været Holbergsfesten; men jeg er ikke buden; forresten burde jeg vel helst som Patriot reise til Bergen; men der er jeg heller ikke buden.

Det bliver morsomt at tænke sig det lange Festbord af bergenske Grosserere og Embeds-

mænd til Gilde for Baronen, uden Plads for Tidens Forfattere; det betyder den literære Stands Fremskridt fra Holberg selv, som ikke fik spise ved Kongens Bord i sin egen Fest.

Hilsen til dig og dit Hus fra mig og mine.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

BREVE FRA ALEXANDER L. KIELLAND

ANDET BIND

BREVE FRA ALEXANDER L. KIELLAND

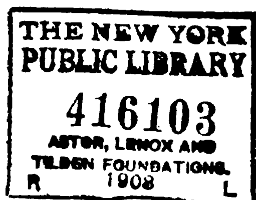
UDGIVNE AF HANS SØNNER

ANDET BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCVII

PUBLISHED NOVEMBER 27.

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

Hillevaag pr. Stavanger den 10de Januar 1885.

Kjære Onkel! — (V. Drewsen.)

Tak for dit Brev ifjor og vel mødt i det nye — foreløbig i Blæk; men lad det være svoret, at vi ogsaa ville mødes i Kjødet før 1886. Her er gaaet saa lang Tid, og mit Sind har været saa optaget med smaat og stort, at jeg idag blev ganske overrasket ved at finde et ubesvaret Brev fra dig; jeg troede naturligvis, som jeg altid tror, at jeg forlængst havde opfyldt min Pligt.

Jeg har nu atter læst dit Brev og takker for Oplysningerne om vore danske Venner; der er ikke meget morsomt — det har du Ret i — at fortælle om saadanne Vrøvlehoder, og du ved, at Kvikhed er ikke netop din Stils Blomst; men du skal alligevel have Tak; bliv bare ved — kjære gamle Onkel! — herhjemme har jeg ogsaa nogle, hvis Snak jeg hører paa med samme forbindtlige Mine. Jeg synes, der har været noget mat over Publikum og over selve Literaturen denne Jul; selv Bjørnsons lange Storværk

trættede mig; det var som et Musæum for alle moderne Tanker — ordnet for Ynglinge og viderekomne Piger; min egen Fortuna var heller ikke saa spænstig, som jeg liger det og Lies Bog var lidt forjasket — synes jeg.

Men saa var vi da alle norske i Spidsen; hvad var der i det kjære, intelligente Fødeland? øde Far! — taust og øde! — kun enkelte Skrifter om den *norske* Digter Holberg! — o! hvilke Seiersridt jeg skulde ride! — o! hvilke skjønne Tilvægssætninger! — hvor skulde jeg ikke tvinge dig ned paa dine gamle, syndige Knær — til Bekjendelse af din kun daarligt skjulte Livshemmelighed: din grænseløse Beundring for alt norsk — specielt norsk Romanskrivning.

Hvergang jeg tænker paa dig og dine — og det er s'gu vist oftere end du mindes mig — gamle Filusuf! — saa er det altid i Form af et Besøg heroppe; tror du — alvorligt talt — at det er saa umuligt til Vaaren — f. Ex. før Ellekilde?*) for kommer I først derud, saa blir I ligesaa fjollede som alle danske: deiligere end ved Sundet er ingen Plet paa Jorden, og saa ligger de og glor ud over Ruslands Kloak fulde af Indbildskhed og Rødgrød. Her kommer i Sommer en passende Legekammerat for dig paa 57 Aar; det er His Lordship the Earl af Ducie, som vil besøge sin Ven Digteren, — kommer der kanske mange Lorder til Filusufen i Mar-

*) Familien Drewsens Landsted.

svingsvei? he? — han har oversat Skipper Worse og taler om at komme og fiske Lax med mig paa Jæderen.

Mon det ikke var til dig, jeg fortalte, at jeg var vred paa Ed. Brandes for hans altfor tidlige Omtale af Fortuna? — det er vist alligevel mod mit Ønske blevet et dansk „Brud"; for jeg har ikke hørt fra ham, og heller ingen Anmeldelse seet i Politiken; jeg kan jo leve uden, men det er dog for galt, at Mandfolk ikke taaler mere af hinanden.

Hils kjendte Mennesker og Steder; jeg længter mange Gange efter Hjortevang; det var dog morsomt at smyge gjennem Olsens Have, naar det blæste i de lange Popler og Holmberg*) stank omkap med Kloakerne. O Danmark!

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Hillevaag pr. Stavanger den 2den Februar 1885.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Jeg finder dit Brev om Ekornene; det slog mig, at de er Vandredyr — saa nytter det jo ikke; jeg har altsaa slaaet den Tand ud. Nu spekulerer jeg paa Nattergaler fra Danmark til Vaaren.

*) Holmbergs Lakfabrik laa lige ved den af Forfatteren beboede Villa Hjortevang.

Ellers har jeg bare Ubehageligheder at fortælle. Hesten, som har ærgret mig i halvandet Aar, maa nu slagtes. Stenersen — Statsagro — eller hvad det nu er —, siger, Dyret har altid været svagt og sygt.

Dernæst har Indre-Departementet meddelt mig, at jeg ikke faar noget, fordi *det* vil forelægge Forslag til Lov om literair Eiendomsret. Den Lov, hvis den bliver international, kommer ialfald ikke før i 1887, og da har jeg levet og og skrevet mine bedste Aar. — Nu vil jeg skrive til Blix! Hør nu Blix! fordum lod man Forfatterne antichambrere hos Døgnets Store — til Grin for Efterverdenen. Nutildags opvarter man dem med Talemaader og lader dem sulte som før; Forandringen er ingen. Men det er nu den gode Literatur kjed af; og skaffer du — o! Blix! mig ikke strax Gage, vil jeg vende min frygtelige Pen mod dig og dine!

Herom vilde jeg høre din Mening — kjære Onkel! skal jeg skjælde Blix ud? eller skal jeg atter forsøge at finde en behjertet Storthingsmand, der vil føre Sagen frem? Sverdrup lovede mig hin Gang Bistand, hvis jeg vilde vente et Aar; nu vil Blix, jeg skal vente endnu nogle Aar; det er en Antichambrering i det store!

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Hillevaag pr. Stavanger den 15de Februar 1885.

Hr. Statsraad E. Blix!

Noget af det pinligste, man læser i Literaturhistorien, er efter min Mening Beretninger om de lange Antichambreringer, Fortidens Forfattere have udholdt foran Tidens Størrelser, som igjen have sikret sig etslags Udødelighed ved at holde Literaturen nede i Ydmygelse og Trang.

Tiderne have forandret sig, Forholdene ere blevne større, — selv Venteværelsernes Perspektiv synes at have forlænget sig. I fordums Dage kunde Timerne være drøie nok at vente paa et naadigt Afslag eller en henslængt Almisse; *nu* stilles os i Udsigt at antichambrere i aarevis.

De kunde sagt, at De ikke *vilde,* De kunde ment, at De ikke turde, De kunde aldeles have ignoreret mig, — jeg skulde ikke sagt et Ord. Men jeg vil ikke have det paa mig, at jeg uden Protest har taget tiltakke med den Forhaanelse, at jeg faar vente — antichambrere.

Jeg skriver altsaa dette, udelukkende forat det skal findes blandt mine Papirer: at Ingen — om Departementets Afslag blir bekjendt — skal tro, at jeg har modtaget denne uværdige Behandling med noget, der kunde ligne Ærbødighed eller Resignation.

Alexander L. Kielland.

Hillevaag pr. Stavanger den 9de April 1885.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Tak for dit Brev af 2den Paaskedag og for din Iver i min Interesse. Tycho*) har ogsaa skrevet flere Gange og fortalt om Sagernes Stilling. Jeg har lidet Haab; og naar jeg reiser til Spanien, er det helst i Sinne og for at være afveien. Selve Reisen er forresten ikke meget storartet. Det er min Fætter — Andreas Sømme, som byder mig fri Reise med en Lastedamper, han raader over, saa jeg kommer bare til at færdes langs Kysten, et Par Dage i hver By. Men jeg skal alligevel være glad og komme igjen med nyt Mod, — selv om Storthinget ikke synes, jeg er værd at opmuntre.

Hvis du taler i Sagen, saa spørg den samlede Opposition ligefra Sverdrup og nedefter, — spørg dem fra mig, om hvor de tror, at de sad i dette Øieblik, hvis vi Forfattere havde arbeidet med ligesaa stort Mod, Kraft og Talent paa den „fine" Side — for Thronen! Kirken! Dannelsen og Stockholm! — spørg dem fra mig, om de indbilder sig, at et Omslag som det, der er foregaaet i vort Land er Frugten af Fagpolitikernes Committearbeide? — eller om de tror, at Fremtiden vil takke dem for deres Utaknemlighed? Hils dem alle fra mig og bed dem vogte sig for en skjæbnesvanger Dumhed.

*) Forfatterens Broder.

Jeg har travlt i disse Dage forat komme afsted. Hils dine.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Hillevaag pr. Stavanger den 15de Juni 1885.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Mange Tak for dit Brev. Ogsaa jeg er tilfreds med Situationen. Jeg slap godt fra Debatten; mine Modstandere viste Repekt, og mine Venner sagde, hvad der skulde siges. Det Hykleri, som ikke blinker, holdt sig tappert og frembyder fremdeles et pragtfuldt Feldt for en foretagsom Forfatter. Ibsen glædede sig; og det kan jeg forstaa. Men mange var der vist og, som ikke ret vidste, hvad de gjorde.

Vil I virkelig — som du skriver — tage fat igjen næste Aar? Du behøver ikke at bede mig modtage „Nationalbelønningen“ uden beskeden eller fornem Krympning. Jeg var strax efter den første Overraskelse klar over, at det var en velment Hædersbevisning.

Og det var virkelig ikke min Pengetrang, som paa nogen Maade gjorde mig bøielig; det er netop en Hæder efter min Smag — stilfærdig og reel, uden Flagstænger, Granbar og Hodepine. Jeg kan godt forstaa, at min Person,

som jeg ynder at holde lidt paa Afstand, lugter Pommade for mange, der kun kjender mig udvendig. Men skulde du træffe nogen, som tror, at jeg er for *fin* til en Indsamling af *denne* Art, saa hils dem venskabeligst, at de tar feil. — Min eneste Frygt var, at vort stakkels Land, fattigere nu, end nogensinde, er saa daarligt istand til at ofre nogen Skilling. Men hvis I vil prøve igjen at faa mig anerkjendt som de andre oversættendes Forfattere, saa kan jo Indsamlerne være fornøiede med et lidet Beløb som en foreløbig Forsikring om, at jeg ikke skal være glemt og opgivet. Iethvertfald er jeg glad og overrasket over at betyde saa meget baade blandt Fiender og Venner; jeg haaber, at jeg aldrig skal skuffe eller miste nogen af dem; maatte begge Grupper voxe og trives — den første i Hadskhed, den anden i Talrighed. Tak — kjære Onkel! for dit trofaste Venskab.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Hillevaag pr. Stavanger den 15de Juli 1885.

Kjære Søster! — (Kitty L. Kielland.)

Jeg drømte om dig inat, og denne min onde Samvittigheds Paamindelse driver mig endelig til Blækhusét, i hvilket jeg haver forsaget at

dyppe — ak! kun altfor længe; thi min Dovenskab raaber til Himlene.

Jeg springer over det mellemliggende og gaar med Hans Arentz lige til Finne, forat tale om Mors Kjæledægge.*)

Jeg springer ogsaa over hele den Side af Sagen, som kunde kaldes Fru H. og gaar lige til at afgive mit Skjøn som Forfatter:

Efter at Digtekunsten har forladt Skyerne, Geister, Dæmoner og ædle Helte, er der indtraadt en ydre Lighed mellem Digt og Dokument, som skuffer og forvirrer paa mange Maader.

Den Substans i Hjernen, som gjør Digteren, er naturligvis den samme fra Oldtiden til idag, — fra Jeremias til Dickens; — den er en eiendommelig Behandling af det, som er seet og følt, — en Behandling, som nærmest ligner en Omformning. Naar det, som er seet og følt i et Menneskeliv, omformes i sublime Billeder, skjønne Skikkelser med festlig Tale, da er den digteriske Behandling let at faa Øie paa; men naar en Tidsalders Kunstform stræber imod at skjule Omformningsarbeidet saa meget som muligt, da skal der Øre til, forat bedømme, om Stoffet har været smeltet, om det virkelig har passeret et af de Hoder, som er i Besiddelse af den Substans, der fra Urtiden har omsat de

*) **Mors Kjæledægge: en Novelle af Frk. Kielland sendt Broderen til Gjennemlæsning.**

menneskelige Dokumenter i Digt. Jeg er af den Mening, at der i Mors Kjæledægge intet Spor er af denne Substans; det er — kunstnerisk seet — ligesaa utilstedeligt at ville give et saadant Dokument Udseende af et Digt som at male lidt hist og her paa et Oljetryk; praktisk talt er jo derimod Dokumentet saa ulige værdifuldere end Oljetrykket, saa Sammenligningen passer ikke helt.

De første Dele er for den, som kjender Sted og Folk livagtige indtil Pinlighed; men jeg er ikke i Tvivl om, at Livagtigheden skyldes Kjendskabet, ikke Skildringen; — dog herom kunde en fremmed dømme bedre. Det er den sidste „digtede" Del, som har overbevist mig om, at jeg bør bede dig skrive, skrive flittigt og modigt, men aldrig mere røre ved Omformningskunsten, thi du har ikke den Substans — tror jeg — i Hjernen. Det slog mig især ved Drukningen. Ser du! — noget er Hovedsag og noget er Bisag i en Fortælling som i et Maleri; noget er jilt at sysle og sysle med, andet kan man feie lidt raskere af.

Der var saaledes intet i Veien for at fortælle i tre Linier, at Martin reddede et Barn, men druknede selv og saa skildre Hovedsagen: Moderen ved Liget i Spisestuen. Men er der først Drukning, saa maa der være Vand — det kolde Vands Rædsel maa have isnet Omformeren. Saasnart Billedet er oprullet — ikke bare for-

talt — refereret —, ophører det at være Bisag for Kunstneren, det er omformet, omskabt, bankende med hans eget Blod. Men ser jeg paa din „Drukning“ som Kunst — som Essentsen af en virkelig Drukning —, saa ser jeg ingenting: der er hverken Vand eller Is, intet Barn i sin Hjælpeløshed, ingen fortvilet Moder, ingen trippende Angst hos de raadvilde, ingen klodsede Redningsmænd. Ser jeg derimod paa Beretningen som Dokument — som Rapport, saa er det der altsammen: Skomager Hansens Datter, den unge Hr. Brun, „de Tilstedeværende“, Redningsfolkene — alle er der; men der er ingen Digter iblandt dem.

Saaledes mener jeg det; og du har ganske vist ogsaa selv de samme Meninger om Kunst, og kunde kanske have sagt dig alt dette selv ligesaagodt; men det kan ogsaa hænde, at du mindre har seet fra denne Side og mest tænkt paa Nytten, Trangen — ja Forpligtelsen til at gribe Ordet. Jeg nærer ingen Tvivl om, at du har Ret til at føre Ordet; og jeg kan sige dig paa Forhaand, at du faar et Navn i Kvindesagen — det føler jeg mig overbevist om. Men tag derfor ogsaa strax den rette Vei; du faar alligevel nok at slide med, om du ikke tilogmed skal slæbe paa en falsk Form. Skriv i Form af Polemik, roligt, udholdende — uden at frygte Gjentagelse. Du svarede H. godt — lidt for nøgent.

Ved nøgent mener jeg den Blottelse, man giver sig, ved at skaffe sig Luft i de yderste Ord, det kjendes i Øieblikket som en Lettelse, men virker i Længden som en Svækkelse. For Exempel: Du skrev engang, at F. — tror jeg — havde givet dig et Tilsvar, som var *raat*. Dersom du nu svarede: Deres Tilsvar — Hr. Pastor! — er ligefrem raat, saa vilde du have taget Brodden af alle dine andre Ord, svækket din Bevisførelse, sluppet din Indignation unyttet ud gjennem Ventilen istedetfor at føre den ind i en Maskine, der grundigt og ganske anderledes kraftigt vilde knust Præsten. Hvis du derimod lagde Ordet raat til Grund for dine Betragtninger saaledes, at Præstens Tilsvar belyst af renere og finere Morallove viste sig i sin Raahed, saaat Læseren selv fandt Ordet paa sine Læber, uden at du behøvede at give ham det, da vilde du have naaet det høieste, Fremstillingen kan virke, naar man lader de yderste Ord ligge inderst — som en Glo — eller, som Satsen i en Bombe, der først springer, naar den har rammet. Dette er ialfald min Erfaring. Fra først af var jeg saa ræd for at være feig eller miste en Vittighed; men jeg lærte snart, at der skal etslags foreløbig Resignation til, baade for at være modig med Kraft og vittig med Maade. Og *nu* er jeg saa vis paa, at overalt, hvor jeg har rammet sikrest til Forargelse eller til Latter, der har de yderste Ord ligget inderst,

skinnet igjennem og fundet langt dybere Veie end om jeg havde blottet min Indignation og min Foragt i letvint Nøgenhed. —

— Efter alle disse literære Betragtninger ville vi vende os til det daglige Liv, som er hverdagsligt nok, men jilt for den, som har god Samvittighed.

Det har imidlertid ikke jeg —. Jeg skriver ikke et fornuftigt Ord — hverken indhyllet eller nøgent og er ret fortvilet over mig selv. Jeg har en ny Bog i Hovedet; men han vil ikke ud — den Satan!

— — — — — — —

Din hengivne Broder
Alexander Kielland.

12te December 1885.

Kjære Fru Collett!

Vær ikke vred, fordi jeg alligevel ikke kom til Dem; men de siste Dage, da Reisen pludselig blev fastsat, gik som de pleier at gaa.

Hvergang jeg møder Dem, virker det opstrammende paa mig; og nu, da min første Iver til at skrive og arbeide saa beklageligen er kjølnet, har jeg ganske ond Samvittighed ved at stille mig for Øie Deres utrættelige og brændende Kjærlighed til Deres Livs Ide. Men slaa

ikke Haanden af mig; det kommer vel igjen; og dersom jeg tør tro, at jeg har en Plads i Deres Velvilje, haaber jeg ogsaa, at De ikke skal faa Skam af mig.

Deres ærbødige og hengivne
Alexander L. Kielland.

Hillevaag pr. Stavanger den 29de Januar 1886.

Kjære Ven! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Tak for dit siste Brev om Digtergagen; jeg gruer for igjen at tages frem til Behandling, og jeg gruer, fordi jeg ved, du vil ud og slaa for mig. Det er jo kjært, at de bedste slaar for mig; men bedst er det at klare sig selv. Jeg har nu mere Ro i Sindet; og jeg skriver hver Dag paa mit Lystspil — Gud ved, hvad det bliver til; det er Lapsen, som skriver denne Gang.

Jeg har svaret Studenterne af mit Hjertes Fylde; efter Drachmann taaler jeg ikke længer frisindet Ungdom! Det er desuden altforgalt, at saadanne Grønskollinger allerede er saa storsnudede, at naar de løber sammen om et Punchebord, falder den Tanke dem først af alle ind, at de bedste Navne i Nationen bør *æres* ved at være med! — det gaar minsæl ikke an!

Det er forresten fælsligt at se, hvorledes selv

et saa prægtigt Folk som vort er tilbøieligt til at sove hen i mer eller mindre formummet Reaktion, saasnart ikke selve Øieblikkets Kamp holder Søndagsstemningen oppe. Til hverdags ere de store Tanker og de renslige Begreber ligesaa besværlige som de Mænd, der prædikede dem, dengang det kneb; og til hverdags er det — bagvendt nok! Præsterne, som prædikede, mens vi maa vente paa Søndagene; vi ere nu omtrent ved Onsdag Eftermiddag.

Jeg kan hellerikke skrive ordentlige Breve i denne Tid; men du forstaar, at jeg tænker paa dig med Hengivenhed.

Beate hilser dig og dine.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger 7de Marts 1886.

Kjære Ven! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Tak for dit Brev og det fra Fru Caroline til Beate. Jeg vilde bare foreløbig svare, at Paris kan jeg umulig klare. Der er saa utallige Følelser, som reise sig modstræbende i mig ved den blotte Tanke om at leve i Paris med og for sin Familie. Du gjør dig ingen Ide om, hvorledes jeg vilde blive — utaalelig, umulig — rasende! — nei nei! — lad mig tage noget fjernt, langt nede og lidet civilisert. Ellers er mit Mod

nu saa meget bedre, og jeg arbeider raskt. Naar jeg ikke fortæller dig mere om det, jeg gjør, saa er det af en halvt overtroisk Skræk forat blive kjed af Arbeidet; det har nemlig hændt mig et Par Gange i det siste, og jeg er saa ræd for at falde tilbage i Ørkesløsheden. Til den Mand, som spør efter min Gjæld, maa du svare, at der er ingen, som ved rigtig Besked om den.

Jeg siger som Engelskmanden: my debt is my castle; og den blir nok betalt, naar jeg sælger mine Ting. Hvad der trænges, er kun, at jeg kommer over disse Maaneder, faar mit Arbeide gjort og faar skilt mig ved denne Existensform, som jeg altsaa ikke har Raad til. Det blir naturligvis overmaade surt; men det er der da Mening i.

Du kan vel vide, vi ere glade over Eders Deltagelse; det har kvikket os op, og idetheletaget var det et Vendepunkt, da jeg fik betroet mig til nogen. Beate kan ikke skrive endnu; hendes Dag er optaget med Else, som har Skarlagensfeber. Hun er ellers — fortæl endelig Kitty det! — hun er ellers nu frisk, forsaavidt som hun er uden Feber, kvik og i en begyndende Skalling; de andre ere friske; men vi ere afspærrede fra al Omgang og have taget en Lærerinde til de 3 store Smaa.

Hils alle gode Venner.

Din hengivne

A. L. K.

Hillevaag den 10de Marts 1886.

Kjære Ven! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Her er Is paa Havet og Snetykke langs Kysten, Posterne gaar galt eller staar fast; derfor fik jeg dit Brev af 22de Februar først igaar.

Kjære! du maa da ikke tro andet, end at vi ere rørte over dig; det er bare for meget, at du skal have alt dette Bryderi. Jeg har det bedre, — jeg forsikrer dig; det er sandt, det kniber for Penge; men nu skal vi stoppe for din egen Skyld; det ender ellers med, at du ønsker det hele Fanden ivold, og saa kunde jeg komme til at følge med. Du har været en Helt; — lad det være din Løn, at vi takker dig og paaskjønne, at du har taget et Tag for os i en god Tid. Hils din Kone og de andre Venner og sig Kitty, at Else gaar oppe og tvinter.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Du kan vide, at jeg lo frygteligt af din malheur med Statsraad Sverdrup; — det er jo et helt Lystspil! — det kan ikke hjælpe, at jeg prøver at se det fra den ærgerlige Side: hvergang jeg forestiller mig dig i al din Harmes Vælde skrivende det forhadte Navn udenpaa Brevet — jo saa kan du vel begribe, at jeg maa le i vilden Sky. — Men at du kunde tænke dig en anden Mulighed, end at han læste og

kopierede Brevet med Vitterlighedsvidner, Segl og Notarius publicus, — det er naivt; for det første Politiker, for det andet Prælat — og han skulde ikke gribe til, takke og love Herren, som gav ham hans Fiende i hans Vold, — ak! han bærer ikke Sverdet forgjæves, og han lader dig neppe dø i Synden, hvis han kan berede dig nogen Ubehagelighed — og alligevel! — ja du maa ikke blive sint! — men jeg ler — som du pleier at le af mig — kun lidt mere ondskabsfuldt.

Din

A. L. K.

Hillevaag pr. Stavanger den 5te April 1886.

Kjære Fru Collett!

Jeg er bleven meget bedrøvet over Deres Brev af 28de Marts. Det kan lidet nytte, at jeg forsvarer mig, jeg vil ikke engang prøve at hævde mig Hjerte og Forstaaelse for Deres Skjæbne ved Ord og Forsikringer —, hvad gavner det tilslut med disse Ord!

Vi er saa langt fra hinanden i Aar og saa lidet kjendte, at De umuligt — det indser jeg nu — kan tro paa, at jeg fuldtud ser den bitre Uret mod Dem og den Bitterhed Uretten har fyldt Dem med; og hint mit Ord om „den opfindsomme“ var ikke den Heldiges Haan til den

Mishandlede; men det var et dristigt og overmaade mislykket Forsøg til at forhjælpe en stor og forpint Aand til at klare noget af det Smaa bort fra det Store.

Men det passede ikke for mig, som baade er Mandfolk og en begunstiget Forfatter; jeg var desuden altfor ung til det.

Alligevel er De ikke bleven vred, og det maa jeg jo være glad over, — og dog havde det været bedre end denne triste Miskjendelse. Thi jeg er og forbliver, hvad De saa siger og tror, i oprigtig Medfølelse og Forstaaelse

Deres ærbødige

Alexander L. Kielland.

Hillevaag den 16de April 86.

Kjære Onkel! — (Viggo Drewsen.)

Jeg stod just i Begreb med at svare paa Deres Brev af 30te Marts, da Efterretningen kom fra Dem og fra Jonas, at den gamle Etatsraad er død. Jeg føler det, somom en kjær gammel Slægtning var gaaet bort; der er noget saa lunt i at have disse stille og ædle Mænd ligesom foran sig, og naar de falder, er det som en kold Træk af forøget Ansvar og et pinagtigt Savn, som overrasker, fordi vi ikke vidste, at

disse gamle, der syntes saa færdige med Livet, alligevel spillede en saa stor Rolle for os bare ved at være der. Jeg kan huske, at De følte dette saa stærkt ved Deres Faders Død, og De vil føle det denne Gang ogsaa; men det er næsten underligt, at jeg, som er saa langt borte i enhver Henseende, kjender det ligge over mig som en Tyngsel — som et personligt Tab, som der maa Tid til at forvinde. De maa hilse Fru Louise paa det Hjerteligste fra mig og fra Beate; hun ved, at vi begge holdt saa meget af den gamle, og jeg haaber, hun vil føle os sit Hjerte nærmere i den fælles Sorg. —

— De var ikke frisk, da De skrev sist; lad mig snart høre, hvorledes De har det. Strax over Paaske skal De høre fra mig; vi er alle friske og ved godt Mod, skjønt de onde Tider ellers omgiver os med Ruiner og vedbliver at true vore nærmeste og kjæreste. Nu kommer vistnok Vaaren, men jeg venter ikke stor Glæde for nogen af dette Aar.

Skriv snart.

Deres hengivne Ven

Alexander Kielland.

1ste Paaskedag 1886.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

At der blandt de mange Tusinde Kroner, jeg ikke har, skulde findes et enkelt, som jeg *spe-*

cielt savnede, vilde være urigtigt at sige. Jeg mener derfor, du faar have gjort nok nu, saa faar vi se, hvordan det gaar, naar jeg faar ordnet mig — eller arrangeret mine Affærer — eller truffet mine Dispositioner — eller noget lignende vagt — henimod Mr. Micawber. Nu gaar vi fra Stok til Væg til den første Mai — minst du i Lunden den første Mai, da jeg gik ud at spadsere! — og dernæst har jeg et Billede af en Auktion, som vil gjøre mig meget rigere end jeg selv tror, — og alle mine kjære Ting gaar ogsaa ud at spadsere — hver sin Vei. Alt hvad du har hørt om mine Klær, er sandt; — kun beder jeg dig mindeligen om intet Øieblik at tro eller forestille dig mig med noget paa eller i Howedet, som kan ligne Wullum, saaledes er min Hue af gult Kalveskind, og disse Haar er de siste paa mit Hoved.

Hvorhen vi reiser tilslut, er der ingen, som ved; men du behøver ikke at være saa vigtig endnu — jeg mener allerede, for ingen kan vide, hvor en driver hen, naar en har kappet sine Ankere og solgt dem ved en Auktion. Men inderlig mig længes at fare herifra; jeg har længe sagt til mig selv, at naar jeg elskede disse Egne i de lyse Dage, saa skylder jeg at holde ud i de knibne; men jeg indser, at det er ikke muligt uden at skade sig selv til Gavn for ingen.

I en saadan Afkrog af Verden maa Samlivet

være ubekymret. Skal noget skjules, glemmes eller dækkes over, saa maa der et Mylder til, en Fart i Livet som i de store Byer; her, hvor vi kjender hinanden indtil Natskjorten, maa Papirerne være i Orden, alt paa sin rette Plads. Den egentlige charme ved en afsides Kultur er Sikkerheden; tag den bort, og Menneskene ser med en Gang ud som et Møblement paa Isen — opløste og fjollede. Derfor er det nok paatide, at jeg gaar, før jeg flyder hen; men disse siste 2—3 Aar har forandret mig meget, og sat mig ubønhørligt ud af Stuen ud paa Isen; — kom nu ikke og fortæl mig, at det har jeg godt af; — jeg havde godt af et lidet Hus i Tananger med tykt grønstribet Gulvtæppe og muligens en Draabe gammel Jamaica!

A propos om grønstribet. Jægers Bog er besynderligt ujævn; og det er underligt, hvor høit den som Helhed kom til at staa i min Dom trods alle disse Striber. Du er vel dansende gal for din egen Part, og det vilde jeg vist ogsaa været; men det er i Grunden Synd, hvis du er det, for det kunde forbitre dig meget af det nyttige og alvorlige, som allerede er grelt nok. Jeg lover mig mer af hans næste Bog, hvis han nu ikke mister Taget. Det er helt trist at kjende sig saa gammel, at der er en Ungdom, som allerede staar færdig til at springe Buk over os. For hans Talent giver jeg ikke meget — endmindre for hans Kunst, men han har en

superbe Foragt, og den vil rense Luften, der endnu er tyk af Kosteskafter med gamle Kjærringer paa. Hils alle fra

din hengivne

Alexander.

4de Mai 1886.

Kjære Overformynder! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Du er stegen siden sidst! — her er Gjælden in Exerpto, nogen er endnu in Suspensorio og meget in petto tratto. Vi gaar saaledes med opreist Pande Overraskelserne imøde.

Vil du give Budet en Kasse Cigarer — paa conto finto.

Samme Bud er Kusken Ingebret, som skal have 40 Kroner. Han har faaet en Anvisning paa den Maaden, atte hvis han trænger Penge, før han faar dem af mig, (og han faar dem naturligvis aldrig af mig!) saa har han Lov til at hæve dem hos dig — fremdeles paa ovennævnte conto finto, — kaa liga du dæ?

Vil du bevare medfølgende Subskriptionsværker? Vil du avertere i Avisen: Regninger paa A. L. K. sendes til F. H.? — eller vil du overhovedet ingenting gjøre? —

Din uforandrede *Micawber.*

Aarre pr. Stavanger den 10de Mai 1886.

Kjære Ven! — (V. Drewsen.)

Vi har nu iværksat vor Plan at opgive den rummelige Tilværelse i det store Hus paa Hillevaag og krybe længer ned i Samfundet. Alt dette med Økonomien egner sig hverken for Dem eller for mig — ikke engang for den praktiske Louise! — og vi ville ikke yderligere berøre den Gjenstand; det har været ret tungt — kan De nok vide, og det bliver vel værre; men vi ere ved godt Mod; og jeg kan i dette Tilfælde ikke noksom rose Beate; hun er ganske overordentlig flink og modig. Lad mig derimod fortælle Dem — i dette Øieblik bestemmer jeg mig til at tale til Louise; giv hende altsaa strax Brevet.

Kjære Louise! — Vi har det ret godt. Tænk Dem et meget lavt lidet Bondehus — med Sand og Klitter og Havet lige foran Vinduerne — altsammen mod Vest med Sol hele Dagen; der bor vi i to smaa Værelser; Gutterne i et Nabohus. De maa ikke tro, at jeg er saa urimeligt kjedelig her som paa Ellekilde, — tværtimod! dette er mit Yndlingssted, og jeg er snil og medgjørlig som en Engel. Mest bidrager til at gjøre os denne Forandring — ikke blot taalelig, men endog kjær — Bevidstheden om, at det var paa høie Tid og Følelsen af at være kommen ud af en uklar Stilling. I en Tid saa ubarmhjertig knap som denne, er det fælt at

føre en Existens mellem Smaagjæld, som samler sig og øger op; og om jeg end ikke nu paa langt nær er fri for Sorger af den Art, saa har jeg dog vundet en indre Fred, som er Penge værdt. Om Fremtiden er det ikke værdt at tale, — den ordner sig nu alligevel, som den selv vil, — men jeg vilde gjerne, at De skulde vide og forstaa, at vi har det godt for Øieblikket og haaber at reise herfra før Vinteren, men hvorhen — det ved vi ikke selv.

De maa ikke le, naar jeg herved fornyer den gamle Indbydelse til at besøge os. Det er slet ikke til at le af. To Timer med Jernbane fra Stavanger og en liden Tur i Kariol, saa er De her; og et nydeligt rent Hus med to Rum tæt ved os staar til Deres Modtagelse. Folkene her ere mine Venner fra jeg var liden Gut og reiste med Far; Naturen er smukkere end nogen Kyst i Verden, Mælken er frisk og salt, Hummer og Lax i Søen, Whisky skal der være til Deres gamle Hmhm! og Pigerne ere alle hæslige. Men hvad det vilde være for os at se Eder i denne Tid — det kan De ikke forestille Dem! — Kjære prøv! —

Hilsener fra Beate og fra de smaa.

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

28ende Mai -86 (Aarre).

Kjære Rhoderup! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Jeg kan ikke leve længer som et Svin uden Vellugt; Torven er trængt ind i mine Porer, jeg lugter som Thore. Du maa derfor besørge mig sendt en Flaske Ess. bouquet af Bayley — den, du ved, som er saa billig hos Greve — samt ei Potta med Vinaigre, Hodevand eller noget lavere Stinkstof til at bestænke de andre med. Forresten alt vel og alle vel tilfredse. Livet har nu faaet den Jævnhed, som udfordres for et varigt Velbefindende; men alligevel vil det dog altid ligne en endeløs Landtur — dette Klus med Skeer i Bordskuffen, Edik i et Æggeglas, rulle Klær i Vriemaskinen midt i Stuen — altsammen i Selskab med Høns, Kjør, Smale, Fisk og Fugle. Kom snart herud igjen; du er altid velkommen.

Uden mere for idag samt uden at kunne hjemsende nogen Remisse med denne Post, tegner med ærbødix

A. L. K.

Aarre pr. Stavanger den 7de Juli 1886.

Kjære Fru Louise! — (Fru Drewsen.)

Hvorfor fik jeg saadan en iskold Fornemmelse af Deres siste Brev? — er De sint for

noget, saa sig det; hvad skal jeg med disse fem Sider kolde Speilæg? „Kjære Venner“! — hvem er det? — er det en passende Tiltale til mig, som er saa enestaaende aparte for mig selv alene privat og hemmeligt forelsket i Dem? — Hvorfor slaar De trodsigt paa Deres danske Bryst og forkynder, at det er forbi med Norgedyrkelsen? Føi Fanden! lad os komme til Sagen: hvad har jeg gjort? — eller hvad har man sagt? — Om Økonomi har jeg talt saa meget med Dem som det passer for os to; vore Anskuelser om de Ting ere præcis de samme, der er ikke mere at sige om den Ting. Hvad derimod hæklede Punge angaar, saa er vi jo lidt uenige. Vilde De, at jeg skulde sagt Dem det strax, da vi besluttede vor Katastrofe? Sandelig! — hvis jeg havde følt Trang til Forstaaelse og Medfølelse — jeg vidste ingen nærmere at gaa til end til Dem og Onkel Viggo; men det er ikke saa og har ikke for nogen af os været andet end en Fortrædelighed, som man sparer sine bedste Venner for, og som man godt kan bære alene.

De bedste Venner er som de fineste Klær; naar det rigtig gjælder, tager man dem frem, men ikke, for at gaa over Gaden en snavset Flyttedag. Hvis De virkelig har lagt alle disse kolde Speilæg i en liden Fornemmelse af Krænkelse i Venskab, saa beder jeg Dem mindelig lægge nogle nye; thi vi er akkurat som vi var

— bestandig Eder mere hengivne, efterhvert som Tidernes Ugunst her sliber Overfladen væk og viser Flekker og Mangler, som Ungdom og ubekymret Overflod havde dækket og holdt indestængte. Jeg skal bede Hegel sende Dem et skrevet Exemplar af „Tre Par“ — tillaans for en Aften.

Kammerherren har nemlig tilbudt at lade Stykket afskrive til de andre Theatre, forat det ikke skal foreligge trykket og tygget paa Forhaand i Pressen. Det ser saaledes ud til, at det gjør et fristende Indtryk paa den gamle Paradør. Men De kan ikke tænke Dem min Forbauselse først og min Medynk siden, da jeg hørte, at man fandt det frivolt. Det er ingenting; det er de groveste og dummeste Misforstaaelser af det norske Talesprog. Tænk Dem for Ex. jeg har faaet Bud fra Fallesen, at en Replik er *„raa“* (jeg — Lilleconvallen — raa!) fordi En siger til sin Ven om en gift Dame, han gør Kur til: Jeg er kommen et godt Stykke paa Vei med hende. Dette betyder nok paa dansk noget med Jordemoder; men paa norsk har det ikke Spor af den Betydning; det er simpeltvæk: jeg gjør Fremskridt, avancerer i hendes Gunst o. s. v.

Saadanne Ting er det, Bøgh har trukket frem. (Det er igrunden en blandet Glæde — dette literære Fællesskab.) — Jeg er vis paa, at De vil føle en behagelig Skuffelse; Stykket er fuld-

stændig *„pynteligt“* nok; saa meget skal man taale nutildags, hvis det spilles anstændigt. Men derimod tror jeg ikke, De vil finde noget meget at rose; det er let — meget let; men det lettede ogsaa mig, og det kan saamænd godt hænde, at det gjør Lykke.

Jeg synes, der staar blandt Speilæggene, at alle bøier sig i Enden for van Dyk — hvad betyder det? — Er det et Citat! eller en Vitz fra Circus?

Vi lever udmærket, og I ere velkomne — mer end nogensinde. Mine Udsigter i Økonomien forbedrer sig; derimod er der gaaet Hul i Foret paa Deres Pragt-Plysh-Portemonnaie-Pung! — Lad mig nu snart høre nogle muntre Toner. Beate og de smaa hilser. Tak den stivbenede for Brevet.

Deres evigunge

Lilleconval.

Aarre den 24de Juni 86.

Kjære Broder! — (Provst Jacob Kielland.)

Jeg har havt Gjæster og Forstyrrelser siden sist, og nu igaar døde gamle Farbror Lars,*) hvilket igjen for en Tid vil gjøre vort besvær-

*) En Onkel af Thore Aarre, hos hvem Forfatteren boede.

lige Husstel endnu mere uskikket til ordentlig Arbeide og alvorlig Brevskrivning. Jeg takker dig derfor bare for dit kjærlige Sindelag i dit Brev af 9de Juni; maatte du i min Bog se en Overbevisning ligesaa brændende og ærlig som din Tro. Men længer kan vi ikke komme: jeg kan aldeles ikke begribe, hvorledes du, som ved, hvad Mesterens Liv var blandt Verdens store, kan tale om Kristi Forsmædelse for Statskirkens Embedsmænd; og du kan aldeles ikke begribe, hvorledes jeg kan ville „spotte det Dyrebareste". Thi saa langt ere vi fra hinanden, at det, som for dig er Spot, er for mig det høieste Alvor; og det, som for dig er Alvor, er for mig den bitreste og frækkeste Spot. En officiel Gudsdyrkelse med en jævnt avancerende Embedsstand er den mest oprørende Bespottelse af en personlig Gud ligesom det fører Menneskene bort fra det personlige Forhold til Sandhed og ind i Hykleri og gjensidig Assurance. Og det er sletikke af nogen Betydning for mig, at Præsterne ere forskjellige; naar jeg laver de saakaldte Præstekjæltringer, saa lukker jeg ikke i Uvidenhed eller Forhærdelse Øinene for de brave; men jeg tager Sigte paa Standen — det er den, jeg vil tillivs, for at bidrage mit til det fjerne Gjennembrud af den dyrebare Sandhed, at intet er for den personlige Gud saa modbydeligt som en Stand, en Korporation — en Menighed. Og ligesom de Troende af

alle Sekter kalder sin erkjendte Sandhed for Gud, saaledes er det ogsaa ligt for os — de Vantro, at Forholdet til den erkjendte Sandhed er som Forholdet til Guden — direkte, ensomt og uden Løgn. Det er — som du ved — et langt Arbeide og ofte prøvet: at redde en Religion ud af de Skriftkloges Hænder; men du ved ogsaa, at hvergang det er prøvet, har Raabet reist sig, at det er selve Religionen, selve Gud, som antastes. Det er ikke langt, jeg rækker — forstaar du; men lad mig sige dig, at jeg fuldt vel ved, hvad jeg gjør og hvad jeg maa gjøre. Du beder Gud forhindre, at mange falde fra for min Skyld; jeg tror, uden at ville spotte din Gud, at han vil vide mig Tak, om jeg skiller ham af med den Hale af officiel Løgn, for hvis Skyld hans Navn bespottes blandt Hedningerne.

Lad os imidlertid ikke fortsætte dette. Endnu ere vi saa gode Venner og vel forenede; men slipper vi to — som ere saa uenige og vel bevæbnede, — slipper vi først Ordene løs, saa ved vi, hvor ofte baade Venskab og Broderskab er skyllet bort i de slupne Vandstrømme. Lad det være os nok, at vi holde af hinanden og lad det ikke trykke os som nogen Underfundighed eiheller Ringeagt dette, at den ene ikke kan begribe sig paa den anden.

Dette at Folk kunde tro, du var Model, tør jeg ikke besudle mig med at tænke paa. Idet-

heletaget er det et sandt Ord af min store Læremester Kierkegaard: Jeg vilde heller være Svinehyrde og forstaaet af Svinene end Digter og misforstaaet af Menneskene. De gamle Forfattere gik saa høit tilveirs, at Mængden bare maabede og undrede sig. Men nu, da Digtningen har nærmet sig til Jorden og taget de menneskelige Dokumenters Form, — nu skal man være Arm i Arm med alle Vinkelskrivere og Blækdjævle. Nuvel — det skader ikke saa meget, naar man bare selv ved Besked.

Vi lever alle godt. Hvis du er paa Sandnæs den 30te eller saa, saa lad mig faa vide en beleilig Tid for en Samtale.

Beate hilser Dikka, jeg ogsaa.

Din hengivne

Alexander.

Aarre den 29. Juni 1886.

Kjære Ven! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Velkommen hjem! jeg har glædet mig over din Modtagelse og over din Tale. Og jeg har mer kanske end Nogen ærgret mig over dette med Jæger, fordi hans Tølperagtighed bringer noget, jeg tror paa, i et galt Spor.

Det er gavnligt, at den uimodstaaelige Drift

i Mandfolkene blir klart irettelagt, at ikke Kvinden, — idet hun bliver lige berettiget, — skal tro, at hun er lige belæsset. Thi man maa — synes jeg — være ganske uvidende om Hannernes Væsen i Naturen, naar man vil ligestille Driften hos Kjønnene. Det forekommer mig ogsaa, somom ethvert Barn maa kunne føle og forstaa, at der er mere Drift og Fart i et Brev end i en Brevkasse. Men Hovedsagen for mig er, at det bliver moralsk mindre vigtigt baade for Mand og Kvinde dette: har du dyppet? eller har du ikke dyppet? Dette med Jomfrudommen er et Pikanteri for gamle Svin, — se det er nu min fine Mening. —

Vi har nu været her i snart to Maaneder; og det er noksaa vel; men just i disse Dage gjennemgaar vi en Krise, idet vi ved Dødsfald og andre Uryddigheder i den Grænd, hvor vi bor, trues med at blive husvilde for den halve Husstand, og det er slemt, fordi jeg endnu ikke paa langt nær har det klart for mig, hvor jeg skal hen herfra. Meget afhænger af denne Komedie, jeg har fortalt dig om. Lykkeligvis er den god; men tænk! — de siger, den er frivol! — kan du begribe, hvorledes jeg — Josef (jeg mener ikke ham med Hornene men ham uden Kjortel) at jeg — siger jeg — kan skrive frivolt? — Altsaa er Dydens gamle danske Bøgh imod mig — ja du kan jo Lexen. Men det kongelige Theater har jo ikke blot

Pengene; men ogsaa de Skuespillere, jeg behøver og har tænkt paa; derfor strækker jeg mig et Stykke, inden jeg giver dem Fanden med Fet paa. Det kommer altsaa an paa, om jeg kan vente nogen Indtægt; og det blir vel ikke afgjort før udimod September.

Men denne samme Komedie kunde vist ogsaa bruges i Tyskland, og Hegel har raadet mig at spørge Bjørnson om Raad. Kan du sige mig, hvad jeg skal gjøre, hvis noget kan gjøres, forat bringe Stykket frem og faa Penge for det? — Nu bliver det ikke trykket for det første, idet Fallesen vil lade afskrive — om jeg vil — *fire* fine Exemplarer, forat slippe Stykkets Offentliggjørelse; den gamle Paradør — med Rette vistnok — mener nemlig, at hvis en velvillig Presse faar Josefs Arbeide under Behandling paa Forhaand, vil Ministeren utvilsomt være enig med Bøgh, og da nytter ingenting. Skal jeg altsaa lade Manuskriptet oversætte til tysk? — og sende hvorhen? — ved du noget, saa siger du mig altsaa Besked.

Du er ganske vist kjed af at holde paa mine Hemmeligheder; og jeg indser allerede, at min Plan om at faa Stykket helt frem til Opførelse uden Navn — det vil neppe lykkes. Alligevel nævner jeg endnu intet om det, da jeg er saa erkeludlei af denne Avistyggen forud.

Om dig og dine og om dine Planer ved jeg intet; fortæl mig noget, naar du skriver. Beate

og de smaa lever godt, — her er et deiligt Sted kan du tro! — og vi sender din Kone og alle dine vore venskabelige Hilsener.

Din hengivne

Alexander Josef K.

Aarre den 9. Juli 86.

Kjære Roderick! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Tak for Opgjør. Nu ser det skidt ud igjen med Finantserne — synes jeg. — Se denne Regning fra I. A. Køhler? — he?

Lad den ligge hos dig indtil videre.

— Du fortæller mig vedholdende at Lensmanden ikke har betalt — er du ræd? — stævn ham eller skyd ham, — hvad der kan indbringe mest — har Andersen mine Bøger i sit Hus?

— Her er Assurancen.

Intet maa mere betales ud. Jeg er atter nedsunken i Næringssorger, hvilket jeg siges at have godt af. Men det er Indbildning, ingen har moralsk talt godt af Næringssorg — det skulde da være Lars Oftedal.

Din som før

Lazarus.

Aarre den 13. Juli 1886.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Af og til har jeg sagt til Beate: mon der er noget iveien med Onkel Jacob? der er ikke blot gaaet lang Tid, men meget er hændt siden, som jeg netop kunde tænke mig en Anledning til at skrive for dig; der saa varmt og elskværdigt har fulgt mig og mine.

Digtergagen og senere vor Flytning, vor Opgiven af vort behagelige Velvære paa den gamle Families gamle Tomter og Traditioner — alt dette har bragt Spørgsmaal og Interesse fra mange Venner; men jeg har savnet dig.

Find nu ikke, at jeg er fordringsfuld; jeg forsikrer dig, jeg forlanger ikke noget af nogen, uden jeg holder meget af ham. Men lad mig bare vide, at der ikke er noget iveien, at ikke noget misforstaaet Ord eller nogen ond Tale er kommen imellem os; og lad os høre, at I har det godt; — vi paa vor Kant trives og har det godt.

Din hengivne Søstersøn
Alexander L. Kielland.

Aarre den 30te Juli 86.

Kjære B. Bjørnson!

Du maa aldrig mere gjøre mig den Tort, at lade Fru Caroline skrive Brevene af; det har jo mest været Spøg, naar jeg har klaget over din Skrift; jeg er slet ikke saa fin paa det;

krass du bare væk med din Blækpinne, det meste forstaar jeg tilslut. Jeg skammer mig virkelig over at blive saa udsøgt fint behandlet og du maa hilse Karoline — hun tager sig ikke ud med *C* —, at jeg synes, det er altfor galt, at hun har havt det Bryd for min Skyld, — til og med noget uhumskt Tøi!

Hvad dig selv angaar og dine Teorier, saa vil jeg herved overgive mig selv til Glemsel og Opbevaring; om vi muligens engang mødes, kan vi tage fat igjen med Munden. Jeg forbliver imidlertid Svin.

Jeg har nu læst dit Brev omigjen; det er dog ikke ganske spildt paa mig; du skal have Tak for Uleiligheden; og jeg skal tænke over det. Men idag er jeg træt og tung; saa jeg egentlig ikke burde skrive, hvis det ikke var min Brevskrivedag. Fru Edgren har besøgt mig nogle Dage; jeg haaber, hun befandt sig vel og for mig var det en Fornøielse at tale igjen med en Kollega. Jeg har været for længe hjemme; og nu er det saa temmeligt besluttet, at vi flytter til Cernay la ville — tæt ved Paris.

Penge — siger du — ja Tak, som spør; det er lidt skidt nu igjen; men hvis bare Fallesen tar den frivole Komedie, saa er der dog Haab. Forresten vil jeg slutte; det er en rent gal Dag; jeg gaar ned til Søen.

Din hengivne

A. L. Kielland

Cernay la ville,
Seine & Oise den 16de November 1886.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Siden du svarte saa elskværdigt, dengang jeg spurgte, om der var noget iveien, har jeg hele Tiden skullet sende dig et Venskabs Brev. Men Tiden — kan du vide — løb fra mig i Flytning og andet; og saa bestemte jeg mig til at sende dig Bogen, som en Hilsen; — der blev bare udsendt 3 Exemplarer fra Forfatteren, saa det var — som du ser — en Hilsen af megen Vægt og Værd.

Desuden havde mine Tanker under Arbeidet passeret de tusinde Gange over Sandsvær og Kongsberg; thi — som du kanske ikke har mærket? jeg har taget Scenen fra min Ungdoms Kjendskab til dine Egne.

Menneskene ere mine egne, — det ligner ikke meget den brave Prædikant Monrad! men for mig, der er saa absolut vestlandsk, var det nødvendigt at have et fast kjendt Sted at sende mine Tanker afsted til, naar jeg vilde skildre den spesifikt østlandske Form af det morgenbladske Blæreri; og da var Sandsvær omtrent det eneste, jeg kjender.

Stadig Sne i massevis har vi ikke hjemme i Stavanger, Skovene hellerikke; hele Naturen er igrunden forskjelligere, end om det var to vidt adskilte Lande. Derfor var jeg ræd, at jeg ikke skulde træffe Stemningen præcis i Land-

skabet, — Naturstemningen, der for mig og især i den Bog er mere væsentlig end nogen tror. Det er noget Sludder, naar de snuser op Alverdens Allegorier — disse kritiske Forbogstaver i Bladene. Sagen er, at Forfatteren, som drives af Aanden, hører ikke blot Lyden af sine Menneskers Ord; men han hører sine Tanker i Stormen og ser sit Had i den døde Sne, og denne Blanding er Hemmeligheden ved at digte — det er bleven et slemt Ord! — nu som før i Verden; og nu som før i Verden kryber de travle Bladlus ud og ind og foreviser og forklarer, — sig selv til megen Umag og til Sorg og Pinsel for den, de borer sig ind i.

Men kan du forresten begribe, at jeg ikke bliver voldsommere udskjældt? Skulde jeg ikke have været bidsk nok? — mon jeg gaar nedad imod „literis & artibus"? — kan du forstaa, hvorfor ingen raser og bider?

Det har været mig en ren Skuffelse at læse Aviserne; — selv Morgenbladet er manerligt; og jeg havde dog, naar jeg skal være ærlig, haabet, at Morgenbladet skulde været aldeles rasende. Tror du, at de betænker sig, og at jeg endnu har det beste tilgode?

Det er baade for Beate og for mig saa trist at høre, hvor syg Tante er; du maa hilse hende fra os paa det kjærligste og sige, hvor vi synes Synd i hende, og hvor vi føler os varmt optagne i hendes Venskab.

Men du maa minsæl ikke gaa og være saa modfalden og tænke paa snart at fare herfra. Du kan da vide, vi maa sees igjen; jeg har dig med i mine Planer; og selv om Tante — som du siger — ikke spiller som før, saa er jeg vis paa, hun faar nok lidt Lyd for mig, naar jeg engang kommer. Jeg reiser mange Gange i tyk Sne til Kongsberg og forestiller mig at stige ind til Eder; og naar jeg ordner Fremtiden for en eller anden større Fritid fra Hustru og Børn, siger jeg altid til mig selv: ja, Gutterne sender vi til Kongsberg.

Det er altsaa langt fra, at du maa være færdig med Livet — kjære Onkel! og du maa desuden paa Storthinget forat se, naar mine dyrebare sexten Hundrede flagrer bort i Luften. Onkel Christinus's Breve ere Guld værd; men man kan ikke blive gal paa ham; han er jo af Chocolade.

Hilsener.

Din hengivne Neveu

Alexander L. Kielland.

Cernay la ville den 16de November 1886.

Kjære Rod.! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Tak for dit lange og kjærlige Brev af 9de, hvorved du atter er indtraadt i Naade og Be-

vaagenhed; men det er ikke længer saa godt med Humøret. Grunden er én — oprindelig bare én, men — du ved — naar man er paa Ulag, synes Grundene at være mange, — ja alt er Grund. Saaledes har jeg i nogle Dage været af den Anskuelse, at vort Ophold her var det blødeste Vanvid, Stedet, Klimaet — alt var skidt — scittum apostolicum confectum — som Andreas siger. Og Grunden, som jeg har opdaget med mit ubevægelige Tigerøie (Ill. Tidende), er den, at Tre Par ikke er Helaftens-stykke! — ja men er det ikke Fanden; — der sidder jeg og laver sammen noget, som jeg — literært og alvorligt talt — helst generer mig lidt over, og saa faar jeg ikke engang de Penge, jeg nedlader mig for! Istedetfor Procenter og Reverencer faar jeg 120 Kr. pr. Aften de sex første og senere mindre indtil 25de — ingenting. Min Skuffelse og Ærgrelse kjender ingen Grændser! Igaar gik Stykket i Kjøbenhavn; de maa nu ligesaa gjerne pibe og sove over det; hvis det nu ovenikjøbet gjør Lykke, er det syvdobbelt ærgerligt. Lad os overgaa til Dagsordenen: Svar paa dit Brev.

I. Skam og Blussel — det er godt!
II. mangeartet Dovenskab — do. — visselig!
III. Regnskab — overflødigt, — afpropop? — har jeg sagt dig, at du indtil videre kan beholde Fogdepengene hjemme? — jeg har sagt det!

IV. mismodig — Sludder — nu fik jeg Telegram, at Tre Par var modtaget med Bifald og tænke sig! — 120 Kr. pr. Aften! — har kanske du nogensinde hørt om en saadan Jaabespost? — og dog er jeg ikke mismodig — kun gal.
V. Sne — Lovtaler — meget godt. Morgenbladet har skuffet mig.
VI. Bogsending. Send Nutiden og Bruuns frisindede Kristendom. Naturkunde kan foreløbig ligge.
VII. Finanspolitik — ad Helvede.
VIII. min Værdighed — sammestedshen!

Du mener altsaa, at Sne vil være en absolut Forhindring for Fogdepengene? — det mente jeg ogsaa før. Men uden at jeg kan sige, hvad det er, som har bragt mig til at tvivle, jeg er nu ikke saa sikker paa det længer. Ser du — Bogen er vanskelig at bruge som alvorligt Vaaben mod en Forfatter. Hyklere og Samfundsstøtter har ikke længer fuldt saa let Spil; der skal mere til nu end de dybe Mavelyd, hvormed *F* — min endnu uplukkede Aprikos, — hvormed han har hævdet sig Mesteparten af Verdens Dyd. Vil man nu prøve at holde mig ude med Sne, maa der gaaes saa dybt ned i Løgn, at de blive næsten gjennemsigtige, og da ved du raaber Børnene: de har ikke noget paa.

Tre Par — derimod, — den skal du se bliver langt farligere, og det manglede bare!!

Naar jeg undtager, at jeg er knusende sint, fordi Stykket ikke fylder Aftenen, og Beate, fordi hun ikke er i Kjøbenhavn og ser det, har vi det rigtig saa koseligt: Styrtregn og Storm, Sorpe, Træsko og fire Unger!

— — — — —

Cernay la ville den 2den December 1886.

Kjære Ven! — (Professor Pietro Krohn.)

Tak for to meget elskværdige Breve af resp. 12te og 19de November. Alt i alt maa jeg jo siges at være sluppet vel fra mit vovelige Stykke.*) Der har været en forunderlig Uklarhed — synes det mig — over Indtrykket. Ikke saaledes, at Dommene have været mere forskjellige end ellers; men det har været Publikum noget uvant og uforberedt, at denne Gang vilde nu den ugudelige Forfatter bare være spøgefuld. Alle Mennesker har ligesom ærgret sig, — jeg ved ikke hvorfor. Naar jeg selv er paa Komedie, morer det mig mere at høre to dygtige Kunstnere bytte Ord end at se dem sætte sig paa høie Hatte og gjemme sig i Klædeskabe;

*) Tre Par.

men det staar vist endnu for en Del fast dette: der maa bestandig ske noget paa Scenen. Og dernæst er der dette uheldige, at man i Danmark ikke kjender den Kjøbmands-adel — undskyld Ordet! som i vort Land besidder den udenlandske Opdragelse og den gode sikre Tone. Saasnart der i Danmark nævnes Konsul eller Grosserer, faar man en Smag af noget blæret, snobbet — ialfald rundmavet med Guldkjæde paa, næsten henimod Jøde. Dersom de tre Herrer i mit Stykke er Damerne underlegne i noget, maa det ialfald *ikke* være i Elegance og sikker gentlemansmæssig Holdning. Og det er jeg bange, Brødrene Poulsen ikke har forstaaet. De Danske paa Scenen faar ikke Selskabsfinheden frem, førend det gaar paa Fransk med Titler og Pommade. Dersom de tre Herrer ikke er absolut „Hertuger", saa kan jeg forstaa, at hele Stykket bliver pinligt, og det tror jeg har været Feilen. Jeg gad vide, om det ikke vil gaa bedre i Sverige. Mandfolkene der ere mere omhyggelige med sine Façader end i Danmark. Jens Waage skal saaledes være stor og blond, med aabent Ansigt og Hovedet tilbage; rig, godmodig og vigtig.

Jeg hører, Emil Poulsen var liden, sort, insinuant, — jeg har endog faaet en Hentydning fra en Ven, at han i Masken lignede Ed. Brandes. Det er nu nok til at rykke Stykket helt ud af sin Gjænge.

Derimod kan jeg ikke begribe, at Fru Eckardt ikke var god. Frøken Svendsen er vistnok ikke snerpet; men der er saamænd heller aldrig nogen kommen hende for nær. Hun er af de Fruentimmer, som vi snart faar nok af, for hvem Elskoven er noget usundt Sludder, som de synes er halvt ækelt og halvt at le ad. Nu har vi — Nutidens Mænd — vi har med en Gang revet ned hele Elskovens Mysterium, kværket Nattergalen og slukket Maanen. Nu kommer der af denne Forandring nye Fruentimmer — sikre, fordi de ved Besked, men dumme alligevel, fordi de endnu ikke vide — som Boccacio siger — med hvilket Horn Mændene støde; — naar de naar frem til selve Elskoven, vilde de smelte — glædeligt overraskede; medens Elskoven fordum næsten altid skuffede Kvinden. Dette skulde efter min Beregning netop passe for Fru Eckardt.

— — — — — — —

Cernay la ville,
Seine et Oise 6te Januar 1887.

Kjære Fru Drewsen!

Deres Brev har ligget hernede i Atelieret*) nogle Dage ubesvaret, fordi Veiret har været

*) Forfatteren leiede hos Maleren Pelouse i hvis Atelier han arbeidede.

saa frygteligt, at jeg har holdt mig hjemme, hvor vi alle kryber sammen om Kaminen.

Jeg havde nok hørt, her kunde være koldt; men jeg troede dog ikke, det kunde være saa rent bandsat. Sneen ligger høit, og Isen paa Ruderne inde hos Gutterne er tommetyk og snart en Uge gammel. De har slet ingen Opvarmning, og vi har en Kamin til vort og Smaapigernes Værelser; saa vi lider virkelig af Kulde.

Men underligt nok! — hidtil har vi alle været friske; Børnene blir tykke og røde; og Beate har ikke paa mange Aar været saa frisk og fornøiet. —

Jeg tror at hele Verden er i en urolig Sindstilstand, og at det speiler sig i enhver, der lever med i Tiden. Selv har jeg intet at klage over; mine rent personlige Forhold er jeg fornøiet med; alligevel har jeg hverken den Ro, der giver Lyst til Arbeide, eiheller noget bestemt rettet Raseri, der tvinger mig til at arbeide, og derfor er jeg tung, og Beate og Børnene siger, at jeg er sint og hidsig i Smaating. Naar bare Barometret vilde stige og Luften komme tilro, saa skulde jeg igjen blive snil og munter.

Det kan ikke nytte i et Brev at ville forklare, hvor underligt langt De er borte fra at forstaa Beates og min egen Opfatning af dette med Drachmann. Det var os en Skuffelse, at De vedbliver at tro, at De skylder eller at vi ønsker en Forklaring. Hvad der gjorde os ondt

var, at De kunde tro, vi vare svækkede i Venskabet; det andet — ja det kan ikke nytte i et Brev, men hvis jeg havde Dem Ansigt til Ansigt skulde det dog vel lykkes mig at faa Dem overbevist om, hvor absolut ligegyldigt det er for vort — Deres og mit — Forhold — ja for os fire — hvor ganske uden Betydning det er, om en Femtemand er Ven for en og Uven for en anden af os. Se jeg holder jo for Exempel i nogle Ting paa Edvard Brandes, men aldrig har jeg derfor frygtet at miste Deres Venskab; og med hvilken Ret kunde De da saa stygt mistænke mig for at stille Fordringer til Dem og Deres Mands Venskaber.

Men baade De og Drewsen har set saa meget af Digterforfængelighed og Skinsyge paa nært Hold, at jeg virkelig tror, I mener, jeg føler Jalousi ved Drachmanns Gjenoptagelse i Eders Omgang. Mod dette kan jeg ikke forsvare mig; thi hvis Eders Kjendskab til mig ikke indeholder Frifindelsen, saa er Forsvar Anklage. Og især synes Beate, som dog aldrig har gjort literære Fordringer, at De ikke skulde draget hende ind under de onde Formodninger; og Deres skarpe og haarde Brev har gjort hende mere ondt end De maaske tror. Jeg vilde inderligt ønske, at De vilde sætte Dem ind i, hvor langt vi ere borte fra det, De kalder „Kredsen“ og fra al den onde Tale i Deres store By, og gjenfinde de rent menneskelige Sympatier, som binder os sammen. 4*

Dyp nu strax Deres Pen igjen og træd ind til os — som paa Hjortevang — sikker paa at være velkommen fremfor nogen anden.

Glædeligt Nytaar til Onkel Viggo og Deres Børn fra Beate og os alle.

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 16 rue du Maine, Asnières 14de October 1887.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Skulde du ikke have Lyst til at foreslaa paa næste Storthing en Forandring i Eden for Valgbarhed til Repræsentant? Man behøvede jo ikke at tage Vidne-Eden og alle de andre med strax, men ialfald løse op Forargelsen ved politisk Arbeide. Mange med mig er udelukkede fra politisk Virksomhed ved denne Ed.

Formen for den nye Forsikring bliver formodentlig lettest funden i selve Debatten, bare man blev enig om at udelade det forhyklede om Gud og Guds Ord, — som mindst passer i Politiken. —

Vi lever godt; jeg har skrevet en bisk liden Bog (St. Hans Fest) efter Lystspillet og er derfor vel tilfreds. Hilsen.

Din hengivne Søstersøn

A. L. K.

No. 16 rue du Maine Asnières,
(Seine), den 14de Octbr. 1887.

Kjære Ven! — (Konsul Fredrik Hansen.)

— — — —

Ja nu er den nye Fortælling færdig og Manuskriptet afsendt. Den kan da — haaber jeg — komme ud til Jul. Jeg har aldrig arbeidet saa fort; Bogen bliver paa Størrelse som Sne, og jeg har skrevet den to Gange paa 8 à 9 Uger, og i den samme Tid har jeg havt en Flytning. Den er baade let og morsom. Ingen kan tage feil af Maalet: Oftedølerne; men samtidig er Bogen og Personerne saa sammenarbeidet med mine andre Bøger, at hele Galleriet er min Eiendom — Bagstræveren ogsaa. Men jeg haaber, han skal fryse! Som et Lyn fra klar Himmel skal Bogen falde i Hovedet paa ham. Han vil ikke dø deraf; han vil end ikke minke fra først af; men en Kulde — haaber jeg, skal efterhaanden snige sig over ham og hans, naar de have hængt en Tid til Tørring i min lille giftige Fortælling.

Jeg er vis paa, at du vil blive fornøiet, fordi vi ser Manden ganske ligt; — tror jeg; og jeg har ialfald truffet ham saa aldeles i Blinken efter min egen Dom, at denne Figur hører til mine Stoltheder. Du maa naturligvis rapportere baade din Dom og de andres, — glem ikke Strandsiden.*) Men jeg sender denne Gang ikke

*) „Stranden" kaldes en Del af Stavanger.

et eneste Friexemplar — ikke engang til dig, fordi jeg vil have den i et samlet Slag for alle.

— — — —

No. 16 rue du Maine, Asnières 11te Oct. 87.

Kjære Krohn! — (Professor Pietro Krohn.)

Tak for Deres venlige Brev af 5te. Jeg havde allerede afsendt mit ja-Brev; det gik jo slet ikke an at tage Stykket tilbage, naar man allerede var i Arbeide med det. Men forresten kunde jeg nok havt Lyst at prøve med et andet Theater. Som De ved, har man altid beskyldt mig for at være ensidig, for en vis Tilbøielighed til at se alting paa Vrangen. Naar jeg derfor tænker paa det kongelige Theater, saa tænker jeg hverken paa Dem eller paa Kammerherren; men jeg tænker paa Erik Bøgh; saa længe han er der kan jeg kun forestille mig det kgl. Theater under hans forlorne hvide Haar. Og hvad angaar Slutningen i Deres Brev — denne ganske let antydede — om jeg saa maa sige — danske Trudsel om mine kommende Stykker, saa vil jeg ganske ærligt sige Dem at jeg netop for mine kommende Stykker føler mig fuldstændig fri og uden Forpligtelse; og jeg agter at anbringe dem ganske forretningsmæssigt der, hvor jeg finder det mest fordelagtigt for mig — overladende det

til Skjæbnen at afgjøre, hvem af os to: det kongelige Theater eller jeg selv —, der bedst kan undvære hinanden.

Nu skulde det glæde mig, om B. F.*) gjorde ordentlig Lykke; og det skulde overraske mig; thi selv synes jeg, Stykket er temmelig tyndt. Dertilmed havde Hegel — er han bleven Etatsraad? — slaaet mine Forventninger ned paa Forhaand. Imidlertid har jeg været saa stærkt optaget med en ny Bog, som jeg skrev færdig paa en utrolig kort Tid, — Manuskriptet blev sendt igaar, — og derfor har jeg lidet tænkt paa Formynderen. Jeg er lidt bekymret for det store Pengeskab, at det nemlig ikke skal sees tilstrækkeligt fra hele Theatret, siden det er anbragt paa *høire* Væg — (for Tilskuerne); De maa være saa snil at rykke det godt frem, — ligesom Toldkassererens Gyngestol i de første Akter; — han bør være i Uniform — blaa Frak med blanke Knapper.

Med Hensyn til Rollernes Besætning har jeg intet Ønske. Sist, da jeg havde sat mig saa fast i Hovedet, at Frk. Svendsen var Fru Eckardt, fik jeg jo, saa vidt jeg kan dømme — Uret; skjøndt det endnu forundrer mig. Dersom De — ligesom sist vilde skrive til mig efter Opførelsen, vilde jeg være Dem meget taknemlig. Denne Gang er her vel ingen Forkortelser at ønske? — det er bare Synd, det er altfor kort!

*) Bettys Formynder.

Ellers lever vi i triste Tider — ikke sandt? B. B.s og G. B.s Strid var et klageligt Syn; og jeg, som ofte ser B. B., har Møie med at soutinere G. B., som for det første altid har mit Forsvar og min Taknemmelighed, og for det andet i denne Sag baade er nærmest det, jeg tror er Sandheden og desuden har saa frygtelige Vaaben ihænde. Men værst er det med Befæstningen, som B. B. er kommen til at forsvare; det har han nu ikke ment, men alligevel! Ak! — Ak! — kjære Ven! — hvorfor ønsker vi at leve længe, naar det er saa livsfarligt at blive en gammel Mand!

Vor norske Politik begeistrer mig i min Ondskab! — nu er der igjen fuldt op at opsluge for min Blodtørst; min nye Bog er et godt Hug — skal De se. Vi lever godt; Beate hilser Fru Krohn og Dem, jeg ogsaa.

Deres hengivne Ven

Alexander L. Kielland.

No. 16 rue du Maine, Asnières; 21de Oct. 1887.

Kjære Fru Louise! — (Fru Drewsen.)

Jeg fik Brev fra Onkel Viggo idag; men jeg skriver til Dem; fordi det er saa længe siden; han skal nok faa et ordenligt Brev han ogsaa, for nu har jeg god Tid. Vi har det nu meget bedre og hyggeligere i Huset end i Cernay; Paris er saa nær, at man paa 6—7 Minutter

kan komme til Gare St. Lazare — hver halve Time. Gutterne er i Kristiania, hvilket ogsaa giver mere Fred inden Døre; og dette — eller om det er andre Ting har lykkeligvis gjenoplivet min Skrivelyst, saa jeg foruden den lille Komedie har fuldført en Fortælling, som ialfald i Norge vil være et godt Slag. Men ved De, hvad jeg begynder at tro om mig selv? Jeg tror, at mit Talent netop paa Grund af det, som man pleier at kalde: min Overfladiskhed — trænger til Begivenhedernes Irritation. Dengang vi „seirede" hjemme ved Sverdrup, fik jeg en mat Følelse af, at nu havde jeg ikke stort mer at gjøre — d. e.: at klage over! Saa kom de to ufrugtbare Aar, der lykkeligvis sluttede ved mit uforglemmelige Besøg hos Dem; Sne, som De ved dengang flød ud for mig til ingenting, samlede sig og blev paa sin Maade baade fast og god. Altsaa jeg rystedes op af min Dvale i Pantherens Bur, og siden har Begivenhederne hjemme holdt Liv i mig — Onkel Viggo spør mig, hvad jeg siger om de danske Forhold —, men hvad siger I nu om os? Baby kom hjem imorges, hun havde ligget hos Bjørnsons inat; og hun bragte mig Efterretningen om, at alle de norske Ministre vil sidde, — det havde jeg nu spaaet i min Ondskab; men at Verdens Gang er beslaglagt! Johan Sverdrup beslaglægger Verdens Gang! — ja, at jeg skulde have den djævelske Glæde at opleve dette! Jeg ler — ja

tænk, jeg ler høit! — jeg føler virkelig Glæde, naar Feigheden og Hykleriet danser nøgen paa Gaden; naar de nødes til at vrænge sig selv ud — disse Paver og Herrer af det store Ord, — som aldrig — aldrig — aldrig har elsket Friheden! — da ler jeg — det er mig ligefrem en Nydelse — som Shakalen, naar den veirer fede Aadsler. Thi nogen Bekymring kan jeg umulig nære; jeg synes saa overbevist om, at Straffen er nær. Men jeg skal villig indrømme, at det er ikke værdt at være for sikker; dengang Reaktionen begyndte i Danmark, var der vel ingen, som drømte om, at det skulde gaa saa vidt. Derfor maa der slaaes til strax. B. B. reiser vist strax hjem. Min eneste Frygt er nu, at han skal være saa gal paa Venstre, at Høire, som længe har friet, skal faa besnakket ham. Men i ethvert Fald; lad ham slaa; det gjør altid godt. Shakalen kommer lurende bagefter; men han har Fornemmelsen af, at der er meget at gjøre for os alle. Se saaledes blander der sig i de alvorlige Tanker om Fædrelandets Skjæbne en liden komisk Tilfredshed over at have Arbeide og Levebrød for en lang Tid, — er jeg saa ikke en Shakal? Beate sender sine bedste Hilsener og bønfalder om Brev!

Hilsen til de gamle Collins og de unge.

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 16 rue du Maine, Asnières 19de Nov. 87.

Kjære Ven! — (Professor Pietro Krohn.)

Mange Tak for Deres venlige Brev af 3die November. Det er altid vanskeligt at danne sig en Mening om et Stykkes Succes paa Afstand; men jeg maa jo denne Gang tro, at jeg har været noksaa heldig. Idethele har jeg det Haab, at jeg arbeider mig fremover i det dramatiske, saa jeg engang vil faa Evnen til at tumle lettere med det sceniske Apparat. Thi det er en egen Art af Ondskab i mig, som jeg lettere vil faa frem i Skuespil end i Fortælling; og det er sikkert nok: Vittighed og Satire vinder en mangfoldig Potenseren ved at siges fra Scenen. Men hvad det især skorter mig paa, er Begivenheden; jeg kan aldrig finde paa nogen Handling med Slag i.

Egentlig er vel dette min egen Skyld; men jeg kan alligevel ikke lade være *at* tro, *at* noget kommer ogsaa deraf, *at* — hvordan Fanden er det, jeg sidder og skriver! — tre Gange *at!* Altsaa: vort hjemlige Liv — men jeg — er saa fattigt paa Begivenheder; der er saa faa Folk, og de kjender hverandre alle. Her i Frankrige — i Paris — er der Sujetter for 30 Lystspil og 50 Tragedier i hver Morgens Aviser; og en Pariser behøver bare at gaa om Hjørnet, forat finde nye og overraskende Grupper af Mennesker.

Kunde jeg bare finde paa noget, som gav Liv

og Spænding uden at staa for grelt i Farven imod vort graaladne Hverdagsliv, saa har jeg ellers Stof og Humør nok til flere Lystspil; men jeg synes saa let at Midlerne blir for grove og plumpe, og det holder mig tilbage.

Det vilde allerede være meget vundet om jeg kunde faa se mine egne Stykker. Det siste syntes mig selv temmelig tyndt; og jeg kan ikke let tænke mig Betty spillet af Fru Sinding, — men jeg vil gjerne tro, at der fra Theatrets Side er vist al mulig Flid og Interesse. — Vi lever her godt og fredeligt alle i mit Hus; og vi har faaet til Naboer Schandorphs. De bor to Kvartaler fra os, men alligevel i en anden By, idet Courbevoie og Asnières gaar lige over i hinanden netop mellem os. — Beate beder mig hilse Deres Frue og Dem. Ogsaa mine venskabelige Hilsener til Eder begge.

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 16 rue du Maine, Asnières 19de Nov. 87.

Kjære Rhoderich!—(Konsul Fredrik Hansen.)

— — — — —

Nu venter jeg hver Dag at se min Bog komme ud. Situationen er fortrinlig, og det er en

ganske eiendommelig Fryd at staa saaledes ganske alene med en god Hammer færdig til at slaa det intet anende Uhyre, som just nu boltrer sig tryggere og federe end nogensinde. Men læg vel Mærke til — hvad jeg vist ogsaa har sagt før —, jeg venter ikke, at jeg saaledes med et Slag skal knuse Uhyret; men jeg haaber at forandre Strømningen ved at nedbryde og undergrave Hykleriet paa dette ene Punkt.

— — — — —

Din hengivne

Alexander.

No. 16 rue du Maine, Asnières; 21de Nov. 1887.

Kjære Ven og Onkel! — (V. Drewsen.)

Da jeg skrev sidst til Fru Louise var det just i de Dage, hvor vi troede — Bjørnson og jeg, — at Verdens Gang var beslaglagt for Politik samtidig med, at Ministeriet blev siddende. Der var nemlig En, som havde telegraferet til B. B. saaledes: Ministeriet forbliver siddende; Verdens Gang beslaglagt. — Da vi saa et Par Dage efter forstod, at det var „Krohg", blev vi ganske overordentlig flaue; og jeg tænkte mig strax, at mit Brev vist maatte tage sig besynderligt ud for den, der vidste Sammenhængen. Bjørnson og jeg havde nemlig udfundet paa en lang og

bekymret Spadseretur, at nu var Sverdrup bleven ligesaa gal som Estrup! Saa galt var det da altsaa ikke.

Det er et stort Savn for os, at Bjørnson er reist. Jeg er bare saa glad, at det gik ham saa godt i Kjøbenhavn; thi nu anser jeg hans Foretagende for sikret. Og jeg var ingenlunde sikker paa det. Han har talt saa længe hjemme i sine Stuer om disse Ting, at han rent glemte, hvad der kan siges, og hvad Folk slet ikke kan sidde og høre paa. Det var det, jeg var ræd, at hans Fiender skulde faa indbildt Folk, at hans Foredrag ikke var anstændigt. Men har han klaret det i Kjøbenhavn, saa gaar det nok; og saa kan han komme hjem med lidt Penge og faa Ro for den økonomiske Bekymring, som han med al sin Kraft holder fra sig, men som dog — det er jeg vis paa — har hængt trykkende over ham alt i mange Aar. Det er forfærdeligt trist, at et langt og virksomt Liv som hans ikke fører til bekymringfri Alderdom; saasnart han ikke længer har Bøger stadigt at sælge, saa har Samfundet hellerikke noget at byde ham. Og det er desværre ikke bare, fordi Samfundet er saa lidet og fattigt. Havde Manden været paa den rette Side, saa havde de nok fundet noget for ham — baade med Titel og med Gage. —

Jeg formoder, baade De og Pantheren forlod Hulen og hørte ham i Casino? Hvad han sagde,

passer kanske bedre med Deres „sfæriske“ Elskov end med min Frivolitet. Jeg tilstaar, at denne Fordring om Abstinens til et vist Aar i sit Liv — 23de for Manden! — det er og blir det allerdummeste, jeg har hørt. Det ved B. B. ogsaa, at jeg mener; saa vi lod helst den Ting fare. Der var saa meget andet, vi kunde tale om, og det er mig et stort Savn, at han er borte. Beate beklager sig ogsaa over, at Fru B. og hele Huset der nu er vække.

Jeg forstaar saa godt det Collinske: rart men lille om Stykket; men jeg trøster mig med, at den Bog, som kommer, skal faa bedre Karakter: lille men — ja lad mig nu høre, hvad det kan blive til. Synes forresten ikke De, som allerede ved Tre Par fandt, at der var kommen lidt dramatisk Sving i mig, at det nye Stykke er noksaa ordentlig bygget? Jeg vilde naturligvis saa uhyre gjerne finde op en virksom Agent; men dels finder jeg ikke noget, dels finder jeg, at en stærk Begivenhed eller en overraskende Kollision gjør Brud paa Jævnheden, som dog endelig engang ogsaa maa faa Plads paa Theateret, der altfor længe har været Tumleplads for grelle Farver og Skabagtighed. — Lad os snart høre fra Eder, det er længe siden.

Beate hilser til Fru Louise, Dem og de Smaa; jeg ogsaa.

Vore Hilsener til Tværgaden!

Deres hengivne *Alexander L. Kielland.*

No. 16 rue du Maine,
Asnières; 19de December 1887.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Tak for Brevet og Tak for Gutterne. Naar det bare ikke blir for meget for Eder. Du maa endelig love at sende dem fra dig, naar I er trætte. Og saa maa du huske paa, at de har arvet mine Kalveben, saa du maa ikke slippe dem afsted paa Ski, som om de var Gjerdrums-Unger. Men naar du giver dem bestemt Ordre, *hvor* de maa gaa, kan du stole paa dem; husk bare, at de er tynde i Benpiberne.

Men ellers haaber jeg, at I skal blive fornøiede med dem; de er snille, om end kanske noget voxne af sig. Jeg husker, at Onkel Baltazar var saa snil mod mig, da jeg var liden Gut, at han lod mig røge lange Piber; saa snil maa du ikke være; de har Lov til én Cigaret om Dagen, men ikke mere.

Jeg tænkte nok, du skulde blive glad over Bogen, og det er altid en Fornøielse at modtage din ublandede Tilfredshed; thi de fleste Mennesker finder det at være en Pligt mod sig selv og Literaturen, at blande Rosen med lidt velvillig Kritik.

Men det ligger til Lange-blodet at være enten helt ud misfornøiet eller ogsaa helt ud henrykt; og min Portion af dette Blod er jeg glad over; thi det giver Lyst og Mod til at se paa Tingene med den saakaldte Ensidighed, som i

Virkeligheden er Kraft, — Evnen til at afsky og beundre helt ud og ublandet. Glædelig Jul fra Beate og mig til Eder alle.

Din hengivne

Alexander Lange K.

No. 16 rue du Maine, Asnières, 9de Jan. 88.

Kjære Jacob! — (Provst Jacob Kielland.)

Som du har seet i Aviserne, har jeg lidt et stort og smerteligt Tab: Gamle Hegel — min gode og kjærlige Ven. Hvorledes vi faar det nu i Gyldendal, kan jo ingen vide; men bedre end før kan det ikke blive; og hvordan det saa blir, vil den tomme Plads efter Justitsraaden altid være et pinligt Savn. Heldigt var det dog, at jeg just nu ved Tron-skiftet staar saa godt med de to nye udkomne Bøger, — hvad synes du saa om St. Lars Fest? — er han ikke akkurat saaledes? — du, som har kjendt ham fra Barndommen; naturligvis med Fradrag af noget godmodigt, som jeg ikke havde Brug for og med Tillæg af noget fra min oprindelige Morten Kruse, der fra først af — i Gift og Fortuna ingenlunde var lagt tilrette for det, den siden blev til. Jeg har aldrig tænkt mig at vende mine Vaaben mod Oftedal; mange har opfordret og spurgt, men jeg har aldrig følt nogen

Trang; meget gjorde det, at hans „Nytte“ stod i Veien for min Vrede over Spilfægteriet, og mest holdt det mig tilbage, at vi ligesom blev ført personligt mod hinanden ved Digtergagen. Men saa hændte det en Dag — som det er hændt mig ved flere Bøger — at Ideen med denne Fest, som forpurres, steg ganske færdig frem for mig, og fra det Øieblik — det var en Morgen i Sengen — kunde jeg ikke tænke paa andet, ikke se andet for mig end Oftedal. Det var med en Gang, somom et Dække var bredt over alt det, som hidtil forstyrrede; — hans „Velgjørenhed“ blegnede for mig i det stærke Lys, som Fordringen til Sandhed kastede over hans Person; det guddommelige Raseri kom over mig og viste mig klart, at ikke al Verdens Almisser og milde Gjerninger kan opveie mod den Sjælegift, som en Løgner og Hykler forpester sin Skare med. Den Tanke, at jeg skulde have gjort ham Uret — taget feil af ham, — den Tanke falder mig selvfølgelig ikke ind; thi *med* en saadan Tvivls-tanke frembringer man ikke noget Værk; og paa det Punkt er det, at Forbilledet løser sig fra Digtet: det er et Digt om Hykleri og simpel Magt, som skal bestaa; samtidig levede der ogsaa en Mand, paa hvem det passede; — saaledes ser jeg det.

— — — —

Din hengivne

Alexander.

No. 16 rue du Maine,
Asnières den 17de Januar 1888.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Først igaar fik vi Brev fra Gutterne, — saa lang Tid tog det, før de kom til sig selv efter Glædens Tid paa Kongsberg. Den Bevidsthed kan ialfald du og dine medtage og beholde fra iaar, at I har skjænket Gutterne en Række af disse uforglemmelige Dage, der forblive en Skat for Erindringen, saa længe de lever. De har ikke — hverken Jens eller Alexander — drevet det videre i Skildringen af Feriebesøget end til de voldsomste Adjectiver om, hvor jilt der var. Men fra Dagmar hørte vi, at et af mine 99 Søskendebørn — en Søn af Onkel Tycho? var kommen fra America og fandt dig og Gutterne i Kamp med rigtig Krudt og Tinsoldater! Høiere kan man ikke drive det i den Alder i Retning af Lyksalighed.

Vi haaber ogsaa, at de Smaa opførte sig saa vel, at ogsaa I kunde have nogen Fornøielse af at fornøie dem; og baade Beate og jeg sender vor hjertelige Tak til Eder alle.

Vi har beggeto nogle af vore lykkeligste og luneste Minder fra Eders Stuer, og at vore Børn nu besøgte Eder, var som et nyt Baand mellem Eder og os. Jeg gad vide, om Gutterne nogensinde sang for Eder? — jeg havde paalagt dem at synge for Tante Thekla. Da det imidlertid lader til, at jeg maa opgive Haabet

om at faa en nogenlunde ordentlig Beskrivelse af Julen fra mine henrykte Sønner, maa du bede Studenten tage sig en Tur og fortælle mig, hvad man gjorde om Dagene; og hvorlehun fik mine kalvbente Efterkommere til at hænge paa Skierne.

— Jeg tænkte nok, du vilde lige min Bog. Det er ogsaa en stor Nydelse, naar det hellige Raseri faar ordentlig Tag paa En, saaat man selv føler, at man skriver Ild. Men det falder ikke altid i samme Grad. I andre Bøger kan der være et eller nogle faa rigtig brændende Steder; men St. Hans Fest var for mig som et helt Baal; — jeg skrev den paa en utrolig kort Tid — som efter en meget hurtig Dictat.

Ja Virkningen — snakker du om! De ydre og smaa forsvinder snart igjen; men selve Manden — eller Bevægelsen; — thi Manden er Bevægelsen i dette Tilfælde, — han falder ikke saa snart.

Og dog! — jeg har en liden Følelse af, at Harpunen sidder godt; og om han end en Stund vil slaa kraftigere end nogensinde med Halen, saa har han dog muligens faaet et Grundskud og sent eller tidligt skal han vende Maven iveiret.

Du siger: vel mødt til Vaaren! mon du endelig skulde have faaet saa meget Ved i din gamle Skalle, at du skjønner, du *maa* til Stavanger? For nu ved du, vi faar Fars Hus, saa du og Tante skal ligge i Storstuen. Vi kommer

hjem i Juni — i det seneste; kanske før. Velkommen alle Tre.

Vi lever noksaa godt. Beate har haft en slem Tur med Træthed og Gigt; men nu gaar det opover igjen. Det maatte være fælt at være syg eller have Syge herude i det fremmede Land.

Jeg længter nu hjem. Bare jeg nu for Økonomiens Skyld kunde holde mig hjemme for Resten af Livet og kun reise kortere Reiser. Jeg haaber altid, at jeg skal dø i Stavanger som Toldinspecteur; — men jeg gad vide, hvad Slags Regjering vi skulde have, forat opnaa et Embede for mig.

Din hengivne

Alexander.

No. 16 rue du Maine,
Asnières den 19de Marts 1888.

Kjære gode Gamling! — (V. Drewsen.)

Mangfoldig Tak for Deres Brev af 13de, som er kommen lykkelig gjennem Sneen og naaede mig idag. I Cafe de la Regence skal der være kommen Aviser fra Kjøbenhavn, som melder om 10 Fod Sne og fuldstændig Ufremkommelighed paa Strandveien; jeg haaber, I har Kul og Mad, — saa har I jo et godt og tæt Hus, — det er mer end vi har. Thi ogsaa vi har havt

en forfærdelig Tid, hvis Lidelser jeg ikke længere kan opregne i Rækkefølge: Beate har været syg af Gigt, Baby har havt Bronchit, Else baade Vandkopper og nu tilslut Nældefeber, selv jeg har ligget i Gigt og siden gaaet og pleiet de andre med en lang og besværlig Forkjølelse. Men værst af alt har det været, at vor norske Pige har været paa Hospitalet og endnu gaar omkring og er halvsyg og daarlig. Se — alt dette er jo for Intet at regne mod en virkelig livsfarlig Sygdom som lille Gerds — hils hende fra mig; men naar det varer Uge efter Uge nu snart i 2 Maaneder, her i et fremmed ligegyldigt Folk, i et Hus, der er indrettet til alt andet end Sygdom, i et Klima, hvis Rædsler jeg er mat af at udmale, saa blir det tilslut forfærdeligt; og samtidigt som vi oprigtigt deltager i Eders Angst og Bekymring og i Glæden over det overstaaede, forlanger jeg udtrykkelig, at baade Louise og De skal synes frygtelig Synd i os. Dertil er vi uden Efterretning fra Børnene i Norge siden før den 10de, — ikke engang en Avis er der kommen i elleve Dage! — Har De nogensinde — De som er gammel! — har De nogensinde seet sligt Veir? — og dog! — jeg er vis paa, at her er værre end noget andet Sted. Aldrig skal nogen Magt faa mig ud af Norge nogen Vinter mer; det er det eneste Land paa Kloden, hvor Vinteren er raisonabel og udholdelig for Mennesket. Om Sommeren

kan man nok risikere sig i dette Land; men fra September til Juni er her absolut ubeboeligt! — Jeg har ikke hørt mange fornuftige Ord om St. Hans Fest; det var derfor en Fest at høre Dem. Det er sandt, hvad De siger om „en god seig Hud“; jeg føler og følte det selv — denne Afsmag for min egen Stil. Men til min Undskyldning maa det fremhæves, at vi alle har faaet mer Afsmag for denne Stil ved Efterlignerne — Krohg ikke undtagen —, mer end ved mit eget Misbrug. Desuden *maatte* det staa der. Jeg skriver nemlig altid saa at sige under Søren Kierkegaards Øine, af hvem jeg har lært baade Allegorien og Gjentagelsen. Og der er et Sted, hvor jeg under selve Arbeidet havde Følelsen af, at Mesteren var mig nær, at han vilde sagt: saaledes anbringes et Afgjørende. Det er der, hvor der staar: Thi om Hykleriet kunde man prædike. — Det er en Bog om Hykleri, derfor maa Ordet kun forekomme paa et Punkt, hvor det ligesom selv bryder sig en Vei, springer frem af sig selv, for igjen at dukke under og forblive Understrømmen. Naar derfor Morten Kruse kjører ud af Bogen, skal han bære Mærket: „Hykler“ ligesom klæbet paa sig — for og bag, overalt paa hans blanke vaade Regnkappe skal der være klæbet Plakater med: Hykleren. Derfor *maatte* Ordene for hint Kapitel om Øglen vende tilbage og en Gang for alle forbinde sig uad-

skilleligt med den forfulgte Mand. Men jeg følte selv: dette blir en Lækkerbidsken for den banale Kritik og Feinschmeckerne vil rynke paa Næsen. Og dog maatte det staa — isandhed ikke som en Present til de banale; men — jeg tror — fordi min Stil er saa meget mig selv, at jeg bevidst kjender den fuldtud — selv hvor jeg selv føler selve Afsmagen ved mig selv. Derimod vil jeg ikke besudle dette Venskabs Brev med en Kjæggel om Drachmann og hans „vederhæftige“ Stil. Kun saa meget: hvis De mener, at hans modbydelige og perfide Skrivemaade er et sikkert og vederhæftigt Vidnesbyrd om hans bundløse Uvederhæftighed — før som nu — kun i dette — desværre lidet sandsynlige Tilfælde vil jeg, om den Sag kunne „skifte Ord“ med Dem. (Jeg rider en liden Seiersgalop efter den Pragtperiode.) — Men hvad der mest af alt i Deres Brev er gaaet mig til Hjerte, er Deres øiensynligt oprigtige Følelse af at være gammel. Thi nu i to Aar har jeg ikke følt stort andet i mig selv end Overgangen til at blive gammel; det er utroligt, hvor fort det er gaaet med mig; og det eneste, jeg nu venter med en vis Utaalmodighed, er at Aarene selv og mine Forhold, Livets Krav til mig — at alt det ogsaa maa blive reduceret til den gamle Mands. I saa Maade er jeg heldigere stillet end De; for det første er mine Børn nærmere mig i Alder, jeg bliver saaledes

før fri Dagens og Nattens aldrig hvilende Ansvar; dernæst har jeg lykkeligvis ingensomhelst Sympati for Ungdommen. Jeg føler ikke den ringeste Trang til at høre paa de Asen. Jeg vil overhovedet slet ikke være med mere paa denne Maade. Det er mit Alvor — virkelig mit Alvor, at jeg vil gaa over i det, man kalder praktisk Virksomhed, naar jeg kommer hjem. Jeg vil søge det første Embede af nogenlunde Størrelse, som jeg kan faa og med sand Lettelse vende mig fra denne halvt kunstnerske halvt kjøbmandsmæssige Kamp for Udkommet. Jeg har ogsaa — mellem os — Grund til at frygte, at Arbeidet med Forlaget ikke vil bevare de fine Traditioner fra den gamle. Saa vil jeg muligens skrive mit Livs Erindringer, forøvrigt være Post- eller Toldinspektør, plante Kaal, fiske Lax og pille lidt ved de unge Piger, — men Ungdommen, som saadan, skal jeg vist ikke spørge efter. Saa vil jeg ogsaa opsøge Dem i Pantherens Hule; og ville vi da atter i al Oprigtighed drikke Whisky og snakke sort, naar Hulkekrukken er henlagt til Udhvilelse.

Saaledes er nu min Smag og mine Planer; derfor maa De ikke vente den unge Mands Røst fra mig; men vel en grøn Oldings muntre Skjæmt og vel overveiede Tale. Jeg gaar desuden i mit 40de Aar; det er Tid at kaste den kjælne Lyre og gaa paa Torvet i Mændenes Forsamling. Og derfor glæder det mig, at De

trods nogle stivbenede Spræl mod det excentriske og Herman Bang, dog øiensynligt endelig er bleven min sande Jevnaldrende.

— Beate sender sine beste Hilsener til Fru Louise og til Dem; hun glæder sig specielt over, at en ung Hornemann af Eders Slægt? — ialfald intime Bekjendtskab nu er reist til Kjøbenhavn, hvor han vil bringe Hilsener og Efterretninger om os. Det er et ungt Menneske, i hvem Beate med sin uslükkelige Ungdommelighed fandt meget Behag; mig var han naturligvis meget for ung.

Sig til Fru Louise, at hun maa fortsætte den afbrudte Æglægning; jeg længes saa meget efter endelig igjen at læse et Brev fra hende.

Skriv snart *igjen* og glæd Deres *Ven!*

Digteren
A. L. K.

No. 16 rue du Maine,
Asnières den 23de April 1888.

Kjære Fritz! — (Thaulow.)

Jeg bestemte mig til at opmuntre dig med et Brev, da jeg saa, du skulde „sidde“; og samtidig bestemte jeg ogsaa, at jeg ikke skulde underholde dig om selve „Sagen“, — som du ganske vist nu selv er saa ludende lei af; thi

Sagen er nemlig, at saa bagvendt er den officielle Moral hos os, at det eneste, der lader sig sige, er: handler du rigtigt, saa handler du galt og handler du galt, saa handler du rigtigt. Du har altsaa handlet rigtigt, det vil sige galt; og derfor „sidder" du nu — kjære Ven! og jeg ærgrer mig med dig.

Vi lever nu her omtrent paa samme Maade som du levede, dengang jeg for mange hundrede Aar siden først besøgte dig i Paris. Det vil sige høist stridende mod min Smag. Som du nok kan tænke dig, gaar mine Lyster mod store Stuer og bekvemme Indretninger; og her har vi nu prøvet to af disse usandsynlige franske Huse med Kjøkken i Kjælderen, Stuen paa Loftet og Sovekammer paa Taget. Men lad mig nu, inden det meteorologiske Raseri griber mig, kun kortelig meddele dig, at værre Klima end her findes ikke nogetsteds, hvor Mennesker bo; jeg *vil* ikke fortælle dig, at vi i syv samfældige Maaneder har baalet i vor Chouberski Nat og Dag; jeg vil ikke — nei lad mig ikke begynde; jeg kjender alt Sinnet begynder at koge! kun saa meget være sagt: disse storsnudede Franskmænd maa holde op at tale om Solen, for den har de ikke. Derimod skulde de opreise en opvarmet Statue af den brave Russer Mr. Chouberski, som har gjort dette Land beboeligt.

Altsaa — jeg har nu prøvet Livet fra denne ubekvemme Side og længter oprigtig efter

Norge; det er dog skrækkeligt at være længe hjemmefra; jeg ved ikke, hvad der er værst: enten være længe hjemmefra, eller være længe hjemme. Naar man endda kunde faa „sidde“ i Fred!

Forresten har vi — naar jeg skal prøve at se lyst — et rigtigt pent lidet Hus i en grøn Have med store Træer; thi nu er her endelig grønt, og vi, som i hele Vinter har slidt med Sygdom og Fortræd, vi vaagner nu op til Haab om nogle gode Uger inden vor Hjemreise — i Slutten af Juni. Her i Asnières har vi Schandorphs og flere Landsmænd, og inde i Paris ved du selv, hvordan det er. Gaar du derind med din Kone, for at se noget eller spise noget, saa er du 2 Timer efter omgiven af 36 begavede Mænd og Kvinder fra Norge, som ogsaa netop vil se det samme eller spise det samme. Jeg lader mig ikke længer lumpe; men Beate liger det godt — dette Bande-væsen; saa hun gaar baade hid og did og morer sig godt. Jeg holder mig noget alene og har et ondt Ord paa mig, fordi jeg er hoven, selvklog og høist uomgjængelig. Javist er jeg lidt hoven — ved du!

Igaaraftes skulde jeg ind og se paa de, som slaas for Boulanger; men der var ligesaa stille som i Christiansand; idag ser jeg i Gil Blas, at der var lidt Mudder helt oppe ved Pantheon. Jeg faar prøve iaften igjen; men det bliver vist ikke noget med alt dette. Lille Else sagde imor-

ges, at nu havde hun saa mange — „saa malfoldige Gange“ hørt, at Brødkjørerne var afsat, saa nu var hun kjed af det; og det tror jeg bliver Enden paa selve Sagen ogsaa.

Idet jeg nu er kommen i Nærheden af Politiken, ville vi glæde os over, at der ikke er Papir nok til at udtale mig om den norske.

Har jeg nu adspredt og glædet den fangne Mand?

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Aarre pr. Stavanger den 14de Juli 1888.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Nu er det længe siden, du hørte fra os. Fra dig ser jeg derimod fast daglig nogle Dunderslag, der vederkvæger mig i den store Stilhed. Thi saa død-stille som jeg denne Gang finder min gamle Dødbiderby, har den dog aldrig været ved nogen Hjemkomst tilforn. Stillere kunde der neppe være omkring den oprigtige gamle Inkvisition. Og alt er som lagt tilrette for denne sure Stilhed; det gaar galere og galere for Verdens Børn; ingenting vil trives, fordi ingen har Mod til at trives. Før vi reiste herud, gik jeg nogle Dage i Byen, med min blanke Pariserhat, solbrændt og smilende til Mennesker

og Dyr —, jeg forsikrer dig! jeg virkede som en rød Klud mellem kalkede Grave; Folk gik ind i sine Huse og sagde: ham haver Djævelen! Hvad vil du, at jeg skal gjøre? — Tror du ikke, jeg ogsaa i al Hemmelighed kom hjem med Planer om at „kaste mig ind i“ baade det ene og det andet. Men du skulde seet de blege Ansigter blegne — selv hos disse faa „simple“ Folk, jeg har til hemmelige Venner, og i hvis Inderste du kan finde alt Nihilismens Tilbehør undtagen Modet. Ak — ak! — at jeg dog ikke i min Ungdom føiede Onkel Gjerdrum og lærte at staa paa Hovedet! saa kunde jeg maaske have aftvunget min forsurede Samtid et Smil, og saa var kanske Fortryllelsen løst.

Thi der er noget andet, som staar paa Hovedet, og det er Alvoret. Alvoret er blevet svensk, og Falskheden har stablet sig op saa høit, at ingen Haan, ingen Latter kan reise en Bølge høi nok til at skylle østover og atter lægge Raaddenskaben bag Kjølen, hvor den efter Guds Vilje hører til. Der er en Trøst og som Kollega ser du den og. Naar man er saa gal i Hovedet som jeg, pleier det at sætte en Frugt. Men det, jeg nu arbeider paa, gaar ikke lige paa Tingen og Tiden; og jeg ved jo ikke, hvor Aanden vil pege for mig bagefter. Underligt skulde det dog være, om jeg ikke fandt mig en god Bid i denne Overflod. Hvad der mest og oftest staar for

mig som det utaalelige ved min Stilling er dette, at jeg er saa udenfor. At leve i et lidet Land, er at lukkes ude. Det er underligt nok. Man skulde jo tro, at i de store Lande, blandt Millionerne var det end vanskeligere i den store Tilstrømning at blive til en deltagende og bevægende Kraft. Men det kan umuligt være saa: de store Lande kan taale og bruge smaa Folk; men de smaa Lande kan hverken taale eller bruge store Folk. Naa! — saa stor er jeg da ikke.

Her er forfærdeligt hjemme — det er vist; men alligevel: en Mand — ja dig behøver jeg ikke at forklare, hvor altoverværldende deiligt her er. Altsaa — ellers — omframt det oven berørte er alt vel. Herude paa Jæderen er uforandret Jordens Midtpunkt. Gutterne fisker og bygger i Elven; Baby steger Vafler og Else gaar med Kjørene; nu skal vi snart til Byen, til Fars gamle Hus. Ja gid jeg kunde faa Tag paa noget; jeg er saa ledig og saa doven. Vi hilser Karoline, Børnene og dig. —

Din hengivne
Alexander L. Kielland.

Stavanger den 16de Nov. 1888.

Kjære Fru Louise! — (Fru Drewsen.)

Hvad skal jeg sige, hvad skal jeg klage! — hvorfor skulde dog han dø! — hvorfor skal

Livet gjøres saa dobbelt tungt ved saadanne Urimeligheder. Vi gaar og ser paa hinanden — Beate og jeg, som jo er de eneste Sørgende her, og naar vi er alene, siger vi stadig: Men stakkels Fru Louise! — hvor skal det gaa hende! —

Jeg har selv aldrig som voxen lidt noget tilnærmelsesvis saa stort Tab som Deres; men jeg har mange Gange tænkt paa, om der virkelig er nogen Glæde eller Trøst ved Medmenneskers Deltagelse. Ialfald maa den da være saare diskret og tindrende oprigtig. Vor Kjærlighed til ham og til Dem og ham sammen er af de bedste og dybeste Følelser i os — Beate vilde sige det lige saa vist for sin Part; og min Bedrøvelse ved Tanken om, at han uigjenkaldelig er udslettet af Livet, kunde ikke være større og bitrere, om han havde været min kjødelige Broder. Og naar jeg da tænker paa Dem, paa Deres Ensomhed, da synes jeg mig saa fattig med en Pen i Haanden — ude af Stand til at mildne Smerten med Ord — uden at kunne andet end klage med Dem.

Tag imod vor Hilsen — kjære Frue! og lad os forblive i inderligt Venskab — dobbelt forbundne i det fælles Savn.

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 30te Novbr 1888.

Kjære gode Ven og Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Siden jeg fik dit siste Brev — 20de August — er lang Tid gaaet; men ikke meget skeet — synes jeg. Du var dengang midt op i Uhyggen efter Richter; — jeg vil haabe, du har forvundet det nu. — Dit store Foredrag fik jeg igaar; men jeg tror, du vilde gaa hen og brække dig bitterligt, om nu jeg ogsaa begyndte og vilde give mit Besyv til det. Husk bare ganske løseligt, at jeg er et Svin.

Derimod vil jeg underholde dig udelukkende om mig selv. I hele dette Aar har jeg kun skrevet den lille Komedie, som kommer nu, og som var i mit Hoved, da vi var sammen; siden har der ikke været noget. Se det gaar jo ikke an længer. — Nogen Ansættelse faar jeg Fanden ikke; mine Maal er paa en vis Maade for store, og min Brugbarhed — oprigtig talt — temmeligt begrændset. Ved du saa hvad jeg vil blive! — jo jeg tænker paa at blive Redaktør — det, jeg sist i Livet havde tænkt, jeg skulde føres til. Men nu er det — da jeg har tænkt over — ikke bare den siste Udvei til Livsophold; men jeg synes virkelig, at jeg føres den Vei: fra de første større Bøger med længere Sigte, altid kortere og nærmere, indtil jeg med St. Hans Fest er Dagens Kamp lige indpaa Livet, — en Avisartikkel i

Bogform. He? — hvad mener du? Et Blad i min Haand vilde være en Svøbe for Byen og til megen Fornøielse for Landet. Og jeg tror, jeg skulde tjene. Desværre har jeg endnu ingen god Kontrakt. Og nogle andre har et Blad, som de først bød mig paa tilsyneladende uegennyttige Vilkaar. Jeg skulde have hele Indtægten i et Aar for det første; de vilde ikke engang have Renter af sine Penge. Men saa viste det sig, da vi kom nærmere Kontrakten, at de i Virkeligheden havde tænkt at skubbe over paa mig et Vrag af et Blad, samt et helt nyt Bogtrykkeri, som jeg skulde besætte og drive ved Siden af Avisen. Selv vilde de ikke have nogen Indtægt første Aar — de har altid tabt —, men naar jeg i et Aar havde faaet alt op, saa vilde det nok være med paa en Deling. Jeg blev sint og reiste herud til Haar — en Bondegaard lige ved Sjøen. Det er for galt, at naar en Mand som jeg byder saadanne Smaafyrer Haanden, saa skal de prøve at narre og fante paa samme Tid som de bruger de store Ord om Interesse for Sagen — for Friheden! — Var her bare lidt længer Tid inden Nytaar, skulde jeg samle et andet Konsortium.

Nu faar vi se, naar jeg iovermorgen kommer tilbage, om de har betænkt sig. Det vilde være Synd for mig — ja for Sagen ogsaa, om dette ikke blev til noget. Et nyt Venstre, hvor det paa Forhaand var vedtaget: ingen Præst med,

kunde jeg hjælpe til at danne just nu, hvor Tiderne gaar op og Folk faar Mod til at hjælpe sig selv uden den frygtelige Gud lige over Hovedet. — Hjemme lever vi godt og vilde leve bedre, om Beate ikke stadig var saa fuld af Længsel til Paris.

Modtag nu mine beste Hilsener til dig og dine.

Din hengivne

Alexander.

Stavanger Avis den 5te Febr. 1889.

Kjære Fritz! — (Thaulow.)

Jeg har havt ganske ond Samvittighed, fordi jeg svarede dig saa kort og skjødesløst paa dit og din Frues Brev, og ikke takkede varmere for dit ypperlige Bidrag til Avisen. Men jeg var syg den Dag og rev fra mig paa en Maade en hel Masse Arbeide, fordi jeg kjendte, at der kom en Halsesyge. Den kom ogsaa værre end sædvanligt, og jeg har nu ligget en hel Uge med en Dolk af en Halsbyld.

Min første Visit er til Eder, at du ikke maa have tabt Lysten til at skrive hos mig, at Fruen ikke maa synes, jeg er en gammel Tværdriver, som ikke har noget at svare paa en saa elskværdig Indledning til Venskab.

Ja, saa syg var jeg, at jeg endog glemte at oppikke en Compliment for mig selv; jeg tror nemlig, der ligger en Mulighed for en Compliment i dit Spørgsmaal efter Forfatteren til Artikelrækken om „Forfalskninger o. s. v.“ Det er nemlig mig selv — ja, du kan vide, jeg har en Bog ved Siden. Men det er en god Bog; og saa limer jeg det sammen med forskjellige Ting, jeg selv ved; — det er morsomt — he? Har du noget, saa tillad mig at føre det ind som Bidrag fra Fr. Th. I hvilken Kunstart er det, du har din Historie? — jeg kommer nemlig til at gjennemgaa alt: Porcellain, Maleri, Møbler, Glas, Sten — alt.

Lad mig nu snart se dig igjen; her er jo et Veir, som ialfald mange Dage maa stænge dig inde ved Pennen.

Kunde I ikke besøge os? Dersom du var istand til legemligen at fornemme, hvorledes jeg forestiller mig Stord-øens geografiske Berettigelse, vilde du føle dig kastet frem og tilbage mellem det Stavangerske og Bergenske, ud af Hardangerfjorden, bag Bømmelen, Bukken og Karmøen — for Exempel Kinn! — ved du, hvad det er? à bientot i Avisen.

Din

Alexander.

Stavanger Avis,
Stavanger den 18de Februar 1889.

Kjære Ven! — (Fritz Thaulow.)

Tak for dit ypperlige Brev, der gaar lige ind i Rækken af mine Artikler; jeg tager det med, hvis jeg siden gjør en Bog af dem? Vi sender dig nogle af de Nummere, du bad om; men vi er lidt gjerrige — især paa Lørdagsbladene. Vort Abonnement stiger; vi trykker allerede 1300 Exemplarer.

Hils din muntre Madame og sig hende, at alle Digtere pæser, naar de værper.

Du maa ikke tænke paa nogen anden Avis end min; vi ere henrykte. Kom snart selv. Idag er jeg 40 Vintre gammel.

Din hengivne
A. L. K.

Stavanger Avis,
Stavanger den 6te Februar 1889.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Kan du ikke give mig et lidet sint Brev af og til? — bare nogle Brokker, saa limer vi sammen. Bare lidt Stof til giftig Haan.

Din hengivne
Alexander.

Stavanger den 28de Febr. 1889.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Du kan tro, det er løie for mig, som aldrig har bestilt. noget, at have saa uhyre travelt. Men jeg liger det udmærket godt. Ikke saameget Skrivningen — det er et temmeligt simpelt Arbeide for en af os -- Omforladelse! men dette at have ligesom en hel Fabrik under Hænder er noget for mig; det minder mig om mit Livs lykkeligste Tid, da jeg havde Teglværket. Og nu er det saa meget jillere som jeg er uden Pengesorg, det vil sige uden Ansvar og Frygt for at tabe. Vistnok har Avisen endnu ikke bragt noget Overskud, men vi har i disse 45 Dage øgt fra 300 til c. 1100 Abonnenter og Avertissementerne begynder at strømme rigere. Her er en 11—12 Mand at styre i Trykkeri og Redaktion foruden Gutte-Banden, og det morer mig. Saa er her ogsaa i Virkeligheden mere Kraft end du kan se. Byen finder os over al Maade modige — ja frække. Bare de smaa Hib, vi har givet Byfuden, Falch og andre er noget saa uhørt, at vi allerede har en vis Respekt med os. Mine store Artikler om vor kombinerede Indretning har ogsaa indbragt os megen Tak. Det er ikke saa smaat — for mig, som hører hjemme her, ialfald stræber jeg at tænke mest paa, hvor godt det er, at jeg er i fast dagligt Arbeide; thi Lediggang i Stavanger *er Drik.*

Oddmund Vik er en ren og grei Natur; vi arbeider meget godt sammen. Han udfylder, hvad jeg aldrig kunde, den daglige Kjævl i Politiken, og jeg synes, han gjør det godt og med adskilligt Maadehold. Jeg selv skal snart begynde med nogle politisk-filosofiske Artikler helt nedenfra, forat slaa op en Arbeider, som til næste Valg kan sættes ved Siden af Steen.

Ja Steen! — nu kommer han igjen — jeg liger mig bedre, naar han er borte. Vi har aldrig ligt hinanden, og hans Kone generer mig ved sin blotte Existens. Men værst er det, at han fordærver alle mine Folk. Avisens Nærmeste dyrker ham, og han forsmaar ikke disse halvt kultiverede Dyrkelse, saa jeg har min Møie med at holde mig oppe. Nu var Rogalands Folkeblad oprettet expres for ham; medens jeg strax og utvetydig viste, at Stavanger Avis ogsaa havde andre Formaal. Det var nok til, at han prøvede en olympisk Unaade, som du kan vide, ikke bed paa mig. Saa reiste han lykkeligvis, og jeg har havt Fred og grundfæstet mig efter Evne. Men nu skal jeg altsaa til igjen.

Ellers har jeg ingen Sorger. Oddmund Vik — saa grund-forskjellig fra mig som han er — kan jeg dog meget godt klare; vi bøier af for hinanden og ere gode Venner. Han er nok Grundtvigianer, hvilket morer mig meget. — Jeg har nok ikke takket dig, siden dine varme

Ord om Professoren; men du kan vel tænke dig, at de gjorde mig godt. En forunderlig Kulde, der ellers fulgte med Jæger — Krohg og nu Irgens Hansen i Literaturen. At ingen syntes, det var morsomt at se Monrad ophængt til Tørring i den norske Literatur! — de er dog svært fordummede af sig selv. Nu faar vi se Opførelsen — ja bare jeg fik se den selv! *hvis* Stykket gjør Lykke og *hvis* jeg saa farer ned til Xania, saa blev det bare paa to—tre Dage — nu da jeg har saa travelt. Men om vi kunde faa en Passiar paa nogle Meter. — Vi lever alle godt. Desuden er jeg nu saa overvældende vigtig af mit Arbeide, saa jeg klarer mig godt. Hilsen til Fru Caroline og alle dine.

Din hengivne Ven

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 21de Mai 1889.

Kjære B. Bjørnson!

Jeg har gaaet med dit Brev i Lommen saa længe; men jeg har ikke haft Humør til at skrive. Det er nemlig svært skidt med mig indvortes. Det gaar ikke med Avisen; jeg duer ikke til det. Det er ganske vist et morsomt Arbeide, og jeg finder selv, at min lille Avis er en renslig og pen Gjenstand; men det bliver

ikke hverken til nogen Indtægt eiheller til synderlig Magt. Nei jeg giver mig! — denne By er raaden; min gamle Kjærlighed svunden; og jeg føler en Smerte ved det, som næsten er større end mine andre Bekymringer. Derfor gaar jeg i den for min Natur allerutaaleligste Stemning: at være paa Afreise; — kun ved jeg denne Gang hverken Maal eller Middel! Her var en Stund Tale om, at du kanske kom paa Vestlandet nu omkring den 17de, saa haabede vi at se dig i Fars gamle Hus. Men hvordan bliver det? — kommer du?

Idet jeg igjen læser dit Brev, ser jeg, du er sintere end jeg forstod først. Naturligvis tror jeg, du forstaar; men naar et Stykke som Professoren skal være til nogen Glæde for Forfatteren, saa maa det komme i Øieblikket; — og forsaavidt kom det godt til at vise, at Stillingen blandt os er meget værre. Det kan vare mange Aar, før Theateret i Kristiania vil spille Monrad ærligt; — og da er det paa en vis Maade forsent. Det er karakteristisk for den brave, men i høi Grad hjemmebagte Just Ebbesen, naar han mener, at Stykket kommer 10 Aar forsent. Nei — nei! det kom meget godt som det kom; det var i høi Grad nedslaaende. Heiberg har jeg anbefalet til Hegel, fordi hans Stykke*), som han fortalte mig i Omrids, syntes mig et fuldstændigt loyalt Modskrift mod nogle

*) Kong Midas.

af dine Ideer. Og jeg vil bare indstændigt bede dig, at hvis nu Stykket kommer for Dagen med ligefremme personlige Hug og onde Ord — eller om de i Kjøbenhavn er perfide i Spillet — som de altid er, saa lad ikke dette: anbefalet af Kielland! — hverken ved andres Sladder eller ved din egen ærgerlige Stemning, komme til at gjøre mig ansvarlig — eller mistænkt for at have handlet anderledes bag din Ryg end jeg vilde gjort i dine aabne Øine. Saaledes som jeg hørte Stykket, slog det mig ved sin Dygtighed; og det skrev jeg til Hegel, idet jeg udtrykkelig gjorde ham opmærksom paa, at han selv maatte bedømme Stykket, naar han fik se det, hvor nær det gik B. B. Han skrev da til mig, at det var umuligt, og det gjør mig ondt for Heiberg. Jeg har aldeles ikke noget uopgjort med G. Brandes. Den nyeste moderne Sving liger ikke jeg; og det er vel nok til, at han lader mig falde; — personligt ved jeg ialfald ikke, at der er noget iveien mellem os. Men jeg føler jo godt den Kulde, som staar mod mig fra de nydannede Kredse efter Jæger og Krohg.

Vi lever ellers godt inden Døre. Men hvilken Ruinernes Tid! — alle de gamle Familiehuse, hvor vi nu i — ak! — det er kanske dumt og svagt; men med en Slægtsfølelse saa stærk som min, er der en ubeskrivelig Lidelse i at se „fremmede Herrer i Skovene jage“. Jeg er

vis paa, du med dit gamle Blod vil ikke le af mig for det!

Beate hilser dig og dine.

Din hengivne

Alexander.

No. 4 Marstrandsvei - Ø - den 3dje Januar 90.

Kjære Kitty! — (Kitty L. Kielland.)

— — — — —

Hedda Gabler er for mig Grimace; jeg ser den gamle Troldmand fryde sig over en Scene som den: nu brrænderr jeg dit Barrn — Thea! — han er en stor Troldmand, han er overvældende i sin Kunst og alligevel maa jeg helst le mellem hvert Skud.

Ellers er her ikke stort at sige i Literaturen; en forfærdelig slap Tid, som udmærker sig — ikke saa meget ved at finde det daarlige i det gode, men ved at finde det gode i det daarlige og helt middelmaadige. En hel Hær af norske Fortællere f. Ex., som slet ikke tæller med, som kun kan bruge den letvinte Form, men som ikke eier genuint Blod; de læses, anmeldes og gaar „fordi der dog er saa meget godt i dem". Mon vi aldrig skal se vildere Tider? Den Vildskab, som gav Møde, da Krohg stødte i Sprin-

kelhornet, var dog ikke andet end et slapt Skrig. Jeg længes efter en lang Reise over den ensomme Sø.

Din *Allik.*

Stavanger den 17de Februar 1890.

Kjære Ven og Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Jeg skriver i en speciel Anledning for ikke at komme til at gjøre noget, som kunde synes hensynsløst. Jeg fik den Ide i Kjøbenhavn en Dag, at jeg skulde ansøge i Storthinget om et Stipendium til at undersøge Arkiverne i Kjøbenhavn angaaende Stavanger Historie i Krigsaarene, — hvorom jeg har saa mange Familieoptegnelser.

Da jeg i Øieblikket syntes, dette var noget, som udelukkende vedkom mig selv, sendte jeg en Ansøgning til Onkel Jacob Lange, — idet jeg dog spurgte ham tilraads: om det var klogt og værdigt.

Men bagefter er den Tanke faldet mig ind: sæt jeg fik Penge af Thinget, saa vilde der kunne siges: se den snedige Kielland! — han gaar en Omvei og rager sine Kastanier af Ilden, mens han lader Bjørnson miste sine 1600 som denne frafaldt, alene fordi Kielland ingenting fik. Se denne Tankegang er ikke værre, end at den,

sat behændigt igang fra fælles Fiende, vilde suse dig om Ørene saa længe, til du kanske selv kunde finde, jeg havde handlet noget hensynsløst. Derfor maa du strax svare paa dette, og stoppe Ansøgningen ved et Par Ord til Onkel Jacob, hvis du paa nogen Maade synes, den kunde virke galt. — Jeg var altsaa i Kjøbenhavn og forfriskede mig. Kong Midas var gribende ved Fru Hennings's Spil; men pinligt at se som naar Samson udleveres til Filisterne. Stykket er skrevet med Hadets Energi, som snedigen er skjult under den Form: at der reises Protest mod et Tryk. Men literært talt har B. B. aldrig øvet noget Tryk. Havde det været i den gamle Heibergs Tid, at en ung reiste sig og talte om Tryk, dengang da Publikums Smag og Dom laa i den ene Mands Snusdaase, — da var der Tryk. Og desuden kan man ikke rette Angreb paa den Ting: at Livet bør blive mere sandt til hverdags, uden at tale Reaktion, selv om Handlingen lægges saaledes tilrette, at den for Tilfældet saakaldte „Sandhed“ virker skadeligt. Derfor var det yderst pinligt at høre alt det Danefæ juble over en *ung* Forfatters Vending mod de nye Tiders første Krav. Heiberg selv saa jeg ikke efter Stykket. Stykket blev ialmindelighed — efter mit Skjøn — overvurderet; men det er vel værd at se og vel værd at mindes fremover i Stridens og Reaktionens Aar.

Imorgen bliver jeg 41 Aar; men min Ven Byfuden bliver 90, saa jeg faar vel holde mig oppe nogle Aar endnu.

Hils Fru Caroline og alle andre i Hus og Lade; og lad mig snart se noget Blæk fra dig.

Din hengivne Ven
Alexander L. Kielland.

Stavanger den 24de Marts 1890.

Kjære Ven! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Nu er vi hjemme igjen — alt vel, friske og veltilfredse. Vi blev forlænge i Kristiania for Dampskibenes Skyld, saa jeg blev saa træt og forranglet, at jeg maatte sige stop tilslut; og nu pöniterer jeg efter Lægens Forskrift med Afhold, Spasering og disse stakkels halvanden Liter om Dagen! Beate derimod holdt ud og sov sig hjem den lange Søreise. Det var alt i alt en udmærket Tur, for hvilken du skal have evig Tak. Gausdal er mig nu ganske hjemligt og det prægtige Hus er mig som en kjær Præstegaard, hvor man forkjæles. Ogsaa selve Reisen over Sø og Is, gjennem Sne og Søle — alt var morsomt. Nu maa du hilse Fru Caroline først og fremst med Tak for de jille Dage og din Fru Moder og alle de andre.

Men Kristiania behagede mig mindre end

nogensinde og heller ikke de Sjæle, som der ere i Forvaring. Thi naar jeg undtager Slægt og Venner, saa staar der en selvgod Hadskhed af denne By, som er værre end i Kjøbenhavn, fordi Kristiania er uden Gemyt. Lidt Stortingsmænd saa jeg ogsaa; hvilke Hjemfødninger! — nei hvilke dybsindige Nøddeknækkere! — haardskallede som Skildpader og ligesaa vidtskuende. Hvilken Komedie der skulde skrives om de store Politikere i det lille Land: Thi ingen skal faa mig til at tro; at de er lige overalt. Større Landes politiske Størrelser maa alene ved Livets større Forhold udvikle en Intelligents og opsamle en Livskundskab, der langt overgaar et Lavmaal som f. Ex. W., som jeg er Student med. En ubegavet Middelmaadighed, oplært her hjemme i vort Præsteland og nu! rigtig som en Papirhane med Haar paa i Spidsen for Fremtiden! Nei! — skal vort Venstre nogensinde blive andet end en halvraadden Vinddriver, saa maa Skuden først og fremst ransages fra Stævn til Stævn, indtil den siste Præst er røget ud. At vi endnu kan indbilde os, at det kan bære fremad med Præster i Spidsen! Deres blotte Nærværelse burde forklare os, at der er Fusk paafærde. Først forraader de sin Gud og sig selv for at faa være med os; og bagefter forraader de os til Guds Ære. — Jeg er saa lykkelig i blivende Had til Præsterne, at ikke engang en saa elskværdig Skik-

kelse som Ebbesen er istand til at forvirre mig; vi maa ikke stole paa en eneste af dem — undtagen som trofaste Fiender.

Nu blev jeg saa sint, at jeg maa slutte. Beate hilser paa det hjerteligste dig og Fru Caroline. Baby er henrykt.

Din hengivne
Alexander L. Kielland.

Stavanger den $^{26}/_{3}$ 1890.

Boolder Heer van der Trunck! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Hier hewe ik gezooden anderthalb Stunde, verschoonigende myjne Zeele mit de Zee — Gesetze des Heeren Brandt van der Suspensorio; und hewe ik contre allen Maass und Vorsichtsmaassregelen des Doctors ock an dijne onvermoodete Wiederkunft ganz unmässiglich getrunken in wiederholentliche Sofrenatsien vermittelst eine hart mitgespoolene Flasche Rhums — doch! allentwegen! du bist bey de Saüfers geblieben!

Alle Minuten sind im Krambodje nach dem Heer de Konsul obgefragt und hewen de aarme Dischenspringers zweietley Geschlechtes weyn-

end avouiren gemysst: de Konsul is bey de Saüfers!

What heb ik dir angethan, dass du mich so unverschmähentlich desavouiren könntest! Is deene Mooder nicht alt? und de oonde Welt gucht dich schoon schiefe genug an; ob du dich nicht mit Saüfers, Schwyneigeln und Schnudenfeegers herumtreiben solltest!

Schulden, Schande und Schanckerts folgen de Saüfers

Diyne Vreiun

AK

Stavanger den 28de Marts 1890.

Kjære Ven! — (Fritz Thaulow.)

Nu, da vi ere komne hjem og i Ro, føler jeg Trang til at sige dig Tak for det Selskab, hvor de andre morede sig saa godt — saaatsige paa min Bekostning. Jeg var imidlertid saa over-udranglet, og jeg taaler ikke længer saadanne Anfægtelser som i Ungdommen.

Nu skulde jeg forresten med den største Lethed paatage mig den voldsomste Middag og endda danse spansk efterpaa; thi nu er jeg langt inde i en Forbedrings-Kur med Spasering og liden Væde; — men som Salomo siger: Liden Væde,

liden Glæde! — og han har Ret, — den Guds Mand....

Du har vel — vil jeg haabe? — glædet dig over Hans Arentz? jeg synes, den maa more alle Mennesker; og jeg haaber, at Høire vil være ufornuftigt nok til at slaa den ned efter Evne.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 22de Mai 1890.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Jeg har ikke læst Garborgs Bog og agter hellerikke at gjøre det, før Kitty kommer og tvinger mig. Zola's Bog greb mig, som hans altid gjør, indtil den haardkogte Jomfru væltede Jernbanen, fra det Øieblik er al Rædsel borte og Blodet viger fra Skildringen. Jeg bryder mig ikke stort om Korrektheden i de perverse Fænomener inden Sjælelivet; men jeg elsker og beundrer hans Kraft i Skildringen, hans Evne til at tage Læseren i Nakken og tvinge ham i en hel Bog til at kjøre paa Jernbane og til at interessere sig for denne ene Ting og glemme alt andet i Livet; akkurat som Livet leves af

Fagmenneskene: Garvere, Sadelmagere og Skomagere indenfor Kredsen Læder; Bønder, Drifthandlere og Slagtere inden Kredsen Kjød; — denne ensidige Fornemmelse af det samme i en uhyre Mangfoldighed virker saa stærkt paa mig.

Om de mentale Abnormiteter har jeg læst saa meget, at jeg har maattet stanse for en Tid. Mit Hoved er vistnok solid — det haaber jeg ialfald; men jeg kunde have mange arvelige Grunde til Ængstelse, og jeg følte en Tid, at jeg ikke havde godt af den Læsning — især var Cesare Lombroso: homo delinqvens — foruroligende, jeg læste 2det Bind — paa Tysk.

Desuden er jeg midt i en Bog, hvor jeg færdes langt fra slige Ting. Jeg skriver om den kjærnesunde Forbryder: Bondegutten, som kommer til Byen og finder hele Samfundet lagt tilrette for den Graadighed, som intet forsmaar og for den Skamløshed i Forretningen, som aldrig blinker. Kun en Kløft troede han var uoverstigelig for Bonden: Dannelsen, Aandens finere Kultur, som han havde hørt noget om og anede. Men se: Høire havde forlængst fyldt Kløften ved at skjælde Digtere og store Mænd, mistænkeliggjøre Videnskaber og besudle enhver høi Tanke. Det var Skidt og Gemenhed alt, Bonden kunde trygt trampe videre, det var netop Tid for ham; som Heiberg siger i sit Stykke: væk med de store, nu er Tid at puste

ud for Smaafolk, eller som Nøddeknækkeren Høffding siger: Det var bedst om de store Mænd kunde undværes.

Du vil se dette som de Stores Lidelse og muligens Seier; jeg ser det naturligvis i djævelsk Glæde som det Ondes, det Lilles Trivsel og Væxt; jeg lader min Bondedreng stige bedækket med Ære til Samfundets Top, jeg er allerede saa sint, at jeg skjælver.

Dette er min Trøst; thi da pleier det at blive godt. Og jeg kan trænge en god Bog — Det er bedst, jeg fortæller dig det hele: Igaar fik jeg Brev fra Pietro Krohn, at Krøyer havde anholdt om at faa bo Vinteren over i Krohns Villa. Men nu har jeg et gammelt Løfte paa denne Villa, hvorfor Krohn beder mig bestemme strax: om jeg vil eller ikke. Jeg har modtaget Tilbudet idag; jeg springer over alle mine Indvendinger og Betænkeligheder: min Træghed, min Ulyst til at forlade Huset. Altsaa 1ste Oktober reiser vi, og til den Tid maa vel min Bog være færdig. Men nu vilde jeg spørge dig, som forstaar det: siden nu mine Venner blandt Storthingsmændene ikke vil fremme en Ansøgning fra mig om et Stipendium for Kjøbenhavn (jeg fortalte dig vist om det?) — gaar det saa an for mig at ansøge Regjeringen? Det er af Ukyndighed, jeg spørger, ikke fordi jeg allerede er beredt til en hvilkensomhelst Baisesse, — og dog er det galt nok, at jeg skriver saaledes til

dig; thi jeg kan vel tænke mig, du vil trive dig i Manken og sige: Nei hvad Satan skal jeg dog gjøre for det Bæst! Du skal ikke gjøre noget andet end give mig et godt Raad, hvis du har noget. Jeg er beredt til at tage en hvilkensomhelst Post til Vaaren i Fyr — Post — er det dog ikke skrækkeligt med dette Land, vi skal slide med!

Jeg kan ikke skrive mere.

Baby glæder sig hver Dag til Besøget. Broder Tycho skal tage sig af hende; han kommer endogsaa muligens herhen til Stavanger. Beate hilser dig og alle dine.

Din hengivne

Alexander.

Aarre den 11te Juni 1890.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Jeg glæder mig over, at jeg øiner Udsigt til at svinge Colossen! Du er enig i Vægtskaalen, den skal hænge lige, og ve den, som kaster en Eit for meget op i den ene. Nu har jeg fundet paa et nyt

Exempel:

Hønsene ærgrer sig over de moderne Rugemaskiner. Høist ubilligt; disse Rugekasser ere

uundværlige for de store Byers Æggeforsyning, praktiske, økonomiske o. s. v.

Og Rugekasserne udtalte i en Generalforsamling, at det høiste Maal, det allerønskeligste vilde være, at Hane og Høne ganske kunde undværes.

Her var Ubillighed paa begge Sider; Vægtskaalene vaklede; men da gol Hanen for tredie Gang, og B. B. gik ud og skammede sig bitterlig. Efter at du nu er overvunden, vil jeg forhaane dig: Hvorfor jeg ikke blev buden til Udstillingen? Kjære! — det er jo din Skyld; din, Heibergs og Høffdings Lære, at de store kan saa magelig undværes; de smaa faar mer Pusterum og har det meget hyggeligere med sig selv; og ikke større end jeg er, kunde jeg let have raget lidt op over Milieuet *her*. Nei Ære være den feige Middelmaadighed, som du skriver imod i Dagbladet.

A propos! der glemmer du blandt alle de Ting, som er forbudte i Norge, — du glemmer det vigtigste Led i Ungdommens Forkrøblings-Maskine: du maa ikke se paa en Kvinde, for at begjære hende, nix pille! ikke se! — der er hver Mand 4 Bryster beskaaret at skue: sin Moders og sin Kones, det 5te er Svineri! — hold dig, hold dig! Det er Elendigheden og Hykleriets Grundpiller! Friere Liv og lystigere Elskov, saa faar du Æren i Mændene og frelser Kvinderne for al den latterlige „Skam“!

Efterat du nu er overvunden, forhaanet og hudflettet, vil jeg svare dig paa Spørgsmaalet, om jeg er upopulær i Stavanger?

Ja visselig for den „dannede“ Dels Vedkommende; muligens findes nogle Venner lavere nede; men *der* er igjen Skræmselen større af Fritænkerne. Min Popularitet tænker jeg vil best kunne betegnes som et usædvanligt langt Ligfølge, hvilket jeg tror, jeg vilde faa, om jeg lod mig begrave i Stavanger; men jeg skal nok narre dem! Men ellers vil du indse, at dersom denne Udstilling skal blive til nogen Fornøielse for Arrangeurerne med Decorationer eller lignende Udmærkelse, saa er det jo en langt bedre Anbefaling, at de har udelukket mig, end om de hædret mig, — det siste kunde kostet denne hele den høieste Bevaagenhed. De kunde i Stilhed indbudt mig; men du ser: Udelukkelsen falder noget mere i Øinene; derfor har de handlet ganske korrekt. Jo mere det faar Udseende af, at Folk som jeg er Landets Skam, jo større er Glæden i Stockholm og Christiania. Morgenbladet har allerede jublet.

Nu er Sylfiden i Christiania, og jeg haaber, hun snart finder Følge. Forresten kan hun godt reise til Lillehammer alene, især hvis vor fælles Ven Lunde vilde tage sig af hende; hils de elskværdige Mennesker fra mig. Du kan tro, her er brillant! Nu, naar jeg tænker mig saadan en Grævling i en Grøft som du! aldrig

ser du en Sol gaa ned end sige op; brugte, gamle Skyer flyder over Grøften, Dagen er uden Hoved og Hale, du aner ikke, hvad en Horizont er!

Fra Vinduet nu ser jeg nede paa Sandet mod Havet, som blinker i Solen, halvanden Prik, det er Beate og Else, som finder Maagereder! Hvad ser du — Elendige! Grøntfor og Juletrær og istedetfor den salte Søbris æder du Landeveiens Støv og Birkens sentimentale Jomfrulugt!

Din seirende

Alexander.

Aarre den 25de Juni 1890.

Kjære Fred.! — (Konsul Fredrik Hansen.)

— — — — —

Efter dit og Beates barokke Matschappey og lumpne Forhold ligeoverfor Gemytligheden paa Jamaica, vilde enhver Imødegaaelse fra min Side forekomme den skjønsomme Læser at være om ikke pro forma saa dog i en betænkelig Grad upaakrævet af Forholdene, som disse efter den siste Flaskes Henlæggelse have artet sig og fremdeles inden en overskuelig Fremtid synes at ville arte sig, medmindre andre Faktorer, som i Øieblikket ikke ligger klart i Dagen, fremkaldte ved uforudsete og uforudselige Om-

stændigheder skulde optræde og virke i den ene eller den andre Retning, hvorved jo — det nægter jeg ikke, og jeg føler mig stolt ved her at kunne erklære — til Trods for, hvad der gjentagende har været fremholdt fra visse Fraktioner i denne Sal, erklære, at jeg for min egen Part — de andres Formening ufortalt, — jeg taler nemlig her paa egne Vegne uden Mandat endsige efter noget imperativt saadant — men for min egen Part erklærer jeg — du maa snart sende en Jamaica in petto.

Træffer du Rektoren, saa spørg ham fra mig, hvad han giver for en Valgtale i hans Stil, som jeg nu er temmelig sikker paa at kunne.

Farvel.

Aarre pr. Stavanger den 16de Juli 1890.

Kjære Krohn! — (Professor Pietro Krohn.)

Tusind Tak for Deres elskværdige Brev og for en Hilsen fra Italien, som jeg ikke er værd. Jeg har for Evigheden begravet mit Hjerte i Sandet her ved Jæderens Rev; og jeg føler i Virkeligheden mest af alt Trang til at gaa her alene og se paa Søen og holde min Mund. Men endda har jeg — gammel og stivbenet — mange Pligtdanse igjen, og jeg maa gjøre Vold paa mig selv, gjøre Ture og tage Kjæde med hele

Cotillonen, skjønt jeg er saa erkelei af mine Medmennesker tillands og vands.

Hvilket alt dog ikke forhindrer, at jeg er Deres Frue og Dem overordentlig taknemlig for den store Tjeneste og den store Venlighed. Jeg ved jo nemlig godt — i mine lysere Øieblikke, at Beate har Ret, naar hun paastaar, at jeg netop trænger til at tvinge mig selv til at leve med i Livet, og De skal se, naar jeg først kommer ud, skal jeg nok være elskværdigere; men Italien er kun for den, som er ung nok til at tage sin Portion; for mig vilde de modne Druer, den megen Sol og Pigesved være Bebreidelser for forsømte Dage; — nei! jeg fortjener ingen Hilsen.

Se Schandorph derimod — eller rettere: for Exempel! — han synes at svømme som hjemme fra Land til Land. Men det er tom Pral. Han har aldrig svømmet som en blank Fisk; men han vader i det Mudder, han finder overalt, som en lærd Pelikan og gurgler de fremmede Tungemaal til sin egen Fornøielse.

Han kjender nok Blomstens Vellugt; men den egentlige Bouquet, de smerteligt søde Minder og Drømme, som i Ungdommen hørte med til den Blomst, det piner ikke Schandorph. Jeg vilde lide ved Italien som jeg lider ved Jasminen, — den jeg ikke kan lade være at styrte mig over hver Sommer, forat mindes min ondeste Samvittighed.

— Beate har længe været i Begreb med at skrive et Brev til Deres Frue; men De ved, hvor langsomt det gaar, naar Kvinden skal frembringe noget; ni Maaneder om et lidet bitte forklemt.Barn — er det ikke betegnende!

Altsaa — jeg tager dette altsaa tilbage —; jeg kan intet love eller forudsige; men jeg skal prøve paa at paaskynde hendes Brev. Saa meget ved jeg, at vi er bare Mand, Kone, 2 Smaapiger og en Tjenestepige, saa vi finder vist rigelig Plads.

De venligste Hilsener fra

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

Aarre pr. Stavanger den 17de Juli 1890.

Kjære Ven! — (Dr. G. Brandes.)

Jeg har nu saa mange Gange været i det Tilfælde, at jeg om Aftenen har læst noget af dig, som jeg i mine egne Tanker har fortsat med det Forsæt at takke dig, naar jeg næste Dag sad med Pennen i Haanden. Men saa vaagner man kjølig og optaget af sig selv og af den Dag, som begynder, og gjenfinder ikke Ordene og ikke Stemningen. Men idag skal det dog være slut, efter at jeg har læst, hvad du skrev om

de almuagtige Moralister i Dagens siste Krønikè. Du ved, det er saa ofte med Tanker som med Tinsoldater i Æsker, man ser dem først, naar de stilles rigtig op paa Bordet med Officerer og Musiken i Spidsen. Jeg har tumlet med alt dette i min Ensomhed, og du har — atter — gjort mig den store Tjeneste at sætte mine Folk op og give dem Mod og Slagorden. I den Bog, jeg skriver, har jeg vort lille Samfund saaledes som Reaktionen nu har lagt det tilrette for det almuagtige. Den simple — jeg mener den uaristokratiske Bonde, som kun har den grove Guldtørst, finder, at „Intelligensen" og Religionen netop har nedstemt alt saaledes, at man ikke behøver at genere sig. Alle er Svin og maa behandles derefter. Han vader opad i Samfundet, og Hykleriet i Ord og ydre Vaner er ham medfødt let; al hans Ondskab bliver ham let tilgivet, fordi han af Hjertet er med til at spytte paa Kulturen og foragte det Store og de Store. Jeg ser, at dette er den første Følge af Demokratiet, ligesom de ravgaleste Fruentimmer er Førstegrøden af Emancipationen; men jeg ved ogsaa, at Strømmen i det store og hele tilslut vil og maa den rigtige Vei, kun er det vor Pligt strax at møde Snigveiene, at vi ikke forsinkes i det uendelige.

Men — du ved selv, hvor mat Livet er i disse smaa Folk; og at man, jo mer man tilhører dem, desmer ligger man under for selve

Matheden. Derfor maa du ikke vente noget stort af Bogen. Den er sværere — og ganske vist ringere end de første paa Liv og godt Humør; jeg føler selv, at jeg er træt af den Form, og der er vistnok flere døde Punkter end før. — Var jeg kommen til Verden i et større Samfund, kunde jeg faaet mer Ild i Blodet. — Jeg finder det høist paafaldende, at i en Tid, der for mig staar som enestaaende i den almene Svækkelse af de simpleste og mest elementære „Dyder“: Paalidelighed mellem Mandfolk, i Penge, i Politik, i dagligt Liv; i en Tid, hvor stor og samfundsfarlig Reaktion ikke længer sniger sig frem, men mer og mer tager Gud under Armen og trodser sig frem; i en Tid, hvor Varslerne ere saa mange om simple sociale Mad-Spørgsmaals blodige Løsning, — at i en saadan Tid Literaturen føler Trang til at krybe under en Sten, forat være psychologisk! Istedetfor at hidse og hidse det brændende, opvarmer man hinanden og sig selv med nærgaaende Snusen i alle Alkover: hvem der har dyppet hist og hvem her, og hvorledes det smagte. Hvad er det dog for noget forbandet Vrøvl med disse Kvindesjæle som skal være saa complificerede? — tre, — fire Lidenskaber i det høieste, hvis man ellers vil gjøre sig den Uleilighed at skille Forfængeligheden ad i Magtsyge og Misundelse. — Det var nu ikke det, jeg vilde skrevet om; men tag min Tak for

dine sidste gode klare Tanker — baade i Striden med Rugekassen Høffding, der fromt ønsker, at der ikke var Brug for Høns, og det om Tolstoj og den andre. — Vi kommer til Kjøbenhavn til Vinteren; og jeg vil være glad ved at faa tale med dig igjen.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Aarre den 25de September 1890.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Nu har jeg allerede for flere Uger siden faaet Glasset og drukket mange Potter Melk af det. Det var langt større og pragtfuldere end jeg kunde huske, og du skal have mange Tak for denne stolte Erindring om hint mindeværdige Besøg. Nu er jeg her tilbage paa Aarre ganske alene og lever som Robinson: laver min Mad paa fri Haand i Gruen og gnider mig mod Bertha, indtil der gaar Ild; gaar med Huller i Buxerne og snyder mig i Fingrerne. Den fine Mand, som du fordum kjendte, har været henlagt i 4 Maaneder. Men nu skal han oppudses efter Tidens Leilighed og udstilles paa Østerbro som et synligt Vidnesbyrd om, hvor fede de Gyldendals holde Grisene sine.

Den 10de Oktober reiser vi, — jeg skriver

det saa let, og jeg ved, vi kommer sagtens til at gjøre det; men det forekommer mig selv vanvittigt og haabløst. Jeg har netop endt en Bog i 1ste Gangs Skrivning; men det har ingensomhelst Glæde været, bare en nedslaaende Fornemmelse af, at jeg kan ikke mere. Dette er ikke bare Stemning, jeg er vis paa, at Bogen er slet, fordi den er koldt gjort og sat sammen, forat vise. Nu har jeg jo anden Skrivning igjen, som vel kan redde noget ved at føre lidt Blod i de tørreste Dele; men alt i alt er det saa fattigt paa samme Tid som det skal forestille rigt; mange Folk og stort Apparat og saa ingenting af Menneskeblod — bare en Skjæbne fortalt — kjedeligt. At de vil forarges og bande fik nu endda vaage sig, naar det bare var godt; men det skrækkelige er, at jeg forekommer mig selv som en Gjenganger, hvis Ord og Vendinger vi alle kjender og hvis Historier engang vare morsomme, dengang de var nye; men nu! Kunde jeg saa sandt komme fra det hele paa en anstændig Maade, saa løb jeg min Vei. Eller om det var muligt at opnaa noget, der kunde ligne et Levebrød uden at man maatte gjøre sig til Hund for det; thi jeg vil dog dø opreist. Men nu har jeg stellet mig saaledes; — ja forresten! det er jo ikke noget, daglig at gaa og grave sig ned i slig Modløshed; jeg har jo aldrig gjort noget ondt, og

af Naturen er jeg ingen Hønerumpe; men jeg ældes for tidligt.

Altsaa vi reiser til Kjøbenhavn for nogle Maaneder — til Marts, og det glæder jeg mig til. Saaledes som nu Moralen er, kan en Smaaby overhovedet ikke bæres. Der findes ikke længer noget Ord som svier, saa aldeles overgalvaniserede ere de med Hykleri og den Foragt for Aand, som Høire har udbredt — helt fra Monrad & Lochman og helt nedover til den siste Præst. Aldrig har jeg set en saadan Gjenstridighed overfor Aand som disse Dages. O om jeg havde Jeremiæ Kappe og Stav! Og just nu skal jeg være færdig! Dengang jeg kom med i Legen — det er bare ti Aar siden — syntes jeg alt laa paa at vælte „Høire" saaledes ud af Stillingen, at ogsaa „Venstre" kunde faa være Gentlemen. Nu er de blevne Gentlemen! -- og Herre Jemini!

Jeg tænker saa ofte paa dig; du er jo Landets Blæsebælg, der holder Fyr i alle Esser, hvor ondt og godt smedes om hinanden, — dog mest ondt — mest ondt. Hvor anderledes rigt og mere frugtbart vilde Livet leves i et stort Folk, hvor de arbeidende Millioner gaar sin Gang fremad og takker Digteren eller lader ham i Fred. Men hos os skravler alle, og de faa, som tier, sidder og suger i sig det værste af det, de andre skravler. Er det mig, som er syg? eller har jeg ikke Ret: vort Folk er i

dette Øieblik lige paa Randen af Krapyl — helt fra oven og langt ned. Forresten alt vel! — Beate bereder sig med aldrig svigtende Iver til en ny Flytning. Mine beste Hilsener til alle dine.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 19de November 90.

Kjære Kitty! — (Kitty L. Kielland.)

Jeg har ikke skrevet, fordi jeg ventede at høre fra dig, naar du var kommen tilro i Sandvigen; nu sender jeg dette Brev til Stavanger paa Vonaa; men hvor det saa træffer dig, vilde jeg ønske, at det maa træffe dig frisk og paa Fode!

Jeg saa igaaraftes i Dagbladet, at død er du ialfald ikke og heller ikke alderdomssvag. Jeg tror, at vi to tilslut — eller kanske snart — blir de eneste Sinte i Literaturen. Alle andre prædike Fred og Union. Ja — *du* var da vel glad i Tordenskjold? — Jeg fik forleden et anonymt Brev fra to unge norske Damer i Lund, som „grundig skammer sig over mig“; jeg har hørt at „Verdens Gang“ harcelerer mig, Garborg ogsaa; kan du begribe — eller mon du ogsaa er med paa dette? — du, som dog

altid har været en trofast Svenskehader? Jeg er saa desorienteret, saa forbauset over, hvad norsk og Nordmænd nu er blevet til, at jeg venter dit Svar med Spænding. Bjørnson skjændte vistnok og sagde, jeg var gal, de kom til at plukke mig; men han lo samtidig saa fornøiet, at jeg er vis paa, han syntes, det var godt gjort — jeg mener et Ord i rette Tid. Det viser sig bagefter, at det var det; men jeg havde ikke troet: i den Grad.

Hernede er de naturligvis ogsaa fornærmede og tegner mig af i „Punch“: i Tordenskjolds Uniform med en Svenskepige om Livet, og Skoser og Stikpiller i alle Blade. Det er en forunderlig slap tilbagegaaende Tid, vi nu lever og samtidig foregaar her store Ting: Koch's Opdagelse, Baring Brothers' Fallit i London.

Igaar var vi henne i det kgl. Theater og saa „I Provinsen“. Beate fik da sove lange Stunder; men jeg turde ikke for Snorken, saa jeg saa det helt ud. Du kan ikke tænke dig noget slappere, dummere — mer aandsforladt. Og dog maatte jeg le mange Gange — og det rigtig godt. Thi Skuespillerne er saa morsomme, at naar de gjør eller siger noget rigtig fladt hverdagsligt, saa er det uimodstaaeligt pudsigt; og — naturligvis — i 5 Akter finder ogsaa en blind Høne et Korn, og Esmann ser godt: derfor er der naturligvis spredt nogle træffende Træk; men den uforskammede Maade, hvorpaa han

morer det aandløse Publikum ved at dræve i dets egen Kjedsommelighed, er aldeles oprørende for mig ialfald. Men Theatervognen var fuld af Folk — fra Fru C.s Niveau —, som var ellevilde af Henrykkelse. Det var Esmann, som begyndte med at kaste de norske Forfattere ud; jeg maatte le mangen Gang igaar, naar jeg tænkte paa, at dette skulde være Fremtiden. Og dog har jeg selv altid troet, at dette var Veien til det nye Drama: bort med de snedige Intriger og de bratte Effekter; men jeg maa tilstaa, at Esmanns Forsøg har skræmt mig for lang Tid. — Vi lever ellers som Plommen i Æg. Begge Smaapigerne gaar i Skole tæt herved; og skjønt de har meget at bestille, taler de hver Dag om, hvor ganske anderledes fri og behagelig Omgjængelsen i Skolen er her imod hjemme; igaaraftes var Baby med sin hele Klasse til The hos Bestyrerinden. Det Slags opdragende og civiliserende Elementer har vore Skole-Mødre endnu ingen Ide om. I Selskaber gaar vi og paa Koncerter; hjemme ser vi bare Fætterne; vi lever forholdsvis — i Forhold til alle vore Fornøielser — meget billigt.

Min Bog avancerer, men den er tør.

Din hengivne Broder

Allik.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 13de December 90.

Kjære Rohd.! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Jeg er saa opfyldt af Breve fra dig, at jeg maa indskrænke mig til kortelig at skjælde dig ud. Har jeg ikke været bare 6—7 Uger fra Byen, og du ligger der mod- og benløs! Mit Brev om Tordenskjold! Kjære! det er jo det bedste og det klogeste, jeg har gjort. Du saa dog alle, som i den Anledning blottede sig! Tommesen, Garborg — eller vilde du heller, jeg skulde beholdt de falske Venner endnu længer? — og jeg fik Takketelegram fra Trondhjem og Tak i mange Breve fra Folk, som jeg ikke troede var halvt saa langt komne som du; og saa ligger du overende og ængster dig for min Skyld! — Ser du ikke Reaktionen, hvor den øger vildt? — hvor vil du helst have mig — enten glidende nedad eller strittende imod? — nu siger jeg; jo galere jo bedre! — værre end disse Tider kan ingen blive.

— — — — —

Din hengivne
Alexander.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 19de December 90.

Kjære Ven! — (Dr. G. Brandes.)

Jeg har bestandig havt den Tro, at blandt det norske Folk, der er saa langt mere præste-

forkuet end det danske, der vilde en Bog som Kierkegaards Øieblikket være en ren Forfriskelse. Men Bogen maatte indledes og tildels gjennemskrives. Indledningen skulde du besørge, og der skulde staa: Oprindelig Præsterne velsindet, — holdt sig tilbage for Faderens og Mynsters Forhold —, Martensens Ligtale og saa gaar det løs. Saa kort og letfatteligt som muligt — uden noget om hans Filosofi etc.

Ved at gjennemskrive mener jeg, at jeg vilde prøve ved Streger og Interpunktion og ved varsomme Forandringer at gjøre hans Stil — ikke simplere i ond Forstand, men klarere for de mange, som ikke kan holde Aande i en lang Periode. Naturligvis faar jeg Utak af dem der elsker Kierkegaard vel tillukket; men skal han gjøre sit Gavn — f. Exempel i et Oplag paa 30,000 i Bibliothek for de Tusind Hjem, saa maa han lettes lidt for de tungt læsende. Vil du være med? — dele Honoraret halvt? Saadan Titel:

SØREN KIERKEGAARD

„ØIEBLIKKET"

MED INDLEDNING AF

GEORG BRANDES

UDGIVET AF

din hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 29de Januar 1891.

Kjære Onkel og Tante Thekla! — (Statsraad Lange og Frue.)

Glædeligt Nytaar! og Tak for det gamle; i hvilket vi dog saa noget til hinanden, skjønt jeg aldrig faar Fred til at gjøre, hvad jeg vil, i Christiania. Skulde vi nogensinde rigtig nyde hinandens Selskab, maatte det være paa Kongsberg med 20 Graders Kulde og ufremkommelig Sne, og store Vedkubber i Ovnen og Fuglesteg til Middag — og saa Musik.

Siden du spillede — Tante! har jeg hørt megen Musik; men de Danske er saa klattede; de faar aldrig noget helt frem. Fremmede Virtuoser har jeg ogsaa hørt, og for hver ny har jeg brændt den foregaaende.

Tilslut er min Mester en ung Tysker (?) Saurer. Han spillede en Concert af Henselth med Johan Svendsens Orkester, som var Toppunktet af Glans, lidt koket, men festligt over al Maade, klart og uden Omsvøb eller Fusk.

Jeg har idag sat mig tidligt til Skriverbordet, forat skrive 11 Breve, hvoraf nogle maa blive baade lange og vanskelige; derfor har jeg begyndt med Eder, som bare skal have Tak for alt ifjor, og Besked om, at vi lever godt — paa vor Vis. Det vil sige: en høist eventyrlig og utryg Existens.

Vi bor frit i et deiligt Hus, fuldt monteret;

vi gaar i Middagsselskaber, vi faar Fribilletter til Concerter, — vi lever som Vorherre i Frankrig — indtil 1ste April. Da vil Beate og Smaapigerne gaa i en billig Kube i Lyngby; medens jeg forat være helt ude af Spillet nogen Tid, reiser en lang Reise paa 4—5 Maaneder, — foreløbig søger jeg at komme til Grønland.

I den Anledning har jeg skrevet til selve den norske Regjering, om den hos den danske Regjering vil lette min Reise med Grønlandske Compagnies Skibe. Glem ikke kjære Onkel! at lade det ædle Venstre vide, at jeg saaledes insinuerer mig hos Regjeringen. Kommer jeg ikke til Grønland, — og jeg er stygt bange for, at mit Navn vil spærre mig den Vei, saa kanske jeg kunde komme i al Stilhed med et privat Skib til Indien eller saa.

Skriv nu snart og lad os høre om Eder og om Elisabeth. Den som var vel over i America og havde sit Arbeide. Du har saa ofte — Onkel! klaget over de onde og feige Tider; men tænk! det bliver bare værre og værre, et stort Kjæltringsskab synes at ville opsluge os alle. Min Bog kommer vel i Marts.

Hilsen.

Eders hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 29de Januar 91.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

I dette Øieblik bragtes mig fra Hegel din nye Samling „Digte og Sange“. Tak skal du have, fordi du huskede paa mig og Tak endmere for Digtene, jeg skal læse de nye og repetere de gamle.

Jeg slider hver Dag med Bogen; men jeg har dog den Glæde, at den fjælger sig efterhaanden. Rigtig velskabt blir den ikke, hellerikke saa morsom; men — Gud være lovet! — jeg faar den dog stoppet med Ondskab og giftige Stoffer, som jeg haaber skal ryge dem i Næserne. Saa onde Tider har her aldrig været — ialfald ikke i mit Liv. Men kan *du* mindes en saa haabløs Slaphed? Jeg mener ikke i Danmark; for dette er snart bare til at le af. Disse store Profeter! — og nu de smaa! — nei slig en Kalvedans som denne By! — jeg kan blive saa sint, at jeg skjælver; men naar de saa ufortrødent med de alvorligste Lader og de udsøgteste Ord vrøvler videre og videre! — nei de danske er ikke at spilde Ord paa. I Krogene — jeg mener ikke de Grundtvigske, som jeg kun kjender lidt — men i de gamle danske Familiekroge er der endnu den gode gamle danske Bolledeig; men Dagens Kjøbenhavn! — Herre Jemini!

Har jeg fortalt, at jeg vilde saa gjerne til Grønland? Kun frygter jeg for, at mit onde Navn skal lægge mig Hindringer iveien; der maa nemlig søges fra oven. Jeg har bedt den norske Regjering anbefale mig til den danske; men der er vel ingen, som vil støtte mig. Du, som taler med Alverden, kunde du ikke putte i en Minister, at det kan ikke være farlig for Barnetroen eller Unionen at jeg farer til Grønland? Hvis dette mislykkes, maa jeg nok bide i det sure Æble at gaa til Tietgen; han raader over alle Dampskibe; og jeg maa have en billig Reise. Naar jeg saa kom tilbage midtsommers, haabede jeg at have lidt Manuskript; ialfald vil jeg til Sommeren ordne mine Jæderbreve, Tordenskjold og andre Idyller til en liden from Bouquet, — saa lever vi kanske et Aar til mod al Formodning.

Jeg forestiller mig at du lever som en reisende Herremand i Christiania? — eller hvor er du? — jeg ser af og til Kloen din; men rolig; er du ikke sint?

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 20de Februar 1891.

Kjære Onkel og Tante! — (Statsraad Lange og Hustru.)

Mange Tak for det trofaste Telegram den 18de; jeg blev netop den samme Dag færdig med Bogen.

Nei du! Onkel! naar jeg foreslaar dig at faa Eden forandret, svarer du hovmodigen: det er allerede gjort; men det er det ikke — som du husker, vi fik ud af Samtalen hos dig med de 7 vise Mænd.

Og naar jeg foreslaar, at jeg skal faa et Stipendium, saa siger du, at jeg er altfor stor til det.

Nu vil jeg foreslaa dig en Ting — og Gud naade dig, om du ikke nu er med mig.

Vi to — Onkel og Neveu! du Forstmand paa Østlandet — jeg Fugleinspektør paa Vestlandet — vi indgiver strax til indeværende Storthing saadant Lovforslag; som du gjerne kan omredigere til Bedemandsstilen:

„Det er forbudt overalt i Landet og til alle Aarets Tider at dræbe eller indfange Smaafugl, at borttage deres Æg, eller uden særskilt Nødvendighed at forstyrre deres Reder.

Til Smaafugl regnes i denne Lov alle de Fugle, som er mindre end den almindelige Graatrost.

(Om Straffen maa du selv finde paa.)

Denne Lov opslaaes i flere Sprog paa Skydsstationer og i Touristrouterne.

Nu gad jeg høre, hvad du vil sige imod dette?

I min nye Bog, som forresten ikke er rigtig god, har jeg grebet Anledningen til nogle kjærlige Ord om Storthinget; den lille Tur, jeg en Eftermiddag gjorde i de lune Gange forat finde Onkel, er — som I vil se — bleven mig nyttig. Efter den Bog ere mine Venner ligesaa snart talte som dine Hovedhaar. Hils alle gode Venner; jeg kommer ikke til Grønland, — formodentlig fordi jeg er missliebig i Anledning af „Tordenskjold“ — ja, er det ikke, saa du kunde spy Uldflysser!

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

No. 4 Marstrandsvei Ø.
Kjøbenhavn den 21de Februar 91.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Tak for Brev af 6te Februar og for Telegram til min 42de Fødselsdag. Samme Dag fuldførte jeg — ifølge aflagt indvortes Ed — min Bog, som jo endte med at blive noget bedre end den en Stund saa ud til. Men samme Dag fik jeg ogsaa den Hof-Jobs-Post fra Kongen af

Danmarks røde Bygning, at man ikke kunde slippe mig til Grønland, da jeg ikke var en Videnskabsmand anbefalet af mit Lands Regjering. Det var en stor Skuffelse for mig, som nu havde indfantaseret mig i et lykkeligt Sovepose-Liv med Folk, som ikke kan snakke eller spørge; et skidenfærdigt Liv uden Flipper og uden overflødigt Vaskevand, med Laxefiske og store stille Elve uden en eneste Englænder; nu skal jeg vende min Hu mod Sol, Varme, spraglede og skrigende Folk, Pral og Tant! — det vil ialfald vare en Stund. Men Hovedsagen er jo, at jeg kommer ud. — Saa har der og længe ulmet en Plan i mig om at blive en Judas — jeg mener Makkabæus blandt Forfatterne, idet jeg vil samle dem til at afkaste Forlæggerens Aag.

Hovedsagen er, at ingen dansk Forfatter faar Anelse om Sagen, før den er saa langt kommen, at den ikke kan vrøvles bort; jeg mener, de danske Forfattere bør være med; men de maa ingenting vide, før de indbydes til et Møde — Berlin eller Leipzig —, thi ellers kan du vel begribe, de kom til at over-savle Sagen i otte Dage, saa ingen Gentleman mere kunde røre ved den.

Derfor tør jeg ikke her samle en Kreds af „Indbydere". Men jeg har tænkt at forfatte en Pro-Memoria og sende den til Julius Rodenberg, om han kunde faa en Committe samlet,

der vilde indbyde de germanske — ja for mig gjerne alle Verdens Forfattere til en Congres i Berlin. Paa denne Congres skulde vi alle komme frem med vore Erfaringer fra vore Forlæggere, og af dette Materiale skulde en tilbagesiddende Committe udarbeide Resultater, der forelægges næste Congres. Følgen heraf vil om faa Aar være, at *alle* vide hvad nu kun *faa* ane: at Forskjellen mellem det usminkede Seelenverkooperie, som Bog-Forlag var for 100 Aar siden, og disse Dages tilsyneladende saa coulante Forlægger-Baroner — den er i Grunden ikke saa stor. Dette er Moralen og Maalet! Vil du være med?

Din hengivne

Alexander.

Constantinopel den 24de April 1891.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Med Ærbødighed for din bestandige Offervillighed ønsker jeg dig tillykke som Statsraad. Hverken skal du eller Tante overskygges af den ringeste Mistanke om de almindelige Forfængeligheder, der følger saadan „Ophøielse" — ialfald ikke i vore Hjerter, som kjender Eder.

Men jeg iler som en liden Supplicant til min ophøiede Slægtning efter en Orden. Her er en

gammel norsk Hædersmand fra Mandal: I. C. Reppen. I — jeg tror — 38 Aar har han slidt for norske Søfolk som Havnecapitain — specielt i Cholera-Aarene; men paa Grund af sin norske Holdning overfor den forrige svenske Gesandt, har han kun opnaaet en lurvet Vasa. Desuden har han Dannebrog og Commandeurkorset af den tyrkiske Orden, men den Gamle siger: han gav det altsammen for en norsk Udmærkelse.

Naar vi nu skal til at gjøre op med Svensken for den udenlandske Repræsentation, kunde det — synes jeg — være en betimelig Ting i al dens Ubetydelighed — at rehabilitere denne norske Mand, hvis Navn er viden bekjendt i alle Havne, — at Folk kunde mærke, vor nye Regjering havde Øie for svensk Tilsidesættelse og Tryk, og var betænkt paa at støtte op det norske. Om I. C. Reppen nu fik Sankt Olaf, vilde det styrke mange norske Kræfter rundt i Consulater og Legationer.

— Du kan ellers tænke dig, jeg lever som Plommen i Æg; reiser frit med de danske Skibe, (det havde aldrig Norske budt mig!); gaar fra Skib til Skib efter eget Valg og ligger nu her i Constantinopel, forat vente paa et, som gjør Turen helt rundt det sorte Hav.

Du maa skrive mig til — det pleier du altid — naar du har læst min „Jacob“; og jeg vil haabe, de mange Feil, Bogen oprindeligt led af,

nu ved Omskrivningen blev saavidt fjernede, at den i selve Tanken boende Kraft faar virke paa Læseren. Selve Bogen staar nu for mig som ret kraftig i Enden.

Beate og Smaapigerne ere i Danmark og lever vel — i Sandhed! vi udgjør en adsplittet Familie; og jeg kan aldeles ikke begribe, hvorledes vi overhovedet kan leve saaledes. Men der maa alligevel være noget i dette om Lilierne paa Marken!

B. B. og Beate tilsammen fandt ud, at jeg skulde være Qvæstor med *Q* ved Universitetet! — en rigtig vild Ide; thi før lod Monrad Universitetet jævne med Jorden, før han slap mig ind.

Nei! — men Digtergagen vilde være brillant til at holde Gutterne for. Men nu faar vel den siste Rest af mine Bondevenner et Snudeslag af „Jacob“!

Hilsen og Broderskab.

Din hengivne Søstersøn

Alexander Lange Kielland.

Stavanger den 29de Juli 1891.

Kjære Søster Dagmar!

Jeg sidder herhjemme i de gamle Stuer og tænker paa, at nu gik den første af vor Gene-

ration bort; og jeg tænker paa Jacob, som er syg, og paa Kitty, som jeg er ræd har faaet en Knæk for Livet og paa mig selv, som har et „Oldinge-Hjerte", og jeg undrer mig paa, om det snart skal være Slut med os?

Her er ganske tomt og stille i det velsignede Hus; men jeg føler en indvortes Fred, naar jeg kommer her; intet af alt det sure og onde kan jeg huske; jeg bare indaander Luften og Minderne fra hver Krog, fra hver Stue, fra Kjælderen og ude i Haven, som gror frodigt ud over alle Grænser.

Du har nok ingen Trang til at søge hidhen? — det vilde ogsaa være for ensomt efter Tabet af en Mand som din; thi bortset fra en aldrig svigtende Glæde, vi føler ved at gjense „Familien", er her øde for Aanden i en utrolig Grad. Derinde i Christiania har du derimod saa mange Tilknytninger i Kredse med friere Syn, saa mange, som kjendte og skattede Skavlan, og en langt bedre Plads til at opdrage Smaabørn.

Derfor finder jeg det ogsaa saa rimeligt, hvad jeg har hørt: at du vil forblive i dit Hjem og leve videre i lutter gode og kjærlige Erindringer om den Mand, du holdt saa meget af og som visselig fortjente at elskes høit af den, som han helt aabnede sig for.

Jeg vil haabe, at du uden Fortrydelse har læst Georg Brandes's Nekrolog over Skavlan?

Den er saa fuld af Varme og oprigtig Anerkjendelse uden Forbehold eller Bagtanker, at den for saa vidt gør begge Parter Ære. Men det er jo G. B.s Orm at ville være Fader for os alle, saa han skyr ikke, hvad jeg vilde kalde Indiskretion. Jeg vilde gjerne vide, om det berørte dig pinligt, at han saaledes aabenbarede Skavlans inderste Tanker, som formodentlig kun forøvrigt var kjendt af dig — og Faa til?

Jeg for mit Vedkommende kom ham aldrig saa nær, at jeg fuldt mærkede al den Glød, han dækkede over. Men nu bagefter kan jeg forstaa den lille Klang af Bitterhed, som kunde skjære gjennem en liden tilsyneladende harmløs Bemærkning om os unge Forfattere, hvis Produktion syntes at falde saa let og som fede og ubekymrede kom trillende ind blandt Publikum og vandt Ørelyd. Det var imidlertid det eneste, man kunde have mærket, ellers bar han sin tunge Lod: aldrig at blive færdig — som den Gentleman, han var, altid rede til at anerkjende saa langt, han formaaede, og uden Smaalighed i sin Ros.

Jeg tænker mig, at du tager din Sorg for dig selv og gaar modig løs paa Livet. Derfor sender jeg dig ikke noget andet Trøstens Ord end min broderlige Deltagelse; og jeg beder dig mindes, at om du end nu har mistet den største Kjærlighed, hvormed du var omfattet, har du endnu varme Hjerter igjen, som slutter sig

om dig i Medlidenhed og følger dig tæt ved Siden saa længe du lever.

Kys dine smaa Børn fra mig og hold dig tapper.

Din hengivne Broder.

Aarre den 10de August 1891.

Kjære Fru Louise! — (Fru Drewsen.)

Det er længe siden, vi vekslede et venligt Ord direkte; men vi ere dog — haaber jeg — ved de fælles Forbindelser ofte i hinandens Tanker. Især har jeg daglig saa mange Anledninger til at komme Dem ihu, naar jeg ser paa Gerd; hun har saa mange smaa Træk af Dem omkring Munden, i Hændernes Bevægelse, Figuren og Hovedet — skjønt Gerd bøier Hovedet noget frem, hvilket ikke ligner Pantherens stolte Reisning.

Af samme Grund — nemlig det forover bøiende Hoved — er Gerd bleven ganske brun og solbrændt i Nakken, hvilket er meget klædeligt.

Vi siger saa ofte: nu skulde Mor eller Mormor se dig! — for De kan ikke tænke Dem, hvor forskjellig denne Gerd er fra den stille, lille tænksomme Dame, jeg kjendte. Naturligvis

har De seet hende i Leg og Munterhed i Barndommen, saa De vilde kanske ikke blive saa overrasket — og dog! tænke Dem Gerd med rød Fez paa tre Haar, opskjørtet langt over Knæerne vade med Sko og Strømper tværs over Elven! Eller løbende Haand i Haand med Jens over en liden grøn Ø, forat gjøre et aldeles umuligt Hop ud paa nogle glatte Stene i Elven; dernæst med en forsoren Mine vride Vandet af sin Kjole for at lade sig bære af Gutterne over de dybeste Steder.

De dybeste Steder er forresten ikke dybere end til-knæs, saa Fare er der ingen Tale om; men det ser forfærdeligt morsomt ud, naar de alle fire hopper fra Sten til Sten i Elven, som er temmelig bred, men nu i Sommermaanederne saa fattig paa Vand, at man kan vade overalt.

Idetheletaget er Hovedfornøielsen at blive rigtig vaad paa Fødderne, og det opnaaes gjennemsnitlig tre Gange om Dagen; men alle er friske, skjønt de er næsten umulige at bevæge til at bytte Strømper og Sko.

Kun en Dag var her saa varmt, at det gik an at trække Sko og Strømper af; og da var de i Elven hele Dagen, — alle de lange Unger barbenede opsmøgede Pantalons og Kjolerne opunder Armene, — en vild Jagt havde vi paa en stakkars Lax, som var kommen op i Elven, den for mellem Benene paa de Unge, indtil

Gerd faldt overende, saa jeg selv i al min Majestæt med Sko og Strømper maatte vade ud til hende og hjælpe hende i Land under almindelig Jubel; den Gang maatte hun nok bekvemme sig til at bytte helt.

Saa løber de i Brændingen langs Havet, saa slaaes de og ler og siger alt det Tøv, man siger i den Alder. Kun en sjelden Gang i Regnveir er jeg bange, hun kjeder sig lidt; Baby er jo i Grunden saa meget yngre; ellers haaber jeg, hun morer sig godt.

Om en Uges Tid flytter vi ind til Byen; vi har lovet Ungdommen et lidet Bal, før Gutterne reiser, saa beholder vi vel Smaapigerne endnu en Stund. Selv kommer vi til at forblive i Stavanger — ialfald til Jul. Muligens har jeg til den Tid fuldendt et harmløst Lystspil, jeg har i Hovedet; og det vil jeg denne Gang — for første Gang sætte i Scene selv i Christiania. Saa reiser vi kanske didind og — gaar det godt — kanske ogsaa til Kjøbenhavn. De ved, der er ingen Ro at finde for den, der er lænket til selve Nordenvinden; og saa saare vi ere komne hjem til det deilige gamle Hus, begynder Beate at forarge mig og blæse sydover, indtil jeg i Fortvivlelse maa kappe mine Fortøininger og seile med. Indrømmes maa det dog altid, at Stavanger i Længden er en Fordærvelse for Aanden.

Idag er her øsende Regn; Gerd gjør min fil-

lede Vest istand, — vi ere alle fillede herude; hun og alle de andre sende Hilsener til Dem og Deres. Læg nu nogle Æg til mig ogsaa.

Deres hengivne
Alexander L. Kielland.

Aarre den 11te August 1891.

Kjære Ven! — (Dr. G. Brandes.)

Jeg ved ikke, hvorledes det er gaaet til, at jeg først nu herude paa Aarre har faaet læst Det unge Tyskland.

Det er med Sorg, man lukker en saadan Bog, at den ikke var længer; — at man ikke altid har foran sig et saadant Værk. Jeg synes ikke, du nogensinde har skrevet noget bedre; thi hele Skildringen vibrerer over en Forargelse der flammer som Nordlys mellem Linierne, medens hele Tiden og Literaturen i Norden er saa kvalm og snusfornuftig, hykkelsk og feig. Desuden var jeg endelig engang saa nogenlunde Herre over Stoffet, — det vil sige: egentlig Kjendskab har jeg kun til Heine; men jeg har i Opvæxten gjennemgaaet Stemningerne fra det tyske Liv i Begyndelsen af Aarhundredet. Min Far boede nemlig som ungt Menneske nogle Aar i Lübeck — c. 1836 — vistnok som Han-

delsschüler; men da Kjøbmandsskab altid var ham imod og da han var den rige Mands Søn, søgte han mest sin Omgang blandt Studenter og Burscher. Han medbragte Allgemeine Lieder und Commercebuch, og mangen Aften i Skumringen har jeg sunget med glødende Begeistring: Das ist Lützows wilde, verwegene Jagd, mens Fader tordnede paa Pianoet, eller fortalte sine Erindringer og sang og lo eller græd. Ich habe min Sach aufa Nichts gestellt Juchhe! hvortil jeg tror, at selve Spohr har skrevet Melodien.

Trink! betrübter, todtenblasser Wassertrinker Rehbenhasser — trink doch Wein! — og den alvorlige Nytaarsvise: Des Jahres letzte Stunde.

Det var Stemninger, som bragte mig nærmere til tysk Studenterliv end noget, jeg siden har hørt eller læst. Desuden flød der omkring i hele Huset de tyske Digtere i violette Omslag med Lyrer og Pegaser. Men det var mig ikke muligt at læse stort af dem, først da jeg endelig — som Student — fik Kloen i Heine, forbandt Barndommens Stemninger sig med det nye hos ham; jeg fik Mod til at le og spotte over mangt, som jeg før havde tvunget mig til at agte, — til stor Sorg for Fader, der kun vidste det om Heine, at han var frivol og ugudelig.

Hvad du skriver i din Bog om Heine var Manna for min Sjæl. Jeg beundrer ham paa

en Maade og i en Grad, som jeg aldrig egentlig har tilstaaet for nogen — jeg tror, af etslags Skinsyge. Thi Heine har den Ulykke at beundres af nogle Svin, som tillader sig at fraternisere med ham in dem Kothe. Du vil ikke betragte det som noget Rov eller som nogen Ubeskedenhed, naar jeg siger, at jeg gjenfandt saa mange af mine egne Tanker; thi dette er jo kun et fyldigt Udtryk for Forstaaelse: at du fik udsagt det om Heine, som skulde siges af dem, der ret har forstaaet og værdsat ham. For Exempel: Tak for det forløsende Ord: Heine foragtede de store Gebærder, derfor forstaar Tyskerne ham ikke; — hele denne stolte pøbelscheue Side af Heine er i mine Øine hans egentlige Værd.

Det var ogsaa for mig en sjælden Fornøielse at være saa lærd i Materien, at jeg udenad kunde følge med Citat. Kun savnet jeg det smukke og kunstfærdige:

Ich hatte einst ein schönes Vaterland
Der Eichenbaum u. s. w.

Det var en Bog, som gjenkalte mig Barndommen, Ungdommen og de første Aar af mit Ægteskab, da jeg læste dine første Bøger; men denne sidste var den bedste af dem alle. —

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 13de Oct. 1891.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Der gaar Tider, hvor jeg ligesom ikke har den nære Anledning til at skrive til dig, og da nøies jeg med at læse dig i Dagens Strid og høre om dig gjennem Tilfældet og fælles Venner.

Rigtignok kunde jeg for længe siden havt Anledning til at gjøre høflig Visit ved din Datters Forlovelse — tillad at jeg gjør det nu og bringer Beates og min Hilsen.

Den ovennævnte „nære Anledning" har jeg forresten ogsaa havt, idet jeg har tilladt mig at spille din „De Nygifte" med nogle brave Dillettanter — ja, *jeg* spillede ikke — forstaar du! Egentlig skulde jeg vel spurgt dig først; men saa tænker jeg, om han nu svarer: nei Pinedød! saa staar vi der. Det var ualmindeligt morsomt Arbeide at instruere, og jeg tror, at dette er mit Kald. Efter elleve Prøver, hvoraf kun tre i Theateret, spillede mine Folk De Nygifte, saa Folk baade lo og græd — tildels rigtignok paa gale Steder. Thi Stykket var en Prøve paa Publikums Dannelsesgrad. De laveste lo af alt, dernæst kom de, som generede sig, saa de, der ikke vilde lade sig imponere, saa de naive, saa de forskjellige Grader af Forstaaelse og saa et stort Parti af mine Fiender, som vilde forstyrre os. Men det var ganske mærkværdigt at se, hvorledes det

gode, gamle Stykke efterhaanden tog Skuespillerne, som fra først troede, at Stykket var umuligt at magte. Der gik naturligvis lange døde Steder, hvor den dramatisk Halv-kyndige kunde pines og vride sig; men saa kom der glimtvis et menneskeligt helt ud genuint Ord, saaledes som det falder lige i en brav Dillettants Mund og for disse Glimt giver jeg gjerne hele det kongelige Theaters Dressur. Om du havde ærgret dig mere end jeg, — det tror jeg ikke; jeg tror, det vilde rørt dig, at se disse brave Mennesker, selv saa betagne, at deres uøvede Stemmer slog baade op og ned, en Amtmand, som sagde den lange Replik: Her har i dette Hus, saa langt tilbage som jeg kan mindes, ikke været talt et haardt Ord — paa en saa rolig, greben Maade, at jeg lige til sidste Dag følte det krible mig i Næsen; og en prægtig, mørkøiet Mathilde med en blød følsom Stemme, som bestandig forraadte alt det, hun ligesom skal gjemme. Jeg skulde nu igjen prøve at skrive en Komedie, og den vil jeg rigtig selv sætte i Scene. Er det ikke altfor galt, at jeg, som er en gammel Forfatter, jeg har endnu ikke seet et eneste Stykke af mig selv! Kunde jeg bare blive færdig i denne Saison; det maatte være over Jul. Det vilde more mig at være en Tid i Christiania; men jeg fik nok internere mig paa et Hospital eller Gaustad; for ellers faar jeg ikke gjort andet i

Christiania end foræde mig i Middagsselskaber og nu er jeg saa tyk! det er et rent Kors med den Fedme. Mon det ikke var Fedt, som Paulus kalder Pælen i Kjødet!

Ellers lever vi godt — ja det vil sige netop jeg selv og mine; men Slægten forresten har det ikke godt; vi rykkes op med gamle Rødder fra dette besynderlige Sted, som jeg aldrig kan lade være at elske. Beate sender sine beste Hilsener til Caroline, til Dig og alle Dine — jeg ogsaa. Lad mig snart høre fra dig.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 23de Okt. 1891.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Nu maa du ud at anstrænge dig, forat gjøre mig til Borgermester i Stavanger.

Det er kommen saa bardus over mig efter et Brev fra Broder Jacob hvori han forlanger, at jeg skal søge Skifteforvalter-Embedet. Men det vil jeg ikke.

Derimod bragte Jacobs ypperlige Brev mig paa den svimlende Tanke at blive min egen Bys første Borgermester, og jeg har — gjennem Odmund Vik ladet forespørge underhaanden

hos Steen, om jeg har nogen Chance. Steen bryder sig Faen om mig; der skal mere til; derfor paakalder jeg først og fremst den store Don-Kraft; — du maa slaa et Slag for mig.

Jeg var ikke netop oplagt til dette. En Bog har jeg nylig udgivet, en kommer til Jul — rigtignok bare gamle Sager; men saa har jeg en Komedie i Hovedet. Det er saa godt Kort paa Haanden, at min første Tanke var Haan. Men bagefter har jeg mindedes de mørke Stunder, naar jeg ingen Ideer havde og naar Gyldendal begyndte at knibe sig sammen; jeg tænkte paa den Tid da jeg i Fortvivlelse blev Redaktør: havde da nogen budt mig et saa letvint Embede og 5000 Kroner! — Men saa onde Tider kan komme igjen .... Anderledes om jeg nu fik Anledning til at vise i Gjerningen, hvad en folkelig Embedsmand vil sige, saa kunde Morgenbladet yle alt hvad det vilde. Thi alle ved, at jeg er ikke tilsalgs; og jeg vil sætte min Ære i at skrive som før uden nogen Dæmper.

Naturligvis! — spørg Høgen, som hænger frit under Himlen, om den ikke heller vil være en mæt Hane i en Baggaard, — det er jo en elendig og forbandet Nedstigning — mellem os sagt! Men paa den anden Side ræddes jeg ofte for Lediggangen, som følger Forfatteriet. Jeg er vist ikke saa gal Borgermester?

Vil du altsaa tage et Kjæmpe-Tag? Saasnart

jeg hører, at jeg har en nogenlunde rimelig Chance, indsender jeg min underdanige Ansøgning.

Lad mig høre fra dig.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 8. Novbr. 1891.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Jeg aner, at Sagen tager den Vending: de Raadende siger: vi vil ikke ulykkeliggjøre Kielland med dette Embede, som vil drage ham ud af Literaturen; — nei! han skal faa Digtergagen. Saa kommer Storthinget og saa siger de: ikke dette Thing, nei næste Thing! — indtil de faa ordnet mig til en ny Maler Bøe.

Aldrig har noget af den Art slaaet mig saa stærkt som dette: Bøe, der i sin Tid nævntes med Gude og Tidemand som en Hæder for Landet, ham slæbte de i Arrest som fuld Mand, da han midt i haabløs Armod fik Slag paa Gaden. Det er dette Lands Tak! Jeg nævnes og sammen med Bjørnson og Ibsen idag; naar jeg er 78 Aar ligger jeg paa Gaden og Landets Pengemænd laver Legater for Horer og Præster og doble Forklaringer til Ungdommen.

Kjære! slaa fast det, at kan Kielland bekvemme sig til at søge, saa er det hans Sag.

Regjeringen kan godt give mig et Embede: jeg er 20 Aars Kandidat, pletfri i alle Ender, skabt som en Borgermester og kjendt i hver Krog i min By. Lad ikke dette Hyleri faa Magt: at man af Omhu for Digteren ikke vil give ham Mad — ligesom ved Jagthunde, der skulle holdes magre.

Som du vel kan tænke dig, var det mig en Lettelse, at Oftedal væltede paa denne Maade og paa denne Tid, efterat hans Ondskab helt fik blomstre og blev afplantet i Høires sobre Rosengaard. Al Sladderen derimod, er mig en Modbydelighed og jeg skulde ret gjerne være Embedsmand her nu til Hjælp for de gode og renslige Elementer, som nu kunde samles og gjøres modige under Skinhellighedens foreløbige Nederlag.

Din hengivne *Alexander* — i Hast —

Selvfølgelig var Digtergage-Spørgsmaalet ude af Verden med min Udnævnelse, og du selv altsaa af Bannet og rede til atter at hæve din — til min Samvittigheds store Lettelse.

Stavanger den 8de Novbr. 1891.

Kjære Onkel! — (Statsraad Lange.)

Mange Tak for dit Brev og for din Beredvillighed; men du maa endelig være paa din,

eller rettere paa min Post mod dette Lureri: Kielland skal meget heller faa Digtergage (end Borgermester-Embedet); thi det er bare et falskt Spor, paa hvilket nogle vil føre Sagen ind, forat jeg atter kan blive holdt for Nar.

Naar jeg har overvundet mig til at søge, saa bliver det min Sag; Ingen ved, hvad Ydmygelser den fattige Forfatter lider. Jeg har aldrig trængt til noget Parti, for at holde mig ret i Ryggen; og intet Parti skal nogensinde se mig bøie den. Er det for meget for en 20 Aars Candidatus juris uden Plet og Lyde at begjære en letvint Post i sin egen By?

Denne Gang vil jeg frem; svigter man mig igjen, vil jeg forvandle mig selv til en Djævel, som skal skræmme Livet af Eder alle.

Din lille Allik.

Stavanger den 13. November 1891.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Hin Aften Oftedal faldt, var jeg paa et sjeldent Sted — nemlig i Domkirkens ærværdige Chor med Lys paa alle Trompeter; Orgel-Koncert var der nemlig, og nær ved mig sad Oftedals Dødsfiende Meyer, som selv til Høimesse havde prædiket i samme Chor over

Fritænkernes formastelige Fest for Georg Brandes — der sad jeg.

En gammel Onkel til Beate kom hen til mig og hviskede Skandalen i Øret; jeg spurgte op igjen og op igjen, før jeg forstod. Saa indpodede jeg Glæden i Meyers sorte Sjæl og gik bort, forat sende min Broders Telegrambureau de første Efterretninger; det var imidlertid gjort for 2 Timer siden af O. Vik, som i hele denne Sag har ført sig og sin Avis mønsterværdigt. Alle Kvinder i Qvartalet maa udrenses — siger Bispen; Oftedal har gaaet fra Seng til Seng. Bestyrtelsen mellem hans Tilhængere kan jeg kun iagttage paa Vestlandsposten, som er aldeles flad. Men udover Landet kan jeg forstaa, at Alvoret viser sig; fra Haugesunds Kanten fortælles, at der var Familier, som efter Slaget gik raadløse omkring, uden at kunne foretage sig noget, uden at koge Mad; tre Dage gik de og stirrede paa hinanden, spurgte, grundede og vidste ikke sin arme Raad. Jeg har ikke flere Ord og ikke mer Indignation at udøse; min Sjæl pines af alt dette Svineri, som nu hældes ud over os alle for den enes Skyld; men det gjør godt, det kan aldrig slaa feil; det er dog en Seier, men en overmaade stinkende.

I dette Øieblik kom det offentlige Telegram, at jeg er Ansøger; og allerede nu i den første halve Time har man baaret saa megen Haan og Lumpenhed ind til mig, at faar jeg ikke

Borgermester-Embedet, saa er det ude med mig. Jeg siger ikke mer; men nu er jeg træt.

Din Alexander.

Stavanger den 15. Februar 1892.

Kjære Fritz! — (Thaulow.)

Gamle Bennetter har idag indsendt en Ansøgning til Storthinget af sit Hjertes Enfoldighed om Støtte i sin Alderdom. Jeg har som Collega i Kunst og Trang anbefalet ham, og nu beder jeg dig støde i Hornet og indsende en Anbefaling fra flere eller mange Kunstnere, idet du især maa lægge Vægten paa, at han virkelig har reddet Sole-Kirken.

Du maa fare omkring og brøle i 2 Dage og sende Resultatet ind til Storthinget, for at det kan vedlægges Bennetters Ansøgning.

Jeg lever forresten godt — aldeles optaget af Byens Sorger — ganske som en af de Narre, jeg skildrede før; men hverken af det ene eller det andet kan man leve. Hilsen til din Kone og fælles Venner.

Din A. L. K.

Aarre den 18de Juni 1892.

Aa du gamle jille Søster — Dagmar!

Tak for dit Brev! Jeg er saa frisk som jeg ikke har været paa mange Aar, men endnu lidt træt om Aftenen, og naar jeg vil skrive længe. Derfor skriver jeg bare nogle korte Breve til dem, der hilser mig som en Gjenopstanden! — Saa syg var jeg forresten ikke — ialfald mærkede jeg ingenting selv, saa Døden vilde være kommen paa den fredeligste Maade — saaledes som jeg ønsker, den engang maa komme. Men ikke endnu.

Selv om man i min Alder mere henvises til Erindringen og venter mindre af Fremtiden, er dog et sundt Legeme og lykkelige Forhold nok til at binde os til Livet, skjøndt Livet egentlig er Ungdommen. Og din Længsel efter Olaf er et Navn for det fortærende Tab af Ungdommen, som forsvinder, før man ved det, og sænker os i Mismod, fordi alting visner med saadan gruelig Fart.

Saa har man Børnene — ja! det er altid en Spænding, hvorledes de vil arte sig.

Jeg har nu ligget her paa det deilige Aarre i 14 Dage. Noget for tyk til Steerford er jeg nok bleven; men vil du tro: mangfoldige Gange i mit Liv, naar jeg glad og ubekymret har vandret henover den faste glatte Sand, har jeg tænkt paa Steerford. Det maa være en glim-

[illegible] Billeder
[illegible]
[illegible] og mindre
[illegible] som og
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] og [illegible]
[illegible] og
[illegible] og
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] og [illegible]
[illegible] og [illegible]
[illegible]
[illegible] Lande som
[illegible] og ved
[illegible] saml [illegible]
[illegible]
[illegible] ikke De
[illegible] som

[illegible] midvie og

opflamme Gerd til at komme med Baby. Hele Jæderen venter hende; — sig, at Elven er som skabt til at falde i; Markerne fulde af Blomster, Sanden ganske tør og hvid og hun skal faa ligge ovenpaa i samme Hus som vi.

Dersom De forholder Gerd denne Opmuntring og dette Naturens og Menneskenes forenede Skrig eller paa nogen underfundig Maade forminsker dettes Heftighed, saa skal jeg nedhvirvle over Deres graa Hoved saa mange Rædsler, Skræmsler, Nag og indvendige Qualer, at Samvittigheden skal krølle sig sammen og Milten visne.

Efterat saaledes den Sag er i Orden venter vi Deres Datter, og vi skal passe godt paa hende. Kom hun kanske ikke hjem ifjor i god Stand? og endmere Nytte vil hun have af „Gjentagelsen."

Jeg har nok været langt paa Vei til det store Mørke — længer end jeg selv havde Anelse om; og var jeg død, vilde det sandsynligvis gaaet stille og korrekt for sig. Det er en god Ting med et saadant Hjerte, om hvilket man kan vide, at det siger Stop itide, saa man ikke skal ligge og pines ihjel.

Nu er jeg friskere end før, befriet for mange Pund Flæsk og klar i Hovedet.

Men Borgermesteriet tager al min Tid og Tanke, saa nu tror jeg, at jeg bare vil arbeide mig frem og op som Embedsmand og slutte

mit Liv i Politik og Statsstyrelse — tror De — kjære Frue! at jeg duer til det?

Dette Brev er skrevet under en bestandig Kommen og Gaaen af Retsbetjente, Havnefogden, Stadsingenieuren, Mænd og gamle Kjærringer, som alle vil have — ialfald et Svar.

Beklag, men glem ikke Deres til Døden

Alexander L. K.

Stavanger den 17de October 1892.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Du er kanske sint paa mig, men det maa du strax lade være — fordi jeg saa længe har levet ligesom fraskruet dig og dit gode Venskab, uden at give Livstegn, uden at give Tak, fordi du vilde have mig op til dig istedetfor at lade mig fordrikke min Sjæl i Jubilæet; men det kunde nu ikke nytte, for jubilere maatte jeg; og jeg angrer ikke de brødefulde Dage, skjønt de nær havde taget Livet af mig; og Beate taler endnu om Christiania-Faldet. Jeg er ikke rigtig frisk mere; mit Hjerte er udslidt — siger Lægerne — og jeg bliver hurtig træt og tidligt søvnig. Hvis jeg vilde leve som en Jomfru og ernære mig som en Blomst,

kunde det alligevel vare længe — siger de; men det har jeg nu ingen Sans for — som du kanske husker, saa jeg er forberedt paa, at jeg ikke bliver nogen gammel Mand. Der er ogsaa saa megen Bekymring med Alderen; for Penge behøver man altid fler af til disse lange Børn, og de klarede sig kanske vel saa godt uden en Fader, som ikke kan hjælpe dem; og nu er jeg vist færdig med denne Verden.

Embedet er fortræffeligt og jeg følger med gjennem tykt og tyndt Vrøvl med et alvorligt Ansigt og korrekte Manerer. De, som ikke forstaar bedre, tror, at jeg allerede er en Bureaukrat; men Sagen er, at jeg altid har sværmet for et Kontor. Det er vel det gamle Kjøbmandsblod.

Imorgen kommer Oselio. Hun vil tilbringe Aftenen hos os efter Concerten. Saa vil vi ogsaa bede Kristensen og din gamle Moder, som er ligesaa rank i Ryggen og blank i Øinene som nogensinde. Kristensen ser ud som en god og elskværdig Mand, som jeg tror, vi kunde faa megen Glæde af. Jeg er desværre ikke rigtig frisk idag, men jeg tænker, det bliver bedre imorgen; jeg har endnu aldrig hørt hende.

Det er saa overhændigt længe siden vi saaes, at vi vist kom til at snakke hinanden istykker, hvis vi mødtes et fredeligt Sted; og det kunde jeg vel trænge til; for du kan vide, jeg gaar

tilbage i denne Beskjæftigelse, saa godt som den alligevel passer for mig. Stundom tænker jeg, om det ikke var lige saa godt at give Fanden den hele Haand, siden han nu har faaet Fingrerne.

Saa kunde jeg blive Stortingsmand og komme i Protocol-Kommitteen, som for mig altid har været det sorteste Mal af Vigtighed og Vrøvl. Saa kunde jeg komme i kongelige Commissioner og sidde og f... i Fløiels Lænestol i mange Aar for høi Løn. Saa kunde jeg faa Fribillet til Theateret og endelig se et Stykke af mig selv. Og fremfor alt: saa kunde jeg faa lufte Beate, som der er gaaet Møl i.

Kunde jeg komme til Christiania om Vinteren og faa Embedet sat lidt op i bedre Løn, saa vilde jeg slaa mig til Ro i det fædrene Hus — lykkelig ved Tanken om, at jeg ikke har skrevet noget dumt til at angre paa hverken i Opgangen eller i Nedgangen.

Saa kunde vi og forbedre den Tort og Forargelse, at Bergliots Bryllup gik os forbi. Jeg læser aldrig Aviserne fra Byen uden nogen tvinger mig, og Ingen opdagede det før bagefter. Jeg ved, at Beate har skrevet et Undskyldnings Brev; vær saa snil at bede de Unge og specielt Bergliot, som jeg kjender, at de vil tilgive os, og tro, at vi af oprigtigt Hjerte ønsker, at de maa faa det jilt og godt sammen.

Og hvis nu du vilde være snil, saa ruun mig

til en Skrivelse, hvis Tydning kan kvæge mit Hjerte, der, som ovenanført, er noget slidt og ikke længer fuldt saa let som før.

Hils Fru Caroline og hele Gaarden fra os. Mon jeg ikke mere skal gjense de 5 Flag mod den blaa Himmel; thi hvis du ikke vilde heise dem alle 5 for Borgermesteren, maatte det heller forblive ved de glade Minder.

Din hengivne Ven

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 5te Novbr. 1893.

Kjære Ven! — (Dr. G. Brandes.)

Du er rigtig rørende. Først sendte du mig ifjor din sidste store Bog, som jeg læste og glædede mig over — uden saa meget som at sige Tak, men jeg var syg — jeg forsikrer dig — meget sygere end jeg selv og de Andre vidste og dertil sorrigfuld. Og nu igjen sender du mig Hiob Post*), — jeg tænker, du mener, jeg kan trænge lidt Gjenklang fra de Dage, da jeg ogsaa var med og skrev, og deri har du mere Ret — end du selv ved. Hvad tror du, jeg nu skriver om Dagen? med denne min egen Haand og med denne celebre Pen skriver jeg hele Stavanger Bys Budget! — det dreier sig vistnok kun om en halv Million; men du

*) En Afhandling om Jobs Bog.

kan vel begribe, det er mer end nok for mit Hoved.

Er det ikke i Anledningen af Ladislaus — hvad Fanden hed han? — Blooty?*) — at du taler om en Fjærbusk i Kufferten? Saaledes virker nu paa mig et Vink fra min literære Tid, dengang vi red ud, saa det drønnede under Ross — forresten! der skulde ikke mange Dages Ophold i de gamle Omgivelser til, forat jeg igjen skulde skyde Budgettet af mig og være lige saa ivrigt med i alt det gamle og nye — kun tror jeg aldrig, jeg kunde finde paa at skrive mer i de gamle Former. Jeg er ræd, B. B. ligte ikke at jeg for nogen Tid siden skrev til ham, at jeg ikke kunde begribe, hvorledes han endnu gad finde op Smaapiger. Men det er mit Alvor. Jeg kan ikke tænke mig, at jeg nu skulde faa Lyst til at skildre Ungdom og Elskov og Piger — jeg har forresten aldrig været flink med Pigerne — saaledes. Men jeg vilde forfærdeligt gjerne være stillet saaledes, at jeg frit kunde faa skrive om og for voxne Mænd — enten i den ene eller den anden Form, — ja — jeg vilde endog ønske, at jeg kunde faa Tag i Politiken, — saa øde har jeg det.

Dig ser jeg endnu i Politiken og nu i Hiobes Post, som jeg meget beundrer. Det er et Velbehag at falde i gode Skribenters Hænder, hvad det saa er, de skriver om. Og nu er vi

*) Ladislaus Bolski. Roman af *Cherbuliez*. Med et Forord af Dr. G. *Brandes*.

alt saa gamle, at den gode Skrivemaade er den, som alt er gammel. Jeg saa Broder Edvard var ude og pillede ved Symbolerne; — jeg følte i hvert Ord hvor han krummede sig under den snigende Tvivl: er det jeg, som er gammel? — jeg saa ham vise sig modig og klamre det sikre gode Navn: I. P. — og alligevel! — alligevel kommer denne Tvivl over os: har ikke Ungdommen Ret idag som igaar? — i 1890 som i 1870? Hvad er Sandhed? sagde Pontius Pilatus og vred sig som en Orm.

I Livets Længde maa man skifte som Bonden der driver Vexelbrug, — kun at man aldrig som han — maa begynde Ringen forfra igjen. Det gaar ikke an altid at dyrke det samme, de samme Former for Tankemeddelelse. Jeg er ligefrem lud-lei af mig selv og al Fortælling, af Vers, Noveller — puh! sjeldent ser jeg en læseværdig opfunden Historie (for Ex. Flidt af Rudolph Lindau; han har noget tiltrækkende for min Smag). Derfor kommer med Aarene Trangen til Historie, til Forskning, Lærdom, tørt sikkert Stof, ordnet med gammel Snedighed, — Kritik er det vel, jeg mener. Derfor er du formodentlig endnu ung. Dersom jeg var well off, vilde jeg sidde i en stille Stue og skrive Visdoms Breve til min Søn. Dette synes du kanske er noget tidligt og noget meget; og det blev vel ikke saa stort med Visdommen. Men paa en eller anden Maade maa jeg vist

faa Luft tilslut, hvis det da ikke ender, før jeg selv ved Ord af det formedelst mit medtagne Hjerte. Det er ellers en fin Sygdom, som steller sig selv og ikke generer mig, jeg har den bare boende som en stille Logerende, der nødig vil forstyrre Værten. — Tak for din Elskværdighed — og skriv du endnu jillere. Hils Edvard og fælles Venner.

Din hengivne

Alexander L. K.

Stavanger den 24. Januar 1894.

Kjære lille Søster Dagmar!

Hvor langt vi ere komne fra hinanden! jeg maa sende dig et Billede, forat minde dig om mig. Saaledes er jeg nu — paa det nær, at jeg allerede har raget af mig det herlige Peder Do-Skjæg, som jeg haaber, du vil beundre.

Jeg fik Brev fra dig i December — nærmest om Baby; men om vi kunde faa snakke sammen bare en halv Time, vilde det være saa meget jillere. Jeg vilde blandt andet ogsaa saa gjerne høre, hvorledes du med dit gode nøgterne Hoved kan følge det mindste Skridt med paa det aandeagtige — enten Kristofer Jansons Sjælevandring eller Spiritismen. Jeg kan slet

ikke bringe mig selv over det første Trin ud af Virkeligheden. Det er mig ikke længer muligt at huske, hvorledes jeg forestillede mig Muligheden af en Tilværelse efter Døden — dengang da jeg, som alle andre, „troede“ paa en saadan. Nu er det mig lige saa umuligt som enhver anden absolut Umulighed; og jeg kan end ikke et Øieblik fastholde den Tanke, at det, som er forbi, alligevel ikke skulde være forbi.

Jeg talte med Janson. Det var jilt en hel Stund, indtil han med en Gang forlod Jorden og svippede op i noget oversanseligt Tøv, som ikke var det ringeste klogere end alle de religieuse Dogmer, han netop saa „modigt“ havde afklædt og bekjæmpet. Og han, som var kommen expres for at lette Folk for Autoriteterne, der har paatvunget Menneskene alle Overtroer og Fordomme, han var ikke klogere, end at han overfor mig vilde imponere med alle de bekjendte store Navne, der har bøiet sig for Spiritismen. Det er jo aldeles den samme Maade, som Præsterne før brugte: du vil dog vel ikke formaste dig til at være klogere end de Klogeste.

Janson er et svagt Hoved, som trænger til Religion og Fantasteri. Han er bleven færdig med en Form, forat falde i en anden; hans nye Overtro er ikke dummere end de andre.

Ellers lever jeg saa temmeligt udenfor. Em-

bedet holder mig beskjæftiget; og det er en stor Lykke. Thi jeg tror bestandig, at min Lyst og Evne til „at finde op" var væsentlig udtømt; og om jeg nok føler, at mit Hoved er vel godt til at gaa tilgrunde i en Smule Embede, er jeg dog ingenlunde sikker paa, at jeg havde havt Kraft og Held til at finde en bedre Anvendelse for mine Evner, saaledes som vort Samfund er indrettet. Jeg mener derved, at vi er for faa og for fattige til at underholde Talenter, som ikke hvert Aar selv præsterer saa meget, at de kan leve. Større Lande har Raad til at yde noget bare for at have de ualmindelige Hoveder gaaende.

Dertil kommer, at jeg med stor Sikkerhed fornemmer, at min Natur er for nærtagende til at kunne arbeide, naar noget hviler paa mig af Ansvar og Bekymring. Allerede de store Børn er nok til at gjøre mig uroligere end det kan gaa an for den, som helt skal leve sig ind i sine Tanker og give dem Form i Skildring af Livet.

Stavanger den 17de Juni 1895.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Jeg har netop talt med Jacob Sømme og hans Frue, som kom lige fra dig og fortalte mig, at jeg endnu har min gode og uforskyldte

Hædersstol mellem mine gode Venner. Ikke fordi jeg netop tvivlede paa det; men jeg er saa mange Gange bleven rørt over din Trofasthed, at hver Gang det igjen kommer over mig, maa jeg altid spørge: haver du ogsaa fortjent saa meget? Skrevet til dig har jeg vist ikke paa lange Tider; men mange Gange har jeg tænkt paa dig, og naar vi samles paa Vraget og taler om de gode Dage, mindes vi dig og dine. — Naar man begynder at tale til hinanden igjen efter saa lang Taushed, kan det lidet nytte at prøve paa at samle sig til hvad der skal siges; thi der er saa overvældende meget. Sad jeg i Schwatz med 2 velmaalte Potter Vin foran mig og et kjøligt Anker i Reserve, — da skulde jeg vel snakke for dig, og faa dig til at le dig en Navlehvirvel til!

Vort private Liv er der ikke mere at fortælle om. Stundom farer der en fremmed Ven forbi, og da snakker jeg en Stund; men jeg kjender, at jeg er ikke saa letfodet som før; det vil sige i Aanden. I Kjødet er jeg nemlig 10 Aar yngre og feiler ikke andet, end at Pulsen slaar 120 Slag i Minuttet, hvilket betyder, at jeg ikke bliver gammel, og det er der heller ikke noget tabt ved, da jeg nu indser, at der er ikke mere at gjøre for mig. Stundom tænker jeg med en vis Bitterhed paa, hvor elendigt det er at sidde her alene i en Krog og slet ikke have noget at sige, mens det spiller

om Fædrelandets største Sager. Og jeg tænker mange Gange: naar jeg er død og borte, vil kanske nogen spørge: hvor var for Ex. en Mand som A. L. K. i 1895, dengang de kjørte det hele overende? Ja, hvor er jeg? jeg sidder og piller Dun i mit Kontor, har meget travlt med en Masse Ting, som ikke interesserer mig. Men at faa Tag i Politiken er ikke let, — ja det vil sige: enten er det saa selvfølgeligt let, at de, som er skabt for det, falder lige ind i sin Plads, eller det er umuligt for Folk som jeg.

Den vise Plato skal have sagt omtrent saa: Først naar de kommer til at styre, som ikke har Lyst til at styre, først da kan man haabe paa et godt Styre! — tror du ikke at den, som venter paa disse bibelske Tider, kan faa vente længe? Og dog har jeg mangengang tænkt, at det Fluidum, hvoraf mit Væsen bestaar, vilde have været ret gavnligt at blande i de simple og sure Landsprodukter, som aser sig op i vor Politik. Det er ikke saa jeg mener, at jeg skulde være klogere til at beregne eller se forud; men jeg mener, at i Knibetag, — som i Godveir, er det godt, at der er Folk med, som har Greb paa Menneskene, ikke lader sig dupere. Selve Kundskaben til Dagens Politik skulde jeg snart indhente, og selv om jeg aldrig skulde lære Datoerne for alle Standpunkter og Programmer, saa er der nok af

dem, der kan alt det udenad. Jeg saa nylig En. L. var her. En Type paa Folk, som kan det altsammen. Med en Freidighed og en boltrende Veltalenhed som en Nise i Fjorden, men i en ganske trang og fattig Fjord. Under hele hans utrolige Sikkerhed mærkedes hele Mangelen ved Under-gestellet, ingen Opdragelse, ingen Dannelse — ikke engang Begribelsen af de store Tanker og Strømninger, paa hvilke han og de andre flyder let og trygt som Øl-Korken.

Dette med Strømningerne er min Yndlingsidé for Tiden. Jeg kan ikke fordrage, at man hakker paa Førerne, som om alt bestaar i, at de har ført slet. Aarsagen ligger langt længer bag. Ser du, naar vi arbeidede Drager i Barndommen, var det altid den flinkeste, som blev sat til at bøie Spilerne og klistre Papiret paa, og især gjorde man stort Væsen af Spidsen foran, som vi kalte for Søge-Tippen. Derimod foragtede vi Halen, som bare blev knyttet af simple Papirtutter og som ikke havde anden Betydning, end at den var lang nok. Men efter lange Erfaringer i Drage-Drift er jeg kommen til at foragte Søge-Tippen og tro mest paa Halen, thi saasnart *den* blev for kort, fór den aller mest fremragende Søge-Tip raadløs om i Luften, indtil den borede sig i Jorden.

Ser du, det er Halen, som er blæst af vort Parti, først ved Moderanternes Frafald, saa ved Krigsfrygten, men mest — og egentlig ene og

alene, fordi Tiderne saa længe har gaaet nedad, at de smaa ikke har Raad til at være med os. Du vil se af Valgforhørene i Stavanger, at Prisen paa en Stemme varierer mellem 2 Kroner og 1 Krone og 50 Øre, hvilket er et ubedrageligt Tegn paa, at der skal mere Opofrelse til at være Venstre, end man med Billighed kan vente — selv af et saa haardført Folk som vort. Lad derfor Førerne være i Fred, og lad os heller ikke undres paa Halen, som blæste af. Men lad os bare stræbe til, at det Nederlag, vi maa lide, ikke bliver uoprettеligt. At dette Land er det første Land i Europa er vist, og det vil atter vise sig, naar vi bare igjen faar lidt Skillinger, lidt høiere Pris paa det simple Arbeide.

Maatte nu al denne Visdom sænke sig kvægende i din Sjæl — der du vandrer paa de vildsomme Veie blandt de Fremmede, hvad jeg af ganske Hjerte ønsker, at jeg selv gjorde.

Vær nu saa snil at tage en Kvist, som du pleier, og skriv noget til mig, saa vil det være mig en kjær Beskjæftigelse at udtyde Tegnene. Og hils Fru Caroline og sig hende fra Beate og mig, at noget af det jilleste, vi kunde tænke os, var igjen at sidde ved hendes Bord, og da skulde jeg være saa erke-løien som jeg bare kan. Naar Beate hører, at jeg endelig har skrevet, vil hun være tilfreds med mig, og

paa det aller hjerteligste hilse dig, Caroline og dine Børn, som er hjemme.

Din hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 18de Januar 1896.

Hr. Sorenskriver Gude!

. . . . Idet jeg herved forlader den officielle Begyndelse paa dette Brev, vil jeg melde dig, at vi lever godt. Igaar spillede vi Whist hos Andreas (Sømme), hvor vi opfriskede Mindet om en Historie om, hvorledes Andreas hjalp sine Piger med at lukke Kjælderdøren, — en Historie, som jeg har leet over i hele Dag, og som jeg herved vil fortælle dig til Opmuntring i Skifteretten.

Sidst vi spillede hos Andreas, gik han ud og blev temmeligt længe borte. Da han kom igjen sagde jeg: „Du blev saa længe?"

„Ja, jeg maatte jo hjælpe Pigerne med denne Kjælderdøren; den er saa vond til at faa igjen."

„Fik du den til?"

„Naa ja! nu skal du høre. Stine — hun holdt Lampen; og den anden Pige balede med Døren. Men saa kom jeg og tog en Øxe. Og med det første Slag knuste jeg Lampen, og saa stod vi der i Mørke.

Men saa hørte jeg, at de Naudene stod og lo af mig, og saa gik jeg op."

Maa jeg spørge, om det ikke er et glimrende Portrait? Hils Johanne og alle vore.

Din hengivne

Alexander.

Kjøbenhavn den 6. Maj 1896.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Det var da endelig godt at høre, at du mod al Formodning er i Live. Nu venter jeg dig for at takke for din Overhaling i Tilskueren, efter hvilken jeg har lusket om i Byens Udkanter og kun har nærmet mig Centrum i en let Forklædning.

Efter almindelige menneskelige Beregninger kommer du nu hertil den 8.—9.—10.; og jeg skriver egentlig helst forat melde dig, at Lørdag og Søndag den 9. og 10. er Beate og jeg paa Landet hos en Cousine. Men fra Mandag Morgen vil jeg hænge efter dig, og dersom du vil overvælde mig med endnu en Gunst, saa lov mig, at du den 14de vil spise Middag hos Fru Feilberg, der hvor Beate bor.

Mere skal jeg ikke forlange, men følge dine Vink og gode Raad, af hvilke jeg lover mig

noget. Hils Fru Caroline fra os begge og skynd dig!

Din hengivne

Alexander.

Hotel Frieser, Bodenbach den 1. Juni 1896.

Kjære Fru Krohn!

Jeg skriver til Dem i en liden lykkelig Hotelhave med hvide Borde under blomstrende Kastanietræer i en stille summende Sommervarme og med netop saa lidet Blæk som der bestandig findes i Hotelblækhuse.

Vi har hele Tiden været saa lykkelige og fundet Verden saa udsøgt elskværdig mod os, saaat vi indbilder os, at alt, hvad der hænder, er ganske specielle Lykketræf — indrettede expres for os. Det eneste, som nogle Dage var galt, var Veiret. Her var saa surt og koldt som hjemme, men saa var vi dog Gudskelov langt derfra.

Idag reiser vi til Prag og Mandag den 8de tænker vi at være tilbage i Kjøbenhavn.

Det var — som jeg tænkte — en udmærket Hvile efter Anstrængelserne i Kjøbenhavn at komme paa denne Reise, — Anstrængelser for Tungen, Maven og Hjertet, — Hjertet er det fremdeles lidt daarligt med. Men det var mig

ogsaa en Tilfredsstillelse at mærke, at jeg tiltrods for de 7 magre Aar kunde gjenfinde saa mange gode Venner, uden at vi — forhaabentlig paa begge Sider — følte, hvor længe jeg har været udenfor. Jeg ser mer og mer Faren ved det, som Nordahl Rolfsen engang kaldte: Hverdagslivets Dæmonik! — det er Synd at leve sit Liv i en By som Stavanger. Jeg tror ikke, at jeg vilde fortsat Forfatteriet paa samme Maade, hvor i Verden jeg saa havde været. Men i et større Samfunds mangfoldige Anregungen vilde der dog sikkert ligesom faldt mere af. Des taknemligere er jeg Dem og Krohn og de andre brave Danske, som fik lokket mig ud og knirket mig op og stillet paa Benene igjen saa meget, der var ramlet sammen indeni mig, — det skal jeg aldrig glemme.

Hils nu Krohn og de kjære sammenbragte Søskende, Bissens og alle gode Venner fra Beate og mig og modtag mit sønlige Haandkys.

Deres hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 23de Juli 1896.

Kjære Kitty! — (Kitty L. Kielland.)

Tak for dit Brev fra Jotunheimen. Jeg skal vise dine Hollændere mit blideste Ansigt. Jonas Sømme har faaet din Adresse.

Jeg kan ikke godt betro Papiret mine intimeste Tanker og Iagttagelser om Kongen. Alt gik godt, og det lykkedes mig — tror jeg da — at holde mig i en passende Afstand, uden at jeg dog kunde undgaa at blive paa en vis Maade udmærket; jeg sad nemlig ved de to Middage: ombord og i Borgermiddagen midt foran Kongen og derved droges jeg uvilkaarligt med i Samtalen, fordi vi ikke kunde undgaa at se paa hinanden. Den første Dag sagde han saa forsigtig De til mig og du til Salicath, Falck og de andre, saa jeg var virkelig saa glad; men den anden Dag sagde han, saa alle hørte det: Du Tjælland maa blive ombord, der er noget, jeg vil vise dig. Det var et gammelt Horn, som han fortalte en lang Historie om — fra Carl den 13des Tid, før disse Bernadotter. Han ligte slet ikke, at jeg paa en Tur op til Ullenhaug bød ham min Oldefaders Stok. „Ah! — din Bestefar, som tjente under min Bestefar!“ — „Nei, min Oldefar, Far til Cabinetskammerherren.“ — Du kan vide, han har jo ingen Oldefar.

Jeg fik afværget en Visit her i Huset, fik hjulpet en Enke til Benaadning for hendes Søn, fik Kongen til at takke Scharffenberg for hans Musik med Ynglingeforeningen, — hvilket jeg havde lovet ham, fordi han havde været saa snil med Else, og endelig fik jeg anbragt nogle gode Ord for en Decoration til Finne, som

maatte holde Tale, medens jeg, efter mange Intriger, slap ganske fri. Alt i alt slap jeg godt fra det, — synes jeg selv; men jeg ved jo ikke, hvad de andre synes.

Din hengivne Broder

Alexander.

Stavanger den 4de September 1896.

Kjære Mester! — (Bjørnstjerne Bjørnson.)

Det var underligt med den Reise, vi gjorde. Før sagde vi altid: naar vi bare kunde komme ud en liden Tur til Forfriskelse, saa skulde vi bedre bære det øde Liv herhjemme. Men det viste sig desværre, at Lykken demoraliserede os. For mig er det ikke saa farligt; jeg har saa meget at gjøre, at Dagens Arbeide optager mig. Men Beate gaar ganske tilgrunde i denne Surhed. Dertil kommer denne besværlige Tid.

Inat passerede Nansen Havnen, uden at jeg saa ham. Du er naturligvis saa fuld af ham nu, at jeg med Vilje sender dette Brev til Aulestad, forat det først kan træffe dig efter Festerne. Det var en Velsignelse for det ganske Land og en stor og uventet Hjælp i vore Vider-værdigheder, at han kom hjem og saaledes hjem, — ja indtil selve Svenskerne maatte bi-

drage til Glansen med sine 3 Vindmagere, der kom hjem med Balonen mellem Benene.

Det forekommer mig allerede urimeligt længe siden vi gik sammen under vore egne Bøgetrær, som vi lar voxe hos Boghandlerne, og snakkede, saaat Uglerne fløi op og Bladene faldt til Jorden. Ak! nu snakker jeg ikke mere, men deler min Tid mellem Napoleon og Samlags Afstemnings-Mandtallet, som er udlagt til Eftersyn! Beate siger, at du maa skaffe mig bort herfra! — jeg ved sandelig ikke, om jeg gad tage paa et nyt Embede et andet Sted — ialfald er der ingen Udsigter; og jeg tror ikke, man vil have mig i Politiken. Lad mig faa nogle Blækklatter fra dig.

Din hengivne

Alexander L. K.

Stavanger den 14de December 1896.

Kjære Kitty! — (Kitty L. Kielland.)

Midt i alle mine Bedrøvelser har jeg læst med stor Nydelse Ibsens nye Bog. Jeg er ganske forskrækket over, hvor høit han rager op over alle andre. — Ja — tilslut er selv jeg næsten bleven glad i det fantastiske og uvirkelige ved ham, som er min Natur saa imod. Jeg finder, at Rottejomfruen, som tager sig af de smaa Børn, der ikke elskes, er baade dybere og finere og langt sandere end H. C. Andersens

Historie om en Moder, som dog er af høi Rang. Niobe vilde hævde Forældrene, holde dem Ansvaret fra Livet; deres Kjærlighed til Børnene var slaaet fast, det var det gamle sikre: at Faders og Moders Kjærlighed den er given, den er Patent. Se hvor langt dybere denne gamle Satan gaar os paa Livet og viser, at den saa meget lovpriste Børne-Kjærlighed hos Forældrene er Ansvars-Tryk og Skinsyge, mens man har dem, og ond Samvittighed naar de mistes.

Men ve os alle for alt det Sludder, vi nu skal høre og læse om den liden Eyolf. Og ve de troløse Danske, som har spoleret den vigtige Replik om Krykken. I Kjøbenhavn vil en Skuespillerinde neppe have Autoritet nok til at føre denne Replik gjennem uden Fnisen i Publikum. Men det har de netop godt af — de Afskum.

Af Smaating i Stykket beundrer jeg næsten mest, at lille Eyolf efter Scenen med Rottejomfruen siger til sin Tante: Tænk! nu har jeg ogsaa seet Rottejomfruen. At det gamle Spøgelse kan huske, at netop saaledes former en Oplevelse sig for en Gut. Ser du Ibsen, saa maa du paa mine Vegne bøie dig helt ned til Jorden 3 Gange, men du behøver ikke at sige noget.

Din hengivne

Alexander.

Bergens Sygehus den 29de Mai 1897.

Kjære Fru Bissen!

Først gik der en Tid efter Hjemkomsten fra Kjøbenhavn, hvor jeg ikke tænkte paa andet end at skrive til Dem; og mange Dumheder dunstede vist lykkeligen bort i den Tid; indtil der for mig oprandt en Periode af Bekymringer og Sindsbevægelser, som vare vel egnede til en gammel Daares Helbredelse.

Men nu er Følgerne af denne onde Vinter komne over mig, saaat jeg har maattet lægge mig ind her under vor berømte Læge Klaus Hansen; mit Hjerte er udvidet, Legemet er opløst; Sjælen, Leveren, Samvittigheden og Moralen er flydt sammen, og Tilstanden er meget daarlig.

Naar De fortæller dette til Fru Hanne, vil De da være saa snil at lægge Mærke til, om hendes Overlæbe stabler sig op og Øienbrynene sænker sig ned og om hun endog siger: Stakkels Kelland! — Dersom Overlæben ikke stabler sig op, da har hun glemt mig, og alt er tabt. Men hvis De skulde mærke dette sikre Tegn, maa De lade mig det vide.

Bagefter kan De gjerne fortælle hende, at jeg igrunden slet ikke er sygere, end jeg har været i mange Aar, og det ved vore gode Venner i Kjøbenhavn, at det er en fredelig og ret omgjængelig Sygdom.

I den Ro og Ansvarsløshed, som følger med at være Patient, faar jeg mere Tid og Lyst til at tænke paa de lysere Sider af mit Liv og da strax paa Danmark og de gode danske Venner. Det synes mig allerede saa uendelig længe siden, vi sad ved Deres glade Bord, hvor der ingen Skygge var over min Lyksalighed — uden den, at Bronce-Commandanten B. B. ikke kunde lige, at vi ikke gad høre paa hans Monument-snak. Og dog tror jeg, denne latterlige Høitidelighed gjorde min Lyksalighed endnu større, — ialfald staar det for mig, somom jeg havde en grænseløs Lyst til at gjøre og sige alt, hvad jeg ikke maatte.

Og tænk! saa seirede alligevel den forbandede Bronce!

De husker, at vi maatte følge B. B. til noget forfærdeligt af b. b. paa et Theater, — og forlade — Gud forlade mig, hvad vi forlod — Deres Stuer fulde af jille Mennesker, Vinen, Blomsterne, nogle muntre Smaafisk, Udsigten, som jeg elsker — udover Søen, og endelig! — men det er ikke værd, jeg nævner det Navn mere, for saa bliver De utaalmodig, og saa siger De: Han er ved Gud en gammel Nar! — og da ved jeg saa præcis, hvorledes De ser ud!

Jeg skulde alligevel give meget til at høre Dem sige det; thi jeg har aldrig hørt Nogen, som det var morsommere at faa Skjænd af.

Det er jeg ganske vis paa, at Deres Mand ogsaa synes — hils ham fra mig paa det allerhjerteligste; han hører til i Lyksalighedens Billede oppe mod Vinduet med et uforglemmeligt Smil, hvori der er en munter Overbærenhed og Forstaaelse og et lunt Anstrøg af en Skjælm mellem talrige Foglietter — passer det?

Den stakkels Broncehest, som igjen er spændt i Aaget. De drog igjennem Stavanger forleden. Det er altid for mig ligesom en moralsk Opreisning at komme i Nærheden af B. B. En god Samtale med den Mand er meget værd, — især naar man har den Lykke, at være hans Ven. I Selskabslivet er han — som foran antydet — snarere besværlig. Men alene eller mellem faa er han en Vederkvægelse. Nu var han tung og ældet; og det laa over ham, at han reiste og gjorde disse Kunster for Børnenes Skyld — disse Børn, som henretter os langsomt, som aldrig — det er en Lykke for Dem Frue! at der ikke er mere Papir. —

Deres ærbødigst hengivne

Alexander L. Kielland.

Stavanger den 15de Juli 1897.

Kjære Ven! — (Politimester Salicath.)

Jeg har netop expederet videre din skarpe Note til Magistraten, og jeg iler med at spørge

dig, om du ikke kan være saa snil at være enig med mig i, at alt det der, som angaar Embederne, skal ikke gro over vort gamle gode Venskab.

Jeg for min Part kan med Lethed — det forsikrer jeg dig! sortere fra hverandre Embede og Venskab; og jeg kan give dig Ret i din irriterede Stemning; jeg skal tage imod, hvad du bebreider mig, uden at det skal kaste den minste Skygge over det Venskab, jeg føler for dig, og hvis Forringelse eller Tab vilde være mig saa pinligt, at jeg ikke vil tænke paa det.

Jeg beder dig derfor saa mindeligen, at du vil mindes de gamle Dage, og ikke tillade, at dette Embeds-Støv bobler sig op imellem os to; jeg for min Part slipper dig aldrig.

Din hengivne Ven

Alexander L. K.

Stavanger den 27. Oktober 1897.

Kjære Jonas Componas! — (Pastor Dahl.)

Vil du være med til Haarr?

Plan: Vi kjører imorgen Kl. 8 med Imslands hvide Heste og Landauer; Frokost Kl. 11 hos Bellesen. Middag Kl. 6 paa Haarr. Fredag fisker vi Svidder og gamle Ørreder i

Kvasheim. Hjem Lørdag, saa du kan staa paa Stolen Søndag.

Budget: Vogn 25 Kr. — 3 Personer (Kusken) i 2 Døgn à 2 Kr. = 12 Kr. Lidt Vin og Øl — ikke Brændevin — lidt koldt til Frokost og Aftens — c. 15 = c. 25 Kr. for hver af os; eller lad os sige 30 — med Bellesen.

Udbytte: En Kjøretur — nei to Kjøreturer over Jæderen i dette deilige Høstveir. 3 ubekymrede Venskabs Dage. Vond Mad og snille Folk. Tvivlsomt Fiske — en glimrende Udflugt.

Lad mig nu ikke høre om Confirmandinder og lignende, men slaa til! — det er vist nu saa længe siden, du gjorde noget galt! — Svar strax ja!

Din hengivne

Alexander.

Stavanger den 31. December 1897.

Kifi! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Det er et nedslaaende Veir at slutte Aaret med, og et fælt Aar har det været. Tror du, endnu der kommer mange saadanne? — man er igrunden kun tilsyneladende Herre over Antallet; thi der er en dæmonisk Magt ved

Ulykke og tunge Tider, de binde en fastere og fastere til Livet, som saa mange letfodede Sjæle forlader, fordi Amalie kysser en anden.

Din

Kj.

Stavanger den 8de Januar 1898.

Isandhed — *Hr. Professor!* — (Robert Collett.) — De kunde ikke lettelig sendt mig en mer kjærkommen og rørende Erindring om det gamle Aarre-Hus, hvor jeg fra min tidligste Barndom har tilbragt de — uden al Sammenligning — lyksaligste Dage af mit Liv.

Det var paa en vis Maade en Feil af mig, at jeg senere, da Livet ikke længer var saa ubekymret, tog Kone og Børn med mig derud. Det skulde været og forblevet et udpræget Mandfolke-sted.

Se nu har Kvindfolkene aldeles ødelagt Huset; det siste, jeg saa, var, at den gamle Bænk inde i Folkestuen var flyttet ud og erstattet med 3 forbandede Sandnæs-Pindestoler paa Skraa — naturligvis; ud fra Væggen.

Nu har jeg bare Haarr igjen, og did — det har jeg svoret en Ed paa — saa salt han var — did skal jeg aldrig føre noget Fruentimmer eller lokke nogen derud.

Der er endnu den uforfalskede Torvrøg og de fine Bønder, som holder paa sit, og som forstaar os som sine Ligemænd — fra et andet Samfund.

Et glædeligt Nytaar!

Deres ærbødigst forbundne
Alexander L. Kielland.

Stavanger den 13de September 1898.

Kjære Fru Louise! — (Fru Drewsen.)

Hvorledes mon De lever? Jeg forestiller mig altid Deres Liv saa omtrent ligt mit eget, forsaavidt vi begge har maattet overføre det Liv, vi hidtil førte for os selv og for egen Regning, paa Børnene, paa Ansvarets og Forpligtelsernes sure Conto. Dermed er egentlig Livet ude for os; og jeg maa mangengang bitterligen le, naar jeg mindes, hvad vi før fik Tid til at glæde os ved, ærgre os over og deltage i. Nu er man ikke længer andet end Sugeplads for sine egne Igler — vi har 4 hver!

Naar man saa kunde tale om noget andet. Men det kan man næsten ikke. Jeg kan begynde, hvor jeg vil; ud af denne elendige circulus viciosus kommer man aldrig — undtagen overfor Fremmede. Og jeg er vis paa,

at det gaar Dem ligedan. De kan tro, jeg har havt en Angst for Onkel Viggos Ring; den er jo den dyrebareste Gjenstand jeg eier. Jeg havde været paa en Fisketur og havde gaaet hele Dagen langs Elven og fisket med den lange Stang. Men først da vi steg ind i Coupeen, for at fare hjem, sprang Stenen — De husker den deilige Gemme med Socrates-Hovedet — den sprang ud af Ringen. Vi fandt lykkeligvis snart Stenen! men jeg glemmer aldrig min Skræk, da jeg følte, at jeg havde mistet den. Den gamle Ring var gaaet istykker i Indfatningen, saa jeg turde ikke bruge den mere. Jeg bestilte da en ny stærk Guldring og vil De tænke Dem! — da den var færdig, blev den stjaalet fra Guldsmeden; men lykkeligvis i et Øieblik, da Stenen ikke var indsat. Tyven var saa dum, at han gik til en anden Guldsmed, forat faa indsat Plade i Ringen; men saa blev han fakket; og nu følger min Ring som corpus delicti med Sagen — formodentlig Fanden ivold til Høiesteret. Socrates ligger forvaret hos Guldsmeden. Var ikke det en allarmerende Begivenhed?

Hils Deres Børn og lad dem for Guds Skyld ikke høre det om Iglerne!

Deres hengivne Ven

A. L. K.

Stavanger den 23de November 1898.

Hr. Directeur Olaus Olsen!

Jeg har kjendt Dem og fulgt Dem fra De var den lille Dreng i Ommund Olsens Have, og jeg har bestandig sagt: han er af de Rette.

Og jeg siger det den Dag idag, efterat De i 25 Aar har gaaet en trang og tornefuld Vei uden at miste Modet og uden at tabe den ægte Kjærlighed til Deres lunefulde Kunst.

Thi dette er at være af de Rette, som aldrig giver tabt overfor Skuffelser, Uforstand, Nederlag og Kulde, men elsker sin Kunst uden at se sig om efter Lønnen og agter sig selv og sit Kald til det sidste.

Deres ærbødige
Alexander L. Kielland.

Stavanger den 3die December 1898.

Kjære Fru Krohn!

Vi vil komme til Kjøbenhavn i Julen; Beate reiser herfra den 16de og jeg den 21de. Hun vil bo i Rosenvænget hos Baby, og jeg tager vist ud til Hegel.

Jeg er nu ogsaa ganske vis paa, at naar jeg skal opmuntres, maa jeg reise til Kjøbenhavn eller videre syd. Jeg var en Tur i Christiania, men kom tilbage mer end nogensinde stødt tilbage af en kold, raa Tone, som jeg

ikke kunde kjendes ved. Jeg tror, at det for vort Folk er en Lykke, at Hovedstaden ikke saaledes tiltaler os alle Norske som Kjøbenhavn elskes — eller ialfald beundres af alle Danske. En stor Hovedstad i et lidet Land er ikke godt. Vi holder os friskere — det er: mere forskjelligartede, fordi vi har forskjellige Tyngdepunkter, vi føler os særligt bundne til. Vi her vest slutter os mer og mer om Bergen; længer nord har de Trondhjem; hver Mand er god for sig og holder fast paa sin Landsdel. Der findes ikke den snobbede Trang til at være Hovedstadsbeboer, som gjør det næsten latterligt at bekjende sig til den lille By, — saaledes som i Danmark. Nævner en der, at han er fra Aalborg, er det næsten som han generer sig, og han iler med at tilføie, hvor længe han har været i Kjøbenhavn. I Danmark, naar der siges: ude i Provinserne, tænker man paa Damer med fjollede Hatter og dumme Cavalerer med røde Slips. Saaledes er det ikke hos os. Gamle vestlandske Slægter ser snarere lidt ned paa den østlandske Plankeadel, og Bergenserne ialfald anser sin By som staaende høit over Christiania. Jeg ved ikke om De saa, at jeg søgte et Embede i Christiania. Jeg fik det ikke og burde heller ikke faaet det, da der var 2 langt bedre Ansøgere; men jeg var usigelig lettet, da al Chance var over.

Deres

Alexander K.

Stavanger den 14de December 1899.

Kjære Fru Bissen!

Nu er Aaret næsten gaaet, og jeg naar saavidt frem til Dem før Jul. Jeg har aldrig hørt før, at nogen har takket for en Statue ved at vende sig til Originalen, og i hele Aar har jeg søgt efter et Sidestykke i Oldtid og Nutid til denne min Adfærd. Thi jeg husker, at jeg i min Glæde over den nydelige Statuette, De gav mig med, strax skrev til Fru Hanne, og min Tak, fordi hun var saa smuk, kom — jeg forstaar ikke hvorledes — til at blæse ud den Kjerte, jeg havde tændt for Dem.

Saa var der en Tid, jeg haabede at komme selv; men nu er det opgivet, og dette Brev kommer saa fattigt med den sildige Tak og sin Skamfuldhed over det lange Aar, som gik.

Men nu staar hun paa mit Chatol, og jeg har hende for Øinene bestandig, og da tænker jeg altid — det maa De være vis paa! — ogsaa paa Dem.

Jeg mindes især fra siste Gang i Kjøbenhavn den Middag, vi spiste hos Fru Hanne, — mod Sædvane har jeg glemt Maden; men jeg husker Gaflerne, som jeg saa ned i — de var ciceleredeP — og naar jeg saa op, mindes jeg den unge Frues Mund og den Overlæbe — De ved — som vi pleier at underholde os om.

Den stablede sig op til en bedøvende Foragt

for en Person, jeg har glemt, — men som havde anmodet Dem Frue! om at skaffe ham Dannebrogsordenen.

Jeg maatte jo for Skams Skyld følge med i Foragten; men indvendig tænkte jeg paa den mægtige Fru Bissen, der kunde skaffe Dannebroger. Resten af Maaltidet har jeg glemt, fordi der sad tæt ved os nogle utaalelige Malere, der var ligesaa morsomme som jeg; — og det var ikke det minste morsomt.

Nu kan det vare saa længe til, at jeg kommer til Kjøbenhavn. Og alle de smaa Kjæder, som binder mig, og alle de smaa Hængsler, der gaar saa glat og smurt, saasnart jeg er midt i det, — de ruster, — og hele Personen ruster og taber sin Glans. Jo — det er sandt! — jeg fordummes og bliver mer og mer ufordragelig.

Vi ere haardhudede Skildpadder — det er vi! — eller rettere! vi maa jo lægge os et Skal til, ellers var det umuligt at leve Livet. Jeg ved ialfald for mit eget Vedkommende, at Skallet ikke er voxet fast; men det ligger løst paa de blottede Nerver, som igrunden aldrig gaar helt til Ro.

Jeg gratulerer Dem med, at jeg allerede for første Gang har seet Deres Søns Navn i Avisen — ganske vist var det en beskeden Begyndelse — Secretair ved et eller andet? men han var dog med — hils ham!

Og hils Deres kjære Mand, hvis Venskab er en af mine dyrebareste danske Decorationer og — hvis De vil være saa snil — Fru Hanne. Modtag selv min bedste Julehilsen.

Deres hengivne

Alexander L. K.

Shieldrops Hotel.

Aalesund den 27. Sept. 1903.

Kifi! — (Konsul Fredrik Hansen.)

Nù er jeg saa yndigt drukken. Hovdenak — du husker, det er Amtsingenieurens Navn her — hos dig heder han Bassöe eller Ruder Knægt — nuvel — han er reist til Molde, fordi han har Confirmation idag.

Jeg blev tilbage og hørte igaar Brysseler-Kvartetten. Griegs Kvartet er pragtfuld; men dens hele moderne Fysionomi gjør, at skjønt den i mange Henseender er gjort paa den klassiske Quartet-Læst, er den dog — især i Rhytmen saa bevæget — saa overraskende stødvis bevæget, at man ved den, mer end ellers ved den store Musik maa bede om at høre Fortællingen mange Gange. Hvad der især blir tilbage er den Romance, som Violoncellen introducerer, og som behandles paa den gamle Maade — omtrent som naar de varierede Motivet, og som indeholder de største Skjønheder. Men jeg tror nok, at ved nærmere Bekjendtskab vilde

vi elske den vanskelige Indledning og den overlegne Finale ligesaa høit.

Anderledes med Beethoven. Der kjender vi Veiene; de gaar som forvovne Gjedestier opad de høieste Fjelde — ganske brat, men saa let, at du bæres paa den yderste fine Tone af en Qvint med Fingrene paa Hesten og er oppe over al anden Musik i denne Verden og ser med en Gang udover alle dit Hjertes Hemmeligheder og din Sjæls sorteste Misgjerninger; — og glæder dig — glæder dig med en Glæde *over* Elskovens Fryd *over* al Forstand — med en Glæde som ikke kan lignes med noget andet, fordi den er saa absolut ensom, den fylder os uden Ansvar, uden Forpligtelse, der er ikke Børn med den, heller ikke Tømmermænd, der er ikke Krav af nogen Art, — der er endelig et Sted, hvor en Sjæl kan være for sig selv. Og samtidig — er det ikke mærkeligt? — samtidig forliges alle de Udvalgte i Musikken.

Altsaa reiste Hovdenak hjem til Molde! — vi har siden Onsdag — idag er det Søndag den 27. og — saavidt jeg husker — er det idag netop et Aar siden jeg kom til Romsdalen. Alle de Betragtninger, som derover kunde anstilles, springer vi let over. Altsaa: Onsdag begyndte vi at befare Veiene paa Flemsø, Haram, Lepsø og Vigra. Nu vil jeg paa egen Haand befare Valderø, det berømte Giskø og Godø — se paa

Kortet! Imorgen vil jeg leie en Dampbaad eller en Motor-Dæksbaad og gaa tilsøs; her er et herligt Veir, og den Ting, at være fuldstændig sin egen Herre og alligevel faa Pengene igjen — omtrent, er netop, hvad jeg ønskede og savnede hjemme.

Som jeg sagde før: jeg er netop saa yndigt drukken — som naar vi sidder efter Middagen ved Vinduet paa Aarre — Ak Lisa! min Barndoms Ven! hun var tilslut den, som bevarede Traditionen om min gode Fader, uden hvem jeg aldrig havde lært at elske Jæderen og alt det, som for dig og mig og os alle, som har denne Kjærlighed paa den rette Maade — det gamle Jæren, som vi bar i Hjertet, det var Lisa — furet, veirbidt, flad og forsømt — der var et Blink i hendes Øine fra den gamle Tid, da hendes Moder Lisbeth kom klirrende med to Potter, naar vi skulde lægge os. Ak Froderich! hvad er Meningen — eller tror du, der er noget man kunde kalde Mening med dette Liv? Jeg giver mig ikke over — langtfra! men jeg synes det er saa sørgeligt.

Din *K.*

ALEXANDER L. KIELLAND

BREVE

UDGIVNE AF HANS SØNNER

MED EN INDLEDNING AF

PROFESSOR GERHARD GRAN

ANDET BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVII

a. 8.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

ALEXANDER L. KIELLAND

SAMLEDE VÆRKER

MINDEUDGAVE

10 Kr. 50 Øre.

(35 Hefter à 30 Øre.)

Forlagstrykkeriet, Klareboderne 3, København K.

